

'Arbeider Bladet' nr. 21
26 januar 1978.

Handelsbank- direktører.

«Morgenbladet» er blitt ille berørt av vår omtale av Handelsbank-skandalen og den tvilsomme rolle som ledende borgerlige politikere og bedriftsledere spilte i denne bedrøvelige affære. Bladet påstår at Arne Sunde «utelukkende har hatt med Handelsbanken å gjøre under avviklingstiden». Dette er blank løgn,

noe som enhver kan overbevise sig om om de gider å slå op i riksstrettsreferatene fra 1927.

Herr Sunde kom inn som ordinært medlem av styret i februar 1924 og spilte en særdeles aktiv rolle under den siste og kanskje mest ynkelige fase av Handelsbank-tregedien våren og høsten 1924.

I mai 1923 skjøt statsminister Berge hemmelig inn de 25 millioner kroner i statsveksler i banken, og storparten av dette gikk senere tapt. Begrunnelsen var at banken var solvent og bare var i likviditetsvanskeligheter. Samme begrunnelse blev brukt neste år den gang stortinget så skammelig blev ført bak lyset og bevilget garantien for 15 millioner kroner, som praktisk talt i sin helhet gikk tapt. Herr Sunde var en av de mest hensynsløst pågående Handelsbank-menn i arbeidet for å få denne nye støtte til den pilrätne bank gjort effektiv. I riksstrettsreferatene kan en lese sig til hvorledes han møtte op på Østbanestasjonen i april da den gamle Berge skulde reise til Trondheim på foredrag, og hvad som hendte den gang og senere. Garantien blev i tiden ut over sommeren gjort effektiv. Argumentet fra Handelsbankdirektørene, herrene Sunde, Throne Holst, Bratlie og kompani, var at banken måtte ha fortsatt støtte for å kunne arbeide sig fremover. De pinte staten til siste øre for å undgå å komme under administrasjon. Men det gikk naturligvis ikke i lengden. I oktober måtte banken gå under administrasjon og gikk senere i likvidasjon.

Vi forstår så godt at «Morgenbladet» ikke liker å bli minnet om dette. Men det er farlig å forsøke fusk i en sak hvor en har så god offisiell dokumentasjon som i denne. Herr Sunde var ikke den verst impliserte, men han bærer sin meget store og tunge del av ansvaret for at staten i utrengsmål tapte 15 millioner kroner — penger som skattyderne fremdeles må betale renter og avdrag på. Når de herrer forhenværende Handelsbankdirektører som Sunde og Throne Holst nu kommer og engasjerer sig så sterkt i kampen mot arbeiderregjeringens forslag, har almenheten et rimelig krav på å få litt kjennskap til deres tidligere meritter og — mildt talt — deres totalt sviktende vurderingsøyne i store samfundsøkonomiske spørsmål.

Gula Tidend m 18
22 januar 1935.

Justisminister Arne Sunde og norsk sanningskrav.

Justisminister Sunde hev sendt ut ei fråsegn um kvifor han ikkje sa sanningi til dei sakkunnige i Grønlands-saki på møtet den 6. september 1932.

Sunde orsakar seg med at han hadde lovt statsminister Hundseid å tegja, og han skriv: «For en advokat er det en elementær plikt å vise diskretion med hensyn til ting som betroes ham av en klient». Kjæremålet som hev vore reist mot Sunde, hev justisministeren sjølv gjeve denne form: «Jeg beskyldes for at jeg løi advokat Rygh og de øvrige medlemmer av Grønlandsnevnden op i ansigtet».

Det er professor Jon Skeie og dr. Gustav Smedal som hev gjeve det norske folk opplysningar um denne sak. Det dei fer med er ikkje skuldingar. Men dei legg fram dokument, meddi dei viser til den skrivne fråsegn frå møtet. Sjå: Jon Skeie, politiker og diplomater i Grønlands-saken, sida 115 og Gustav Smedal, Nasjonalt Forfall, sida 226.

Når Skeie og Smedal hev gjeve denne fråsegni so fast form, er det tvillaust i den von at denne fråsegni når ho kom fram skulde tena til å vekkja den norske folkemeining. Det nasjonale forfall hjå oss syner best sin eigen skugge når folket toler ein justisminister som ope vert skulda for lygn, utan at han kan frigjera seg for skuldingi.

Dette bryt ned moralen i folket, og tek burt den rette vyrdnad for riksstjorni.

Sunde var vald som vår fremste talsmann i Grønlands-saki for retten i Haag. Men han synte so liten arbeidsvilje for denne nasjonale oppgåva at han ikkje vart litande til arbeidet. Sunde fekk andre oppgåvor. Men han gjorde heller ikkje det. Andre menn i den store Grønlandsnemndi laut gjera arbeidet. Alle undanteke Sunde arbeidde på spreng til å verta ferdige. Det var likesæla som sermerkte ferdi til Sunde. Men då rekningi for arbeidet skulde skrivast vart ikkje tali småe. Han fekk utbetalt ialt kr. 56,000, derav var restvederlaget kr. 20,000 ytt av den riksstjorni der han sjølv sit justisminister.

Det som me må kjæra tyngst på Sunde for, er at han løynde for riksstjorni at han var usamd i landnåmet då han tok arbeidet på seg. Denne saki kravde ein mann som av ærleg vilje brann i hugen etter å få sanningi fram og tena fedralandet.

Sunde vert etter dette dømme på advokaten som held seg til det feite beinet. Han sveik den nemndi han fyrst hadde teke på

var det advokat Sunde sin skyldnad å peika på desse ordi: «Grunnlovi krev». I vande saker skal ein juridisk rådgjevar klårleggja, rettleida og gjeva vise råd. Men me høyrer inkje um at Sunde hev gjort noko i denne leid, endå han vel måtte skyna at Hundseid der var inne på ein fårleg veg. Det var ille for landet vårt at Hundseid ikkje var fregare merkesmann i det røyretaket. Men det frittek likevel ikkje Sunde for det ansvar han hadde. Og Sunde hev ved den politiske lygni si gjeve seg sjølv banehogg som nasjonal tillitsmann.

Sjølv hev han ei kjensla av dette når han skriv: «For mig selv vilde det naturligvis vært det mest tilfredsstillende å gi delegasjonen full besked». Men so mykje til mann var han ikkje. Han gløynde det beste i seg sjølv då saga kalla på honom. Um Sunde laug og løynde kva Hundseid vilde gjera, fær det no vera Sunde si sak. Dei som krev ei nasjonal løysing i Grønlands-saki, arbeider berre frametter. Det som då fær sers verd for oss er at Sunde framleis hev den meining av ein helst må tegja um denne saki. Her er det at det norske sanningskravet reiser seg med tyngd um den uretten som vart gjort landet vårt ved semja i Kiel. Den sanningi vil

Justisminister Arne Sunde.

(Framh. frå 1. sida).

me lyfta høgt. Og alle som er i mot det, vil me slå ut.

Det var lygni og løyndomen som alltid valda vanskane for oss i Grønlands-saki. Noregs fremste tillitsmenn skulde vera dei fyrste til å sanna dette. Men fyrr det vert, lyt utrikspolitikken vår finna si nasjonale lina. Grønlands-saki veks i folkehugen. Og kravet vert full oppgjerd med Danmark. Vårt næraste krav på denne vegen er no: Burt med Sunde som justisminister.

Etter dei opplysningar Sunde alt hev gjeve hev det norske folk krav på å få vita meir, og eg set fram desse spursmáli til justisminister Arne Sunde:

1. Kven var det som gjorde opptak til møte millom Wedel-Jarlsberg og Hundseid, det som førde til at De vart millommann.
2. Var det ikkje De sjølv som i alle høve skipa til møtet.
3. Kvifor gjekk De med på å vera millommann og setja både Kongen, riksstjorni, den advokat De skulde arbeida saman med — og dei sakkunnige utanfor, endå De då visste at Wedel-Jarlsberg vilde fara beint i den fella motparten sette ut.
4. Kva var so meiningi med det møte De skipa til med advokat Rygh og dei sakkunnige der det berre vart talt um rådleggjing med ein av Wedel-Jarlsberg sine vener i England.

Den norske folkemeiningi ventar Dykkar svar, herr justisminister, på desse spursmål.

A. Skåsheim.

ut ei fråsegn um kvifor han ikkje sa sanningi til dei sakkunnige i Grønlands-saki på møtet den 6. september 1932.

Sunde orsakar seg med at han hadde lovt statsminister Hundseid å tegja, og han skriv: «For en advokat er det en elementær plikt å vise diskretion med hensyn til ting som betroes ham av en klient». Kjæremålet som hev vore reist mot Sunde, hev justisministeren sjølv gjeve denne form: «Jeg beskyldes for at jeg løi advokat Rygh og de øvrige medlemmer av Grønlandsnevnden op i ansigtet».

Det er professor Jon Skeie og dr. Gustav Smedal som hev gjeve det norske folk opplysningar um denne sak. Det dei fer med er ikkje skuldingar. Men dei legg fram dokument, meddi dei viser til den skrivne fråsegn frå møtet. Sjå: Jon Skeie, politike-re og diplomater i Grønlands-saken, sida 115 og Gustav Smedal, Nasjonalt Forfall, sida 226.

Når Skeie og Smedal hev gjeve denne fråsegni so fast form, er det tvillaust i den von at denne fråsegni når ho kom fram skulde tena til å vekkja den norske folkemeining. Det nasjonale forfall hjå oss syner best sin eigen skugge når folket toler ein justisminister som ope vert skulda for lygn, utan at han kan frigjera seg for skuldingi.

Dette bryt ned moralen i folket, og tek burt den rette vyrdnad for riksstjorni.

Sunde var vald som vår fremste talsmann i Grønlands-saki for retten i Haag. Men han synte so liten arbeidsvilje for denne nasjonale oppgåva at han ikkje vart litande til arbeidet. Sunde fekk andre oppgåvor. Men han gjorde heller ikkje det. Andre menn i den store Grønlandsnemndi laut gjera arbeidet. Alle undanteke Sunde arbeidde på spreng til å verta ferdige. Det var likesæla som sermerkte ferdi til Sunde. Men då rekningi for arbeidet skulde skrivast vart ikkje tali småe. Han fekk utbetalt ialt kr. 56,000, derav var restvederlaget kr. 20,000 ytt av den riksstjorni der han sjølv sit justisminister.

Det som me må kjæra tyngst på Sunde for, er at han løynde for riksstjorni at han var usamd i landnåmet då han tok arbeidet på seg. Denne saki kravde ein mann som av ærleg vilje brann i hugen etter å få sanningi fram og tena fedralandet.

Sunde vert etter dette døme på advokaten som held seg til det feite beinet. Han sveik den nemndi han fyrst hadde teke på seg å arbeida saman med. Og han jatta etter ein veik og viljelaus statsminister.

Folk med vanleg rettsskjensla vil spyrja: Kvifor tala ikkje Sunde saki for Hundseid ut frå den nasjonale synsstad han var vald til å halda uppe. Når Hundseid var vorten so tvilande,

nad å peika på desse ordi: «Grunnlovi krev». I vande saker skal ein juridisk rådgjevar klårleggja, rettleida og gjeva vise råd. Men me høyrer inkje um at Sunde hev gjort noko i denne leid, endå han vel måtte skyna at Hundseid der var inne på ein fårleg veg. Det var ille for landet vårt at Hundseid ikkje var fregare merkesmann i det røyretaket. Men det fritek likevel ikkje Sunde for det ansvar han hadde. Og Sunde hev ved den politiske lygni si gjeve seg sjølv banehogg som nasjonal tillitsmann.

Sjølv hev han ei kjensla av dette når han skriv: «For mig selv vilde det naturligvis vært det mest tilfredsstillende å gi delegasjonen full besked». Men so mykje til mann var han ikkje. Han gløynde det beste i seg sjølv då saga kalla på honom. Um Sunde laug og løynde kva Hundseid vilde gjera, fær det no vera Sunde si sak. Dei som krev ei nasjonal løysing i Grønlands-saki, arbeider berre frametter. Det som då fær sers verd for oss er at Sunde framleis hev den meining av ein helst må tegja um denne saki. Her er det at det norske sanningskravet reiser seg med tyngd um den uretten som vart gjort landet vårt ved semja i Kiel. Den sanningi vil

Justisminister Arne Sunde.

(Framh. frå 1. sida).

me lyfta høgt. Og alle som er i mot det, vil me slå ut.

Det var lygni og løyndomen som alltid valda vanskane for oss i Grønlands-saki. Noregs fremste tillitsmenn skulde vera dei fyrste til å sanna dette. Men fyrr det vert, lyt utrikspolitikken vår finna si nasjonale lina. Grønlands-saki veks i folkehugen. Og kravet vert full oppgjerd med Danmark. Vårt næraste krav på denne vegen er no: Burt med Sunde som justisminister.

Etter dei opplysningar Sunde alt hev gjeve hev det norske folk krav på å få vita meir, og eg set fram desse spursmáli til justisminister Arne Sunde:

1. Kven var det som gjorde opp-tak til møte millom Wedel-Jarlsberg og Hundseid, det som førde til at De vart millommann.
2. Var det ikkje De sjølv som i alle høve skipa til møtet.
3. Kvifor gjekk De med på å vera millommann og setja både Kongen, riksstjorni, den advokat De skulde arbeida saman med — og dei sakkunnige utanfor, endå De då visste at Wedel-Jarlsberg vilde fara beint i den fella motparten sette ut.
4. Kva var so meiningi med det møte De skipa til med advokat Rygh og dei sakkunnige der det berre vart talt um rådleggjing med ein av Wedel-Jarlsberg sine vener i England.

Den norske folkemeiningi ventar Dykkar svar, herr justisminister, på desse spursmål.

A. Skåsheim.

Loftats tidende nr 15.
18 januar 1935.

Offentlig mann plikter å forsvare sig

Kaptein Heftye fornyer sine angrep på dr. Ræstad. Den nærmeste grunn hertil er, at man har sittet hans tidligere angrep overhørig.

Dette er på en måte forklarlig. Har noen gjort sig den umake å studere det omfangsrike verk som heter «Innstilling fra undersøkelsesutvalget vedkommende Kringkastingsselskapet A/S», så finner man at denne tildels stiller saken i et annet lys enn de på forhånd offentliggjorte utdrag og kommentarer.

Innstillingen inneholder ikke bevis for noe korrump. Den gir inntrykk av en viss nærighet fra hr. Ræstads side og noen noen mangel på iakttagelsen av formene, når det gjelder å heve forskudd. Man kan ikke la være og ergre sig over at en dyktig mann med hr. Ræstads posisjon kan gjøre sig så lett angripelig på et slikt grunnlag.

Nu sier imidlertid kaptein Heftye, at premisser og konklusjon ikke svarer til hinannen. Innstillingen som har vært tilgjengelig

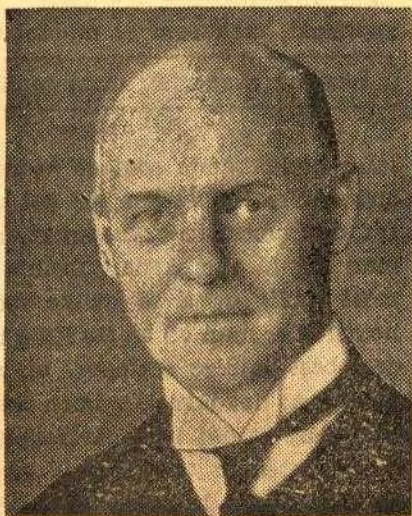
for mange gir etter hans mening et gunstigere bilde enn de stenografiske referater og andre bevisligheter som ikke har vært tilgjengelige.

Vi kan ikke se, at det går an å sitte de nye beskyldninger overhørig. Beskyldninger av den art, som er fremsatt her må en offentlig mann ikke la sitte på sig, medmindre han finner stillingen sådan, at han vil trekke sig tilbake.

Det er visstnok litt av en mote i det senere å late som ingenting, selvom beskyldningen rettes mot menn i de høieste stillinger og er meget ærerørige. Hvis det blir regel, så vil skyldige og uskyldige med like stort held kunne spille forfulgt uskyldighet.

4
Havangeren nr 8.
10 jan. 1935

Hvorfor statsråd Sunde løi for Grønlandsdelegasjonen

Statsråd Sunde.

Oslo: Statsråd Arne Sunde har sendt ut følgende redegjørelse om fortiensten av de hemmelige forliksforhandlinger i Grønlands-saken.

Efter Grønlandssakens avslutning har to av delegasjonens medlemmer i bokform gitt en redegjørelse av sakens forløp. Begge fremstillinger er preget av forfatterens syn på saken, og det er ikke for meget å si at fremstillingen er preget av en bestemt tendens. Jeg anser det for hverken ønskelig eller heldig for landet at det blir hvirvlet op for meget støv etter en sak av denne art. Imidlertid er det et enkelt punkt som jeg ikke lenger kan tie stille til: Det er beskyldningene om at jeg under forliksforhandlingene løi advokat Rygh og de øvrige medlemmer av Grønlandsdelegasjonen op i ansiktet. Når jeg nu tar fatt på dette spørsmål, er det fordi det til enhver tid dukker op i pressen. Tidlig på høsten 1932 anmodet statsministeren sendemann Wedel-Jarlsberg om å undersøke muligheten for et forlik i Grønlandssaken på nærmere angitte vilkår. Efter uttrykkelig bemyndigelse av statsministeren, meddelte sendemannen mig det oppdrag han hadde fått, for at jeg i tilfelle kunde bistå ham med opplysninger o. s. v. som han måtte trenge under de mulige forhandlinger. Et par dager senere orienterte statsministeren mig personlig i saken, og holdt mig senere, i all fall i store trekk, a jour med den videre utvikling. Statsminister Hundseid avkrevet mig høytidelig taushetsløfte. Han la

Statsminister Hundseid hadde bundet ham med et taushetsløfte.

den aller største vekt på at intet kom ut angående Wedels misjon. For en advokat er det en elementær ting å vise diskresjon angående ting som er betrodd ham av en klient. Denne diskresjonsplikt blir om mulig mer absolutt, når det som her er avkrevet advokaten et uttrykkelig taushetsløfte, og avfordret av landets regjering ved statsministeren. Det kan derfor ikke fornuftigvis bestrides at jeg pliktet å bevare taushet om de meddelelser jeg hadde fått av statsminister Hundseid og sendemann Wedel og at det vilde være et grovt pliktbrudd, om jeg hadde gitt Grønlandsdelegasjonen meddelelse om deres oppdrag. Delegasjonens medlemmer var blitt bekjent med at sendemann Wedel reiste til København istedet som oprinnelig bestemt til England. På grunnlag av drøftelser mellom delegasjonen og sendemann Wedel-Jarlsberg før denne samtale med statsminister Hundseid, fikk delegasjonen mistanke om at Wedels opphold i København stod i forbindelse med Grønlandssaken. I delegasjonsmøte den 6. desember 1932 blev dette forhold drøftet og jeg blev spurt om jeg visste om det dreves forliksforhandlinger i København. Jeg hadde da intet annet å gjøre enn å svare benektende, selv om det for mig hadde vært tilfredsstillende å gitt delegasjonen full beskjed. Et hvilket som helst undvikende svar vilde i virkeligheten røpet at det var noe igjære. Til belysning av statsministerens syn på nødvendigheten av å holde sendemann Wedels oppdrag hemmelig, henviser jeg til hans uttalelse i utenrikskomiteens møte 30. januar 1933: «Jeg holdt med vilje regjeringen utenfor denne sak fordi jeg syntes vi stod friest. Jeg vilde nødig blande regjeringen inn før jeg var kommet lenger. Og jeg var først og fremst redd for at noen av delegasjonens medlemmer skulde få greie på dette.»

Statsråd Sundes avsløring.

Gjennom N. T. B. har statsråd Arne Sunde utsendt følgende erklæring:

Efter Grønland-sakens avslutning har som bekjent 2 av Grønlands-delegasjonens medlemmer i bokform utgitt fremstillinger av sakens forløp. Begge fremstillinger er preget av forfatterens syn på saken og det er ikke for meget å si at fremstillingene har en bestemt tendens.

Jeg har ikke ansett det hverken ønskelig eller heldig for landet at det blev hvirvlet for meget støy op om en sak av denne art og har derfor for mitt vedkommende vist den resignasjon såvidt mulig å la være å svare offentlig på de angrep som er rettet mot mig personlig.

Jeg vil også fremtidig søke å fastholde dette standpunkt.

Imidlertid er det et enkelt punkt som jeg ikke lenger kan tie stille til. Det gjelder beskyldningen for at jeg angående forliksforhandlingene «løi» advokat Bygh og de øvrige medlemmer av Grønlands-delegasjonen op i ansiktet.

Når jeg nu tar fatt på dette er det fordi det stadig dukker op i pressen. Nærsagt enhver som mener å ha noe røstende med Justisdepartementet eller dets nuværende sjef anser sig berettiget til med hjemmel i nevnte fremstillinger å ta det op igjen. Senest har også prosekutor Berner i mangel av bedre argumenter funnet å kunne påberope sig det i en artikkel i «Dagbladet» idag i Helle-saken.

Det forhold som det siktes til er følgende:

Tidlig på høsten 1932 anmodet statsminister Hundseid sendemann Wedel Jarlsberg om å reise til København for å undersøke mulighetene for et forlik i Grønland-saken på nærmere angitte vilkår. Etter uttrykkelig bemyndigelse fra statsministeren meddelte sendemann Wedel mig det oppdrag han hadde fått for at jeg i tilfelle kunde bistå ham med opplysninger m. v. som han måtte trenge under undersøkelsene og de mulige forhandlinger. Et par dager senere orienterte statsministeren mig personlig i saken, og han holdt mig senere — iallfall i store trekk — a jour med den videre utvikling.

Statsminister Hundseid avla med mig løftelig taushetsløfte. Han la den aller største vekt på at intet kom ut angående Wedels misjon.

For en advokat er det en elementær plikt å vise diskresjon med hensyn til ting som betros ham av en klient. Denne diskresjonsplikt blir om mulig enn mer absolutt, når det som her er avkrevet advokaten et uttrykkelig taushetsløfte og oppdragsgiveren er landets regjering, representert ved statsministeren. Det kan derfor ikke fornuftigvis bestrides at jeg i det foreliggende tilfelle pliktet å bevare taushet om de meddelelser jeg hadde fått av statsminister Hundseid og sendemann Wedel og at det vilde vært et grovt pliktbrudd om jeg hadde gitt Grønlands-delegasjonen meddelelse om Wedels oppdrag.

Delegasjonens medlemmer var blitt bekjent med at sendemann Wedel Jarlsberg fra Oslo reiste til København istedenfor som oprinnelig bestemt til England. På grunnlag av drøftelser mellom delegasjonen og sendemann Wedel før dennes samtale med statsminister Hundseid fikk delegasjonen mistanke om at Wedels opphold i København stod i forbindelse med Grønland-saken. I delegasjonsmøte 6. september 1932 blev dette forhold drøftet og jeg blev spurt om jeg kjente til om Wedel drev forliksforhandlinger i København. Jeg kom derved i en tvangssituasjon og hadde intet annet å gjøre enn å svare benektende, selv om det naturligvis for mig personlig vilde vært mest tilfredsstillende å gi delegasjonen full beskjed. Et hvilket som helst unnvikende svar vilde i virkeligheten

Det må være et ubehagelig og i lengden uholdbart forhold det som statsråden peker på, at hvemsomhelst utstraffet kan henvises landets justisminister til fremstillinger som går ut på, at han har løiet. Et annet spørsmål er det om dette forhold vil forandres ved ovenstående meddelelse, hvori det bekreftes at hr. Sunde ved nevnte anledning sa usannhet mot bedre vitende.

En mann kan av sin regjering få visse oppdrag, som er av den beskaffenhet, at han ikke har noen annen utvei enn å nekte — og vedbli å nekte til den bitre ende, dersom han blir opdaget. Det gjelder en spion. Om en sådan vilde skyldes på, at han var utsendt av utenriksministeren eller forsvarsministeren, så vilde det kompromittere vedkommende regjering, men det vilde ikke gjøre annen forskjell for ham selv enn kanskje den, at han i krigstid kunne risikere å bli hengt istedenfor skutt.

Det var et oppdrag av beslektet art statsråd Sunde påtok sig for statsminister Hundseid. Det skjedde frivillig. Hr. Sunde kunde sagt nei. Når han nu avslører hele komplottet, kan vi ikke se at det gjør noen annen forskjell enn at han trekker hr. Hundseid med sig.

Mange mennesker, som så praktisk på oppdragsgiveren, mente allerede før okkupasjonen at et forlik med Danmark på grunnlag av dansk suverenitet imot sikring av våre rettigheter på Øst-Grønland og kompensasjon i form av havner på Vest-Grønland vilde være den riktige utvei.

Nu, efter at vi har tapt vil langt flere være tilbøielig til å mene, at statsminister Hundseids forsøk på å få et forlik på dette grunnlag i den 11. time hadde gode grunner for sig.

Måten hvorpå forsøket blev gjort er imidlertid av den beskaffenhet, at der ikke finnes noen undskyldning for den.

Statsminister Hundseid tar saken personlig op, bak sin regjeringss rygg. Hvilken konstitusjonell herettigelse har statsminister Hundseid til dette?

Det var innledningen til en kursendring i den politikk som regjeringen med Stortingets samtykke hadde ført i Grønlands-saken. Et spørsmål

ne mot Stortinget. Henvender han sig underhånden til enkelte regjeringsmedlemmer eller andre betyr det ikke noe mere enn at han forsøker å gjøre dem medskyldige i sin egen ukonstitusjonelle og selvrådige handlemåte.

Hr. Sunde var Norges advokat i Haag sammen med to andre. I denne egenskap hadde han tillitsforpliktelser overfor Grønlands-delegasjonens samtlige medlemmer. Han har ingen rett til å påta sig noe oppdrag i den samme sak av denne art, at han må hemmeligholde det for dem, som fortløpig og intimt skal samarbeide med ham. Gjør han det handler han i strid med en plikt han allerede har påtatt sig.

Da han efterkom statsministerens anmodning om å tjenestgjøre som hemmelig forbindelse mellom ham og minister Wedel, visste hr. Sunde også efter all sannsynlighet, at statsministeren handlet på egen hånd uten sin regjeringss samtykke. Ja, hvad mere er, han må ha visst at formålet var å holde Kongen og visse av regjeringens medlemmer utenfor de hemmelige forhandlinger. Som jurist og politiker skulde man anta, at advokat Sunde forstod at han dermed gjorde sig medskyldig i et brudd på forfatningen, idet han var håndlanger ved hemmelig behandling av en sak som

etter konstitusjonen skulde vært behandlet i statsråd.

Dette er et alvorlig tillitsbrudd overfor delegasjonen. Han gjør sig også medansvarlig i statsministerens ukonstitusjonelle ferd, når han er blitt hans tillitsmann under de hemmelige forhandlinger som hr. Hundseid innleder, uten samtykke av Kongen, regjeringen og Stortinget.

Hvis man blir grepet i å ha begått handlinger av denne art har man kanskje ikke annen utvei enn å blånekte til den bitre ende. Benektelsen må i tilfelle gjennomføres konsekvent og talentfullt. Blir man tross benektelsen avslørt så er slaget tapt.

sak av denne art og vedkommende vist den resignasjon så vidt mulig å la være å svare offentlig på de angrep som er rettet mot mig personlig.

Jeg vil også fremtidig søke å fastholde dette standpunkt.

Imidlertid er det et enkelt punkt som jeg ikke lenger kan tie stille til. Det gjelder beskyldningen for at jeg angående forliksforhandlingene «løl advokat Bygh og de øvrige medlemmer av Grønlands-delegasjonen op i ansiktet».

Når jeg nu tar fatt på dette er det fordi det stadig dukker op i pressen. Nærsagt enhver som mener å ha noe rtestående med Justisdepartementet eller dets nuværende sjef anser sig berettiget til med hjemmel i nevnte fremstillinger å ta det op igjen. Senest har også prosekutor Berner i mangel av bedre argumenter funnet å kunne påberope sig det i en artikkel i «Dagbladet» idag i Helle-saken.

Det forhold som det siktes til er følgende:

Tidlig på høsten 1932 anmodet statsminister Hundseid sendemann Wedel Jarlsberg om å reise til Kjøbenhavn for å undersøke mulighetene for et forlik i Grønland-saken på nærmere angitte vilkår. Etter uttrykkelig bemyndigelse fra statsministeren meddelte sendemann Wedel mig det oppdrag han hadde fått for at jeg i tilfelle kunde bistå ham med opplysninger m. v. som han måtte trenge under undersøkelsene og de mulige forhandlinger. Et par dager senere orienterte statsministeren mig personlig i saken, og han holdt mig senere — iallfall i store trekk — a jour med den videre utvikling.

Statsminister Hundseid overtok mig løftedelig taushetsløfte. Han la den aller største vekt på at intet kom ut angående Wedels misjon.

For en advokat er det en elementær plikt å vise diskresjon med hensyn til ting som betros ham av en klient. Denne diskresjonsplikt blir om mulig enn mer absolutt, når det som her er avkrevet advokaten et uttrykkelig taushetsløfte og oppdragsgiveren er landets regjering, representert ved statsministeren. Det kan derfor ikke fornuftigvis bestrides at jeg i det foreliggende tilfelle pliktet å bevare taushet om de meddelelser jeg hadde fått av statsminister Hundseid og sendemann Wedel og at det vilde vært et grovt pliktbrudd om jeg hadde gitt Grønlands-delegasjonen meddelelse om Wedels oppdrag.

Delegasjonens medlemmer var blitt bekjent med at sendemann Wedel Jarlsberg fra Oslo reiste til Kjøbenhavn istedenfor som oprinnelig bestemt til England. På grunnlag av drøftelser mellom delegasjonen og sendemann Wedel før dennes samtale med statsminister Hundseid fikk delegasjonen mistanke om at Wedels opphold i Kjøbenhavn stod i forbindelse med Grønland-saken. I delegasjonsmøte 6. september 1932 blev dette forhold drøftet og jeg blev spurt om jeg kjente til om Wedel drev forliksforhandlinger i Kjøbenhavn. Jeg kom derved i en tvangssituasjon og hadde intet annet å gjøre enn å svare benektende, selv om det naturligvis for mig personlig vilde vært mest tilfredsstillende å gi delegasjonen full beskjed. Et hvilket som helst unnnvikende svar vilde i virkeligheten røpet at noe var igjære.

Til belysning av statsminister Hundseids syn på nødvendigheten av å holde sendemann Wedels oppdrag hemmelig henviser jeg til hans uttalelse i utenrikskomiteens møte 30. januar 1933 (dok. nr. 9 for 1933, side 8, første spalte.)

Jeg holdt med vilje regjeringen mest mulig utenfor dette fordi jeg syntes man på den måte stod friest, og jeg vilde nødig blande regjeringen op i dette før vi var kommet lenger. Dessuten var jeg også uhyre engstelig for at om jeg snakket for meget om dette med folk som stadig omgikkes delegasjonen og i tilfelle stod delegasjonen nær, kunde det lett bli til at delegasjonen kunde få nys om at noe var i gjære, og jeg var først og fremst redd for at delegasjonen skulde få noe greie på dette.

Oslo, 9. januar 1935.

Arne Sunde.

Sunde ved nevnte anledning sa usannhet mot bedre vitende.

En mann kan av sin regjering få visse oppdrag, som er av den beskaffenhet, at han ikke har noen annen utvei enn å nekte — og vedbli å nekte til den bitre ende, dersom han blir opdaget. Det gjelder en spion. Om en sådan vilde skyldes på, at han var utsendt av utenriksministeren eller forsvarsministeren, så vilde det kompromittere vedkommende regjering, men det vilde ikke gjøre annen forskjell for ham selv enn kanskje den, at han i krigstid kunne risikere å bli hengt istedenfor skutt.

Det var et oppdrag av beslektet art statsråd Sunde påtok sig for statsminister Hundseid. Det skjedde frivillig. Hr. Sunde kunde sagt nei. Når han nu avslører hele komplottet, kan vi ikke se at det gjør noen annen forskjell enn at han trekker hr. Hundseid med sig.

Mange mennesker, som så plutsomt mente allerede før okkupasjonen at et forlik med Danmark på grunnlag av dansk suverenitet imot sikring av våre rettigheter på Øst-Grønland og kompensasjon i form av havner på Vest-Grønland vilde være den riktige utvei.

Nu, efter at vi har tapt vil langt flere være tilbøielig til å mene, at statsminister Hundseids forsøk på å få et forlik på dette grunnlag i den 11. time hadde gode grunner for sig.

Måten hvorpå forsøket blev gjort er imidlertid av den beskaffenhet, at der ikke finnes noen undskyldning for den.

Statsminister Hundseid tar saken personlig op, bak sin regjeringss rygg. Hvilken konstitusjonell berettigelse har statsminister Hundseid til dette?

Det var innledningen til en kursendring i den politikk som regjeringen med Stortingets samtykke hadde ført i Grønlands-saken. Et spørsmål av denne vidtrekkende betydning må selvsagt behandles av regjeringen i statsråd. Hans Majestet Kongen skal ha anledning til i egenskap av konstitusjonell konge å ta standpunkt til saken efter å ha hørt sitt råds råd. Hvis en statsminister eller utenriksminister innleder viktige utenrikspolitiske skritt uten å forelegge det for regjeringen i statsråd, forbryter han sig mot Kongen, sin regjering og efter omstendighete-

forpliktelser overfor Grønlands-delegasjonens samtlige medlemmer. Han har ingen rett til å påta sig noe oppdrag i den samme sak av denne art, at han må hemmeligholde det for dem, som fortrolig og intimt skal samarbeide med ham. Gjør han det handler han i strid med en plikt han allerede har påtatt sig.

Da han efterkom statsministerens anmodning om å tjenestgjøre som hemmelig forbindelse mellom ham og minister Wedel, visste hr. Sunde også efter all sannsynlighet, at statsministeren handlet på egen hånd uten sin regjeringss samtykke. Ja, hvad mere er, han må ha visst at formålet var å holde Kongen og visse av regjeringens medlemmer utenfor de hemmelige forhandlinger. Som jurist og politiker skulde man anta, at advokat Sande forstod at han dermed gjorde sig medskyldig i et brudd på forfatningen, idet han var håndlanger ved hemmelig behandling av en sak som

etter konstitusjonen skulde vært behandlet i statsråd.

Dette er et alvorlig tillitsbrudd overfor delegasjonen. Han gjør sig også medansvarlig i statsministerens ukonstitusjonelle ferd, når han er blitt hans tillitsmann under de hemmelige forhandlinger som hr. Hundseid innleder, uten samtykke av Kongen, regjeringen og Stortinget.

Hvis man blir grepet i å ha begått handlinger av denne art har man kanskje ikke annen utvei enn å blånekte til den bitre ende. Benektelsen må i tilfelle gjennomføres konsekvent og talentfullt. Blir man tross benektelsen avslørt så er slaget tapt.

Juden Tysen m 8.

10 Jan. 1933.

I hvilken grad har en politiker lov til å lyve?

Statsråd Sunde medde'et, at han har „løiet“ overfor Grønlandsdelegasjonen.

Men han befant sig i en tvangssituasjon, hvor han ikke hadde noe valg.

I et angrep på statsråd Sunde har prosekutor Berner igår gjentatt de tidligere fremsatte beskyldninger om at Sunde under forliksforhandlingene i Grønlandssaken „løi advokat Rygh og de øvrige medlemmer av Grønlandsdelegasjonen op i ansiktet“.

I en erklæring som statsråd Sunde har sendt ut igårkveld opplyser han for første gang om sakens sammenheng.

Det heter her blandt annet:

Tidlig på høsten 1932 anmodet statsminister Hundseid sendemann Wedel Jarlsberg om å reise til København for å undersøke mulighetene for et forlik i Grønlandssaken på nærmere angitte vilkår. Efter uttrykkelig bemyndigelse fra statsministeren meddelte sendemann Wedel mig det oppdrag han hadde fått for at jeg i tilfelle kunde bistå ham med opplysninger m. v. som han måtte trenge under undersøkelsene og de mulige forhandlinger. Et par dager senere orienterte statsministeren mig personlig i saken, og han holdt mig senere — iallfall i store trekk — a jour med den videre utvikling.

Statsminister Hundseid avkrevet mig høitidelig taushetsløfte. Han la den aller største vekt på at intet kom ut angående Wedels misjon.

For en advokat er det en elementær plikt å vise diskresjon med hensyn til ting som betroes ham av en klient. Denne diskresjonsplikt blir om mulig ennu mer absolutt, når det som her er avkrevet advokaten et uttrykkelig taushetsløfte og oppdragsgiveren er landets regjering, representert ved statsministeren. Det kan derfor ikke fornuftigvis bestrides at jeg i det foreliggende tilfelle pliktet å bevare taushet om de meddelelser jeg hadde fått av statsminister Hundseid og sendemann Wedel og at det vilde

vært et grovt pliktbrudd om jeg hadde gitt Grønlandsdelegasjonen meddelelse om Wedels oppdrag.

Delegasjonens medlemmer var blitt bekjent med at sendemann Wedel Jarlsberg fra Oslo reiste til København istedenfor som oprinnelig bestemt til England. På grunnlag av drøftelser mellom delegasjonen og sendemann Wedel før dennes samtale med statsminister Hundseid fikk delegasjonen mistanke om at Wedels opphold i København stod i forbindelse med Grønlandssaken. I delegasjonsmøte 6. september 1932 blev dette forhold drøftet og jeg blev spurt om jeg kjente til om Wedel drev forliksforhandlinger i København. Jeg kom derved i en tvangssituasjon og hadde intet annet å gjøre enn å svare benektende, selv om det naturligvis for mig personlig vilde vært mest tilfredsstillende å gi delegasjonen full beskjed. Et hvilket-somhelst undvikende svar vilde i virkeligheten robet at noe var igjøre.

Til belysning av statsminister Hundseids syn på nødvendigheten av å holde sendemann Wedels oppdrag hemmelig henviser jeg til hans uttalelse i utenrikskomiteens møte 30. januar 1933 (dok. nr. 9 for 1933, side 8, første spalte). Jeg holdt med vilje regjeringen mest mulig utenfor dette fordi jeg syntes man på den måte stod friest, og jeg vilde nødig blande regjeringen op i dette før vi var kommet lenger. Dessuten var jeg også uhyre engstelig for at om jeg snakket for meget om dette med folk som stadig omgikk delegasjonen og i tilfelle stod delegasjonen nær, kunde det lett bli til at delegasjonen kunde få nys om at noe var i gjære, og jeg var først og fremst redd for at delegasjonen skulde få noe greie på dette.”

10 jan. 1935.

Fortielsen av de hemmelige forliksforhandlinger om Grønlandssaken.

Av statsråd Arne Sunde.

Efter Grønlands-sakens avslutning har som bekjent to av Grønlandsdelegasjonens medlemmer i bokform utgitt fremstillinger av sakens forløp. Begge fremstillinger er preget av forfatterens syn på saken, og det er ikke for meget å si, at fremstillingene har en bestemt tendens.

Jeg har ikke ansett det hverken ønskelig eller heldig for landet at det blev hvirvlet for meget støv op om en sak av denne art, og har derfor for mitt vedkommende vist den resignasjon såvidt mulig å la være å svare offentlig på de angrep som er rettet mot mig personlig. Jeg vil også fremtidig søke å fastholde dette standpunkt.

Imidlertid er det et enkelt punkt som jeg ikke lenger kan tie stille til. Det gjelder beskyldningen for at jeg angående forliksforhandlingene «løi advokat Rygh og de øvrige medlemmer av Grønlandsdelegasjonen op i ansiktet».

Når jeg nu tar fatt på dette er det fordi det stadig dukker op i pressen. Nærsagt enhver som mener å ha noe utestående med Justisdepartementet, eller dets nuværende chef, anser sig berettiget til med hjemmel i nevnte fremstillinger å ta det op igjen. Senest har også prosekutor Berner i mangel av bedre argumenter funnet å kunne påberope sig det i en artikkel i Dagbladet igår om Hetle-saken. (Realiteten i artiklen skal jeg senere komme tilbake til).

Det forhold som det siktes til er følgende:

Tidlig på høsten 1932 anmodet statsminister Hundseid sendemann Wedel Jarlsberg om å reise til København

for å undersøke mulighetene for et forlik i Grønlands-saken på nærmere angitte vilkår. Etter uttrykkelig beordring fra statsministeren meddelte sendemann Wedel mig det oppdrag han hadde fått, for at jeg i tilfelle kunde bistå ham med opplysninger m. v., som han måtte trenge under undersøkelsene og de mulige forhandlinger. Et par dager senere orienterte statsministeren mig personlig i saken, og han holdt mig senere — iallfall i store trekk — a jour med den videre utvikling.

Statsminister Hundseid avkrevet mig høytidelig taushetsløfte. Han la den aller største vekt på at intet kom ut angående Wedels misjon.

For en advokat er det en elementær plikt å vise diskresjon med hensyn til ting som betroes ham av en klient. Denne diskresjonsplikt blir om mulig enn mer absolutt når det som her er avkrevet advokaten et uttrykkelig taushetsløfte og oppdragsgiveren er landets regjering, representert ved statsministeren. Det kan derfor ikke fornuftigvis bestrides at jeg i det foreliggende tilfelle pliktet å bevare taushet om de meddelelser jeg hadde fått av statsminister Hundseid og sendemann Wedel og at det vilde vært et grovt pliktbrudd om jeg hadde gitt Grønlandsdelegasjonen meddelelse om Wedels oppdrag.

Delegasjonens medlemmer var blitt bekjent med at sendemann Wedel Jarlsberg fra Oslo reiste til København istedenfor som oprinnelig bestemt til England. På grunnlag av drøftelser mellom delegasjonen og sendemann Wedel før dennes samtale med statsminister Hundseid, fikk delegasjonen mistanke om at Wedels opphold i København stod i forbindelse med Grønlands-saken.

I delegasjonsmøte 6. september 1932 blev dette forhold drøftet, og jeg blev spurt om jeg kjente til om Wedel drev forliksforhandlinger i København. Jeg kom derved i en tvangssituasjon og hadde intet annet å gjøre enn å svare benektende, selv om det naturligvis for mig personlig vilde vært mest tilfredsstillende å gi delegasjonen full beskjed

Grønlandsdelegasjonens medlemmer i bokform utgitt fremstillinger av sakens forløp. Begge fremstillinger er preget av forfatterens syn på saken, og det er ikke for meget å si, at fremstillingene har en bestemt tendens.

Jeg har ikke ansett det hverken ønskelig eller heldig for landet at det blev hvirvlet for meget støv op om en sak av denne art, og har derfor for mitt vedkommende vist den resignasjon såvidt mulig å la være å svare offentlig på de angrep som er rettet mot mig personlig. Jeg vil også fremtidig søke å fastholde dette standpunkt.

Imidlertid er det et enkelt punkt som jeg ikke lenger kan tie stille til. Det gjelder beskyldningen for at jeg angående forliksforhandlingene «løi advokat Rygh og de øvrige medlemmer av Grønlandsdelegasjonen op i ansiktet».

Når jeg nu tar fatt på dette er det fordi det stadig dukker op i pressen. Nærsagt enhver som mener å ha noe utestående med Justisdepartementet, eller dets nuværende chef, anser sig berettiget til med hjemmel i nevnte fremstillinger å ta det op igjen. Senest har også prosekutor Berner i mangel av bedre argumenter funnet å kunne påberope sig det i en artikkel i Dagbladet igår om Hetle-saken. (Realiteten i artiklen skal jeg senere komme tilbake til).

Det forhold som det siktes til er følgende:

Tidlig på høsten 1932 anmodet statsminister Hundseid sendemann Wedel Jarlsberg om å reise til København

saken på nærmere angitte vilkår. Efter uttrykkelig be- myndigelse fra statsministeren meddelte sendemann Wedel mig det oppdrag han hadde fått, for at jeg i tilfelle kunde bistå ham med opplysninger m. v., som han måtte trenge under undersøkel- sene og de mulige forhandlinger. Et par dager senere orienterte statsministeren mig personlig i saken, og han holdt mig senere — iallfall i store trekk — a jour med den videre utvikling.

Statsminister Hundseid avkre- vet mig høitidelig taushetsløfte. Han la den aller største vekt på at intet kom ut angående Wedels misjon.

For en advokat er det en ele- mentær plikt å vise diskresjon med hensyn til ting som betroes ham av en klient. Denne diskre- sjonsplikt blir om mulig ennu mer absolutt når det som her er avkrevet advokaten et uttrykke- lig taushetsløfte og oppdragsgive- ren er landets regjering, repre- sentert ved statsministeren. Det kan derfor ikke fornuftigvis be- strides at jeg i det foreliggende tilfelle pliktet å bevare taus- het om de meddelelser jeg hadde fått av statsminister Hundseid og sendemann Wedel og at det vilde vært et grovt pliktbrudd om jeg hadde gitt Grønlands- delegasjonen meddelelse om We- dels oppdrag.

Delegasjonens medlemmer var blitt bekjent med at sendemann Wedel Jarlsberg fra Oslo reiste til København istedenfor som opprinnelig bestemt til England. På grunnlag av drøftelser mel- lem delegasjonen og sendemann Wedel før dennes samtale med statsminister Hundseid, fikk de- legasjonen mistanke om at We- dels opphold i København stod i forbindelse med Grønlands-saken.

I delegasjonsmøte 6. september 1932 blev dette forhold drøftet, og jeg blev spurt om jeg kjente til om Wedel drev forliksforhand- lingen i København. Jeg kom derved i en tvangssituasjon og hadde intet annet å gjøre enn å svare benektende, selv om det naturligvis for mig personlig vilde vært mest tilfredsstillende å gi delegasjonen full beskjed. Et hvilket som helst undvikende svar vilde i virkeligheten røbet at noe var i gjære.

Til belysning av statsminister Hundseids syn på nødvendig- heten av å holde minister Wedels oppdrag hemmelig, henviser jeg til hans uttalelse i utenrikskomiteens møte 30. januar 1933 (dok. nr. 9 for 1933, side 8, første spalte): «Jeg holdt med vilje re- gjeringen mest mulig utenfor dette, fordi jeg syntes man på den måte stod friest, og jeg vil- de nødig blande regjeringen op i dette før vi var kommet lenger. Dessuten var jeg også uhyre engstelig for, at om jeg snakket for meget om dette med folk som stadig omgikkes delegasjo- nen og i tilfelle stod delegasjo- nen nær, kunde det lett bli til at delegasjonen kunde få nyss om at noe var i gjære, og jeg var først og fremst redd for at delegasjonen skulde få noen greie på dette.»

Oslo, 9. januar 1935.

Arne Sunde.

Aftenposten nr 16.

10 jan. 1935.

Fortielsen av de hemmelige forliksforhandlinger om Grønlandssaken.

Av statsråd Arne Sunde

Efter Grønlandssakens avslutning har som bekjent 2 av Grønlandsdelegasjonens medlemmer i bokform utgitt fremstillinger av sakens forløp. Begge fremstillinger er preget av forfatterens syn på saken og det er ikke for meget å si at fremstillingene har en bestemt tendens.

Jeg har ikke ansett det hverken ønskelig eller heldig for landet at det blev hvirvlet for meget støv op om en sak av denne art, og har derfor for mitt vedkommende vist den resignasjon såvidt mulig å la være å svare offentlig på de angrep som er rettet mot mig personlig. Jeg vil også fremtidig søke å fastholde dette standpunkt.

Imidlertid er det et enkelt punkt som jeg ikke lenger kan tie stille til. Det gjelder beskyldningen for at jeg angående forliksforhandlingene «løi advokat Rygh og de øvrige medlemmer av Grønlandsdelegasjonen op i ansiktet».

Når jeg nu tar fatt på dette er det fordi det stadig dukker op i pressen. Nærsagt enhver som mener å ha noget utestående med Justisdepartementet, eller dets nuværende chef, anser sig berettiget til med hjemmel i nevnte fremstillinger å ta det op igjen. Senest har også prosekutor Berner i mangel av bedre argumenter funnet å kunne påberope sig det i en artikkel i Dagbladet igår om Hetlesaken.

Det forhold som det siktes til er følgende:

Tidlig på høsten 1932 anmodet statsminister Hundseid minister Wedel Jarlsberg om å reise til København for å undersøke mulighetene for et forlik i Grønlandssaken på nærmere angitte vilkår. Etter uttrykkelig bemyndigelse fra statsministeren meddelte minister Wedel mig det oppdrag han hadde fått, for at jeg i tilfelle kunde bistå ham med opplysninger m. v., som han måtte trenge under undersøkelsene og de mulige forhandlinger. Et par dager senere orienterte statsministeren mig personlig i saken, og han holdt mig senere — ialfall i store trekk — å jour med den videre utvikling.

Statsminister Hundseid avkrevet mig høitidelig taushetsløfte. Han la den aller største vekt på at intet kom ut angående Wedels misjon.

For en advokat er det en elementær plikt å vise diskresjon med hensyn til ting som betroes ham av en klient. Denne diskresjonsplikt blir om mulig ennå mer absolutt, når det som her er avkrevet advokaten et uttrykkelig taushetsløfte og oppdragsgiveren er landets regjering, representert ved statsministeren. Det kan derfor ikke fornuftigvis bestrides at jeg i det foreliggende

tilfelle pliktet å bevare taushet om de meddelelser jeg hadde fått av statsminister Hundseid og minister Wedel og at det vilde været et grovt pliktbrudd om jeg hadde gitt Grønlandsdelegasjonen meddelelse om Wedels oppdrag.

Delegasjonens medlemmer var blitt bekjent med at minister Wedel Jarlsberg fra Oslo reiste til København istedenfor som oprinnelig bestemt til England. På grunnlag av drøftelser mellom delegasjonen og minister Wedel før dennes samtale med statsminister Hundseid, fikk delegasjonen mistanke om at Wedels opphold i København stod i forbindelse med Grønlandssaken.

I delegasjonsmøte 6. september 1932 blev dette forhold drøftet og jeg blev spurt om jeg kjente til om Wedel drev forliksforhandlinger i København. Jeg kom derved i en tvangssituasjon og hadde intet annet å gjøre enn å svare benektende, selv om det naturligvis for mig personlig vilde været mest tilfredsstillende å gi delegasjonen full beskjed. Et hvilket som helst undvikende svar vilde i virkeligheten røbet at noget var i gjære.

Til belysning av statsminister Hundseids syn på nødvendigheten av å holde minister Wedels oppdrag hemmelig, henviser jeg til hans uttalelse i utenrikskomiteens møte 30. januar 1933 (dok. nr. 9 for 1933, side 8, første spalte). Jeg holdt med vilje Regjeringen mest mulig utenfor dette, fordi jeg syntes man på den måte stod friest, og jeg vilde nødig blande Regjeringen op i dette før vi var kommet lenger. Dessuten var jeg også uhyre engstelig for at om jeg snakket for meget om dette med folk som stadig omgikk delegasjonen og i tilfelle stod delegasjonen nær, kunde det lett bli til at delegasjonen kunde få nyss om at noget var i gjære, og jeg var først og fremst redd for at delegasjonen skulde få nogen greie på dette.

Oslo, 9. januar 1935.

Arne Sunde.

"Dagbladet" nr 7.
9 jan. 1935.

Statsråd Arne Sunde.

Av prosekter dr. med. O. Berner.

I sin redegjørelse i «Dagbladet» for 4de januar sier statsråd Sunde, at jeg ikke har angitt de feilene han gjorde i Stortinget og som man ikke skulde tiltro en advokat og allermest en justisminister. Jeg skal fortelle ham det! Ifølge Stortingets forhandlinger (side 1778) sa hr. Sunde: «Dommen vil retten i Sunnfjord besørge». Referatet er riktig, jeg var selv tilstede og hørte hvad han sa. Jeg mener enhver advokat bør vite at straffeprosessloven sier, at bare den rett, som har dømt en mann kan gi sitt

samtykke til at saken hans tas op igjen til fornyet behandling. Følgelig er det lagmannsretten og ikke sorenskriveren i Sunnfjord, som avgjør dette. Jeg mente nemlig også, at enhver advokat visste, at i et moderne land lar vi ikke en mann dømmes til livsvarig fengsel for overlagt mord ved en sorenskriverdom. Vi krever lagmannsrettsbehandling av en så alvorlig sak. Dette burde ikke jeg være nødt til å fortelle landets justisminister.

Statsråd Sunde sier, at han ikke har sendt bud efter professor Vogt. Vel! Han har nøiet sig med å påkalle hans «ånd»): de dokumenter, som er utgått

fra hans hånd og hvorav et er injurierende for den av lagmannen opnevnte sakkyndige. Av disse dokumenter leste justisministeren op lange stykker for Stortinget og uttalte sin fulle billigelse av, at kommisjonen hadde nektet mig de opplysninger, som jeg mente og fremdeles mener kaster lys over den måte hvorpå Mikal og Ole Hetle blev dømt. Han nevnte ikke en tøddel om de anker jeg har anført mot den.

Skylden for denne forferdelige dommen hviler helt og holdent på Den rettsmedisinske kommisjonen, og ansvaret for kommisjonens overfladiske behandling av saken faller utelukkende på professor Harbitz.

Jeg har 2 ganger muntlig henledet statsråd Sundes oppmerksomhet på kommisjonens alvorlige forgåelser. Den første gang leverte jeg ham gjenparten av min uttalelse til lagmannen i Gula- og Frostating og sa ham, at han måtte lese den, og jeg redegjorde for hvorfor jeg hadde nektet å sende kommisjonen kopien av den. Den annen gang

sa jeg ham, at en utenforstående læge f. eks. prosekter Kreyberg burde overdras å kontrollere mine resultater m. h. t. dødsstivhetens forhold til mekaniske momenter («hestetransportteorien»).

Det er riktig at jeg har sendt departementet noen skrivelser i anledning av denne saken. Således har jeg i brev av 23. mars 1933 bedt om nærmere å få redegjøre for mine anker; men departementet har konsekvent ikke latt høre fra sig. Det var denne likegyldighet og muligheten av at Harbitz's folk helt skulde besette kommisjonen, som foranlediget mig til å få istand interpellasjonen i Stortinget. Og under denne debatten gjorde statsråd Sunde sig til ett med kommisjonen, idet han fant det helt korrekt, at den nektet mig opplysninger og dokumenter.

Tenk om hr. Sunde hadde vært forsvarer for Mikal og Ole Hetle, hvor alt avhenger av de sakkyndige lægers dom. Vilde han da ha vært tilfreds med å se sakkyndigheten skumpet tilside for kameratens manipulasjoner for å redde sin skyldige venn?

Hr. Sunde sier, at han er klar over at jeg vilde ha vært fornøid hvis han «kritikk-løst» hadde godtatt mine anførsler. Statsråd Sunde burde være forsiktig med å snakke om kritikk-løshet! Han vet kanskje at det jeg har kjempet for i denne sak er full belysning og derigjennem kritikk. Han vet visselig at professor Harbitz (i skrivelse av 31. november 1931 til Den norske lægeforenings sentralstyre), personlig tok initiativet til å hindre offentlig omtale av saken. Jeg gad vite om statsråd Sunde

svenske sakkyndige vist, at den fremstilling statsråd Sunde dagen i forveien gav «Dagbladet»s medarbeider var positiv uriktig. Det kommisjonen nu ønsker er å få laget en forhåndskonferanse med de 3 ekstraordinære medlemmer. Vi som kjemper for rett og renslighet i denne sak, vil søke å undgå en slik mulighet til påvirkning og intriger.

Statsråd Sunde skriver, at beslutningen om den endelige behandlingsmåten først kan treffes når kommisjonen «har vært samlet til møte». Dette er slett ikke nødvendig! De faste medlemmer kan møtes og beslutte å overdra de 3 ekstraordinære å behandle saken

som utvalg. Vet De forøvrig ikke, statsråd Sunde, at den norske rettsmedisinske kommisjon vanligvis ikke bemøier sig med å holde møter? De aller fleste saker behandles ved sirkulasjon av dokumentene blandt medlemmene. Kommisjonens sekretær sa mig ifjor engang på en muntlig forespørsel om et bestemt punkt: «De tror kommisjonen holder møter De dr. Berner, men de aller fleste saker behandles pr. sirkulasjon». Så betryggende blir sakene behandlet i Norge, og slik blev også «Hetlesaken» behandlet høsten 1906, og Harbitz's og Strøms uttalelser er heller ikke behandlet i plenum. Det er bekvemmere å sitte hjemme i sofahjørnet med en langpipe og avgjøre sakene med «randbemerkninger» enn å gå til et møte og diskutere dem.

det, at den «under året har sammantrått 52 ganger». Refleksjonene gjør sig selv!

Statsråd Sunde sier at jeg «vanskelig har vært i god tro» i denne sak! Det våger den mann å si, som snart i 2 år har latt beskyldningen om løgn sitte på sig og som bare har tidd stille. Jeg henviser om dette til advokat dr. Smedals bok, særlig til side 287. Jeg tror det vil være gagnlig om Stortinget påny behandler «Hetlesaken» og gransker den måte statsråd Sunde har ledet sitt departement på i denne saken. Hvis så skjer bør det også ta op til bedømmelse spørsmålet om det går an å ha en justisminister, som rolig lar det bli sittende på sig at han er løgner.

Statsråd Arne Sunde.

Av prosekter dr. med. O. Berner.

I sin redegjørelse i «Dagbladet» for 4de januar sier statsråd Sunde, at jeg ikke har angitt de feilene han gjorde i Stortinget og som man ikke skulde tiltro en advokat og allermest en justisminister. Jeg skal fortelle ham det! Ifølge Stortingets forhandlinger (side 1778) sa hr. Sunde: «Dommen vil retten i Sunnfjord besørge». Referatet er riktig, jeg var selv tilstede og hørte hvad han sa. Jeg mener enhver advokat bør vite at straffeprosessloven sier, at bare den rett, som har dømt en mann kan gi sitt

samtykke til at saken hans tas op igjen til fornyet behandling. Følgelig er det lagmannsretten og ikke sorenskriveren i Sunnfjord, som avgjør dette. Jeg mente nemlig også, at enhver advokat visste, at i et moderne land lar vi ikke en mann dømmes til livsvarig fengsel for overlagt mord ved en sorenskriverdom. Vi krever lagmannsrettsbehandling av en så alvorlig sak. Dette burde ikke jeg være nødt til å fortelle landets justisminister.

Statsråd Sunde sier, at han ikke har sendt bud efter professor Vogt. Vel! Han har nøiet sig med å påkalle hans «ånd»: de dokumenter, som er utgått

nen opnevnte sakkyndige. Av disse dokumenter leste justisministeren op lange stykker for Stortinget og uttalte sin fulle billigelse av, at kommisjonen hadde nektet mig de opplysninger, som jeg mente og fremdeles mener kaster lys over den måte hvorpå Mikal og Ole Hetle blev dømt. Han nevnte ikke en tøddel om de anker jeg har anført mot den.

Skylden for denne forferdelige dommen hviler helt og holdent på Den rettsmedisinske kommisjonen, og ansvaret for kommisjonens overfladiske behandling av saken faller utelukkende på professor Harbitz.

Jeg har 2 ganger muntlig henledet statsråd Sundes oppmerksomhet på kommisjonens alvorlige forgåelser. Den første gang leverte jeg ham gjenparten av min uttalelse til lagmannen i Gula- og Frostating og sa ham, at han måtte lese den, og jeg redegjorde for hvorfor jeg hadde nektet å sende kommisjonen kopien av den. Den annen gang

berg Sunde overraskte meg med sine resultater m. h. t. dødsstivhetens forhold til mekaniske momenter («hestetransportteorien»).

Det er riktig at jeg har sendt departementet noen skrivelser i anledning av denne saken. Således har jeg i brev av 23. mars 1933 bedt om nærmere å få redegjøre for mine anker; men departementet har konsekvent ikke latt høre fra sig. Det var denne likegyldighet og muligheten av at Harbitz's folk helt skulde besette kommisjonen, som foranlediget mig til å få istand interpellasjonen i Stortinget. Og under denne debatten gjorde statsråd Sunde sig til ett med kommisjonen, idet han fant det helt korrekt, at den nektet mig opplysninger og dokumenter.

Tenk om hr. Sunde hadde vært forsvarer for Mikal og Ole Hetle, hvor alt avhenger av de sakkyndige lægers dom. Vilde han da ha vært tilfreds med å se sakkyndigheten skumpet tilside for kameratenes manipulasjoner for å redde sin skyldige venn?

Hr. Sunde sier, at han er klar over at jeg vilde ha vært fornøyd hvis han «kritikkkløst» hadde godtatt mine anførsler. Statsråd Sunde burde være forsiktig med å snakke om kritikk-løshet! Han vet kanskje at det jeg har kjempet for i denne sak er full belysning og derigjennem kritikk. Han vet visselig at professor Harbitz (i skrivelse av 31. november 1931 til Den norske lægeforenings sentralstyre), personlig tok initiativet til å hindre offentlig omtale av saken. Jeg gad vite om statsråd Sunde kjenner mange menn som like så villig som jeg har stillet sig i bresjen for å vareta helt fremmede folks tarv?

Jeg har i mitt opsett i Dagbladet for 3dje januar ved å få trykket av kommisjonens skrivelse av 22. oktober 1934 til de

svenske sakkyndige vist, at den fremstilling statsråd Sunde dagen i forveien gav «Dagbladet»s medarbeider var positiv uriktig. Det kommisjonen nu ønsker er å få laget en forhåndskonferanse med de 3 ekstraordinære medlemmer. Vi som kjemper for rett og renslighet i denne sak, vil søke å undgå en slik mulighet til påvirkning og intriger.

Statsråd Sunde skriver, at beslutningen om den endelige behandlingsmåten først kan treffes når kommisjonen «bar vært samlet til møte». Dette er slett ikke nødvendig! De faste medlemmer kan møtes og beslutte å overdra de 3 ekstraordinære å behandle saken

som utvalg. Vet De forøvrig ikke, statsråd Sunde, at den norske rettsmedisinske kommisjon vanligvis ikke bemøier sig med å holde møter? De aller fleste saker behandles ved sirkulasjon av dokumentene blandt medlemmene. Kommisjonens sekretær sa mig ifjor engang på en muntlig forespørsel om et bestemt punkt: «De tror kommisjonen holder møter De dr. Berner, men de aller fleste saker behandles pr. sirkulasjon». Så tryggende blir sakene behandlet i Norge, og slik blev også «Hetlesaken» behandlet høsten 1906, og Harbitz's og Strøms uttalelser er heller ikke behandlet i plenum. Det er bekvemmere å sitte hjemme i sofahjørnet med en langpipe og avgjøre sakene med «randbemerkninger» enn å gå til et møte og diskutere dem. Til sammenligning skal jeg anføre fra «Sveriges officiella statistikk, Hälso- och Sjukvård» for 1929, at «rettsmedisinska nämnden har under året sammanträtt 69 gånger». Og om den rettspsykiatriske «nämnden» står

det, at den «under året har sammanträtt 52 gånger». Refleksjonene gjør sig selv!

Statsråd Sunde sier at jeg «vanskelig har vært i god tro» i denne sak! Det våger den mann å si, som snart i 2 år har latt beskyldningen om løgn sitte på sig og som bare har tidd stille. Jeg henviser om dette til advokat dr. Smedals bok, særlig til side 287. Jeg tror det vil være gagnlig om Stortinget påny behandler «Hetlesaken» og gransker den måte statsråd Sunde har ledet sitt departement på i denne saken. Hvis så skjer bør det også ta op til bedømmelse spørsmålet om det går an å ha en justisminister, som rolig lar det bli sittende på sig at han er løgner.

Tidens Tegn nr 216.
17 sept. 1934.

**En beriktigelse fra
Fedrelandslagets møte.**

I Tidens Tegns referat av mitt foredrag står det at jeg injurierte på det kraftigste de som hadde hatt med abortus provocatus å gjøre. Dette er ikke riktig. Jeg har ikke injuriert overlæge Andersen og feller. Jeg uttalte bare min avsky for deres syn på menneskelivet. Derimot injurierte jeg dr. jur. Ræstad og advokat, statsråd Sunde.

Anders Lange.

"A. B. C." nr 35.

13 Sept. 1934.

Statsråd Sunde har tatt skytter-
merket, leser vi.

— Det skulde være overflødig å
gjøre opmerksom på at det var i
gull.

*

6 sept. 1934

En statsråd

Dr. Smedals siste, ypperlige bok om Grønlandssaken stiller advokat Sunde i et lys som en ikke skulde tro at en justisminister i lengden kunde tåle. Visse beskyldninger burde da være injurierende for justisministre også.

Om sin befatning med Grønlands-saken sier advokat Sunde selv at han «var uenig i okkupasjonen» og at regjeringen «måtte være klar over mitt standpunkt». Dette har hr. Sunde uttalt i et offentlig foredrag. (Referert i venstrebladet «Sunnmørsposten» for 20. september 1933).

Imidlertid uttaler den daværende utenriksminister, hr. Braadland, i et brev til dr. Smedal, at «forutsetningen for advokat Sundes opnevning var, at han trodde på saken, hvad han gav uttrykk for like overfor regjeringen».

Har Braadland rett, da må hr. Sunde ikke bare ha fortiet sitt standpunkt for regjeringen, men positivt ført den bak lyset. Dette er kompromitterende for hr. Sunde.

Har Sunde rett, da må regjeringen ha latt Norges sak i Haag forsvares av en mann som ikke trodde på den og som ikke la skjul på det. Dette er kompromitterende for regjeringen, men også for hr. Sunde. En slik sak påtar man sig nemlig ikke, når man ikke er euig i den. Ikke en gang når honoraret er 80 tusen kroner.

*

Når hr. Sunde ikke er gått til prosess, så er det fordi han ingenting har å vinne selv om hans egen forklaring legges til grunn.

*

Hvis en skoleelev slår op på Arne Sunde i et av våre nyeste og mest utbredte konversasjonsleksika vil han lese følgende:

Da okkupasjonen av Eirik Raudes land av den danske regjering var innbragt for Haag-domstolen, mottok S. (uaktet han vites å ha været mot okkupasjonen) 4. sept. 1931 opnevning som Norges agent og (første) advokat i Grønlandssaken, men måtte under

forberedelsen av prosedyren tre i bakgrunnen, da den av regjeringen opnevnte sakkyn-dige delegasjon fant hans arbeide utilfredsstillende. Senere medvirket han til de for-likesforhandlinger med den danske regjering som aug. 1932 blev innledet i Kjbh. av minister Wedel Jarlsberg, og som blev søkt hemmelig-holdt for den annen norske advokat og for de sakkyndige i Grønlandssaken.

Når skoleeleven har lest dette, vil han formodentlig gå til sin far eller til en lærer og samtalen vil arte sig omtrent slik:

Skoleeleven: — Er dette sandt?

Faren eller læreren: — Ja, Sunde selv har ikke kunnet benekte det.

Skoleeleven: — Men er da mannen fremdeles justisminister?

Faren eller læreren: — Ja, han er fremdeles justisminister.

Skoleeleven: — Men hvordan kan slikt være mulig?

Og her er det Smedal svarer for faren og læreren og allesammen:

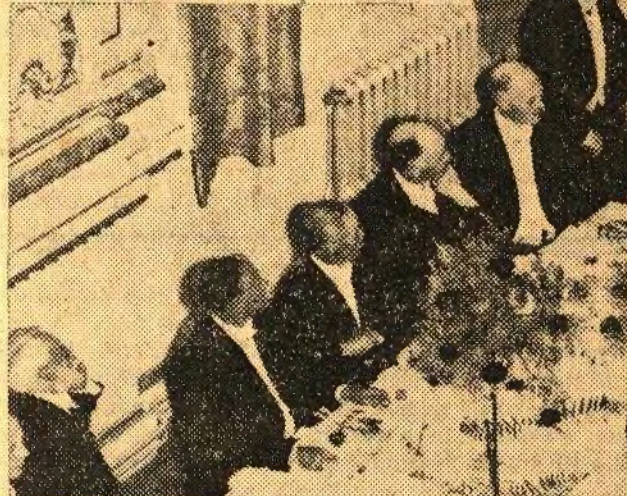
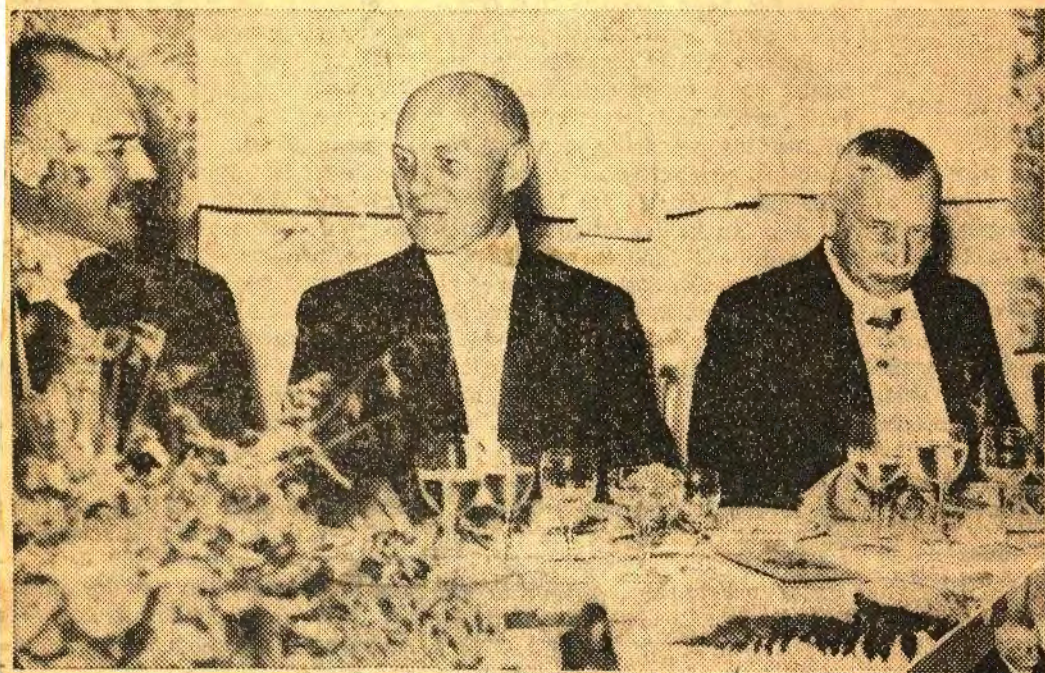
— Nasjonalt forfall.

Aftenposten m 426.

25 aug. 1934.

Juristkongressens avslutning igår

Strålende fest efter en anstrengende dag.

Øverst til venstre regnet fra venstre: President Ekeberg, statsråd Sunde og professor Stang. Øverst til højre: Advokat Mårta Bjørnbom, Sverige, juristmøtets eneste kvinnelige foredragsholder. Billedet med bordet: Stående professor Stang. Til venstre for ham statsråd Sunde, president Ekeberg, statsråd Liestøl, statsråd Levinson, Sverige, Nationalbankdirektør Schrøder, Danmark, høiesterettsjustitiarius Paal Berg. Til højre for professor Stang: professor Munch-Petersen, Danmark, statsråd Schlyter, Sverige, professor Granfelt, Finland, høiesterettsdommer P. I. Paul-

sen, chargé d'affaires Schultz. Nederst til højre: Nationalbankdirektør Schrøder til venstre og statsråd Levinson, Sverige.

Den bankett de norske jurister holdt for sine nordiske kolleger i Frimurerlogen igår aftes tror vi sant å si tilfredsstillt alle forventninger, selv de høiest spente. Her i landet taler vi jo om «den tørre jus», men det bekrefter sig hver gang der er anledning til det, at ingen kan som juristene arrangere og realisere en fest. Kanskje er det slik at den daglige befatning med «den tørre jus» skaper et Freudsk behov for

kompensasjoner — faktum er ialfall at når juristene kommer sammen er der større feststemning enn når ætlingene fra fru Minervas andre fakulteter samles.

I Frimurerlogen var der dekket for et halvt tusen jurister, og det er et respektabelt antall selv i disse jurist-overproduksjonens tider. Det var jurister av begge kjønn, alle år-ganger og alle nordiske nasjonaliteter. Der var herrer med mange ordener, ikke bare ved det fornemme bord hvor verten, professor Stang, residerte, men også ved bordene langt ut igjennem salene; der var jurister fra alle rettslivets felter, videnskapsmenn og representanter for det praktiske rettsliv, dommere og diplomater, politimenn og departementsmenn — det var i det hele tatt en representativ, men av yrke uensartet sammensatt forsamling, hvis enkelte medlemmer var bundet sammen av det felles slektenskap med fru Justitia.

Det var advokat Leif Rode, forfatteren av festsangen og menyen — som var på vers og blev sunget før maten! — som ønsket velkommen til bords, og da kyllingen var servert i første omgang, holdt professor Stang talen for de nordiske gjester.

Han begynte med å utbringe en

skål for de nordiske lands stats-overhoder og den efterfulgtes av nasjonalsangene. Professor Stang fremholdt derefter, at de nordiske juristmøter hadde været preget av

Fortsatt side 7, spalte 1.

S 98

Juristmøtet

Forts. fra
1. side.

et rikt og varig samarbeide. De begynte for to menneskealdre siden, sa han, og en av de første beslutninger som blev fattet var en henstilling til de nordiske lands myndigheter om å tilveiebringe en felles lovgivning på viktige områder. Det er skjedd, vi er gått frem skritt for skritt inntil vi idag kan si, at på de centrale og viktigste områder har vi felles lovregler. Dette har kunnet skje, fordi forholdene her i Norden er særegne, særegne og lykelige. Vi er forskjellige folk, men vi bygger på den samme kulturgrunn. Dette nordiske samarbeide har ikke bare gitt sig ytre merker i vår lovgivning, det har også påvirket de nordiske lands rettslynne og rettsvidenskap, den har fått et særpreg som skiller den fra andre lands rettsvidenskap. Og det som i fremtiden blir den store opgave for rettens tolkere og rettens tjenere i Norden, det er ganske sikkert å bidra til, at her blir en utvikling av rettsreglene etter den nye tids skiftende behov, — en utvikling slik at der ikke skjer skjebnesvangre brudd

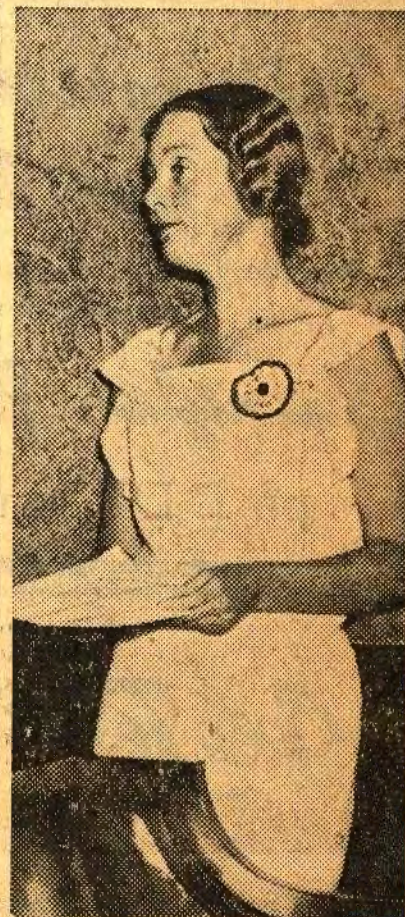
Professor Stang sluttet med å drikke gjestenes skål og utbringe et nifoldig hurra for dem.

Så sang man advokat Rødes festsang, og i den var der både fest og alvor. Hvert vers blev hilst med jubel, og størst var den ofter et vers som sluttet slik, — fordi det kom i elendommelig og umiddelbar tilknytning til professor Stangs tale:

«Små er Nordens korsflaggslande,
men kan hende får vi lagt
nettop nu på oss å danne
rettsideens fanevakt».

Presidenten i Svea Hovrätt, Birger Ekeberg, takket på gjestenes vegne for festen og professor Stangs tale, og bragte ikke bare vertskapet men byen og landet hvor juristmøtet holdtes en strålende hyldest. På oss alle har dette land, sa han, en forunderlig «tjusning» der det stiger værbitt frem «ur oceanets salta skum». Og hvor vi lender oss slår det imot oss den «storvulne» kraft som preger det norske lynne, den norske natur og som også gjenspeiler sig i våre kollegers friske og djerne grep på de rettslige problemer. Og med utgangspunkt i professor Knophs innledning til diskusjonen om beskyttelsen av bedriftshemmeligheter henrev president Ekeberg forsamlingen med et spirituelt kåseri om norsk rettsvidenskap, juristmøter og juristfester, og rettet en hjertelig formfullendt takk til alle dem som hadde båret dagens byrde og hete, — advokatene Bødtker og Arntzen, byråchef Henrik Lundh, advokat Nansen og overrettsasskfører Engh, og sist men ikke minst takket han «den niesterkokk som hadde kokt sammen alle versene», advokat Rode.

Siden blev presidenten igjen alvorlig, og han uttalte at når vi samles i denne by, glider våre tanker utover Nordens grenser, og vi spør oss selv om juristene fra forskjellige land noget annet sted

Fru statsråd Sunde taler ved «damefesten».

kan møtes i en slik forbrødringsstemning. Vi må svare nei, — intetsteds. Vårt arbeide hviler på nordboens dype respekt for lovens majestet. «Med lov skal land bygges», og denne vår fedrenearv står mere enn almindelig levende for oss idag, hvor vi ser rettssystemer vakler i sine grunnvoller omkring i verden.

Men vi vil prøve på å gå lengere enn våre fedre og utvide den gamle sats til å gjelde mellom folkene, for vi vil ikke opgi tanken om at der engang skal opstå en bedre verden, bygget med lov og ikke med våben.

Jeg har, sluttet presidenten, helt siden min ungdom med hele mitt hjerte været festet til det nordiske samarbeide, — det har en forunderlig evne til å gjøre livet lysere og rikere og gi mig følelsen av å tilhøre en større enhet enn den nasjonale. Det er verdier av denne art juristmøtet gir sine deltagere, og derfor bringer vi våre verter en hjertelig takk.

Efter president Ekebergs tale hylidet Studentersangerne Nordens jurister og justisministeren, statsråd Sunde, hevet taffet med å overbringe en hilsen fra statsministeren, som var forhindret fra å være tilstede, og med å takke for maten.

For juristenes to og et halvt hundre damer var der dekket i Frimurerlojens første etasje. Vi kan visst trygt regne med at stemningen her var preget av felles slektskap og felles hygge, og efter taffet feiret juristene og deres damer gjensynets gleder med dans, og referatet kan trygt sluttas slik som ethvert godt festreferat skal ende:

Festen fortsatte til langt ut i de små timer.

Adferposten nr 424
24 aug. 1934

Den strafferettslige behandling av fosterfor- drivelse.

Statsråd K. Schlyters foredrag på jurismøtet
i formiddag.

En stor og representativ del av jurismøtets deltagere med den norske justisminister, statsråd Sunde, i spissen var møtt frem i Universitetets Aula i formiddag for å høre statsråd Karl Schlyters, Sverige, innlede om det aktuelle emne: Den strafferettslige behandling av fosterfordrivelse.

Innlederen uttalte bl. a.:

Den norske medisinaldirektør N. Heitmann innleder en nylig avgitt offisiell uttalelse i fosterfordrivelsessaken med følgende ord:

«Hovedargumentet for nødvendigheten av å forandre straffelovens bestemmelser om abortus provocatus ligger i at de nuværende tilstande er helt uholdbare. Om dette er der blandt vårt lands læger og andre meningsberettigede en så absolutt enighet at jeg finner det overflødig å gå nærmere inn på spørsmålet.»

Jeg er ikke sikker på, at det er likeså overflødig i en samling jurister å belyse, hvor uholdbar den nuværende tilstand er, som det vilde været overfor læger.

I Sverige er nylig iverksatt inngående statistiske undersøkelser angående hyppigheten av aborttilfeller på sykehusene, hos enkelte læger og hos jordmødre. Statistikken har — med nogen forskjell — omfattet årene 1922, 1926 og 1930. Den er bearbejdet av dosent John Naeslund og byråchef K. A. Edin. Det sees av statistikken, at omtrent

oppsøke kvaksalvere eller forsøke å hjelpe sig selv med fosterfordrivelsesredskaper av forskjellig slags, da de på grunn av de gjeldende straffelovers bestemmelser om straff for fosterfordrivelse ikke kan henvende sig åpent til kompetente læger for å få sitt svangerskap avbrutt. Såret av mordredskapene må de deretter søke hjelp på sykehus, hvor de hvert år dør i hundreder.

For lægene, som daglig ser denne elendigheten for sine øine, stiller dette spørsmål sig: Hvad kan gjøres for å redde disse ulykkelige ut av kvaksalvernes hender? Og juristene har anledning til å spørre sig, om lovstifteren virkelig har rett, når han uten å skjelve mellem tilfellene straffer hver avbrytelse av svangerskap — jeg bortser fra de rent medisinske indikasjoner — og derigjennem unddrar selv de virkelige nødlidende kvinner den sakkyndige hjelp, som samfundet ifølge en utbredt lægeopinion og en meget almindelig kvinneopinion, burde være pliktig å yde dem. Det er dette spørsmål, vi idag skal gjøre til gjenstand for drøftelse.

Alle vet, at loven ikke legger hindringer iveien for å avbryte svangerskap av rent medisinske grunner —

Det turde råde temmelig stor enighet om, at de grunner, som sammenfattes under betegnelsen etiske og eugeniske, bør gi rett til avbrytelse av svangerska-

til å motsette sig gjerningen eller forstå dens betydning. Også her burde der åpnes lovlig mulighet til å få svangerskapet avbrutt.

Hvad angår spørsmålet om avbrytelse av svangerskapet, når kvinnen er meget ung, har jeg, i tilslutning til den svenske straffelovs bestemmelse om aldersgrensen ved utukt med mindreårig, foreslått, at avbrytelse kan finne sted når kvinnen ved det besvangrende samleie, var under 15 år. I Norge, hvor utukt med mindreårig straffes op til 16 år, synes denne grense å være naturligere. Mest rasjonelt vilde det kanskje være å overlate til lægene i det individuelle tilfelle med hensyn til den mindreåriges utviklingsgrad å bedømme, hvorvidt svangerskapet skal avbrytes eller ikke.

Bestemmelsen om abortrett av etiske grunner synes å burde få en så almindelig avfatning at avbrytelse må kunne få skje av hvert svangerskap som er følgen av et samleie som har funnet sted under sådanne forhold at de må ansees å ha innebåret en krenkelse av kvinnens kjønnsfrihet. Som eksempel utover de tidligere anførte kan nevnes tilfelle hvor samleiet er kommet istand derigjennem at mannen har misbrukt en på alder og erfaringen beroende overlegenhet over en mindreårig kvinne eller derigjennem, at mannen har gjort sig skyldig i grovt misbruk av at kvinnen er avhengig av ham i tjenestehenseende eller økonomisk. Jeg har med hensikt anvendt ut-

ter. I Sverige må vi først og fremst opheve den ulyksalige preventivloven som legger hindringer iveien selv for et objektivt opplysningsarbeide angående antikonsepsjonelle midler.

Et middel til bekjempelse av abortene, som burde påkalles alt av ytre anstendighet, og som ikke turde være ganske betydningsløst, er også at man for alvor griper inn mot salg av og reklame i utstillingsvinduer for sådanne såkalte sykepleieartikler, som utelukkende anvendes ved aborter. I det minste i Sverige har lovgivningen ennå ikke sørget tilfredsstillende for muligheten av å stanse denne trafikk.

Selv om således i første hånd intet bør forsømmes, som kan være egnet til å bortrydde de misforhold av forskjellig slags som kan forklare den store hyppighet av fremkalte aborter, turde det stå hver og en klart, at vi sent kommer til å åpne et slikt idealsamfund at det tross alle våre velferdsforanstaltninger og all opplysning ikke kommer til å foreligge nødtilstander av forskjellig art, som vilde kunne motivere fremkallelse av abort som en siste nødutvei. Og dermed er vi inne på spørsmålet, hvorledes man skal kunne finne en lempelig avfatning i loven av de forutsetninger for rett til avbrytelse av svangerskap, som henger sammen med misforhold av forskjellig slags i samfundet eller som er motivert av humanitære hensyn.

I en norsk uttalelse om emnet — den jeg nettop har citert fra medisinaldirektøren — er det foreslått at man, med forbillede fra den nye norske steriliseringsloven, skulde innskrenke sig til å erklære, at abortus provocatus kan foretas på en kvinne som selv forlanger det, når hennes forlangende har «en aktverdig grunn».

I almindelighet har man imidlertid ansett det nødvendig nærmere å formulere selv den sociale indikasjon.

Ifølge min mening er det upraktisk å ha en altfor detaljert beskrivelse i en forfatningstekst. Livet er så mangfoldig og rikere på tilfeller enn nogen teori. I valget mellem de fremkomne forslag vilde jeg derfor avgjort foretrekke den fra den norske steriliseringsloven hentede formulering «aktverdige grunner». Jeg har imidlertid gjort et forsøk på — efter at de grunner som i tesene er betegnet som etiske og eugeniske er utskilt og beskrevet for sig, å sammenfatte de øvrige godkjennelige grunner i en definisjon av de tilbakestående tilfelle, som på den ene siden tilstrekkelig tydelig presiserer hvad man tilsikker dermed for å hindre at bedømmelsen av hvad det er aktverdig blir altfor subjektiv, men på den andre siden er tilstrekkelig almen og elastisk til å kunne omfatte alle

tilfelle, hvor en bedømmelseskyndig prøvende instans kan finne gyldig grunn til å bifalle en ulykkelig kvinnes anmodning om avbrytelse av svangerskapet. Ifølge den givne definisjon skulde svangerskapet kunne avbrytes, når kvinnen gjennom barnets fødsel vilde bli hensatt i nød eller det ellers vilde opstå alvorlig fare for hennes velferd.

Med nød mener jeg i første hånd økonomisk nødtilstand, den nød, hvor den av mange fødsler og hårdt forsørgelsesarbeide utpinte hustru vilde bli hensatt gjennom en fødsel. Tilfellet kan stå på grensen til medisinsk indikasjon, dersom hustruens helbred skulde stå på spill ved at svangerskapet blev fullbyrdet.

Til nødtilfeller kan også regnes den familiekatastrofe, som venter, når sjømannen kommer hjem fra en lang reise og finner sin hustru fruktsommelig. Selvfølgelig kan det ikke opstilles som alment prinsipp, at hver frukt av utroskap i ekteskapet kan fjernes gjennom inngripen av læge. De, som skal bedømme tilfellet, får forsøke samvittighetsfullt å veie, hvilken ulykke er størst: bortskaffelse av fostret eller kan-skje ødeleggelse av to lykkelige menneskers hele tilbakeværende liv som følge av et tilfeldig feiltrin.

Videre finnes det ugifte kvinner i nød, som muligens kunde klare et barn økonomisk sett, men som vilde føle sig utstøtt av samfundet eller av familien, om de fødte et barn utenfor ekteskap. Det er forekommet tilfeller, hvor brutale foreldre har kastet sin egen datter på gaten fordi hun er blitt fruktsommelig. Muligens er det bare prostitusjonen igjen for henne, dersom hun ikke får bli i sitt hjem. Ikke sjelden økes den unge kvinnes sjelenød slik, at hun går fra den lægen, som vegrer sig ved å hjelpe henne, direkte i sjøen. Kan dette forutsees har vi atter et tilfelle, som står på grensen til den medisinske indikasjon og som i mangel av en lovfestet social indikasjon ifølge min mening bør behandles som medisinsk, la være en såkalt utvidet medisinsk indikasjon.

Jeg kan ikke akseptere som prinsipp, at enhver ugift kvinne, som er fruktsommelig, skal ha rett til å få svangerskapet avbrutt. Det kan hende, at hennes velferd aldeles ikke står på spill ved barnets tilsynekomst. At hun får det økonomisk besværlig gjelder ikke. Samfundet har alt vedtatt så mange anstalter til morskapsbeskyttelse, at nøden som regel kan holdes fra døren. Men ta foruten de eksempler, jeg alt har anført på, at en ugift mor blir utstøtt fra sine omgivelser, det tilfelle, at hun er sykepleierske eller lærerinne. I dette tilfelle turde tilkosten av et barn ofte gjøre det umulig for

moren å fortsette sitt yrke. Det gjelder i så fall for de læger, som eventuelt får til opgave å prøve indikasjonen, å veie, hvorvidt nødvendigheten for kvinnen til å forlate sitt tidligere yrke rammer henne så hårdt, at hun derigjennem kan sies å bli hensatt i stor nød, eller det kan opstå alvorlig fare for hennes velferd ved barnets tilkomst. Jeg skulde imidlertid ville spørre våre sykehuschefer, hvorfor de ikke vil gå i spissen ved kampen mot samfundshykeriet ved å tillate en sykepleierske å ha sitt eget barn.

Jeg mener altså ikke, uten videre, at man skal bøye sig i ærbødighet for en foreldet opinion, som hjerteløs utleverer den ugifte moren til forakt. Den konsulterte læge skal stå den unge kvinne bi og søke å overbevise henne om det riktige i å sette sig ut over verdens dom. Han skal si henne, at det finnes utallige kvinner, som i de første måneder av svangerskapet og i den depresjonstilstand, de befinner sig i, har ønsket å få svangerskapet avbrutt, men som, om det har lyktes dem å overvinne denne fristelse, har fått et helt forandret syn på saken senere, når morsfølelsene er våknet, og som da har takket Gud for at de har truffet en rådgiver, som har formådd dem til å avstå fra sin beslutning. Lægen skal forklare den første gang fødende, at abortoperasjon ingenlunde er uten risiko, og at om den gjennomføres uten annet men for kvinnen, det ofte hender, at hun blir steril for resten av livet, og at det er mange kvinner

en stor og representativ del av juristmøtets deltagere med den norske justisminister, statsråd Sunde, i spissen var møtt frem i Universitetets Aula i formiddag for å høre statsråd Karl Schlyter, Sverige, innlede om det aktuelle emne: Den strafferettslige behandling av fosterfordrivelse.

Innlederen uttalte bl. a.:

Den norske medisinaldirektør N. Heilmann innleder en nylig avgitt offisiell uttalelse i fosterfordrivelsessaken med følgende ord:

«Hovedargumentet for nødvendigheten av å forandre straffelovens bestemmelser om abortus provocatus ligger i at de nuværende tilstande er helt uholdbare. Om dette er der blandt vårt lands læger og andre meningsberettigede en så absolutt enighet at jeg finner det overflødig å gå nærmere inn på spørsmålet.»

Jeg er ikke sikker på, at det er likeså overflødig i en samling jurister å belyse, hvor uholdbar den nuværende tilstand er, som det vilde været overfor læger.

I Sverige er nylig iverksatt inngående statistiske undersøkelser angående hyppigheten av aborttilfeller på sykehusene, hos enkelte læger og hos jordmødre. Statistikken har -- med noen forskjell -- omfattet årene 1922, 1926 og 1930. Den er bearbejdet av dosent John Naeslund og byråchef K. A. Edin. Det sees av statistikken, at omtrent 15,299 aborter er behandlet på sykehusene i de nevnte tre år. Derav var 359 fremkalt på medisinske indikasjoner. 502 erkjentes av vedkommende å være kriminelle. Blandt disse døde 38 kvinner eller 7,6 procent. Av de gjenstående aborter medførte 3182 feber, derav 121 eller 3,8 procent med dødelig utgang.

Hele antallet av aborter, rapportert til den statistiske undersøkelse utgjorde i 1930 10,445. Antallet av levende fødte var samme år 95,000. For hele riket kommer altså 10,9 aborter på 100 fødte. Alene for Stockholmsområdet var forholdstallet 25,8 eller -- om man tar gifte og ugifte for sig, 33,8 for de ugifte og 15,8 for de gifte.

Edin går ut fra, at det er inntruffet adskillige flere provoserende aborter enn dem, som er innberettet, og holder det heller ikke for utrolig, at det virkelige antall provoserende aborter for hele Sverige er adskillig større enn 10,000, men anser det for sikkert, at det ikke overstiger 20,000. Han tror, at i Stockholmsområdet forekommer minst 30 aborter på 100 fødsler. For Tyskland har man beregnet 33 pr. 100, for byen Wien 32.

Bare innen våre små nordiske land ser vi således årlig uheldige kvinner i tusener og atter tusener

oppsøke kvaksalvere eller forsøke å hjelpe sig selv med fosterfordrivelsesredskaper av forskjellig slags, da de på grunn av de gjeldende straffelovers bestemmelser om straff for fosterfordrivelse ikke kan henvende sig åpent til kompetente læger for å få sitt svangerskap avbrutt. Såret av mordredskapene må de deretter søke hjelp på sykehus, hvor de hvert år dør i hundreder.

For lægene, som daglig ser denne elendigheten for sine øine, stiller dette spørsmål sig: Hvad kan gøres for å redde disse uheldige ut av kvaksalvernes hender? Og juristene har anledning til å spørre sig, om lovstifteren virkelig har rett, når han uten å skjelve mellem tilfellene straffer hver avbrytelse av svangerskap -- jeg bortser fra de rent medisinske indikasjoner -- og derigjennem unddrar selv de virkelige nødlidende kvinner den sakkyndige hjelp, som samfundet ifølge en utbredt lægeopinion og en meget almindelig kvinneopinion, burde være pliktig å yde dem. Det er dette spørsmål, vi idag skal gjøre til gjenstand for drøftelse.

Alle vet, at loven ikke legger hindringer iveien for å avbryte svangerskap av rent medisinske grunner --

Det turde råde temmelig stor enighet om, at de grunner, som sammenfattes under betegnelsen etiske og eugeniske, bør gi rett til avbrytelse av svangerskapet. De trenger heller ikke nogen mere inngående motivering.

At en kvinne, som er blitt svanger gjennom voldtekt, kanskje av en forbyrder av grovt kriminell og degenerert type, skulde være nødt til å la fostret bli modent og påta sig moderskapets forpliktelser til et individ, som er kommet til på denne måten, er så urimelig, at det efter min mening allerede uten uttrykkelig lovbud, må ansees å foreligge en på sterk interessekollisjon grunnet straffefrihet, dersom et slikt svangerskap avbrytes. Dette er imidlertid ikke den herskende lære.

Selv i spørsmål om blodskam, f. eks. mellem far og datter eller mellem søsken, er det så anstøtelig, at et gjennom en slik forbrydelse tilkommet foster skulde bli utviklet og født, at rett til svangerskapets avbrytelse må være påkalt av rent etiske grunner. Det måtte jo for et barn født i blodskam være en fryktelig skjebne gjennom hele livet å tynges av bevisstheten om sin nedstamning.

Straffbart som forbrydelse mot kjønnsedligheten eller kjønnsfriheten er også samleie i et flertall av andre tilfelle: Samleie med åndssløv eller sinnssyk eller med kvinne, som befinner sig i en sådan tilstand, at hun er ufe av stand

til å motsette sig gjerningen eller forstå dens betydning. Også her burde der åpnes lovlig mulighet til å få svangerskapet avbrutt.

Hvad angår spørsmålet om avbrytelse av svangerskapet, når kvinnen er meget ung, har jeg, i tilslutning til den svenske straffelovs bestemmelse om aldersgrensen ved utukt med mindreårig, foreslått, at avbrytelse kan finne sted når kvinnen ved det besvarende samleie, var under 15 år. I Norge, hvor utukt med mindreårig straffes op til 16 år, synes denne grense å være naturligere. Mest rasjonelt vilde det kanskje være å overlate til lægene i det individuelle tilfelle med hensyn til den mindreårige utviklingsgrad å bedømme, hvorvidt svangerskapet skal avbrytes eller ikke.

Bestemmelsen om abortrett av etiske grunner synes å burde få en så almindelig avfatning at avbrytelse må kunne få skje av hvert svangerskap som er følgen av et samleie som har funnet sted under sådanne forhold at de må ansees å ha innebåret en krenkelse av kvinnens kjønnsfrihet. Som eksempel utover de tidligere anførte kan nevnes tilfelle hvor samleiet er kommet istand derigjennem at mannen har misbrukt en på alder og erfaringhet beroende overlegenhet over en mindreårig kvinne eller derigjennem, at mannen har gjort sig skyldig i grovt misbruk av at kvinnen er avhengig av ham i tjenestehenseende eller økonomisk. Jeg har med hensikt anvendt uttrykket «innebåret en krenkelse av kvinnens kjønnsfrihet» istedenfor en forbrydelse mot kvinnens kjønnsfrihet for ikke å knytte abortretten til en viss straffelovs kanskje foreldede sedelighetskapitel. De to eksempler jeg just har anført, innebærer således krenkelser av kjønnsfriheten som ikke er kriminaliserte efter svensk straffelov, mens det er tatt hensyn til dem i den danske.

De eugeniske grunner slutter sig nær til tilsvarende eugeniske indikasjoner i de nye norske og svenske lover av inneværende år om sterilisering, såvidt angår personer som lider av sinnssygdом eller åndssløyhet. I det punkt hvor det råder forskjell mellem den norske og den svenske lov, -- ifølge den første utgjør også fare for overføring av en farligere legemlig sygdom steriliseringsgrunn -- har jeg fulgt den norske lov.

Sociale grunner.

De linjer som definerer de sociale grunner utgjør kjernepunktet i hele det nu foreliggende diskusjonsemne. Det er om de sociale indikasjonenes bærekraft stridens bølger har gått høit i et stort antall kulturland i de senere år. Fremforalt efter verdenskrigen er spørsmålet på mange hold blitt brennende. Det er det uopførte omfang de kriminelle aborter mange steder har fått som har gjort spørsmålet aktuelt, hvorvidt ikke abortene til beskyttelse for kvinnens liv og helse, burde legaliseres, når gyldige sociale grunner kunde påberopes. Ingen meningsforskjell bør kunne råde om, at det samfundsonde som det er tale om i første hånd bør motarbeides derigjennem at samfundet innretter sig på å søke å fjerne de sociale misforhold av forskjellig slags som utgjør bak-

humanitære hensyn. I en norsk uttalelse om emnet -- den jeg nettop har citert fra medisinaldirektøren -- er det foreslått at man, med forbillende fra den nye norske steriliseringsloven, skulde innskrenke sig til å erklære, at abortus provocatus kan foretas på en kvinne som selv forlanger det, når hennes forlangende har «en aktverdig grunn».

I almindelighet har man imidlertid ansett det nødvendig nærmere å formulere selv den sociale indikasjon.

Ifølge min mening er det upraktisk å ha en altfor detaljert beskrivelse i en forfatningstekst. Livet er så mangfoldig og rikere på tilfeller enn nogen teori. I valget mellem de fremkomne forslag vilde jeg derfor avgjort foretrekke den fra den norske steriliseringslov hentede formulering «aktverdige grunner». Jeg har imidlertid gjort et forsøk på -- efter at de grunner som i tesene er betegnet som etiske og eugeniske er utskilt og beskrevet for sig, å sammenfatte de øvrige godkjennelige grunner i en definisjon av de tilbakestående tilfelle, som på den ene siden tilstrekkelig tydelig presiserer hvad man tilslikter dermed for å hindre at bedømmelsen av hvad det er aktverdig blir altfor subjektiv, men på den andre siden er tilstrekkelig almen og elastisk til å kunne omfatte alle

barn økonomisk sett, men som vilde føle sig utstøtt av samfundet eller av familien, om de fødte et barn utenfor ekteskap. Det er forekommet tilfeller, hvor brutale foreldre har kastet sin egen datter på gaten fordi hun er blitt fruktsommelig. Muligens er det bare prostitusjonen igjen for henne, dersom hun ikke får bli i sitt hjem. Ikke sjelden økes den unge kvinnes sjelenød slik, at hun går fra den lægen, som vegrer sig ved å hjelpe henne, direkte i sjøen. Kan dette forutsees har vi atter et tilfelle, som står på grensen til den medisinske indikasjon og som i mangel av en lovfestet social indikasjon ifølge min mening bør behandles som medisinsk, la være en såkalt utvidet medisinsk indikasjon.

Jeg kan ikke akseptere som prinsipp, at enhver ugift kvinne, som er fruktsommelig, skal ha rett til å få svangerskapet avbrutt. Det kan hende, at hennes velferd aldeles ikke står på spill ved barnets tilsynekomst. At hun får det økonomisk besværlig gjelder ikke. Samfundet har alt vedtatt så mange anstalter til morskapsbeskyttelse, at nøden som regel kan holdes fra døren. Men ta foruten de eksempler, jeg alt har anført på, at en ugift mor blir utstøtt fra sine omgivelser, det tilfelle, at hun er sykepleierske eller lærerinne. I dette tilfelle turde tilkosten av et barn ofte gjøre det umulig for

moren å fortsette sitt yrke. Det gjelder i så fall for de læger, som eventuelt får til opgave å prøve indikasjonen, å veie, hvorvidt nødvendigheten for kvinnen til å forlate sitt tidligere yrke rammer henne så hårdt, at hun derigjennem kan sies å bli hensatt i stor nød, eller det kan opstå alvorlig fare for hennes velferd ved barnets tilkomst. Jeg skulde imidlertid ville spørre våre sykehuschefer, hvorfor de ikke vil gå i spissen ved kampen mot samfundshykeriet ved å tillate en sykepleierske å ha sitt eget barn.

Jeg mener altså ikke, uten videre, at man skal bøie sig i ærbødighet for en foreldet opinion, som hjerteløs utleverer den ugifte moren til forakt. Den konsulterte læge skal stå den unge kvinne bi og søke å overbevise henne om det riktige i å sette sig ut over verdens dom. Han skal si henne, at det finnes utallige kvinner, som i de første måneder av svangerskapet og i den depresjonstilstand, de befinner sig i, har ønsket å få svangerskapet avbrutt, men som, om det har lyktes dem å overvinne denne fristelse, har fått et helt forandret syn på saken senere, når morsfølelsene er våknet, og som da har takket Gud for at de har truffet en rådgiver, som har formådd dem til å avstå fra sin beslutning. Lægen skal forklare den første gang fødende, at abortoperasjon ingenlunde er uten risiko, og at om den gjennomføres uten annet men for kvinnen, det ofte hender, at hun blir steril for resten av livet, og at det er mange kvinner, som gjennom hele livet bittert angreir den dyre pris, de har måttet betale for avbrytelsen av sitt svangerskap.

De anførte eksempler kan være tilstrekkelig for å belyse, at der ved siden av de tidligere berørte interessekollisjoner av medisinsk, etisk og eugenisk art, som kan gjøre at avbrytelsen av svangerskap ikke fremstår som rettsstridig, også finnes grupper av interessekollisjoner, som er skapt av samfundsforholdene, og som ikke er av mindre vekt, som ikke kunne lates ubeaktet av lovgiveren.

Det står fremdeles igjen å nevne noen ord om siste del av den annen tese, ifølge hvilken avbrytelse av svangerskap i regelen kun må skje i de første tre måneder.

På grunn av den almindelig rådende og fullt naturlige opfatning, at et inngrep mot fostret under de første måneder av svangerskapet er mindre betenkelig enn senere, er det i siste stykke av punkt 2 innført

en bestemmelse om, at avbrytelse av svangerskap ikke må skje senere enn under den tredje måned, medmindre det er særskilt grunn hertil. Referat av resten av talen må utstå.

gående statistiske undersøkelser angående hyppigheten av aborttilfeller på sykehusene, hos enkelte læger og hos jordmødre. Statistikken har -- med nogen forskjell -- omfattet årene 1922, 1926 og 1930. Den er bearbejdet av dosent John Naeslund og byråchef K. A. Edin. Det sees av statistikken, at omtrent 15,299 aborter er behandlet på sykehusene i de nevnte tre år. Derav var 359 fremkalt på medisinske indikasjoner. 502 erkjentes av vedkommende å være kriminelle. Blandt disse døde 38 kvinner eller 7,6 procent. Av de gjenstående aborter medførte 3182 feber, derav 121 eller 3,8 procent med dødelig utgang.

Hele antallet av aborter, rapportert til den statistiske undersøkelse utgjorde i 1930 10,445. Antallet av levende fødte var samme år 95,000. For hele riket kommer altså 10,9 aborter på 100 fødte. Alene for Stockholmsområdet var forholdstallet 25,8 eller -- om man tar gifte og ugifte for sig, 33,8 for de ugifte og 15,8 for de gifte.

Edin går ut fra, at det er inntruffet adskillige flere provocerede aborter enn dem, som er innberettet, og holder det heller ikke for utrolig, at det virkelige antall provocerede aborter for hele Sverige er adskillig større enn 10,000, men anser det for sikkert, at det ikke overstiger 20,000. Han tror, at i Stockholmsområdet forekommer minst 30 aborter på 100 fødsler. For Tyskland har man beregnet 33 pr. 100, for byen Wien 32.

Bare innen våre små nordiske land ser vi således årlig ulykkelige kvinner i tusener og atter tusener

Alle vet, at lovene ikke legger hindringer iveien for å avbryte svangerskap av rent medisinske grunner --

Det turde råde temmelig stor enighet om, at de grunner, som sammenfattes under betegnelsen etiske og eugeniske, bør gi rett til avbrytelse av svangerskapet. De trenger heller ikke noen mere inngående motivering.

At en kvinne, som er blitt svanger gjennom voldtekt, kanskje av en forbryder av grovt kriminell og degenerert type, skulde være nødt til å la fostret bli modent og påta sig moderskapets forpliktelser til et individ, som er kommet til på denne måten, er så urimelig, at det efter min mening allerede uten uttrykkelig lovbud, må ansees å foreligge en på sterk interessekollisjon grunnet straffefrihet, dersom et slikt svangerskap avbrytes. Dette er imidlertid ikke den herskende lære.

Selv i spørsmål om blodskam, f. eks. mellom far og datter eller mellom søsken, er det så anstøtelig, at et gjennom en slik forbrydelse tilkommet foster skulde bli utviklet og født, at rett til svangerskapets avbrytelse må være påkalt av rent etiske grunner. Det måtte jo for et barn født i blodskam være en fryktelig skjebne gjennom hele livet å tynges av bevisstheten om sin nedstamning.

Straffbart som forbrydelse mot kjønnsedeligheten eller kjønnsfriheten er også samleie i et flertall av andre tilfelle: Samleie med åndssløv eller sinnssyk eller med kvinne, som befinner sig i en sådan tilstand, at hun er ute av stand

kan nevnes tilfelle hvor samleiet er kommet istand derigjennem at mannen har misbrukt en på alder og erfaringen beroende overlegenhet over en mindreårig kvinne eller derigjennem, at mannen har gjort sig skyldig i grovt misbruk av at kvinnen er avhengig av ham i tjenestehenseende eller økonomisk. Jeg har med hensikt anvendt uttrykket «innebåret en krenkelse av kvinnens kjønnsfrihet» istedenfor en forbrydelse mot kvinnens kjønnsfrihet for ikke å knytte abortretten til en viss straffelovs kanskje foreldede sedelighetskapitel. De to eksempler jeg just har anført, innebærer således krenkelser av kjønnsfriheten som ikke er kriminaliserte efter svensk straffelov, mens det er tatt hensyn til dem i den danske.

De eugeniske grunner slutter sig nær til tilsvarende eugeniske indikasjoner i de nye norske og svenske lover av inneværende år om sterilisering, såvidt angår personer som lider av sinnssygdом eller åndssløyhet. I det punkt hvor det råder forskjell mellom den norske og den svenske lov, -- ifølge den første utgjør også fare for overføring av en farligere legemlig sygdom steriliseringsgrunn -- har jeg fulgt den norske lov.

Sociale grunner.

De linjer som definerer de sociale grunner utgjør kjernepunktet i hele det nu foreliggende diskusjonsemne. Det er om de sociale indikasjonenes bærekraft stridens bølger har gått høit i et stort antall kulturland i de senere år. Fremforalt efter verdenskrigen er spørsmålet på mange hold blitt brennende. Det er det uhørte omfang de kriminelle aborter mange steder har fått som har gjort spørsmålet aktuelt, hvorvidt ikke abortene til beskyttelse for kvinnenens liv og helse, burde legaliseres, når gyldige sociale grunner kunde påberopes. Ingen meningsforskjell bør kunne råde om, at det samfundsonde som det er tale om i første hånd bør motarbeides derigjennem at samfundet innretter sig på å søke å fjerne de sociale misforhold av forskjellig slags, som utgjør bakgrunnen for aborttrafikken, fremforalt gjennom en forbedring av moderskapshjelpen. De fleste turde også anse det for å være av betydning at opplysning spredtes om seksuelle spørsmål, deriblandt særskilt om den store fordel av antikonsepsjonelle midler fremfor fosterfordrivelse som et middel til begrensnig av barneantallet i de fattige familier og overhodet som middel til fødselskontroll. Med all energi bør opplysning drives også om de farer som er forbundet med forsterfordrivelse. En meget viktig opgave i opplysningsarbeidet og opinionsdannelsen er også motarbeidelsen av forestillingen om den ugifte mors mindreverdighet i sammenligning med den gifte. Det er den hårde fordømmelsesdom innen visse samfundskretser over de ugifte mødrene, som gjør at så mangan ung kvinne søker aborten for å undgå vanæren.

Også på lovgivningens område kan en del gjøres for å motarbeide de faktorer som fremdriver abor-

ret en lovgiver, som har fornuddem til å avstå fra sin beslutning. Lægen skal forklare den første gang fødende, at abortoperasjon ingenlunde er uten risiko, og at om den gjennomføres uten annet men for kvinnen, det ofte hender, at hun blir steril for resten av livet, og at det er mange kvinner, som gjennom hele livet bittert angreir den dyre pris, de har måttet betale for avbrytelsen av sitt svangerskap.

De anførte eksempler kan være tilstrekkelig for å belyse, at der ved siden av de tidligere berørte interessekollisjoner av medisinsk, etisk og eugenisk art, som kan gjøre at avbrytelsen av svangerskap ikke fremstår som retsstridig, også finnes grupper av interessekollisjoner, som er skapt av samfundsforholdene, og som ikke er av mindre vekt, som ikke kunne lates ubeaktet av lovgiveren.

Det står fremdeles igjen å nevne noen ord om siste del av den annen tese, ifølge hvilken avbrytelse av svangerskap i regelen kun må skje i de første tre måneder.

På grunn av den almindelig rådende og fullt naturlige opfatning, at et inngrep mot fostret under de første måneder av svangerskapet er mindre betenkelig enn senere, er det i siste stykke av punkt 2 innført

en bestemmelse om, at avbrytelse av svangerskap ikke må skje senere enn under den tredje måned, medmindre det er særskilt grunn hertil. Referat av resten av talen må utstå.

6 Dec. 1933.

Statsråd Arne Sunde 50 år idag.

Statsråd Arne Sunde er 50 år idag, født i Oslo 1883.

Sunde delte lenge sin tid mellom sine juridiske og sine militære interesser. Han har foruten juridisk embedseksamen også den militære høiskoleeksamen og var foruten advokat også kaptein i ar-

meen, og tok først avskjed fra den sistnevnte stilling, da han var blitt statsråd.

Forøvrig kastet han sig også med liv og lyst over de statsøkonomiske studier og var fra 1917 til 20 sekretær i statens finansråd og samtidig juridisk konsulent og senere sousdirektør i Det Norske A/S. for Elektrokemisk industri. I 1919 blev han kalt til assistanse for legasjonen i Paris i finansielle spørsmål under fredsforhandlingene. 1920—21 var han sekretær i i traktatforhandlingsdelegasjonen med vinlandene, i 1922 sekretær for det norske medlem av voldgiftsretten mellem Norge og Amerika. I 1924 blev han innvalgt i styret for Handelsbanken, senere i administrasjonsstyret. Han var en av våre advokater i Grønlandssaken og er nu justisminister, hvad han også var en tid i Mowinckels forrige regjering.

Hr. Arne Sunde er kjent som en usedvanlig klar hjerne og en særdeles innsiktsfull og dyktig mann på forskjellige områder.

Som politiker er han en uavhengig og uredde mann. Og da den borgerlige samling i Aker kom i 1928 og dens plattform var den økonomiske gjenreisning, meldte han sig til tjeneste. Og så gikk det slik for sig, at radikaleren og venstremannen Arne Sunde våren 1930 blev ordfører i høirebygden Aker.

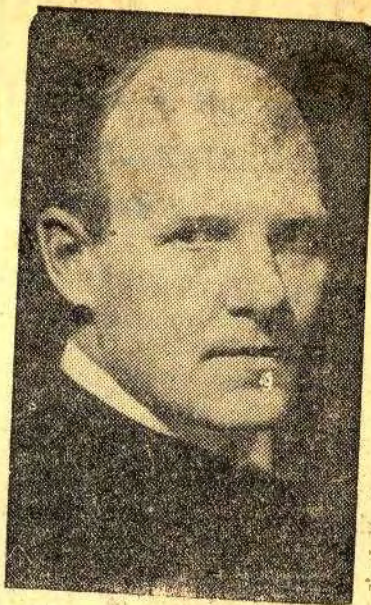
Ved stortingsvalget i Akershus høsten samme år drev han igjen-

nem listeforbund med de andre borgerlige partier mot en meget sterk opinion innen sitt eget parti, som hadde tilfølge, at både formann og viceformann i fylkesstyret frasa sig all befatning med valget.

Hr. Arne Sunde er sønn av den kjente forretningsmann og politiker, statsråd Elias Sunde, som til slutt var generaldirektør for statsbanene. Han er gift med Didi Lie, datter av forfatteren Bernt Lie og hustru Hedvig, født Aubert.

5. Dec. 1933.

Statsråd Sunde 50 år

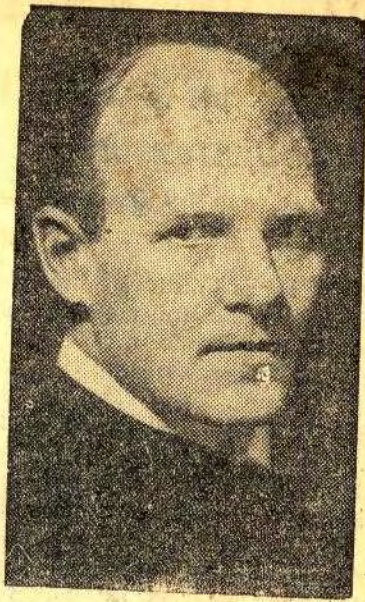

Han er født i Oslo 6. desember 1883 og student fra 1902. Først blev han offiser og gjennomgikk den militære høiskole, men ofret sig senere for det juridiske studium og blev høyesterettsadvokat. Han har således en solid utdannelse, og med praksis og erfaringer på en rekke felter både av militær, juridisk og økonomisk art. Det kan således nevnes at han var militærattaché ved legasjonen i Paris i 1916 og assistent ved legasjonen i finansielle spørsmål ved fredsforhandlingene i 1919, sekretær under traktatforhandlingene med vinlandene i 1920, sekretær for det norske medlem av voldgiftsretten mellom Norge og U. S. A. og medlem av styret for Den norske handelsbank i 1924. Siden 1921 har han praktisert som sakfører i Oslo, inntil han blev medlem av regjeringen, advokaturen tok han i 1922.

Advokat Arne Sunde har vel egentlig alltid vært venstremann, men hans aktive deltagelse i politikken daterer sig først fra 1928, da han blev valgt inn i Akers herredsstyre fra Vestre Akers sogn. Det skjedde for øvrig ikke på en venstreliste. Han kom inn gjennom den såkalte upolitiske samling og stod visstnok som en av fadderne til denne noe usedvanlige politiske forekomst. Venstres organisasjon så visstnok ikke med absolutt blide øine på konstellasjonen. Imidlertid kom Sundes optreden i Akers herredsstyre, først som viseordfører og senere som ordfører, til å bety en liten luftning i den konservative flertallsatmosfære. Som ordfører var han grei, forståelsesfull og fordomsfri så langt tøyene rakk. Han førte bl. a. en virkningsfull kritikk mot gamle høires budgetskunster og gjeldspolitik.

Fra ordførerverdigheten i Aker gikk han i 1930 like inn i regjeringen som justisminister etter Evjenht. Da venstre regjeringen blev styrtet på Lilleborgsaken og bonderegjeringen så sig om etter en advokat til å føre Grønlandssaken, falt valget på Sunde. De kontroverser som senere opstod i denne på overraskelser så spekkfulle sak, skal vi ikke komme inn på i denne forbindelse, men da Mowinckel på ny dannet regjering i sommer, gikk Sunde atter inn som justisminister. Han søkte valg i Akershus i år, men nådde naturligvis ikke frem i denne krets hvor venstre intet håp har. I en uttalelse til en svensk avis om valgslaget og dets eventuelle konsekvenser, fremholdt han at regjeringen burde inngi sin demisjon, hvis valget gikk den imot. Men denne opfatning deler altså ikke Mowinckel.

Statsråd Sunde 50 år

Han er født i Oslo 6. desember 1883 og student fra 1902. Først blev han offiser og gjennomgikk den militære høiskole, men ofret sig senere for det juridiske studium og blev høiesterretsadvokat. Han har således en solid utdannelse, og med praksis og erfaringer på en rekke felter både av militær, juridisk og økonomisk art. Det kan således nevnes at han var militærattaché ved legasjonen i Paris i 1916 og assistent ved legasjonen i finansielle spørsmål ved fredsforhandlingene i 1919, sekretær under traktatforhandlingene med vinlandene i 1920, sekretær for det norske medlem av voldgiftsretten mellom Norge og U. S. A. og medlem av styret for Den norske handelsbank i 1924. Siden 1921 har han praktisert som sakfører i Oslo, inntil han blev medlem av regjeringen, advokaturen tok han i 1922.

Advokat Arne Sunde har vel egentlig alltid vært venstremann, men hans aktive deltagelse i politikken daterer sig først fra 1928, da han blev valgt inn i Akers herredsstyre fra Vestre Akers sogn. Det skjedde for øvrig ikke på en venstreliste. Han kom inn gjennom den såkalte upolitiske samling og stod visstnok som en av fadderne til denne noe usedvanlige politiske forekomst. Venstres organisasjon så visstnok ikke med absolutt blide øine på konstallasjonen. Imidlertid kom Sundes optreden i Akers herredsstyre, først som viseordfører og senere som ordfører, til å bety en liten luftning i den konservative flertallsatmosfære. Som ordfører var han grei, forståelsesfull og fordomsfri så langt tøilene rakk. Han førte bl. a. en virkningsfull kritikk mot gamle høires budgetskunster og gjeldspolitik.

Fra ordførerverdigheten i Aker gikk han i 1930 like inn i regjeringen som justisminister etter Evjenht. Da venstreregjeringen blev styrtet på Lilleborgsaken og bonderegjeringen så sig om efter en advokat til å føre Grønlandssaken, falt valget på Sunde. De kontroverser som senere opstod i denne på overraskelser så spekkfulle sak, skal vi ikke komme inn på i denne forbindelse, men da Mowinckel på ny dannet regjering i sommer, gikk Sunde atter inn som justisminister. Han søkte valg i Akershus i år, men nådde naturligvis ikke frem i denne krets hvor venstre intet håp har. I en uttalelse til en svensk avis om valgslaget og dets eventuelle konsekvenser, fremholdt han at regjeringen burde inngi sin demisjon, hvis valget gikk den imot. Men denne opfatning deler altså ikke Mowinckel.

Statsråd Sunde blir mellom sine partifeller regnet for en av de forholdsvis unge krefter som det stilles håp og forventninger til, men om det er håp for venstre er en annen sak.

Olo

n 282.

5te Dec. 1933.

50 år.

Statsråd Arne Sunde fyller imorgen 50 år. Vi ønsker ham hjertelig til lykke.

Arne Sunde har allerede utrettet store ting i sitt liv, og han har fremtiden for sig. Han har en missundelsesverdig utdannelse, han er offiser og jurist. Det kvalifiserer sin mann for allsidig virksomhet.

Han har også mange interesser, — fra skyttersaken til kunsten.

Og han har det viktigste av alt: *et godt hode.*

Vi er av prinsipp imot å skrive om femtiåringer, fordi de fleste mennesker i den alder er midt i sin utførelse.

Når vi gjør en undtagelse for Arne Sunde er de fordi han er en undtagelse: Han er nu statsråd annen gang, han har klart å øke sitt partis stemmetall ved to valg i Akershus fylke.

Og han har, som venstremann, vært en ansett ordfører i Aker. Det er ikke bare en undtagelse, det er et *mesterstykke.*

Tiden Tegn nr 240
16 okt. 1933.

Hannevigs krav mot U. S. A.

Advokat Bech henstiller,
at statsråd Sunde holder
sig utenfor regjeringens
avgjørelse.

Hr. Stian Bech, som er Hannevigs advokat for hans krav mot U. S. A., hevder, at statsråd Sunde redegjørelse lørdag inneholder flere faktiske uriktigheter, opprinnelig fremført fra amerikansk side, som kan gjøre skade for sakens objektive behandling. Han nevner tre forhold, som vi ikke her kan gå nærmere inn på, og sier derefter:

Saken skal nu avgjøres av den ansvarlige regjering, og jeg vil nu henstille til justisminister Sunde å holde sig utenfor saken og å opphøre med avisskrivning. Den samme henstilling har jeg rettet til Hannevig.

Aftenposten nr 518.
14 okt. 1933.

Statsråd Sunde tilbakeviser Hannevigs beskyldninger.

„Hannevig er fra alle hold i Norge blitt behandlet med den største lemfeldighet“. — En utførlig redegjørelse som er oversendt påtalemyndigheten.

Skipsreder Christoffer Hannevig har i skrivelse av 24. juli d. å. til Oslo politikammer anmeldt mig for «underslag eller lettsindig disponering av andres midler i egenskap av Handelsbankens likvidasjonsstyres betrodde mann». I Oslo forhørsrett har hr. Hannevig 3. ds. avgitt vidneforklaring i anledning av anmeldelsen.

Hverken anmeldelsen eller de dokumenter hvortil hr. Hannevig har henvist eller hans vidneforklaring inneholder noget som helst til støtte for anmeldelsen, og det fremgår av denne at når hr. Hannevig taler om «underslag» så må det være skjedd, enten av ren sensasjonslyst eller fordi hr. Hannevig overhodet ikke vet hvad underslag er.

Forliket med Shipping Board.

Det springende punkt i saken er det forlik som i midten av juli 1926 blev inngått mellem administrasjonsstyret i Pusey & Jones Co. (Hannevigs amerikanske skibsverft) og U. S. Shipping Board (Det amerikanske skipsfartsråd) og som gikk ut på at selskapet som fullt og endelig oppgjør skulde betale Shipping Board 500,000 dollar. Hr. Hannevig og hans venner sammenblander dette forlik med den reorganisasjon av Pusey & Jones Co. som fant sted på basis av forliket og som var nødvendig for å hindre at selskapets eiendeler blev tvangsrealisert til skade for kreditorerne og andre interessenter, hvis innbyrdes rettsforhold var meget uklart.

Jeg har igår sendt påtalemyndigheten en redegjørelse, hvori jeg dokumenterer:

1) Forliket blev avsluttet og oppgjør samme dag foretatt overfor Shipping Board, uten at de norske interessenter (deriblandt Handelsbanken) hadde gitt sitt samtykke eller på annen måte ydet sin medvirkning.

Formannen i Handelsbankens styre, generalkrigskommissær Bratlie har i skrivelse av 13. mars d. å.

den amerikanske rekvisisjonspolitik under krigen fra sin virksomhet som formann i den kommisjon som i 1921 i Washington forhandlet med den amerikanske regjering om Kristiania-gruppens sak, og senere som den norske regjerings juridiske representant under procedyren for voldgiftsretten i Haag i 1922. Videre en uttalelse av Justisdepartementets lovavdeling (utarbeidet av byråchef Harbek og ekspedisjonssjef Augdahl) og av Utenriksdepartementets folkerettskonsulent, professor Frede Castberg. Disse uttalelser forelå i 1928 da utenrikskomiteen behandlet saken. Det var derfor på det tidspunkt ingen anledning for mig til, som hr. Hannevig insinuerer, som sekretær for komiteen «å stikke under stol» opplysninger av betydning for saken. Det er jo innlysende at de nevnte jurister var fullt bekjent med voldgiftsdommen av 1922. — Senere har regjeringsadvokat Kristen Johansen avgitt uttalelser i samme retning.

Bondepartiregjeringen nedsatte i 1932 en sakkyndig komité, bestående av høiesterettsdommer P. I. Paulsen, høiesterettsadvokat B. Stuevold-Hansen og professor Ragnar Knoph, for å avgi en betenkning om hvor vidt saken burde søkes innbragt for en internasjonal rett. Christoffer Hannevigs advokat har imidlertid anmodet om at denne komité betenkning ikke må bli offentliggjort før professor Gjelsvik, eller nu senere advokat Stian Bech, hadde fått anledning til å fremkomme med en supplerende uttalelse.

4) Etter at Shipping Board var utløst og selskapets eiendommer pantsatt til sikkerhet for utløsningssummen, 500,000 dollar, som bostyret hadde lånt, var selskapets aktiva utilstrekkelig til å dekke de uprioriterte kreditorer (norske og amerikanske) og såvel preferanseaktiene som de ordinære aktier («voting stock») var følgende verdier:

er truffet etter enstemmige styrebeslutninger. (Jfr. generalkrigskommissær Bratlies skrivelse til mig av 6. ds.)

Sakens behandling i Stortinget.

I anledning av forskjellige anker som Christoffer Hannevig i sin vidneforklaring retter mot mig skal jeg — til tross for at de overhodet ikke vedkommer selve det forhold anmeldelsen gjelder — bemerke følgende:

Hr. Hannevig anfører at jeg som sekretær i utenrikskomiteen har undlatt å referere enkelte uttalelser fra voldgiftsdommen av 1922. Hertil er for det første å si, at utenrikskomiteens innstilling ikke skulde være nogen juridisk betenkning, men at den bygget på de ovenfor nevnte betenkninger som forelå fra ansatte norske jurister. Hvad spesielt angår hr. Hannevigs krav som eier av nybygningskontrakter så var forholdet dernæst det at selv sendemann Gade og byråchef Morgenstjerne, som begge var særdeles villig innstillet såvel overfor hr. Hannevig personlig som overfor saken, ikke engang fant å burde medtæle dette krav i henvendelsen til De Forente Stater for å søke opnådd en bilighetserstatning.

Hvad skibsverftene angår anker hr. Hannevig over at jeg til tross for jeg kjente til det fra processen i Haag ikke har meddelt utenrikskomiteen at Pusey & Jones Co. foruten byggeomkostningene også skulde ha «en fair profit samt amortisasjon dekket». Hr. Hannevig må da ha oversett at utenrikskomiteens innstilling refererer U. S. Shipping Board Emergency Fleet Corporations resolusjon av 13. mars 1920, som i virkeligheten inneholder denne institusjons egen erkjennelse på disse punkter. Resolusjonen går ut på at der som «just compensation» skal betales det virkelige kostende av skibsbygningsarbeidet og utover dette en ytterligere godtgjørelse til selskapet (fortjeneste) og at der til dekning av amortisasjon skulde be-

Hr. Hannevig og hans venner har gjennom årene stadig søkt å mistenkeliggjøre mitt forhold til saken og min varetagelse av Handelsbankens interesse og å opkonstruere et motsetningsforhold mellem Handelsbankens styre og mig. Under mitt arbeide som sekretær i utenrikskomiteen lanserte man således den usannferdige påstand at jeg i komiteen skulde ha uttalt at Handelsbanken anså saken som håbløs og ikke hadde interesse av at den blev fremmet, og hr. Hannevig gjentar denne påstand i sin vidneforklaring, til tross for at den blev eftertrykkelig tilbakevist allerede i 1928. Jeg henviser herom til nedenstående skrivelse av 11. juni 1928 til generalkrigskommissær Bratlie fra overrettssakfører Christopher- sen og Olav Hals med påtegning datert 12. s. m. fra daværende stortingsmann, redaktør Scheffo.

Hr. general Bratlie.

Redaktør Sverre Krogh meddelte oss idag med uttrykkelig samtykke til å bringe det til hr. Generalens kunnskap at han av redaktør Scheffo, medlem av konstitusjonskomiteens spesialutvalg, var meddelt at komiteens sekretær, hr. advokat Arne Sunde, hadde fremholdt at selv Den norske Handelsbank, som var så interessert i Hannevigsaken, anså den for så håbløs at styret ikke ønsket den inn for voldgift.

Ærbødigst

Erling Christophersen. Olav Hals.

Til ovenstående kan jeg erklære: Under en samtale idag erkjente hr. Sverre Krogh overfor mig at jeg ikke hadde utalt mig som ovenfor gjengitt. Det sier sig også selv at hr. advokat Sunde ikke har sagt i utenrikskomiteen eller, mig bekjent, noget annet sted, at Handelsbankens styre er imot voldgift i Hannevigsaken.

Oslo, 12. juni 1928.

Olav Scheffo.

Hr. Hannevigs påstand om meningsforskjell mellem generalkrigskommissær Bratlie og mig og hr. Bratlies angivelige uttalelse om min inhabilitet som sekretær i utenrikskomiteen får sin rette belysning ved følgende skrivelse av 6. ds. fra

sin senere tilbakekalte anmeldelse over hr. statsråden for Deres forhold vedrørende hans erstatningssak i Amerika

Sunde derunder nogen gang har været nevnt — hvad jeg ikke kan erindre — så kan dette kun være skjedd i form av uttalelser fra hr. Hannevig

utvalgs innstilling besluttet derefter Regjeringen høsten 1926 å sende

Forliket med Shipping Board

Det springende punkt i saken er det forlik som i midten av juli 1926 blev inngått mellom administrasjonsstyret i Pusey & Jones Co. (Hannevigs amerikanske skibsverft) og U. S. Shipping Board (Det amerikanske skibsfartsråd) og som gikk ut på at selskapet som fullt og endelig oppgjør skulde betale Shipping Board 500,000 dollar. Hr. Hannevig og hans venner sammenblander dette forlik med den reorganisasjon av Pusey & Jones Co. som fant sted på basis av forliket og som var nødvendig for å hindre at selskapets eiendeler blev tvangsrealisert til skade for kreditorene og andre interessenter, hvis innbyrdes rettsforhold var meget uklart.

Jeg har igår sendt påtalemyndigheten en redegjørelse, hvori jeg dokumenterer:

1) Forliket blev avsluttet og oppgjør samme dag foretatt overfor Shipping Board, uten at de norske interessenter (deriblandt Handelsbanken) hadde gitt sitt samtykke eller på annen måte ydet sin medvirkning.

Formannen i Handelsbankens styre, generalkrigskommissær Bratlie, har i skrivelse av 18. mars d. å. til Norges Bank, referert i N. H. S. T. 23. s. m., opplyst at Handelsbanken, etter mitt initiativ, tidligere hadde protestert mot forliket, først ved telegram til Pusey & Jones Co.s advokat, Burling, med anmodning om viderebesørgelse, og derefter i brev direkte stilet til «receivers» i Pusey & Jones Co.s bo.

2) I det rettsmøte hvor forliket blev inngått og de nødvendige kjennelser i den anledning avsagt, opplyste den amerikanske advokat for ni-mannsgruppen (en sammenslutning av norske innehavere av nybygningskontrakter med Hannevigs skibsverft) at han ikke hadde fullmakt til å uttale sig om spørsmålet.

3) Handelsbankens administrasjonsstyre gikk ut fra at forliket var bindende for Pusey & Jones Co. og dermed for dette selskaps kreditorer og aksjonærer. Denne administrasjonsstyrets opfatning er blitt bekreftet ved betenkninger av en rekke fremstående norske jurister som av de vekslende regjeringer er blitt anmodet om å avgi uttalelse om saken i anledning av spørsmålet om å innbringe den for voldgift. Av tidligere offentliggjorte dokumenter fremgår at sådanne uttalelser for det første er avgitt av advokat Johan Bredal. Han hadde et inngående kjennskap til

lysninger av betydning for saken. Det er jo innlysende at de nevnte jurister var fullt bekjent med voldgiftsdommen av 1922. — Senere har regjeringsadvokat Kristen Johansen avgitt uttalelser i samme retning.

Bondepartiregjeringen nedsatte i 1932 en sakkyndig komité, bestående av høiesterettsdommer P. I. Paulsen, høiesterettsadvokat B. Stuevold-Hansen og professor Ragnar Knoph, for å avgi en betenkning om hvor vidt saken burde søkes innbragt for en internasjonal rett. Christoffer Hannevigs advokat har imidlertid anmodet om at denne komité betenkning ikke må bli offentliggjort før professor Gjelsvik, eller nu senere advokat Stian Bech, hadde fått anledning til å fremkomme med en supplerende uttalelse.

4) Etter at Shipping Board var utløst og selskapets eiendommer pantsatt til sikkerhet for utlysningssummen, 500,000 dollar, som bostyret hadde lånt, var selskapets aktiva utilstrekkelig til å dekke de uprioriterte kreditorer (norske og amerikanske) og såvel preferanseaktiene som de ordinære aktier («voting stock») var følgende verdiløse.

5) Det var utelukket for de norske interessenter å varetta sine interesser under et eventuelt tvangs salg ved å møte frem og avgi bud på selskapets faste eiendommer. De hadde derfor i virkeligheten kun valget mellom enten å delta sammen med de amerikanske interessenter i en reorganisasjon av selskapet, eller å godta et tilbud fra selskapets hovedkreditor og Hannevigs amerikanske konkursbo om kontantutløsning av sine interesser. Da den plass som var tilbudt ni-mannsgruppen etter reorganisasjonsplanen var lite tilfredsstillende og da det for gruppen var forbundet med betenkeligheter å gå inn i en langsiktig affære i Amerika, var alle de interesserte enige om å foretrekke kontant utløsning. Handelsbanken ydet sin medvirkning til denne ordning som var den eneste praktiske til å skaffe ni-mannsgruppen nogen erstatning for det tap som var påført den av Christoffer Hannevig.

6) Den norske Handelsbank har under saksforberedelsen i Amerika latt sig representere for å bidra til å underbygge Pusey & Jones Co.s krav mot U. S. Shipping Board og derved opnå et gunstig resultat for selskapet og derigjennem for Christoffer Hannevigs kreditorer.

7) Handelsbanken har ikke, hverken direkte eller indirekte, medvirket til forliket mellom Pusey & Jones Co. og U. S. Shipping Board og den har — ved sin medvirkning til utløsning av ni-mannsgruppen — ikke forringet chansene for hr. Hannevig eller andre til å søke omgjort forliket eller til å erholde noget utbytte av de deponerte preferanseaktier. Disse aktier, som ikke gav stemmerett, er forøvrig som

ansatte norske jurister. Hvad spesielt angår hr. Hannevigs krav som eier av nybygningskontrakter så var forholdet dernæst det at selv sendemann Gade og byråchef Morgenstjerne, som begge var særdeles villig innstillet såvel overfor hr. Hannevig personlig som overfor saken, ikke engang fant å burde medta de krav i henvendelsen til De Forente Stater for å søke opnådd en bilighetserstatning. Hvad skibsverftene angår anker hr. Hannevig over at jeg til tross for jeg kjente til det fra prosessen i Haag ikke har meddelt utenrikskomiteen at Pusey & Jones Co. foruten byggeomkostningene også skulde ha «en fair profitt samt amortisasjon dekket». Hr. Hannevig må da ha oversett at utenrikskomiteens innstilling refererer U. S. Shipping Board Emergency Fleet Corporations resolusjon av 13. mars 1920, som i virkeligheten inneholder denne institusjons egen erkjennelse på disse punkter. Resolusjonen går ut på at der som «just compensation» skal betales det virkelige kostende av skibsbygningsarbeidet og utover dette en ytterligere godtgjørelse til selskapet (fortjeneste) og at der til dekning av amortisasjon skulde betales 1,500,000 dollar og for depreciasjon 1,375,000 dollar. Endelig blev selskapet tilstått et beløp som godtgjørelse for kansellering av 11 skib. Det samlede erstatningsbeløp utover skibenes direkte kostende utgjorde etter resolusjonen vel 7 millioner dollar.

fra overrettssakeret Christopher sen og Olav Hals med påtegning datert 12. s. m. fra daværende stortingsmann, redaktør Scheflo.

Hr. general Bratlie.
Redaktør Sverre Krogh meddelte oss idag med uttrykkelig samtykke til å bringe det til hr. Generalens kunnskap at han av redaktør Scheflo, medlem av konstitusjonskomiteens spesialutvalg, var meddelt at komiteens sekretær, hr. advokat Arne Sunde, hadde fremholdt at selv Den norske Handelsbank, som var så interessert i Hannevigsaken, anså den for så håbløs at styret ikke ønsket den inn for voldgift.

Ærbødigst
Erling Christophersen. Olav Hals.

Til ovenstående kan jeg erklære: Under en samtale idag erkjente hr. Sverre Krogh overfor mig at jeg ikke hadde utalt mig som ovenfor gjengitt. Det sier sig også selv at hr. advokat Sunde ikke har sagt i utenrikskomiteen eller, mig bekjent, noget annet sted, at Handelsbankens styre er imot voldgift i Hannevigsaken.

Oslo, 12. juni 1928.
Olav Scheflo.

Hr. Hannevigs påstand om meningsforskjell mellem generalkrigskommissær Bratlie og mig og hr. Bratlies angivelige uttalelse om min inhabilitet som sekretær i utenrikskomiteen får sin rette belysning ved følgende skrivelse av 6. ds. fra generalen til undertegnede:

Oslo, 6. oktober 1933.
Hr. statsråd Sunde, her.
Hannevigsaken.

Norges Handels- & Sjøfartstidende for 3. oktober sistleden inneholder referat av en forklaring som hr. Christoffer Hannevig samme dag hadde avgitt for forhørsretten i Oslo i forbindelse med

sin senere tilbakekalte anmeldelse over hr. statsråden for Deres forhold vedrørende hans erstatningssak i Amerika

I dette referat finnes følgende tirade mig vedrørende som det formentlig vil være av interesse for hr. statsråden å få min uttalelse om:

«Generalkrigskommissær Bratlie har fremhevet at Amerika måtte gjøre op på rettferdig måte, men han har videre opplyst til mig at Sunde har hatt en avvikende mening. Da jeg fikk vite Sunde skulde engageres til Utenrikskomiteens sekretær i min sak, meddelte jeg hr. Bratlie dette. Han lovet å opplyse komiteen om at Sunde var inhabil i denne sak. Sunde blev dog ansatt».

Jeg tillater mig i anledning av dette å avgi følgende erklæring:

1. Jeg har aldri uttalt til hr. Hannevig eller nogen annen at advokat Sunde hadde en fra min avvikende mening om ønskeligheten av et rettferdig oppgjør for hr. Hannevig i Amerika. Der foreligger også tydelige beviser i Handelsbankens arkiv for at der ingen meningsforskjell har været i så henseende innen bankens administrasjonsstyre.

2. Jeg har aldri hatt nogen som helst viden om ting som skulde kunne gjøre advokat Sunde inhabil som sekretær for utenrikskomiteen eller overhodet vekke tvil om hans habilitet. I den tid det her gjelder møtte jeg oftere hr. Hannevig på gaten og han stanset mig da næsten bestandig for å berette det ene eller annet — alltid som han mente noget nytt — vedrørende sin sak.

Men hvis inhabilitet for advokat

Sunde derunder nogen gang har været nevnt — hvad jeg ikke kan erindre — så kan dette kun være skjedd i form av uttalelser fra hr. Hannevig og ikke fra mig.

Noget løfte til hr. Hannevig om at jeg skulde opplyse eller bevidne advokat Sundes inhabilitet for utenrikskomiteen har jeg ikke gitt og kan jeg efter det foranstående heller ikke ha avgitt.
Ærbødigst
Jens Bratlie.
(sign.)

Enskjønt det ikke er berørt i hr. Hannevigs vidneforklaring vil jeg til slutning ikke undlate også å nevne en anke som hr. Hannevig og hans venner tidligere gjentagne ganger har fremsatt mot Handelsbanken og mig personlig, nemlig at vi ikke foretok noget for å påkalle de norske myndigheters assistanse i anledning av det påtenkte forlik og senere for å søke dette omstyrtet. Denne påstand er tidligere imøtegått av generalkrigskommissær Bratlie, men gjentas allikevel stadig. Jeg henviser i den anledning til den meddelelse som er inntatt i utenrikskomiteens innstilling (Innst. S. nr. 200 — 1928, pag. 443 ff.) om at der en måned før forliket blev avsluttet, holdtes et møte i utenriksdepartementet til drøftelse av saken hvor blandt andre følgende var tilstede: Christoffer Hannevig sen., advokat Christian Vogt (bestyrer i Hannevigs norske konkursbo), overrettssakfører H. Kjerschow (formann i 9-mannsgruppen og medlem av kreditorutvalget i Hannevigs bo), generalkrigskommissær Bratlie og undertegnede. Der var på møtet enighet om at det vilde være ønskelig om en dertil skikket person kunde bli sendt over til De Forente Stater for inngående å undersøke sakens daværende stilling og eventuelt hvis undersøkelsene gjorde det tilrådelig, opta forhandlinger med de amerikanske myndigheter i samarbeide med legasjonen i Washington. Etter å ha omtalt den meddelelse som

utvalgs innstilling besluttet derefter Regjeringen høsten 1926 å sende sendemann Gade og byråchef Morgenstjerne til Amerika for å søke opnådd en billighetserstatning til hr. Hannevig.

For fullstendighets skyld tilføier jeg at advokat Christian Vogt har henvendt sig til mig og uttalt at det er uriktig når hr. Hannevig anfører at hr. Vogt skal ha bemyndiget ham til å si at han følte sig holdt utenfor ved behandlingen av denne sak.

*
Christoffer Hannevigs anmeldelse er en stygg strek, men fenomenet Hannevig er tross alt psykologisk forståelig. Mindre forståelig er det hvad advokat Otto Rød mener å opnå for saken med sine skrivelser.

Hr. Hannevig er fra alle hold i Norge blitt behandlet med den største lemfeldighet og man har strukket sig meget langt for ikke å skade ham under en eventuell process. Det tør imidlertid være et stort spørsmål hvorvidt det er riktig å finne sig i det bånd som regelmessig søkes lagt på anderledes tenkende, hvor en sak har en utenrikspolitisk side.

Oslo, 10. oktober 1933.
Arne Sunde.

interessenter (deriblandt Handelsbanken) hadde gitt sitt samtykke eller på annen måte ydet sin medvirkning.

Formannen i Handelsbankens styre, generalkrigskommissær Bratlie, har i skrivelse av 18. mars d. å. til Norges Bank, referert i N. H. S. T. 23. s. m., opplyst at Handelsbanken, etter mitt initiativ, tidligere hadde protestert mot forliket, først ved telegram til Pusey & Jones Co.s advokat, Burling, med anmodning om viderebesørgelse, og derefter i brev direkte stilet til «receivers» i Pusey & Jones Co.s bo.

2) I det rettsmøte hvor forliket blev inngått og de nødvendige kjennelser i den anledning avsagt, opplyste den amerikanske advokat for ni-mannsgruppen (en sammenslutning av norske innehavere av nybygningskontrakter med Hannevigs skibsverft) at han ikke hadde fullmakt til å uttale sig om spørsmålet.

3) Handelsbankens administrasjonsstyre gikk ut fra at forliket var bindende for Pusey & Jones Co. og dermed for dette selskaps kreditorer og aksjonærer. Denne administrasjonsstyrets opfatning er blitt bekreftet ved betenkninger av en rekke fremstående norske jurister som av de vekslende regjeringer er blitt anmodet om å avgi uttalelse om saken i anledning av spørsmålet om å innbringe den for voldgift. Av tidligere offentliggjorte dokumenter fremgår at sådanne uttalelser for det første er avgitt av advokat Johan Bredal. Han hadde et inngående kjennskap til

ningssummen, 500,000 dollar, som bostyret hadde lånt, var selskapets aktiva utilstrekkelig til å dekke de uprioriterte kreditorer (norske og amerikanske) og såvel preferanseaktiene som de ordinære aktier («voting stock») var følgelig verdiløse.

5) Det var utelukket for de norske interessenter å vareta sine interesser under et eventuelt tvangs salg ved å møte frem og avgi bud på selskapets faste eiendommer. De hadde derfor i virkeligheten kun valget mellom enten å delta sammen med de amerikanske interessenter i en reorganisasjon av selskapet, eller å godta et tilbud fra selskapets hovedkreditor og Hannevigs amerikanske konkursbo om kontantutløsning av sine interesser. Da den plass som var tilbudt ni-mannsgruppen etter reorganisasjonsplanen var lite tilfredsstillende og da det for gruppen var forbundet med betenkeligheter å gå inn i en langsiktig affære i Amerika, var alle de interesserte enige om å foretrekke kontant utløsning. Handelsbanken ydet sin medvirkning til denne ordning som var den eneste praktiske til å skaffe ni-mannsgruppen noen erstatning for det tap som var påført den av Christoffer Hannevig.

6) Den norske Handelsbank har under saksforberedelsen i Amerika latt sig representere for å bidra til å underbygge Pusey & Jones Co.s krav mot U. S. Shipping Board og derved opnå et gunstig resultat for selskapet og derigjennem for Christoffer Hannevigs kreditorer.

7) Handelsbanken har ikke, hverken direkte eller indirekte, medvirket til forliket mellom Pusey & Jones Co. og U. S. Shipping Board og den har — ved sin medvirkning til utløsning av ni-mannsgruppen — ikke forringet chancene for hr. Hannevig eller andre til å søke omgjort forliket eller til å erholde noget utbytte av de deponerte preferanseaktier. Disse aktier, som ikke gav stemmerett, er forøvrig som verdiløse for gjennomførelsen av reorganisasjonsplanen returnert til Handelsbanken og beror i dennes depot. Jeg tilføier at der ikke på noget tidspunkt var nogen meningsforskjell innen Handelsbankens administrasjonsstyre med hensyn til denne sak, og at alle disposisjoner

disse punkter. Resolusjonen går ut på at der som «just compensation» skal betales det virkelige kostende av skibsbygningsarbeidet og utover dette en ytterligere godtgjørelse til selskapet (fortjeneste) og at der til dekning av amortisasjon skulde betales 1,500,000 dollar og for depreciasjon 1,375,000 dollar. Endelig blev selskapet tilstått et beløp som godtgjørelse for kansellering av 11 skib. Det samlede erstatningsbeløp utover skibenes direkte kostende utgjorde etter resolusjonen vel 7 millioner dollar.

Hr. Hannevigs påstand om meningsforskjell mellom generalkrigskommissær Bratlie og mig og hr. Bratlies angivelige uttalelse om min inhabilitet som sekretær i utenrikskomiteen får sin rette belysning ved følgende skrivelse av 6. ds. fra generalen til undertegnede:

Oslo, 6. oktober 1933.

Hr. statsråd Sunde, her.

Hannevigsaken.

Norges Handels- & Sjøfartstidende for 3. oktober sistleden inneholder referat av en forklaring som hr. Christoffer Hannevig samme dag hadde avgitt for forhørsretten i Oslo i forbindelse med

sin senere tilbakekalte anmeldelse over hr. statsråden for Deres forhold vedrørende hans erstatningssak i Amerika.

I dette referat finnes følgende tirade mig vedrørende som det formentlig vil være av interesse for hr. statsråden å få min uttalelse om:

«Generalkrigskommissær Bratlie har fremhevet at Amerika måtte gjøre op på rettferdig måte, men han har videre opplyst til mig at Sunde har hatt en avvikende mening. Da jeg fikk vite Sunde skulde engageres til Utenrikskomiteens sekretær i min sak, meddelte jeg hr. Bratlie dette. Han lovet å opplyse komiteen om at Sunde var inhabil i denne sak. Sunde blev dog ansatt».

Jeg tillater mig i anledning av dette å avgi følgende erklæring:

1. Jeg har aldri uttalt til hr. Hannevig eller nogen annen at advokat Sunde hadde en fra min avvikende mening om ønskeligheten av et rettferdig opgjør for hr. Hannevig i Amerika. Der foreligger også tydelige beviser i Handelsbankens arkiv for at der ingen meningsforskjell har været i så henseende innen bankens administrasjonsstyre.

2. Jeg har aldri hatt nogen som helst viden om ting som skulde kunne gjøre advokat Sunde inhabil som sekretær for utenrikskomiteen eller overhodet vekke tvil om hans habilitet. I den tid det her gjelder møtte jeg oftere hr. Hannevig på gaten og han stanset mig da næsten bestandig for å berette det ene eller annet — alltid som han mente noget nytt — vedrørende sin sak. Men hvis inhabilitet for advokat

Sunde derunder nogen gang har været nevnt — hvad jeg ikke kan erindre — så kan dette kun være skjedd i form av uttalelser fra hr. Hannevig og ikke fra mig.

Noget løfte til hr. Hannevig om at jeg skulde opplyse eller bevidne advokat Sundes inhabilitet for utenrikskomiteen har jeg ikke gitt og kan jeg efter det foranstående heller ikke ha avgitt.

Ærbødigst

Jens Bratlie.

(sign.)

Enskjønt det ikke er berørt i hr. Hannevigs vidneforklaring vil jeg til slutning ikke undlate også å nevne en anke som hr. Hannevig og hans venner tidligere gjentagne ganger har fremsatt mot Handelsbanken og mig personlig, nemlig at vi ikke foretok noget for å påkalle de norske myndigheters assistanse i anledning av det påtenkte forlik og senere for å søke dette omstyrtet. Denne påstand er tidligere imøtegått av generalkrigskommissær Bratlie, men gjentas allikevel stadig. Jeg henviser i den anledning til den meddelelse som er inntatt i utenrikskomiteens innstilling (Innst. S. nr. 200 — 1928, pag. 443 ff.) om at der en måned før forliket blev avsluttet, holdtes et møte i utenriksdepartementet til drøftelse av saken hvor blandt andre følgende var tilstede: Christoffer Hannevig sen., advokat Christian Vogt (bestyrer i Hannevigs norske konkursbo), overrettssakfører H. Kjerschow (formann i 9-mannsgruppen og medlem av kreditorutvalget i Hannevigs bo), generalkrigskommissær Bratlie og undertegnede. Der var på møtet enighet om at det vilde være ønskelig om en dertil skikket person kunde bli sendt over til De Forente Stater for inngående å undersøke sakens daværende stilling og eventuelt hvis undersøkelsene gjorde det tilrådelig, opta forhandlinger med de amerikanske myndigheter i samarbeide med legasjonen i Washington. Etter å ha omtalt den meddelelse som en måned senere innløp om forliket, hvorefter den verserende process var blitt hevet, anføres det i innstillingen: «Hermed var den hindring bortfalt som helt siden det amerikanske avslag i 1921 hadde stillet sig i veien for sakens gjennomtagelse ad diplomatisk vei».

Utenriksdepartementet nedsatte så en komité bestående av sendemann Gade og byråchef Morgenstjerne for å gjennomgå dokumentene vedrørende hr. Hannevigs krav mot de amerikanske myndigheter og avgi uttalelse om sådan gjennomtagelse av saken. Etter hr. Hannevigs ønske blev det gitt advokat Gustav Heiberg anledning til å tiltrede utvalget. På basis av dette

utvalgs innstilling besluttet derefter Regjeringen høsten 1926 å sende sendemann Gade og byråchef Morgenstjerne til Amerika for å søke opnådd en billighetserstatning til hr. Hannevig.

For fullstendighets skyld tilføier jeg at advokat Christian Vogt har henvendt sig til mig og uttalt at det er uriktig når hr. Hannevig anfører at hr. Vogt skal ha bemyndiget ham til å si at han følte sig holdt utenfor ved behandlingen av denne sak.

* Christoffer Hannevigs anmeldelse er en stygg strek, men fenomenet Hannevig er tross alt psykologisk forståelig. Mindre forståelig er det hvad advokat Otto Rød mener å opnå for saken med sine skriverier.

Hr. Hannevig er fra alle hold i Norge blitt behandlet med den største lemfeldighet og man har strukket sig meget langt for ikke å skade ham under en eventuell process. Det tør imidlertid være et stort spørsmål hvorvidt det er riktig å finne sig i det bånd som regelmessig søkes lagt på anderledes tenkende, hvor en sak har en utenrikspolitisk side.

Oslo, 10. oktober 1933.

Arne Sunde.

Statsråd Sunde svarer Hannevig.

„Ikke noe som helst til støtte for anmeldelsen“.

Et viktig brev fra general Bratlie.

Statsråd Sunde har sendt ut en redegjørelse for Hannevigsaken, hvor det bl. a. heter:

Skipsreder Christoffer Hannevig har i skrivelse av 24. juli d. å. til Oslo Politikammer anmeldt mig for «underslag eller lettsindig disponering av andres midler i egenskap av

Handelsbankens likvidasjonsstyres betrodde mann». I Oslo forhørsrett har hr. Hannevig 3. ds. avgitt vidneforklaring i anledning av anmeldelsen.

Hverken anmeldelsen eller de dokumenter hvortil hr. Hannevig har henvist eller hans vidneforklaring inneholder noesomhelst til støtte for anmeldelsen, og det fremgår av denne at når hr. Hannevig taler om «underslag», så må det være skjedd, enten av ren sensasjonslyst eller fordi han overhodet ikke vet hvad underslag er.

Det springende punkt i saken er det forlik som i midten av juli 1926 blev inngått mellom administrasjonsstyret i Pusey & Jones Co. (Hannevigs amerikanske skibsverft) og U. S. Shipping Board, (Det amerikanske skibsfartsråd), og som gikk ut på at selskapet som fullt og endelig oppgjør skulde betale Shipping Board 500 000 dollar. Hr. Hannevig og hans venner sammenblander dette forlik med den reorganisasjon av Pusey & Jones Co. som fant sted på basis av forliket og som var nødvendig for å hindre at selskapets eiendeler blev tvangsrealisert til skade for kreditorene og andre interessenter, hvis innbyrdes rettsforhold var meget uklart.

Jeg har sendt påtalemyndig-

heten en utførlig redegjørelse for de forhold anmeldelsen gjelder og har spesielt dokumentert at, Forliket blev avsluttet og oppgjør sammedag foretatt overfor Shipping Board, uten at de norske interessenter, (deriblandt Handelsbanken), hadde gitt sitt samtykke eller på annen måte ydet sin medvirkning.

Formannen i Handelsbankens styre, generalkrigskommissær Bratlie, har i skrivelse av 18. mars d. å. til Norges Bank referert i N. H. S. T. 23. s. m., opplyst at Handelsbanken, etter mitt initiativ, tidligere hadde protestert mot forliket, først ved telegram til Pusey & Jones Co.'s advokat, Burling, med anmodning om viderebesørgelse og deretter i brev direkte stilet til «receivers» i Pusey & Jones Co.'s bo.

Statsråden dokumenterer dette nærmere, og fortsetter:

I anledning av forskjellige anker som Christoffer Hannevig i sin vidneforklaring rettet mot mig skal jeg bemerke følgende:

Hr. Hannevig anfører at jeg som sekretær i utenrikskomiteen har undlatt å referere enkelte uttalelser fra voldgiftsdommen av 1922. Hertil er for det første å si at utenrikskomiteens innstilling ikke skulde være noen juridisk betenkning, men at den bygget på de betenkninger som fore-

forente Stater for å søke sakens daværende eventuelt, hvis under det tilrådelig, opta med de amerikanske samarbeid med legation. Etterat ha om-

talt den meddelelse som en måned senere innløp om forliket, hvorefter den verserende prosess var blitt hevet, anføres det i innstillingen: «Hermed var den hindring bortfalt som helt siden det amerikanske avslag i 1921 hadde stillet sig iveien for sakens gjenoptagelse ad diplomatisk vei».

lå fra ansatte norske jurister. Hvad spesielt angår hr. Hannevigs krav som eier av nybygningskontrakter så var forholdet dernæst det, at selv sendemann Gade og byråchef Morgenstierne, som begge var særdeles villig innstillet såvel overfor hr. Hannevig personlig som overfor saken, ikke engang fant å burde medta dette krav i henvendelsen til de Forenede Stater for å søke opnådd en billighetserstatning. Hvad skibsverftene angår anker hr. Hannevig over at jeg til tross for jeg hadde til det fra prosessen i Haag ikke har meddelt utenrikskomiteen at Pusey & Jones Co. foruten byggeomkostningene også skulde ha «en fair profit samt amortisasjonen dekket». Hr. Hannevig må da ha oversett at utenrikskomiteens innstilling refererer U. S. Shipping Board Emergency Fleet Corporation's resolusjon av 13. mars 1920 som i virkeligheten inneholder denne institusjons egen erkjennelse på disse punkter. Resolusjonen går ut på at der som «just compensation» skal betales det virkelige kostende av skibsbygningsarbeidet og utover dette en ytterligere godtgjørelse til selskapet (fortjeneste), og at der til dekking av amortisasjon skulde betales 1 500 000 dollar og for depreciasjon 1 375 000 dollar. Endelig blev selskapet tilstått et beløp som godtgjørelse for kansellering av 11 skib. Det samlede erstatningsbeløp utover skibenes direkte kostende utgjorde efter resolusjonen vel 7 millioner dollar.

Hr. Hannevig og hans venner har gjennom årene stadig søkt å mistenkeliggjøre mitt forhold til saken og min varetagelse av Handelsbankens interesser og å opkonstruere et motsetningsforhold mellom Handelsbankens styre og mig. Under mitt arbeid som sekretær i utenrikskomiteen lanserte man således den usannferdige påstand at jeg i komiteen skulde ha uttalt at Handelsbanken anså saken som håpløs og ikke hadde interesse av at den blev fremmet, og hr. Hannevig gjentar denne påstand i sin vidneforklaring, til tross for at den blev ettertrykkelig tilbakevist allerede i 1928. Jeg henviser herom til en skrivelse av 11. juni 1928 til generalkrigskommissær Bratlie fra overretts-sakfører Christophersen og Olav Hals

— Fortsettes 14. side 3. spalte. —

med påtegning datert 12. s. m. fra daværende stortingsmann, redaktør Schefflo.

Hr. Hannevigs påstand om meningsforskjell mellem generalkrigskommissær Bratlie og mig og hr. Bratlies angivelige uttalelse om min inhabilitet som sekretær i utenrikskomiteen får sin rette belysning ved følgende skrivelse av 6. ds. fra generalen til undertegnede:

«Hr. statsråd Sunde.

Hannevigsaken.

Norges Handels- & Sjøfartstiden- de for 3. oktober sistleden inneholder referat av en forklaring som hr. Christoffer Hannevig samme dag hadde avgitt for forhørsretten i Oslo i forbindelse med sin senere tilbakekalte anmeldelse over hr. statsråden for Deres forhold vedrørende hans erstatningssak i Amerika.

I dette referat finnes følgende tirade mig vedrørende som det formentlig vil være av interesse for hr. statsråden å få min uttalelse om:

«Generalkrigskommissær Bratlie har fremhevet at Amerika måtte gjøre op på rettferdig måte, men han har videre oplyst til mig at Sunde har hatt en avvikende mening. Da jeg fikk vite Sunde skulde engageres til Utenrikskomiteens sekretær i min sak, meddelte jeg hr. Bratlie dette. Han lovet å oplyse komiteen om at Sunde var inhabil i denne sak. Sunde blev dog ansatt».

Jeg tillater mig i anledning av dette å avgi følgende erklæring:

1. Jeg har aldri uttalt til hr. Hannevig eller noen annen at advokat Sunde hadde en fra min avvikende mening om ønskeligheten av et rettferdig oppgjør for hr. Hannevig i Amerika. Der foreligger også tydelige beviser i Handelsbankens arkiv for at der ingen meningsforskjell har vært i så henseende innen bankens administrasjonsstyre.
2. Jeg har aldri hatt noensomhelst viden om ting som skulde kunne gjøre advokat Sunde inhabil som sekretær for utenrikskomiteen eller overhodet vekke tvil om hans inhabilitet. I den tid det her gjelder møtte jeg oftere hr. Hannevig på gaten og han stanset mig da nesten bestandig for å berette det ene eller det annet — alltid som han mente noe nytt — vedrørende sin sak.

Men hvis inhabilitet for advokat Sunde derunder noen gang har vært nevnt — hvad jeg ikke kan erindre — så kan dette bare være skjedd i form av uttalelser fra hr. Hannevig og ikke fra mig.

Noe løfte til hr. Hannevig om at jeg skulde oplyse eller bevidne advokat Sundes inhabilitet for utenrikskomiteen har jeg ikke gitt og kan jeg efter det foranstående heller ikke ha avgitt.

Ærbødigst

Jens Bratlie».

Statsråden nevner til slutt en anke som Hannevig tidligere flere ganger har fremsatt om at «vi ikke foretok noe for å påkalle de norske myndigheters assistanse i anledning av det påtenkte forlik og senere for å søke dette omstyrtet». Denne påstand er tidligere imøtegått av generalkrigskommissær Bratlie, men gjentas allikevel stadig. Jeg henviser i den anledning til den meddelelse som er inn- tatt i utenrikskomiteens innstilling, (Jnnst. S. nr. 200 — 1928, pag. 443 ff.), om at der en måned før forli- ket blev avsluttet, holdtes et møte i utenriksdepartementet til drøftelse av saken, hvor blandt annet følgende var tilstede: Christoffer Hannevig, sen., advokat Christian Vogt (bestyrer i Hannevigs norske konkursbo), over- rettssakfører H. Kjerschow (formann i nimannsgruppen og medlem av kre- ditorutvalget i Hannevigs bo), gene- ralkrigskommissær Bratlie og under- tegnede. Der var på møtet enighet om at det vilde være ønskelig om en dertil skikket person knpde bli sendt over til De Forente Stater for inn- gående å undersøke sakens daværen- de stilling og eventuelt, hvis under- søkelsene gjorde det tilrådelig, opta forhandlinger med de amerikanske myndigheter i samarbeid med lega- sjonen i Washington. Efterat ha om- talt den meddelelse som en måned senere innløp om forliket, hvorefter den verserende prosess var blitt he- vet, anføres det i innstillingen: «Hermed var den hindring bortfalt som helt siden det amerikanske avslag i 1921 hadde stillet sig iveien for sakens gjenoptagelse ad diplomatisk vei».

Dagbladet nr 240

14 okt. 1933.

RIKSADVOKATEN AVVISER HANNEVIGS BESKYLDNINGER

*Intet grunnlag for anmeldelsen
mot statsråd Sunde.*

**Politi, statsadvokat og riksadvokat
enige om å henlegge saken.**

Statsråd Sunde har mottatt følgende skrivelse fra riksadvokaten:

Herr statsråd Sunde.

I henhold til Deres skrivelse av 9. september 1933 har efterforskingen i anledning av Chr. Hannevigs senere tilbakekalte anmeldelse mot Dem vært fortsatt. Underden fortsatte efterforsking er Chr. Hannevig rettslig avhørt, hvorhos De derefter har innsendt til politiet en redegjørelse. På grunnlag herav har politiet foreslått at saken henlegges fra påtalemyndighetens side uten videre forføining, idet man ikke finner at der foreligger noe grunnlag for anmeldelsen. Statsadvokatene i Oslo har erklært sig enig heri. Jeg er enig med politiet og statsadvokatene i at de foreliggende opplysninger ikke gir grunnlag for anmeldelsen og har meddelt at efterforskingen kan betraktes som avsluttet, hvis der ikke fra Dem fremkom mer begjæring om innhentelse av ytterligere opplysninger.

Haakon Sund

Vi henviser for øvrig til statsråd Sundes redegjørelse på side 11 i dagens avis.

Fordelene ved forlik betydelig større enn seir i Haag.

Statsråd Sunde tilbakeviser ettertrykkelig »Morgenavisen«s angrep på Mowinckel i Grønlandssaken: »Når uredeligheten går så langt at Mowinckel gis skylden for at vi tapte i Haag, da må der sies fra.«

I sitt foredrag onsdag kom statsråd Sunde også inn på grønlandssaken, som han var anmodet om å behandle. Hr. Sunde uttalte bl. a.:

— Når uredeligheten drives så langt som »Morgenavisen« gjør når den kaster skylden for at vi tapte grønlandssaken på Mowinckel, da er det på tide at der blir sagt fra.

Grønlandssaken blev aktuell i norsk politikk i begynnelsen av 1920-årene. Etter langvarige og meget inngående utredninger og drøftelser kom Stortinget til det resultat, at man ikke burde søke spørsmålet løst ved en rettsavgjørelse. I forståelse med regjeringen gikk man i stedet inn for »den lange linje« og avsluttet øst-grønlandsavtalen i 1924 med Danmark. Begge parter oprettholdt sitt prinsipielle standpunkt: Danmark at Øst-Grønland var dansk, Norge at det var ingenmannsland.

Ut fra det norske standpunkt var det, at regjeringen Mowinckel i 1930 tildelte dosent Hoel m. fl. politimyndighet overfor norske borgere. Som mottrekk besluttet Danmark å utstyre Lauge Kochs »treårsekspedisjon« med politimyndighet men, etter sitt prinsipielle syn, overfor alle. Dette vilde imidlertid innebære en utøvelse av statshøiheret og vilde derfor kunne påberopes av Danmark ved en eventuell senere rettsvist. Der blev derfor fra norsk side innledet forhandlinger som resulterte i at begge parter frafalt politimyndighet, fra norsk side med den begrunnelse at erfaringen hadde vist at politiopsyn på Øst-Grønland var unødvendig.

Efter at ishavsrådet hadde offentliggjort sin henstilling til regjeringen om å gå til okkupasjon blev saken gjenstand for nye drøftelser i komite- og stortingsmøter, og der var enighet om å fastholde den linje man tidligere var slått inn på. Efter at Stortinget var gått fra hverandre blev utenrikskomiteen innkalt til drøftelse av spørsmålet 4. og 5. juli 1931. I komiteen blev det fremholdt at det bare var Stortinget som kunde frata regjeringen dens ansvar, og da komiteen gikk fra hverandre uttalte hr. Kolstad, at det ikke var spørsmålet om okkupasjon som forelå. Regjeringens linje var å komme til en ordning med Danmark på et fredelig grunnlag.

Når det til slutt blev uundgåelig å søke saken løst ved en internasjonal avgjørelse, burde man efter mitt skjønn

etter sakens hele utvikling og stilling søkt den avgjort på basis av rett og billighet. Det skulde ikke synes vanskelig å orientere domstolen om at vi hadde livets rett og at Danmark ikke hadde nogen beskyttelsesverdige interesser innen det omstridte område.

Ved sakens behandling i år uttalte Stortinget — efter at saken hadde vært gjenstand for behandling av så vel protokoll- som utenrikskomiteen og efterat Hundseid, Bråddland, dr. Smedal, professor Skeie m. fl. hadde fått anledning til å uttale sig for komiteene — med tilslutning av alle partier undtagen bondepartiet, sin beklagelse over at regjeringen hadde brutt med den linje som der hittil hadde vært enighet om mellem statsmaktene og at der efter norske muligheter var blitt forspilt ved de lite forberedte og utilstrekkelige overveiede skritt som var blitt foretatt uten Stortingets medvirkning.

Ved behandlingen av protokollkomiteens innstilling uttalte odelstinget bl. a. sin beklagelse over at de forliksmuligheter som var konstatert høsten 1932 var blitt forspilt uten at Stortinget hadde fått anledning til å ta standpunkt til dem.

I anledning av forliksspørsmålet har man særlig søkt å mistenkeliggjøre statsminister Mowinckel for hans tale på Bergenhus i august 1932, hvor han slo på forlik. Statsminister Mowinckel uttalte ved den anledning følgende:

»Tiden har også opgaver utad. Norge er med i det internasjonale arbeid for folkefred. I denne tid står vi i strid med et av våre naboland. Historien lærer oss hvorledes strid mellem Nordens folk læret på dem alle. Hvis vi skal ta lære av historiens tale, vil vi finne at samholdet i Norden er til fordel for hver enkelt av dens folk. Vi er heldigvis kommet så langt idag, at det er retten som avgjør tvisten. Men selv en prosess kan vekke bitre følelser og sette ondt blod mellem to frendefolk, likesom mellem to granner. Jeg spør fra dette historiske sted, hvor århundrer taler sitt manende sprog til hele Norden: Er det vel betenkt? Må det virkelig være så? Kan der ikke være mulighet for at danske og norske menn kan komme sammen for å få forlik i stand, ingen av partene til skade, men begge til gagn? »Et magert forlik er bedre enn en fet prosess«, det ord gjelder også mellem folkene. Jeg sender derfor denne tanke fra samlingsplassen på Bergenhus: Er ikke tiden inne til å søke forlik?«

Det har vært anført at denne uttalelse var egnet til å skade vår sak ved domstolen i Haag, og at det er sannsynlig at den har hatt denne virkning. En sådan tanke kan bare opstå i overophetede hjerner. Det er en fornærmelse å tro, at domstolen i Haag skulde kunne legge vekt på en uttalelse som denne i Norges disfavør.

Jeg talte i august 1932 med domstolens kanskje mest fremtredende medlem, italieneren Anzilotti, hvis navn vil være kjent fra hans dissenterende votum i saken. Han uttalte: »I Haag har den part sympatien som viser den største fredsvilje.«

Statsminister Mowinckel uttalte sig ved nevnte anledning om den utenrikspolitiske side av saken. Ved bedømmelsen av hvorvidt man skal ta en rettsavgjørelse eller søke forlik er det

len (fri adgang til å drive jakt, fangst, fiske og til privat-rettslig okkupasjon av land til bruk) skulde gjøres evigvarende. Og hvad som var langt viktigere: Våre fiskere og fangstfolk skulde få adgang til havner på Vest-Grønland, hvor de kunde søke ly mot stormen, hente nye forsyninger av kull, olje, salt, proviant, vann også til teknisk bruk, hvor de kunde tilberede, omlaste og lagre fisk, foreta reparasjoner m. v.

De interesserte organisasjoner i Ålesund har tidligere med bemerkelsesverdig fremsyn fremholdt overfor statsmaktene, at våre interesser på Vest-Grønland var langt overveiende i forhold til Øst-Grønland.

Allerede i januar 1924 uttalte skipper Johan Olsen og direktør Gustav Puntervold som representanter for Ålesunds skipperforening og Ålesunds handelsforening i en skrivelse til regjeringen: »Våre største og viktigste interesser ligger i fisket i Davisstredet (utenfor Vest-Grønland).«

Og Puntervold uttalte ved samme anledning overfor grønlandsdelegasjonen: »Det var egentlig fra Ålesunds skipperforening at spørsmålet først kom op, og til grunn ligger økonomiske interesser som er vokset op til å bli nasjonale. Det var i ly av det, at man mente å kunne opnå noget rent praktisk.«

Jeg anser det unødvendig å gå nærmere inn på dette spørsmål. I realpolitisk henseende vil de fordeler vi kunde opnå ved forlik vært vesentlig større enn hvad vi kunde opnå selv ved hel seir i Haag.

Under hensyn til de tre nevnte momenter mener jeg, at vi som har interessert oss for og arbeidet for forlik kan ta de bebreidelser som i den anledning er rettet mot oss med den største ro.

Og de folk som valgte den linje, som førte til nederlag i Haag, de burde vise noget større resignasjon og ikke forsøke å velte ansvaret over på andre.

landssaken på Mowinckel, da er det på tide at der blir sagt fra.

Grønlandssaken blev aktuell i norsk politikk i begynnelsen av 1920-årene. Etter langvarige og meget inngående utredninger og drøftelser kom Stortinget til det resultat, at man ikke burde søke spørsmålet løst ved en rettsavgjørelse. I forståelse med regjeringen gikk man i stedet inn for »den lange linje» og avsluttet øst-grønlandsavtalen i 1924 med Danmark. Begge parter oprettholdt sitt prinsipielle standpunkt: Danmark at Øst-Grønland var dansk, Norge at det var ingenmannsland.

Ut fra det norske standpunkt var det, at regjeringen Mowinckel i 1930 tildelte dosent Hoel m. fl. politimyndighet overfor norske borgere. Som mottrekk besluttet Danmark å utstyre Lauge Kochs »treårsekspedisjon» med politimyndighet men, etter sitt prinsipielle syn, overfor alle. Dette vilde imidlertid innebære en utøvelse av statshøiheret og vilde derfor kunne påberopes av Danmark ved en eventuell senere rettstvist. Der blev derfor fra norsk side innledet forhandlinger som resulterte i at begge parter frafalt politimyndighet, fra norsk side med den begrunnelse at erfaringen hadde vist at politiopsyn på Øst-Grønland var uønskelig.

Efter at ishavsrådet hadde offentliggjort sin henstilling til regjeringen om å gå til okkupasjon blev saken gjenstand for nye drøftelser i komite- og stortingsmøter, og der var enighet om å fastholde den linje man tidligere var slått inn på. Etter at Stortinget var gått fra hverandre blev utenrikskomiteen innkalt til drøftelse av spørsmålet 4. og 5. juli 1931. I komiteen blev det fremholdt at det bare var Stortinget som kunde frata regjeringen dens ansvar, og da komiteen gikk fra hverandre uttalte hr. Kolstad, at det ikke var spørsmålet om okkupasjon som forelå. Regjeringens linje var å komme til en ordning med Danmark på et fredelig grunnlag.

Når det til slutt blev uundgåelig å søke saken løst ved en internasjonal avgjørelse, burde man efter mitt skjønn

interesser innen det omstridte område. Ved sakens behandling iår uttalte Stortinget — efter at saken hadde vært gjenstand for behandling av så vel protokoll- som utenrikskomiteen og efterat Hundseid, Brådlund, dr. Smedal, professor Skeie m. fl. hadde fått anledning til å uttale sig for komiteene — med tilslutning av alle partier undtagen bondepartiet, sin beklagelse over at regjeringen hadde brutt med den linje som der hittil hadde vært enighet om mellem statsmaktene og at der efter norske muligheter var blitt forspilt ved de lite forberedte og utilstrekkelige overveiede skritt som var blitt foretatt uten Stortingets medvirkning.

Ved behandlingen av protokollkomiteens innstilling uttalte odelstinget bl. a. sin beklagelse over at de forliksmuligheter som var konstatert høsten 1932 var blitt forspilt uten at Stortinget hadde fått anledning til å ta standpunkt til dem.

I anledning av forliksspørsmålet har man særlig søkt å mistenkeliggjøre statsminister Mowinckel for hans tale på Bergenhus i august 1932, hvor han slo på forlik. Statsminister Mowinckel uttalte ved den anledning følgende:

»Tiden har også opgaver utad. Norge er med i det internasjonale arbeid for folkefred. I denne tid står vi i strid med et av våre naboland. Historien lærer oss hvorledes strid mellem Nordens folk tæret på dem alle. Hvis vi skal ta lære av historiens tale, vil vi finne at samholdet i Norden er til fordel for hver enkelt av dens folk. Vi er heldigvis kommet så langt idag, at det er retten som avgjør tvisten. Men selv en prosess kan vekke bitre følelser og sette ondt blod mellem to frendefolk, likesom mellem to granner. Jeg spør fra dette historiske sted, hvor århundrer taler sitt manende sprog til hele Norden: Er det vel betenkt? Må det virkelig være så? Kan der ikke være mulighet for at danske og norske menn kan komme sammen for å få forlik i stand, ingen av partene til skade, men begge til gagn? »Et magert forlik er bedre enn en fet prosess», det ord gjelder også mellem folkene. Jeg sender derfor denne tanke fra samlingsplassen på Bergenhus: Er ikke tiden inne til å søke forlik?»

Det har vært anført at denne uttalelse var egnet til å skade vår sak ved domstolen i Haag, og at det er sannsynlig at den har hatt denne virkning. En sådan tanke kan bare opstå i overophetede hjerner. Det er en fornærmelse å tro, at domstolen i Haag skulde kunne legge vekt på en uttalelse som denne i Norges disfavør.

Jeg talte i august 1932 med domstolens kanskje mest fremtredende medlem, italieneren Anzilotti, hvis navn vil være kjent fra hans dissenterende votum i saken. Han uttalte: »I Haag har den part sympatien som viser den største fredsvilje».

Statsminister Mowinckel uttalte sig ved nevnte anledning om den utenrikspolitiske side av saken. Ved bedømmelsen av hvorvidt man skal ta en rettsavgjørelse eller søke forlik er det for ansvarlige mennesker også nødvendig å ta hensyn til den usikkerhet som kleber ved enhver rettsavgjørelse. En dom avsier jo ikke efter matematiske formler. Og denne usikkerhet blir større når dommen, som her, skal avses efter folkerettslige regler. Folkeretten er jo ikke som den innenlandske rett bygget på skrevne lover og paragrafer, men på tidligere praksis og på de folkerettslærdes uttalelser. I vårt tilfelle gjaldt det dessuten et land hvor de klimatiske forhold var så egenartet, at det ved bedømmelsen av spørsmålet om effektiv besiddelsestagelse nødvendigvis blev et vidt spillerum for en mere subjektiv bedømmelse fra dommernes side. Domsresultatet viser jo også, at hensynet til dette usikkerhetsmoment har vært berettiget.

Der er også et tredje moment som spiller en ikke uvesentlig rolle, og det er de reelle interesser saken gjelder. Spørsmålet om hvad som kan opnåes ved en vunnen dom, hvad som vi forspilles ved et eventuelt nederlag og hvad man kan opnå igjen ved et forlik. De forliksmuligheter som blev konstatert, dannet efter min mening et godt grunnlag for videre forhandlinger. Våre rettigheter efter øst-grønlandsavta-

len, hvor de kunde spæ ly mot stormen, hente nye forsyninger av kull, olje, salt, proviant, vann også til teknisk bruk, hvor de kunde tilberede, omlaste og lagre fisk, foreta reparasjoner m. v.

De interesserte organisasjoner i Alesund har tidligere med bemerkelsesverdige fremsyn fremholdt overfor statsmaktene, at våre interesser på Vest-Grønland var langt overveiende i forhold til Øst-Grønland.

Allerede i januar 1924 uttalte skipper Johan Olsen og direktør Gustav Puntervold som representanter for Alesunds skipperforening og Alesunds handelsforening i en skrivelse til regjeringen: »Våre største og viktigste interesser ligger i fisket i Davisstredet» (utenfor Vest-Grønland).

Og Puntervold uttalte ved samme anledning overfor grønlandsdelegasjonen: »Det var egentlig fra Alesunds skipperforening at spørsmålet først kom op, og til grunn ligger økonomiske interesser som er vokset op til å bli nasjonale. Det var i ly av det, at man mente å kunne opnå noget rent praktisk».

Jeg anser det uønskelig å gå nærmere inn på dette spørsmål. I realpolitisk henseende vil de fordeler vi kunde opnå ved forlik vært vesentlig større enn hvad vi kunde opnå selv ved hel seir i Haag.

Under hensyn til de tre nevnte momenter mener jeg, at vi som har interessert oss for og arbeidet for forlik kan ta de bebreidelser som i den anledning er rettet mot oss med den største ro.

Og de folk som valgte den linje, som førte til nederlag i Haag, de burde vise noget større resignasjon og ikke forsøke å velte ansvaret over på andre.

Juli

7 md.

Torsdag

31 dager

Rentedager

1932

14—166

196—170

14

og når f. eks. Italia er ut til å
være gått tross av de små staters
opptreden er det ^{sandtydelig} ~~et~~ ~~stake~~ ^{utendrydelig}
at også norsk opptreden i Genf har
bidratt heri

Dagbladet nr 239.
13 okt. 1933.

Statsråd Sunde taler.

På Grefsen ikveld.

Statsråd Sunde taler i kveld i Grefsen Vels lokale. Møtet begynner klokken 20. Det blir et av de siste foredrag statsråd Sunde holder i valgkampen, og velgerne gjør klokt i å nytte høvet til å høre hans greie og saklige utredning av den politiske situasjon.

Statsråd Sunde talte igår i Bergen under enestående tilslutning. Det er en ting de andre partier ikke kan tilgi oss, sa statsråden blandt annet, det er at vi har en virkelig fører, en mann som raker op over alle de andre, en mann som kunde vise Norges ansikt i Genève efterat man i to år hadde glemt at Norge var medlem av rådet. Der hvor de andre bare har oberster, har venstre en general! Og det er utilgivelig i de andre partiers øine.

Denne uttalelse var det som særlig utløste bifallet, det var som taket holdt på å løfte sig. Venstre i Bergen har arbeidet meget godt denne gang, og ikke minst på grunn av forvirringen i de andre partier er det godt håp om å vinne et mandat i denne krets.

II, 1.121

Tidens Tegn nr 231.

6 okt. 1933

Statsråd Sunde imøte- går Hannevig.

**Hans forklaring inneholder
intet til begrunnelse av
anmeldelsen.**

N. T. B. har forelagt skibsreder Christoffer Hannevigs uttalelser i forhørsretten for justisministeren, statsråd Sunde.

Statsråd Sunde svarer:

— Den redegjørelse fra hr. Hannevig som er offentliggjort i aftenavisene inneholder intet som kan tjene til å begrunne anmeldelsen. Istedet hvirvler hr. Hannevig op en masse støv og gjør nye forsøk på mistenkeliggjørelse angående forhold som intet har med anmeldelsen å gjøre. Det viser at det var nødvendig å få røket hr. Hannevig ut gjennom fortsatt efterforskning.

Når jeg har fått oversendt hr. Hannevigs forklaring vil jeg selvfølgelig avgi en utførlig redegjørelse til påtalemyndigheten.

Av sakens dokumenter fremgår at hr. Hannevig har hatt en rekke juridiske rådgivere, både professorer og advokater. Det er da ganske besynderlig at han efter hvad han

selv sier — går til en så alvorlig ting som en anmeldelse uten å rådføre sig med noen av dem.

Kjøbenhavn, 3. oktober.

(Aftenposten). I forbindelse med den nye riksdags sammentreden idag er der opstått rykter om en påtenkt revisjon av den danske valglov, således at man igjen går tilbake fra forholdstallsvalgmåten til flertallsvalg i enkeltmannskretser. En sådan valgordning vil være til fordel for de partier som har store majoriteter på begrensede områder, altså i første rekke venstre, som vil høste fordel på landsbygden, mens socialdemokratene vil ha fordel i byene. Men de partier som har mere spredte stemmer, først og fremst de konservative og de radikale, vil tape på ordningen.

Venstre har lenge arbeidet for en sådan nyordning, og i en tale for kort tid siden proklamerte den kjente venstremann Duborg at den vilde være den eneste redning for parlamentarismen, mens et fortsatt forholdstallsvalg vilde virke ødeleggende på folkestyret. Han henviste til strømmingene i utlandet, og erklærte at bare flertallsvalg vil kunne gjøre ende på det politiske taugtrekkeri og derved bli folkesty-

Lin m 496.

3 okt. 1933

Et stort anklageskrift fra Hannevig mot statsråd Sunde.

Beskyldningene gjentas under vidneforklaring i forhørsretten i formiddag.

Sterke anker også mot major Frølich Hanssen.

Som bekjent har statsråd Sunde hele tiden nektet å akseptere Christoffer Hannevigs begrunnelse for at han tilbakekalte sin anmeldelse mot statsråden. Statsråd Sunde har i den anledning tilskrevet riksadvokat Sund og anmodet om at etterforskningen må bli fortsatt. Anmodningen blev så oversendt statsadvokatene og politiet, men da Hannevig ikke har villet avgi nogen utenrettslig forklaring, har politiet oversendt saken til forhørsretten, hvor den idag blev påbegynt for dommer Rye.

Christoffer Hannevig var innstevnet som vidne, og da Hannevig som bekjent ikke tidligere har avgitt nogen forklaring i denne sak, var møtet imøtesett med stor interesse.

Før man gikk løs på den egentlige sak utspant det sig en diskusjon mellom dommeren og Hannevig om hvorvidt det skulde tillates referat av møtet. Dommeren mente, at et referat vilde kunne komme til å skade de norske interesser, men Hannevig svarte at det vilde det ikke. Tvert imot var det bare udmerket, at denne sak kom offentlig frem. Dommeren minnet om at referat fra forhørsrett ikke var tillatt, men ved henvendelse til Hannevig gir han pressen anledning til å benytte utdrag av hvad han leser op i retten.

Hannevig uttalte, at advokat Sundes hadet stukket under stolen opplysninger, som han hadde sittet inne med. Der-

Christoffer Hannevig fotografert i forhørsretten i formiddag.

ved hadde han skadet Hannevig personlig, selv om Sunde ikke hadde hatt nogen hensikt med det. Sunde hadde stått i velen for Hannevig som en stor bøg. Hannevig gikk så over til å forklare sig om advokat Sundes bevegelser i hele den sak, som ligger til grunn for Hannevigs anmeldelse mot statsråden.

Hannevig gikk helt tilbake til 1922, da advokat Sunde deltok i presessen Norge—Amerika i Haag som den norske dommers sekretær. Den behandling denne prosess fikk danner en ramme om den sak man idag behandler i forhørsretten. Først nevner Hannevig Hagertribunalets anførsler, om at det stred mot lov og rett, at videre forsukksbetalinger blev tilbakeholdt av Amerika. Hannevig har fremdeles på denne konto savnet over 1,350,000 dollar. Dette har Sunde helt undlatt å fremlegge i utenrikskomiteen til tross for at han måtte vite, at skibsbyggerne efter internasjonal lov og rett hadde øieblikkelig å gjøre op. Dette hadde også Sunde undlatt å fremheve til tross for at Hannevig hadde 10 skibsbyg-

Fortsatt side 2, spalte 5.

en mystisk bilulykke, som må antas å ha krevet menneskeliv. En arbeider, Martin Andresen Dalstuen, som kom gående nordfra, så i noen hundre meters avstand en sydfra kommende bil kjøre med voldsom fart mot en stabbesten og derfra utfor et ca. 20 meter høit stup og forsvinne i sjøen, som på dette sted er ca. 10 meter dyp. Ulykken blev samtidig sett av en snekker, hvis navn er Sæter, og som kom kjørende på motorsykkel. Det var mørkt, men begge øievidner så bilens lyk-

Fortsatt side 2, spalte 6.

roner.
Hvad der sikkert slo de fleste som i formiddag så utstillingen for første gang, var at den virket i største laget. Den teller ikke så mange nummere som fjorårets, men billedene er gjennomgående av så ganske anderledes store formater, at veggene formelig virker

Fortsatt side 2, spalte 7.

HANNEVIG

Forts. fra 1 side.

ningskontrakter som Amerika kansellerte og følgelig hadde plikt å levere oppgjør for. Videre finner tribunalet at Amerika ingen rett hadde til å beholde kontrakter lenger enn 6 måneder etter bygningens slutt og fastsetter juni 1919, som siste dato for å levere oppgjør. Dette behandler Sunde heller ikke.

Hannevig hevder at alle disse tre veritable rettskrav helt vilde været avgjørende for Stortinget når denne sak skulde behandles. Imidlertid hadde advokat Sunde i alle sine fremstillinger i departement og Storting gjort sitt ytterste for å få det til å være en privat rettssak og i denne forbindelse fremholdt at Hannevig har været nevnt i dommen i Haag på en mindre heldig måte. Hannevig innrømmer, at han blev nevnt i dommen, men det var i forbindelse med nogen datoforandringer på nogen skibsbygningskontrakter, som mot hans bestemte råd blev foretatt av Kristiania-gruppens representant, disponent Carl Frølich Hanssen. I denne forbindelse ønsket Hannevig oplyst at han ikke blev innkalt til Haag som vidne og at han i det hele ikke fikk anledning til å forsvare sig. Hannevig gjør videre oppmerksom på at Norge i Haag var representert ved 4 amerikanske advokater. Hannevig hadde protestert mot dette, som opplagt måtte være ulovlig, men når det allikevel blev slik, så skyldes det efter Hannevigs mening at den norske regjerings agent i Haag, major Carl Frølich Hanssen hadde privat avtale med Edvard Burling, der representerte Norge, gående ut på en andel i advokatens salær. Når Hannevig nevner dette, så var det fordi Sunde til alle tider hadde skjøvet major Frølich Hanssen i forgrunnen, som den mann der kunde disse saker og var bekjent med amerikansk lov og internasjonal rett. Hannevigs kjennskap til Frølich Hanssen var imidlertid, at han savnet enhver betingelse for å kunne uttale sig om det faktiske eller juridiske i denne sak.

Når derfor Sunde og utenrikskomiteen har tillagt major Frølich Hanssens opplysninger nogen vekt, så er dermed Hannevigs sak kommet i et helt skjævt spor. Major Frølich Hanssen fulgte også Sunde til Amerika i 1925 og en undersøkelse vil — mener Hannevig — bringe på det rene om ikke majoren har mottatt salær fra Handelsbanken og salær fra de amerikanske bobestyrere samt returkommissjonen fra Burling. Hannevig mener å kunne føre vidne for at sådan kontrakt allerede eksisterte i 1920, og som vidne vil han her nevne overrettsadvokat Erling Christoffersen, som dengang var ansatt på Burlings kontor.

Sunde oplyste ifølge meddelelse til Hannevig fra en stortingsmann, at Handelsbanken ikke var interessert i at saken blev fremmet. Sunde var på den tid tillitsmann i banken. Når Sunde var i Amerika for å undersøke hvorledes man skulde redde de halvannen million dollar, kjente Sunde til at Shipping Board var forbudt å foreta noget skritt mot Pusey Jones inntil Court of Claims hadde fått anledning til å utlove den lovfælte erstatning. Videre må Sunde ha kjent til at den amerikanske stat hadde dokumentert i prosessen Norge—Amerika, at Pusey Jones ikke alene skulde ha bygningsomkostningene, men også en «faler profit» plus amortisasjonen.

Hannevig kan ikke se noget sted at Sunde har utnyttet denne viden.

Videre anfører Hannevig, at tribunalet i Haag fastslo, at der for Pusey Jones vedkommende var internasjonal rett, som skulde legges til grunn for offentliggjørelsen. Dette hadde også den amerikanske utenriksminister Hughes i sin protestnote til Norge av februar 1923 klart og tydelig fremholdt. Den amerikanske protest fremkom fordi den norske dommer ikke hadde fulgt den inngåtte avtale om å holde sig helt til Haagreglene. Det er ikke tvil om at Handelsbanken var imot oppjøret, — hevder Hannevig. Generalkrigskommisær Bratlie har til alle tider hevdet, at Amerika måtte gjøre op på en rettfærdig måte, men han har også meddelt Hannevig, at Sunde har hatt en avvikende mening. Den gang Hannevig fikk høre at utenrikskomiteen hadde til hensikt å engagere Sunde til sekretær, meddelte han øieblikkelig Bratlie dette og Bratlie satte sig også i forbindelse med komiteen og underrettet om at Sunde var helt inhabil i denne sak. Tross dette blev Sunde engagert.

Hannevig finner det helt uforståelig at Sunde i utenrikskomiteen kan hevde, at oppjøret er den største hindring for Hannevig-sakens fremme når han må vite, at Handelsbanken ved en diplomatisk aksjon hadde anledning til å få

omstyrtet oppjøret. Handelsbanken har i skrivelse av 17. april til advokat Harald Kjerschow gjort oppmerksom på at de deponerte halvannen million i formen tilhører Hannevigs konkurbo. Hannevig har avdødt advokat Chr. Vogts fullmakt til å meddele at Handelsbanken ikke har henvendt sig til ham. Både banken og utenriksdepartementet har holdt advokaten helt utenfor.

Under møtet var ikke statsråd Sunde tilstede.

Leem m. i. posten

Friday 29 sept. 1933.

Statsråd Sunde svarer sine angripere.

Betydningsfulle opplysninger og uttalelser angående Grønlandssaken igår.
Fordelene ved forliket vesentlig større enn hel seir i Haag.

Bemerkelsesverdig fremsyn av Aalesunds skipperforening
og handelsforening.

Skipper Johan Olsens og Puntervolds henvendelse til Grønlands-forhandlerne i 1929.

Statsråd Sunde har hittil ikke i sine foredrag tatt opp de tildels meget ondartede angrep som har vært rettet mot ham i Grønlandssaken. I sitt foredrag i går i Alesund hvor saken har en særlig betydning kom han inn på spørsmålet og uttalte følgende, som blev påhørt med den største oppmerksomhet:

Jeg har tidligere ikke funnet grunn til offentlig å delta i oppvasken angående Grønlandssaken, eller å beskjefte mig med professor Skeies bok og særlig hans omtale av mig personlig. Ingen aktpågivende læser vil kunne undgå å bli oppmerksom på at bokens forfatter er en mann som i selvforsvar forsøker å velte ansvaret for nederlaget over på andre. Imidlertid har saken i så stor ut-

strekning vært misbrukt under valgkampen og jeg har fått så sterke oppfordringer til her å uttale mig om Grønlandssaken at jeg har funnet å burde omtale den ganske kort.

Stortinget og Grønlandssaken.

«Grønlandssaken» blev aktuell i norsk politikk i begynnelsen av 1920-årene. Etter langvarige og meget inngående utredninger og drøftelser kom stortinget til det resultat at man ikke burde søke spørsmålet løst ved en rettsavgjørelse. I forståelse med regjeringen gikk man i stedet inn for «den lange linje» og avsluttet Øst-Grønlandsavtalen i 1924 med Danmark. Begge parter oprettholdt sitt prinsipielle standpunkt: Danmark at Øst-Grønland var dansk, Norge at det var Ingenmannsland.

Ut fra det norske standpunkt var det at regjeringen Mowinckel i 1930 tildelte docent Hoel m. fl. politimyndighet overfor norske borgere. Som mottrekk besluttet Danmark å utstyre Lauge Kochs «treåsekspedisjon» med politimyndighet men, etter sitt prinsipielle syn, overfor alle. Dette vilde imidlertid innebære en utøvelse av statshøiher og vilde derfor kunne påberopes av Danmark ved en eventuell senere rettstvist. Det blev derfor fra norsk side innledet forhandlinger som resulterte i at begge parter frafalt politimyndighet, fra norsk side med den begrunnelse at erfaringen hadde vist at politiopsyn på Øst-Grønland var unødvendig.

Etter at Ishavsrådet hadde offentliggjort sin henstilling til regjeringen om å gå til okkupasjon blev saken gjenstand for nye drøf-

telser i komité- og stortingsmøter, og det var enighet om å fastholde den linje man tidligere var slått inn på. Etter at stortinget hadde gått fra hinannen blev utenrikskomitéen innkalt til drøftelse av spørsmålet 4. og 5. juli 1931. I komitéen blev det fremholdt at det kun var stortinget som kunde frakta regjeringen dens ansvar, og da komitéen gikk fra hinannen uttalte statsminister Kolstad, at det ikke var spørsmålet om okkupasjon som forelå. Regjeringens linje var å komme til en ordning med Danmark på et fredelig grunnlag.

Man burde søkt en avgjørelse på grunnlag av «rett og billighet».

Når det til slutt blev uundgåelig å søke saken løst ved en internasjonal avgjørelse, burde man etter mitt skjønn etter sakens hele utvikling og stilling søkt den avgjort på basis av rett og billighet. Det skulde ikke synes vanskelig å orientere domstolen om at vi hadde livets rett og at Danmark ikke hadde noen beskyttelsesverdig interesser innen det omstridte område.

Stortingets dom.

Ved sakens behandling i år uttalte stortinget — etter at saken hadde vært gjenstand for behandling av såvel protokoll- som utenrikskomitéen og etter at statsminister Hundseid, utenriksminister Brådlund, dr. Smedal, professor Skeie m. fl. hadde fått anledning til å uttale sig for komitéene —

ner. Det er en fornærmelse å tro at domstolen i Haag skulde kunne legge vekt på en uttalelse som denne i Norges disfavor.

Anzilotti: «I Haag har den sympatien, som viser den største fredsvilje?»

Jeg talte i august 1932 med domstolens kanskje mest fremtredende medlem, italieneren Anzilotti, hvis navn vil være kjent fra hans dissenterende votum i saken: Han uttalte: «I Haag har den part sympatien som viser den største fredsvilje».

Statsminister Mowinckel uttalte sig ved nevnte anledning om den utenrikspolitiske side av saken. Ved bedømmelsen av hvorvidt man skal ta en rettsavgjørelse eller søke forlik er det for ansvarlige mennesker også nødvendig å ta hensyn til den usikkerhet som klæber ved enhver rettsavgjørelse. En dom avsies jo ikke etter matematiske formler. Og denne usikkerhet blir større når dommen, som her, skal avsies etter folkerettslige regler. Folkeretten er jo ikke som den innenlandske rett bygget på skrevne lover og paragrafer men på tidligere praksis og på de folkerettslærdes uttalelser. I vårt tilfelle gjaldt det dessuten et land hvor de klimatiske forhold var så egenartet, at det ved bedømmelsen av spørsmålet om effektiv besiddelsestagelse nødvendigvis blev et vidt spillerum for en mer subjektiv bedømmelse fra dommernes side. Domsresultatet viser jo også at hensynet til dette usikkerhetsmoment har vært berettiget.

De reelle interesser.

Det er også et tredje moment som spiller en ikke uvesentlig rolle, og det er de reelle interesser saken gjelder. Spørsmålet om hvad der kan opnåes ved en vunnen dom, hvad der vil forspilles ved et

Sunde og delegasjonen.

Man bebreidet mig personlig at jeg ikke kunde være helt åpen overfor delegasjonen, at jeg ikke på dens spørsmål kunde gi den opplysninger om de pågående forliksforhandlinger. I den anledning er det tilstrekkelig å minne om statsminister Hundseids uttalelse i stortingets utenriks- og konstitusjonskomité i år. Statsministeren uttalte at han med hensikt hadde holdt de fleste av regjeringens medlemmer utenfor saken. Han var engstelig for at hvis han omtalte den til dem som stod delegasjonen nær og som omgikk delegasjonen kunde det lett hende at delegasjonen fikk nyss om forhandlingene, og det gjaldt etter hans mening på det tidspunkt særlig å holde delegasjonen utenfor dette. Han tilføiet at han ikke hermed mente å si noe nedsettende om delegasjonen. Men denne var nu engang noe ensidig innstillet og var vanskelig å ha med å gjøre.

Det er en kjent sak at en sakfører eller en advokat har taushetsplikt overfor det som hans oppdragsgiver, hans part, betrør ham og i særlig grad måtte denne plikt gjelde i dette tilfelle hvor oppdragsgiveren var statsministeren på statens vegne, og hvor han uttrykkelig hadde gjort oppmerksom på at saken måtte hemmeligholdes.

Det er eiendommelig at det nettopp er representanter av bondepartiet som angriper mig fordi jeg viste loyalitet og oppfylte min taushetsplikt overfor bondepartiets egen fører, som samtidig var landets statsminister.

Man har videre bebreidet mig, at jeg påtok mig å føre saken til tross for at jeg var uenig i okkupasjonen. Hertil er det for det første å si: Den regjering som anmodet mig å overta saken måtte være klar over mitt standpunkt. Men hertil kommer det hensyn

Ved sakens behandling i år uttalte stortinget — etter at saken hadde vært gjenstand for behandling av såvel protokoll- som utenrikskomiteén og etter at statsminister Hundseid, utenriksminister Brådal, dr. Smedal, professor Skeie m. fl. hadde fått anledning til å uttale sig for komitéene — med tilslutning av alle partier undtagen bondepartiet, sin beklagelse over at regjeringen hadde brutt med den linje som det hittil hadde vært enighet om mellom statsmaktene og at deretter norske muligheter var blitt forspilt ved de litet forberedte og utilstrekkelige overveiede skritt som var blitt foretatt uten stortingets medvirkning.

Ved behandlingen av protokollkomitéens innstilling uttalte odelsstortinget bl. a. sin beklagelse over at de forliksmuligheter som var konstatert høsten 1932 var blitt forspilt uten at stortinget hadde fått anledning til å ta standpunkt til dem.

Forliksspørsmålet.

I anledning av forliksspørsmålet har man særlig søkt å mistenkeliggjøre statsminister Mowinkel for hans tale på Bergenhus i august 1932, hvor han slo på forlik. Statsminister Mowinkel uttalte ved den anledning følgende:

«Tiden har også opgaver utad. Norge er med i det internasjonale arbeid for folkefred. I denne tid står vi i strid med et av våre naboer. Historien lærer oss hvorledes strid mellom Nordens folk tæret på dem alle. Hvis vi skal ta lære av historiens tale, vil vi finne at samholdet i Norden er til fordel for hver enkelt av dens folk. Vi er heldigvis kommet så langt i dag at det er retten som avgjør tvisten. Men selv en prosess kan vekke bitre følelser og sette ondt blod mellom to granner. Jeg spør ffr dette historiske sted, hvor århundrer taler sitt manende sprog til hele Norden: Er det vel betenkt? Må det virkelig være så? Kan det ikke være malighet for at danske og norske menn kan komme sammen for å få forlik i stand, ingen av partene til skade, men begge til gagn? «Et meget forlik er bedre enn en fet prosess», det ord gjelder også mellom folkene. Jeg sender derfor denne tanke fra samlingsplassen på Bergenhus: er ikke tiden inne til å søke forlik?»

Det har vært anført at denne uttalelse var egnet til å skade vår sak ved domstolen i Haag, og at det er sannsynlig at den har hatt denne virkning. En sådan tanke kan kun opstå i overophetete hjer-

De reelle interesser.

Det er også et tredje moment som spiller en ikke uvesentlig rolle, og det er de reelle interesser saken gjelder. Spørsmålet om hvad der kan opnåes ved en vunnen dom, hvad der vil forspilles ved et eventuelt nederlag og hvad man kan opnå igjen ved et forlik. De forliksmuligheter som blev konstatert, dannet etter min mening et godt grunnlag for videre forhandlinger. Våre rettigheter etter Øst-Grønlandsavtalen (fri adgang til å drive jakt, fangst, fiske og til privat-rettslig okkupasjon av land til bruk) skulde gjøres evigvarende. Og hvad der var langt viktigere: Våre fiskere og fangstfolk skulde få adgang til havne på Vest-Grønland, hvor de kunde søke ly mot stormen, hente nye forsyninger av kull, olje, salt, proviant, vann og så til teknisk bruk, hvor de kunde tilberede, omlaste og lagre fisk, foreta reparasjoner m. v.

Et bemerkelsesverdig fremsyn av organisasjoner og menn i Alesund.

De interesserte organisasjoner i denne by har tidligere med bemerkelsesverdig fremsyn fremholdt overfor statsmaktene at våre interesser på Vest-Grønland var langt overveiende i forhold til Øst-Grønland.

Allerede i januar 1924 uttalte skipper Johan Olsen og direktør Gustav Puntervold som representanter for Alesunds skipperforening og Alesunds handelsforening i en skrivelse til regjeringen: «Våre største og viktigste interesser ligger i fisket i Davisstredet» (utenfor Vest-Grønland).

Og Puntervold uttalte ved samme anledning overfor Grønlandsdelegasjonen: «Det var egentlig fra Alesunds skipperforening at spørsmålet først kom op, og til grunn ligger økonomiske interesser som er vokset op til å bli nasjonale. Det var i ly av det, at man mente å kunne opnå noe rent praktisk.»

Fordelene ved forliket vesentlig større enn hel seir i Haag.

Jeg anser det unødvendig å gå nærmere inn på dette spørsmål. I real-politisk henseende vil de fordele vi kunde opnå ved forlik vært vesentlig større enn hvad vi kunde opnå selv ved hel seier i Haag.

Under hensyn til de tre nevnte momenter mener jeg at vi som har interessert oss for og arbeidet for forlik kan ta de bebreidelser som i den anledning er rettet mot oss med den største ro.

Man har videre bebreidet mig, at jeg påtok mig å føre saken til tross for at jeg var uenig i okkupasjonen. Hertil er det for det første å si: Den regjering som anmodet mig å overta saken måtte være klar over mitt standpunkt. Men hertil kommer det hensyn som ligger i det gamle ord «Right or wrong, my country». Når et land er kommet i en vanskelig situasjon spores der ikke om hvorvidt de hvis assistanse man søker for å søke å komme ut av denne situasjon på en for landet verdig måte, er medansvarlig i eller har vært enig i den politikk som har ført til denne situasjon.

Regjeringens mening.

Professor Skeie anfører i sin bok at det ikke var andre saklige uoverensstemmelser mellom de sakkyndige og mig enn spørsmålet om gjeldsoppgjøret. Jeg finner ikke tilstrekkelig grunn til å opta en offentlig diskusjon om disse ting. Det vil kun glede vår motpart i prosessen. Men jeg vil tillate mig å opplyse, at høsten 1932, etter at saken var kommet på spissen mellom delegasjonens flertall og mig, innkalte statsminister Hundseid på min foranledning til et møte mellom regjeringen og delegasjonen, et møte hvor man blev opfordret til å tale fritt ut. I det oppgjør som da fant sted og som var meget langvarig, deltok såvidt jeg erindrer samtlige delegasjonens medlemmer. Etter møtet uttalte statsminister Hundseid til mig, at jeg ved min redegjørelse for de faktiske uoverensstemmelser mellom delegasjonen og mig i vesentlig grad hadde styrket min stilling innen regjeringen, og at han i en regjeringskonferanse umiddelbart etter møtet hadde uttalt at jeg var blitt urettferdig behandlet uten at denne uttalelse fremkalte noen motsigelse innen regjeringen.

Kort tid senere mottok jeg en skrivelse hvori han på regjeringens vegne takket mig for den loyalitet jeg hadde vist.

Danmark har en urett å gjøre god.

Før jeg forlater dette kapittel vil jeg si at den fallne rettsavgjørelse ikke må eller skal hindre oss i å fortsette vårt arbeide for å hevde våre praktiske interesser og sikre norsk næringslivs berettigede utfoldelse.

Og jeg vil også ha sagt at Danmark må forstå at vi ikke har anerkjent eller vil kunne anerkjenne Kieletraktaten og at det har en urett å gjøre god mot oss.

Aftenposten nr 452.

9 sept. 1933.

Hannevig tilbakekaller sin anmeldelse mot statsråd Sunde.

Advokat Puntervold har idag oversendt politimester Welhaven, Oslo, følgende skrivelse fra Christoffer Hannevig:

Efter å ha sett den uttalelse som var inntatt i avisene den 2. september om at min sak mot U. S. A. av Regjeringen vil bli fremmet uten ophold, finner jeg grunn til å meddele hr. politimesteren at jeg tilbakekaller min anmeldelse mot advokat Arne Sunde.

*

I anledning av hr. Hannevigs skrivelse til politimester Welhaven har N. T. B. mottatt følgende fra Regjeringen:

Begrunnelsen for hr. Hannevigs tilbakekallelse er egnet til å misforståes. Regjeringens erklæring gikk ut på, at det skyldtes hr. Hannevigs egen advokat, når saken ennå ikke var forelagt Stortinget, men at dette vil bli gjort uten ophold, så snart det fra advokaten fremkommer en imøtegåelse av «tremannskomiteens» innstilling. Hvorvidt saken vil bli fremmet mot U. S. A., avhenger av Stortinget.

2 September 1933

Statsråd SUNDE åpner valgkampen i Akershus.

Vellykket venstremøte i Rællingen.

Statsråd Sunde åpnet igår venstres valgkamp i Akershus med et vellykket foredrag i Rællingen.

Statsråden tok sitt utgangspunkt i den politiske utvikling gjennom de siste år og fremholdt at det var bondepartiet som brøt den borgerlige front ved å styre venstre regjeringen 1931.

Bondepartiet gav konsesjon til Lilleborg på dårligere vilkår enn foreslått av venstre regjeringen, derfor burde bonderegjeringen ha gått når den helt sviktet det grunnlag den var blitt dannet på.

Det var en stor feil at bondepartiregjeringen ikke benyttet sig av de forliksmuligheter som var til stede i Grønlandssaken.

Man har bebreidet statsminister Mowinckel for hans tale på Bergenhus og sagt at denne tale skadet vår sak i Håg. Men det er på ingen måte tilfelle. Mowinckels tale på Bergenhus var den moderne statsmanns tale. Den kjente dommer Anzilotti uttalte da også at i Haag har den partsympatien som var størst fredsvilje.

Ved forliket kunde vi beholde fangstrettighetene på Øst-Grønland og likeledes få åpnet 3 havner på Vest-Grønland. Og spesielt åpningen av havnene på Vest-Grønland vilde ha stor interesse for oss.

Bonderegjeringen gikk løs på institusjonene og den vilde sette folkeskolen 50 år tilbake i tiden. Den vilde inndra statens bidrag til syketrygden i den grad at hele syketrygden var i fare.

Og de økede inntekter vilde bondepartiet skaffe tilveie ved en omsetningsavgift, som vilde virke tyngende for det almindelige forbruk. Produksjonsmidler og redskaper vilde blitt dyrere og kontrollen med omsetnings-skatten vilde falle vanskelig.

Statsråden kom derefter inn på den siste regjeringskrise og gjennomgikk nærmere Mowinckels retningslinjer, som dannet grunnlaget for bonderegjeringens fall.

Bonderegjeringen tok ikke tilbørlig hensyn til den økonomiske krise, og venstre fant det nødvendig å foreta en kursendring.

Vi er ikke så naive at vi mener å kunne avskaffe arbeidsløsheten. Men det er et utslag av venstres samfundssyn at vi må hjelpe der

hvor det mest trenges. Det er statens oppgave å virke mest mulig utjevnende mellom de forskjellige klasser i samfundet.

Han behandlet derefter arbeidsløsheten, landbrukskrisen og kommunenes vanskeligheter.

Og man fikk et levende inntrykk av at regjeringen vilde gjøre alt den kunde for at krisen kunde mildnes.

Det sies ofte at venstre er et parti med halve standpunkter, men det er ikke tilfelle. Venstre har sitt eget samfundssyn og følger sin egen politiske linje — uavhengig av klassepartienes. Vi følger liberalismens linje. Der som vi ser ut over verden idag, så er det jo nettopp de liberale ideer som det er behov for.

Ute i verden krenkes menneskerettighetene, og rettssikkerheten angripes. Venstre har aldri hatt så stor oppgave som nu. Vi vil bygge på det bestående grunn, vi vil være et radikalt fremskrittsparti, uten klassetvang og være i kontakt med de sunde krefter som har livets rett.

Ingeniør Gjellesvik takket statsråden for det utmerkede foredrag og håpet på god fremgang for partiet, så regjeringen kunde gå styrket ut av valgkampen.

Skolebestyrer Håvelmo takket også statsråden for hans klare og overbevisende foredrag og uttalte at det var 15 år siden det hadde vært noe venstremøte i Rællingen. Meldingen her i fylket viser at det er en sterk tro på venstre i år. Det gjelder derfor at venstrefolk tar sig sammen og arbeider hver i sine kretser, og da er jeg ikke i tvil om at vi har godt håp om å få valgt statsråd Sunde.

På møtet hersket den beste venstrestemning og alle mente at stillingen var meget god i Akershus.

Det blev dannet venstrelag for Rællingen krets og til formann valgtes ingeniør Henrik Gjellesvik og til vareformann J. M. Haugen.

2 Sept. 1933

Statsråd Sunde åpner valgkampen i Akershus.

OG BELYSER BONDEPARTIETS HULE AGITASJON

Vellykket møte i Rælingen igår.

Statsråd Sunde åpnet igår sin valgkamp i Akershus med et vellykket møte i Rælingen. Der blev på møtet dannet et nytt venstrelag med ingeniør Henrik Gjellesvik som formann. — Statsråd Sundes foredrag blev på hørt med levende interesse og høstet varmt bifall.

Taleren minnet om valget i 1930 da venstre gikk frem med 70 000 stemmer, den største fremgang ved et enkelt valg i partiets historie. Denne fremgang skyldtes i første rekke det dyktige arbeid venstre hadde utført. Man hadde skåret igjennem mismotet og gjenoprettet tilliten og man arbeidet etter en bestemt saneringslinje av finansene og for gjenoprettelse av arbeidslivet. Statsregnskapet viste overskudd, funksjonærantallet blev innskrenket og 40 millioner kroner avbetalt på statsgjelden samtidig som arbeidsutgiftene blev holdt oppe.

Grunnen til at arbeiderpartiet blev stanset i sin fremgang skyldtes først og fremst den betydelige skjerpning

av programmet i revolusjonær retning. Statsråd Oftedal laget et av venstres slagord: Landet skal styres med stemmeseddelen og ikke med revolveren.

Taleren omtalte også Lilleborgsaken hvor bondepartiet gikk sammen med arbeiderpartiet og styrtet venstres regjering. Bondepartiet fikk regjeringen, og noe av det første de da foretok sig var å gi den samme konsesjon som de hadde stemt for var skadelig for landets interesser. Statsråden mente det tjente bondepartiet til ære at de gikk i sig selv og erkjente at de hadde tatt feil, men det uforklarlige er at regjeringen ikke tok konsekvensen av dette og gikk. Under sin omtale av Grønlandssaken fremhevet statsråden at man burde ha fulgt forhandlings- og forlikslinjen, — da kunde man antagelig også oppnådd adskillig på Vest-Grønland. En mann i Ålesund som er vel inne i disse saker, har sagt at er Øst-Grønland verdt en krone for Norge, er Vest-Grønland verdt en million. Det er selvsagt overdrivelse, men man skjønner meningen.

Da bondepartiets regjering i år fremla sitt budgett var det vesentlig skolen og syketrygden besparelsene var gått ut over. Var disse nedskjæringer blitt vedtatt, vilde folkeskolen blitt satt 50 år tilbake i tiden og syketrygden blitt lemlestet. Det kunde naturligvis ikke venstre være med på. Heller ikke kunde venstre gi sin tilslutning til forslaget om en sosialt urettferdig omsetningsskatt, hvor 60 000 mennesker skulde blitt skatteopkrevere for staten! Taleren redegjorde så nærmere for siste regjeringskrise. Noe av det første den nye regjering gjorde var å gjenopta de forhandlinger med statstjenestemennene som bondepartiets regjering hadde ødelagt. Forhandlingene førte frem, og staten sparer årlig 6—7 millioner kroner på dette forlik.

At der ikke var noe saklig grunnlag for regjeringskrisen, betegnet taleren som noe tøv. Venstre hadde tydelig markert sine retningslinjer, og innbød til samarbeid. Slik som forholdene lå an, kunde imidlertid ingen annen løsning enn regjeringskrise bli utgangen.

Efter at vi har overtatt ledelsen, har vi fått bevilget 12 millioner til kriseforanstaltninger, og det er den

Statsråd Sunde.

noensinne før. Produksjonen i jordbruket har øket sterkt, men forholdene er dårlige da avsetningen er skral og mindre lønnsom. Nydyrkingsarbeidet har tatt sig veldig op i den senere tid og i løpet av de siste 14 år er det dyrket henimot 1 million mål ved hjelp av statstilskudd. Dette har skaffet 50 000 mann arbeid. Alt dette kan være vel og bra, sies det, men hvad har det med venstre? Jo, det er venstre som har reist det verk og de to store navn på dette område er Gunnar Knudsen og Håkon Five. Abraham Berge og bondepartiets daværende fører Mellbye uttalte at de hadde sine store tvil om hvorvidt dette arbeid var annet enn av tvilsom verdi, men nu innses alle partier at venstre hadde rett også på dette område.

Bondepartiets agitasjon og virkelighet.

Bondepartiet har agitert for gjelds- nedskrivning for på den måten å lette jordbruket. Det var godt agitasjonsstoff, men da de selv fikk regjeringsmakten gjorde partiet ingen ting i den retning. Og valutaen? Vi husker agitasjonen. Men hvad gjorde regjeringen — bondepartiets egen regjering — i 1931 da kronen løstet fra gullet og regjeringen hadde anledning til å gripe inn? Jo de støttet Norges Bank for å holde valutaen oppe. Der agiteres for lav rente. Det ønsker vi alle. Men vi må huske på at f. eks. Hypotekbanken og Småbrukerbanken for en stor del har sine lån i utlandet og til en høy rentefot. Drives ikke disse institusjoner forretningsmessig må staten betale og det går igjen ut over oss alle. I det siste har jo staten bevilget flere millioner til hjelp for trengende låntagere i de to nevnte banker. Nu har vi fått Lånekassen i revidert stand og vi får håpe at den skal kunne bli den hjelp den er tenkt å være: Et sunt gjeldsoppgjør for for-gjeldede gårdbrukere.

Kommunekrisen.

Taleren omtalte så de fortvilte forhold kommunene arbeider under

er redusert 70—80 millioner kroner. Det er snakket om at all kommunegjeld skulde eksproprieres. Det er uforsiktig tale. Kommunene skylder sparebankene 340 millioner kroner. Ryker sparebankene går det ut over kommunene, og kommunens skattydere. En almindelig ordning vil føre til kaos og ulykke. Der må individuell ordning til.

Ro i arbeidslivet.

Vi må få ro i arbeidslivet, fortalte statsråden. Samfundet kan ikke rolig se på at to stridende parter ruinerer hverandre. Venstre vil fortsatt arbeide for en løsning av disse spørsmål og her bør alle gode samfundstøtter bli med. Den nye boikottlov skal være et middel i den retning.

Personlig hadde statsråden helst sett at venstre regjeringens forslag til lov var blitt vedtatt av Stortinget. De forslag var klare og greie og formet og var utvilsomt det som vilde tjent alle parter best. Da det viste sig å være uråd å få det gjennomført i Stortinget blev det til kompromisser mellom de borgerlige partier og den vedtatte lov bærer bud om et kompromiss' svakheter. Vi får nu se hvorledes loven virker og kan der da eventuelt bli tale om forandringer. Efter loven er det helt forbudt boikott mot mindre bedrifter og det er en ting venstre satte meget inn på å få vedtatt.

Ro og orden må opprettholdes.

Det bebreides venstre at vi ikke håndhever ro og orden. Intet er mer uriktig enn dette. Det var venstre som skapte statspolitiet da vi mener at det er en nødvendighet å ha et godt rustet politi til opprettholdelse av ro og orden i samfundet. Slik er det også i alle andre land, og her hjemme er det almindelig anerkjent at det er mer ro og orden når en venstre regjering sitter ved roret enn ellers. Venstre vil at lov skal lydes og all uro bli slått ned med hård hånd når folkestyret troes.

De halve standpunkter.

Der sies at det er venstre som er de halve standpunkters parti. Det er noe hyklersk vrøvl! Stemmene til venstre for venstre var like gode for bondepartiet dengang de styrtet venstre regjeringen og brøt den borgerlige front. Nei, bondepartiet bør tie. Venstre har sitt liberale syn og den linje følger vi. Og bare den linje tror vi kan redde landet.

I målspørsmålet har bondepartiet to standpunkter. Da det gjaldt gullfestingen av kronen stemte 16 for og 9 mot tross agitasjonen og løftene. Det samme gjelder valutaen i 1931, Lilleborgsaken, Hundseid, Quisling og Nationen. Nationen skriver at krisehjelpen og Quisling er bondepartiets nærmeste slektninger, men ledelsen tar avstand.

Da Krisehjelpen fremla sine krav for bonde regjeringen eller retttere sagt minnet om bondepartiets løfter, blev de avvist først av Kolstad som sa, at det ingen forandring skulde bli i Norges Banks ledelse og siden av Sundby som hånede dem og sa at her er intet sted hvor gjøken galer og hvor man kan ønske sig hvad man vil. Slik er bondepartiet, og de taler om halve standpunkter.

Statsråd Sunde åpnet valgkampen i Akershus.

OG BELYSER BONDEPARTIETS HULE AGITASJON

Vellykket møte i Rælingen igår.

Statsråd Sunde åpnet igår sin valgkamp i Akershus med et vellykket møte i Rælingen. Der blev på møtet dannet et nytt venstrelag med ingeniør Henrik Gjellesvik som formann. — Statsråd Sundes foredrag blev påhørt med levende interesse og høstet varmt bifall.

Taleren minnet om valget i 1930 da venstre gikk frem med 70 000 stemmer, den største fremgang ved et enkelt valg i partiets historie. Denne fremgang skyldtes i første rekke det dyktige arbeid venstre hadde utført. Man hadde skåret igjennem mismotet og gjenoprettet tilliten og man arbeidet etter en bestemt saneringslinje av finansene og for gjenoprettelse av arbeidslivet. Statsregnskapet viste overskudd, funksjonærantallet blev innskrenket og 40 millioner kroner avbetalt på statsgjelden samtidig som arbeidsutgiftene blev holdt oppe.

Grunnen til at arbeiderpartiet blev stanset i sin fremgang skyldtes først og fremst den betydelige skjerping

av programmet i revolusjonær retning. Statsråd Oftedal laget et av venstres slagord: Landet skal styres med stemmeseddelen og ikke med revolveren.

Taleren omtalte også Lilleborgsaken hvor bondepartiet gikk sammen med arbeiderpartiet og styrtet venstres regjering. Bondepartiet fikk regjeringen, og noe av det første de da foretok sig var å gi den samme konsesjon som de hadde stemt for var skadelig for landets interesser. Statsråden mente det tjente bondepartiet til ære at de gikk i sig selv og erkjente at de hadde tatt feil, men det uforklarlige er at regjeringen ikke tok konsekvensen av dette og gikk. Under sin omtale av Grønlandssaken fremhevet statsråden at man burde ha fulgt forhandlings- og forlikslinjen, — da kunde man antagelig også opnådd adskillig på Vest-Grønland. En mann i Ålesund som er vel inne i disse saker, har sagt at er Øst-Grønland verdt en krone for Norge, er Vest-Grønland verdt en million. Det er selvsagt overdrivelse, men man skjønner meningen.

Da bondepartiets regjering i år fremla sitt budgett var det vesentlig skolen og syketrygden besparelsene var gått ut over. Var disse nedskjæringer blitt vedtatt, vilde folkeskolen blitt satt 50 år tilbake i tiden og syketrygden blitt lemlestet. Det kunde naturligvis ikke venstre være med på. Heller ikke kunde venstre gi sin tilslutning til forslaget om en sosialt urettferdig omsetningsskatt, hvor 60 000 mennesker skulde blitt skatteopkrevere for staten! Taleren redegjorde så nærmere for siste regjeringsskisse. Noe av det første den nye regjering gjorde var å gjenoppta de forhandlinger med statstjenestemennene som bondepartiets regjering hadde ødelagt. Forhandlingene førte frem, og staten sparer årlig 6—7 millioner kroner på dette forlik.

At der ikke var noe saklig grunnlag for regjeringsskissen, betegnet taleren som noe tøv. Venstre hadde tydelig markert sine retningslinjer, og innbød til samarbeid. Slik som forholdene lå an, kunde imidlertid ingen annen løsning enn regjeringsskisse bli utgangen.

Efter at vi har overtatt ledelsen, har vi fått bevilget 12 millioner til kriseforanstaltninger, og det er den bitre nødvendighet, slik krisen har grepet om sig nu. Vi er ikke så naive at vi tror vi med disse bevilgninger vil kunne avskaffe arbeidsledigheten, men vi vil hjelpe der hvor det trengs mest i den verste tid.

Venstre og jordbruket.

Arbeidsledigheten nu her hjemme er en følge av den internasjonale krise, men mange ting ligger til rette for en oppgang her i landet, og vårt produksjonsapparat er bedre og større enn

Statsråd Sunde.

noensinne før. Produksjonen i jordbruket har øket sterkt, men forholdene er dårlige da avsetningen er skral og mindre lønnsom. Nydyrkingsarbeidet har tatt sig veldig op i den senere tid og i løpet av de siste 14 år er det dyrket henimot 1 million mål ved hjelp av statstilskudd. Dette har skaffet 50 000 mann arbeid. Alt dette kan være vel og bra, sies det, men hvad har det med venstre? Jo, det er venstre som har reist det verk og de to store navn på dette område er Gunnar Knudsen og Håkon Five. Abraham Berge og bondepartiets daværende fører Mellbye uttalte at de hadde sine store tvil om hvorvidt dette arbeid var annet enn av tvilsom verdi, men nu innser alle partier at venstre hadde rett også på dette område.

Bondepartiets agitasjon og virkelighet.

Bondepartiet har agitert for gjeldsnedskrivning for på den måten å lette jordbruket. Det var godt agitasjonsstoff, men da de selv fikk regjeringssmakten gjorde partiet ingen ting i den retning. Og valutaen? Vi busker agitasjonen. Men hvad gjorde regjeringen — bondepartiets egen regjering — i 1931 da kronen løsnest fra gullet og regjeringen hadde anledning til å gripe inn? Jo de støttet Norges Bank for å holde valutaen oppe. Der agiteres for lav rente. Det spørker vi alle. Men vi må buske på at f. eks. Hypotekbanken og Småbrukerbanken for en stor del har sine lån i utlandet og til en høy rentefot. Drives ikke disse institusjoner forretningsmessig må staten betale og det går igjen ut over oss alle. I det siste har jo staten bevilget flere millioner til hjelp for trengende låntagere i de to nevnte banker. Nu har vi fått Lånekassen i revidert stand og vi får håpe at den skal kunne bli den hjelp den er tenkt å være: Et sunt gjeldsoppgjør for forgjeldede gårdbrukere.

Kommunekrisen.

Taleren omtalte så de fortvilte forhold kommunene arbeider under. Skatteobjektene svikter og fattigbudgettene øker. 18 prosent skatt er så hård beskatning at det går ikke lenger enn i et knipetak. I siste budgettår måtte 200 kommuner få statshjelp til budgettene og da ser man bort fra renter og avdrag. Kommunalbanken som er opprettet efter venstres initiativ har vært en god hjelp og nu har banken lånt ut over 200 millioner kroner og 51 kommuner, 2 fylker og 1 interkommunalt elektrisitetsverk har opnådd gjeldsordning ved denne banks hjelp. Gjelden for disse

lykker sparebankene går det ut over kommunene, og kommunens skattydere. En almindelig ordning vil føre til kaos og ulykke. Der må individuell ordning til.

Ro i arbeidslivet.

Vi må få ro i arbeidslivet, for satte statsråden. Samfundet kan ikke rolig se på at to stridende partier ruinerer hverandre. Venstre vil fortsatt arbeide for en løsning av disse spørsmål og her bør alle gode samfunndsstøtter bli med. Den nye boktall skal være et middel i den retning.

Personlig hadde statsråden hørt sett at venstre regjeringens forslag til lov var blitt vedtatt av Stortinget. De forslag var klare og greieste formet og var utvilsomt det som vildt tjent alle parter best. Da det vist sig å være uråd å få det gjennomført i Stortinget blev det til kompromiss mellom de borgerlige partier og den vedtatte lov bærer bud om et kompromiss' svakhet. Vi får nu se hvorledes loven virker og kan der da eventuelt bli tale om forandringer. Efter loven er det helt forbudt boikott mot mindre bedrifter og det er en ting venstre satte meget inn på å få vedtatt.

Ro og orden må opprettholdes.

Det bebreides venstre at vi ikke håndhever ro og orden. Intet er mer uriktig enn dette. Det var venstre som skapte statspolitiet da vi mener at det er en nødvendighet å ha et godt rustet politi til opprettholdelse av ro og orden i samfundet. Slik er det også i alle andre land, og her hjemme er det almindelig anerkjent at det er mer ro og orden når en venstre regjering sitter ved roret enn ellers. Venstre vil at lov skal lydes og all uro bli slått ned med hård hånd når folkestyret trues.

De halve standpunkter.

Der sies at det er venstre som er de halve standpunkters parti. Det er noe hyklersk vrøvl! Stemmene til venstre for venstre var like gode for bondepartiet dengang de styrtet venstre regjeringen og brøt den borgerlige front. Nei, bondepartiet bør tie. Venstre har sitt liberale syn og den linje følger vi. Og bare den linje tror vi kan redde landet.

I målspørsmålet har bondepartiet to standpunkter. Da det gjaldt gullfestingen av kronen stemte 16 for og 9 mot tross agitasjonen og løftene. Det samme gjelder valutaen i 1931, Lilleborgsaken, Hundseid, Quisling og Nationen. Nationen skriver at krisehjelpen og Quisling er bondepartiets nærmeste slektninger, men ledelsen tar avstand.

Da Krisehjelpen fremla sine krav for bonderegjeringen eller retttere sagt minnet om bondepartiets løfter, blev de avvist først av Kolstad som sa, at det ingen forandring skulde bli i Norges Banks ledelse og siden av Sundby som hånet dem og sa at her er intet sted hvor gjøken galer og hvor man kan ønske sig hvad man vil. Slik er bondepartiet, og de taler om «halve standpunkter».

Venstre er et radikalt fremskrittsparti og det må vi være. Vi holder på det bestående samfund og innlater oss ikke på eventyrpolitikk. Vi vil bygge videre på fedrenes verk. Forsøke å utjevne klassemotsetningene og bygge med tro og tillit i kontakt med det unge og friske i folket. Vi tror på folket. Vi tror på landet og vi vil være i kontakt med alt som er radikalt i folket og det beste i folket. Og jeg tror — sluttet statsråden — at vi mer enn noen gang før trenger et slikt parti.

2 Sept. 1933

NORSK BRÆNDELSELOLJE

STORE STRANDGATE 5

PETERSEN,
N. A. PETERSEN,
Høiesteretsadvokat.

PLATOU og TORSTENSEN
HARALD PLATOU,
Overretssakfører.
Prinsensgt. 21. OSLO

C. A. TORSTENSEN,
Høiesteretsadvokat.

BLOMSTE

Altid stort utvalg.
OSWIN LISSE
Karl Johansgt. 33.

Advokat O. J. Bjørn
Rådhusgt. 9. Oslo. Tlf.

ADVOKAT VILHELM DYBWAD.

merer satt simpelthen
nektet å tro på stakkare
jeg visste at han
sant!

Det er pussig å tenke
denne spretne mannen s
milelange turer hver søn
som fremdeles leter fo
etter grå stenk i parykke
tisk stammér fra Napole
tredjes dager, at han va
flamme alt i åttiårene o
vet 1905 som en aktet,
aldrende borger. Enda
er det å høre skildring
de dager, — hvem skuld
at en slik, alvorlig og
strafferettsadvokat, s
kunde være hele byens
de plaisir i en mennes
at han har skrevet de fr
revyviser og de mest l
studenterkomedier. Det
gen tilfeldighet at han
idag er «Ukens portrett
passer til den hellige 2.
ber, for ham betyr dager
duskene og de glade ga
belmenn som møtes til f
ler frem underlige tra
som nu dessverre drukn
set.

— Den gang, sier ha
ger på sigaren så gir
ganske runde, — den
gynte ikke studentene
med bøkene sånn alde
det samme. Først orienterte
oss på en temmelig støiende må
te i tilværelsen. Men allikevel
brakte vi ikke mer enn de reg
lementerte år og vi fikk den
ypperligste laud hele kula. Og
i Studentersamfundet sloss vi
for det rene flagg så det knaket
i tak og vegger, vi heiste ett
nytt flagg hver uke, — eftersom
de forskjellige styrene blev satt
på porten.

— Og så skrev De viser?
— Ja, vi fant jo Chat Noir i
Paris og besluttet å ta det med
hjem snarest. Og der gikk der
adskillige viser med. Jeg ser en
danske skryter av at han har
skrevet en 1500 viser i årenes
løp, — er det noe?
— Nei bevares vel, sier Bok-

Einar Olavson
H.R. ADVOKAT
Torvet 8 — Oslo.

for aldersgrensen, jeg er over
sytti. La de andre få en chance.
— Og nu begynner De å skri-
ve bøker om Deres oplevelser?
— Ja. Og går denne boken
min i år, akter jeg å fortsette.
Forbrytelsen interesserer mig,
jeg har et bibliotek fullt av for-
brytelser i alle land.

Det er en fornøielse å se hvor
hissig han blir når man bare
slår an den riktige strengen. El-
lers er han en nokså forsiktig
og fåmelt mann, redd for å stik-
ke sig frem, beskjeden og pyn-
telig på alle vis. Men nevner
det «kjeltring» og De ram-
mer ham i solar plexus.
Gammeldags virker han un-
dertiden, og ofte er han rent

fransk i sine sterke følelsesut-
brudd. Han vet at der er annet
og mer å spille på i en rettssak
enn justisens kolde stålstreng.
Han når ofte lenger med hjer-
telag enn med jus. Og der er
ikke noe galt i å spille på følel-
sens instrument, hvis man bare
spiller rent, hvis man bare selv
tror det man sier.

— Jeg har bare oplevd et
justismord, sier han, og blir øie-
blikkelig sint bare ved tanken.
Fyren fikk ikke mer enn 30 da-
ger, og dommen var attpå betin-
get, men allikevel ergrer det
mig enda den dag i dag. Dom-

En æreløs statsråd.

MANGEN ENGANG har de franske substantiver skapt forvirring og vrede hos våre filologiske studenter. Den mest uskyldige glose, hvis løsning syntes enkel og klar, kunde plutselig stikke over i en annen gate og veksle i betydning fra silkestrømper til torskerogn eller fra gallionsfigur til jomfrubur, uten at den filologiske student visste hvilken oversettelse han skulde velge.

Langt lettere er det med de norske substantiver. Der har vi bare ett ord hvis betydning kan sies å være mangfoldig, ordet *Grønlandssaken*. Det var en tid da Grønlandssaken betød fedrelandskjærlighet og offervilje, det steg til å bety begeistring og vilje til seier, befant sig plutselig i en labillikevekt, som betød høieste grad av usikkerhet, for umiddelbart derefter å dratte ned til resignasjon, gremmelse og sorg. Men så steg det igjen, steg til gryende harme, til forbitrelse mot alle dem som det efterhvert viste sig hadde sviktet da det gjaldt mest, mot en Wedel, også mot en Hambro, mot en sleip Johan Ludwig, mot en Nygaardsvold, ja, selv mot Hundseid som alle håpet på. Men mere enn mot noen annen reiste raseriet sig, og reiser det sig enda, mot den mann der som eneadvokat i Grønlandssaken hånste sin regjering, angrep den okkupasjon han hadde påtatt sig å forsvare for 2000 kroner pr. måned, som intrigerte mot de sakkyndige, utspredte løgnaktige rykter om Ishavsrådet, men som da alt

var tapt stillet sig som den urettferdig behandlede martyr og fikk 20 000 kroner i honorar for vel utført arbeide av den regjering, hvorav han selv var medlem.

Statsråd Sunde begynte sitt arbeide med å reise til Paris. Han blev ansatt i september og fikk 2000 kroner i lønn for august. Han fortsatte sitt arbeide med å reise til Stockholm. Derpå til Paris igjen. Så til Haag for å høre på en annen sak, og så kom han hjem. Den første opgave han fikk måtte dosent Hoel skrive. Den annen var næsten brukbar, men da han skrev den om igjen blev den ubrukelig. Rygh skrev den. Den tredje skrev han overhodet ikke, han var optatt med å intrigere, og han gjorde det godt. Vi måtte ha en ny advokat, Sunde motsatte sig det, men vi fikk Gidel. Så måtte vi ha en til; han motsatte sig det også; men vi fikk Rygh.

Reisen til Haag var dunkel, den foregikk i mørke. Og derfor fikk ingen vite at det av Sundes foredrag som var godt, var skrevet av Rygh. Men Sunde gjemte stilrettelsene i sitt hjerte og blev martyr. Så reiste de til Haag for annen gang. Sunde skulde ikke vært med, men gikk påtiggergang til statsminister og justisminister og utenriksminister, og han kom med. Og vi tapte Grønlandssaken. Men Sunde tapte ikke. Hans linje hadde vært den rette, og dessuten var han blitt justisminister i mellemtiden, og ingen justisminister kan feile. Og regjeringen

Kjøp studiebøkerne i

Hauffs Bokhandel, Universitetsgaten, Oslo

Mowinckel bevilget ham da også 20 000 kroner for velgjort gjerning tilsammen 56 000.

Alle kjenner det historiske bud: «Alt tapt — undtagen æren.» Det bud landets justisminister kunde ha sendt til sitt folk, måtte være at meget er tjent, men æren er mistet. For efterhvert som meddelelsene kom om Sundes felttog, om hans udyktighet og dovenskap og om hans landsforræderiske likegyldighet, gikk det op for nasjonen at Sunde burde vekk. Men det gikk ikke op for ham selv; han blev angrepet sterkere enn noen annen, han blev beskyldt for løgnaktighet og falske rykter, han blev avklædd og vist frem, men forblev alltid selv taus. Mowinckel snakket, Sunde tjente penger; landets justisminister gadd ikke svare, hans ære var det kanskje heller ikke verd.

«En moderne kong Midas er taus», skrev A. B. C. Og Midas er taus ikke bare når det gjelder Grønlandssaken. At

han som Handelsbankens advokat beregnet sig 26 000 i provisjon av salget av bankens bygning, går han heller ikke rundt og snakker om. Men Norges Bank satte beløpet ned til det halve, og sa at slikt var utilbørlig. Midas forblev taus.

Men en gang har han snakket. Da det gjaldt kampen mellom Mot Dag og de nasjonale i Studentersamfundet for noen år siden, var han ved sine kompromisforslag de førstes trofaste hjelper. Kan hende blir landets justisminister det enda en gang. På et av møtene i dette semester skal det siste tragiske kapitel av Wedel-Jarlsbergs reise gjennom livet rulles op i Studentersamfundet, og den kjære statsråd hører muligens til de innbudte æresgjester. Vi håper han kommer, og om han også da forblir taus, skal det bli desto større lât i noen andre. Han skal hilses med pauker og harpers klang, til fest for den gamle gubbe. *Vel møtt!*

Olc.

Norske forlag og politisk litteratur.

VÅRE FORLAG har i de senere år arbeidet under høitrykk. Et skred av bøker velter hvert år utover landet, især ved juletider. Vi er øiensynlig både et sterkt lesende og skrivende folk.

Men begynner vi å se litt nærmere på de bøker som skrives, er der meget én kunde ønske anderledes. Det første som faller én i øinene er at kvaliteten på langt nær svarer til kvantiteten. En rekke forfattere har latt sig lede til å skrive for publikums hungrige trang etter seksuelt

anstrøkne bøker, en bok skal helst være våget og passende grov, tilsatt revolusjonær bohème-jargon for å bli «a good seller».

En vesentlig årsak til dette ligger i de mange marxistiske, litterære konsulenter forlagene har ansatt. Disse konsulenter anbefaler naturlig fortrinsvis de bøker som tiltaler deres innstilling og smak. Samtidig driver disse herrer, eller deres nærmeste bekjente og meningsfeller, en utstrakt anmeldervirksomhet. De formår

på denne måte å føre båd forlag bak lyset, ødelegge smak og forkvakler begrepet virkelig god litteratur er.

*

EN ANNEN FØLGE av virksomhet er den minim politisk og social litterat naboland, og i første rek har en forholdsvis fyldig p tur med en inngående bel dens brennende spørsmål, langt tilbake. En undtagel kommunistiske forlag «Fri telse virksomhet med sprec istisk litteratur har skaffe hengere og mynt i kassen.

Med den stadig stigende politiske og sociale spørsm og utenlandske, skulde nu t for forlagene også å ta fat råde. Og i denne sak må d spørre sine kommunistis til råds. Det er et berettig vi her fremsetter, og forlag ta fatt, selv om de av den g fra å utgi *all* den skjønne skrives.

Den slags litteratur har enn nok av fra før. Og en Hoel, Helge Krogh eller an stearinlys vil ingen savne.

Saklig argument

Nasjonal Samling har i si nr. 3 et angrep på vårt sekretær, Realph Norland, betegnende nok — fra «Norig» noen linjer som No 1927. Vi skal i den forbind gjøre for, hvor og ved hvilk Norlands artikkel — den ber misbrukte artikkel «Vi» — fi

STUDENTER VED MAJORSTUEN

ARNE STEEN
KIRKEVEIEN 65. TELEFON 60 353

BØKER - PAPIRSAKER

Jeg fører alt hvad der går inn under bokhandel og papirbranchen

‘ Dagbladet ’ nr 198.
26 aug. 1933.

HANNEVIG

skriver til regjeringen:

Kan mitt krav bli fremmet uten ophold —

*Hvis man finner stillingen slik
at jeg kunde lette den ved
å skaffe mange arbeid.*

Christoffer Hannevig har
idag sendt regjeringen følgende
skrivelse:

Oslo, 26. august 1933.

Norges Regjering,
Oslo.

Skulde den ærede regjering
finne at den økonomiske stilling
utover landet er sådan, at frem-
me av mitt krav på De Forente
Stater kunde tenkes å lette litt
de vanskeligheter, hvorunder
man arbeider, ved at jeg blev
satt istand til å gi arbeid til et
større antall arbeidsløse, tillater
jeg mig å henstille til regjerin-
gen, hvorvidt det ikke lot sig
gjøre å fremme kravet uten op-
hold.

Såfremt man måtte finne det
ønskelig å utrede ytterligere et
eller flere internasjonale spørs-
mål, vil det være anledning her-
til lenge før saken kan komme
for retten.

Som bekjent foreligger der
presedens for de regler som vil
komme til anvendelse på min
sak. Jeg refererer til dommen i
voldgiftssaken Norge—Amerika
1922. Her er det fastslått at:

1. Amerika hadde ingen rett
til å beholde norsk eiendom
etter juni 1919.

2. Når Amerika ikke betalte

i rette tid må de betale for
alle følger av denne undla-
telse.

3. Erstatning skal likeledes
betales for eiendommenes
verdi i handel og vandel på
den tid de blev tatt.

4. Erstatning må erlegges for
bruken av eiendommene til-
likemed en rimelig fortjene-
ste.

5. Erstatningen må være sådan
som andre eiere av lignende
eiendommer kunde hatt eller
hadde.

I voldgiftssak mellem Ameri-
ka og England uttalte den ame-
rikanske representant Fred. K.
Nielsen ifølge rapport datert
Washington 1926 side 391: Er-
statning for nøytral eiendom i
krig og ansvar for myndighete-
nes overgrep følgende: «at
såfremt man kunde ta privat ei-
endom uten erstatning så vilde
krig sett fra et materialistisk
standpunkt utvikle sig til å bli
et temmelig lønnsomt foretagen-
de.»

Til dato har jeg ikke mottatt
en øre i erstatning for mine ei-
endommer, det være de som blev
tatt til eie eller bruk.

Ærbødigst

Christoffer Hannevig.

17 aug. 1933.

SAMFUNDSPROFILER

Arne Sunde

«Den mann har aldri levet
som klok på det er blevet,
han først ei hadde kjært.»

Høiesterettsadvokat Arne Sunde har ferie for tiden. D. v. s. justisministeren sitter nok i departementet både til to og tre, men advokaten har tatt fri fra alt strev i forbindelse med ubehagelige interpellasjoner i avisene, og overlatt til den gamle anerkjente advokatbegavelse Joh. L. Mowinckel å føre sin sak. Hannevig har forsøkt å røke Sunde ut av hiet i Akersgaten. Mowinckel svarer. Professor Skeie har i sin bok «Politikere og diplomater i Grønlandssaken» omtalt Sunde på en måte som vilde få enhver annen ærekjær mann til å forsøke å renske seg. Mowinckel svarer. Enhver som i disse dager roper på Sunde vil få svar av Mowinckel.

Høiesterettsadvokat Sunde har ferie.

* * *

Vi burde vel strengt tatt være ferdig med Grønlandssaken, men den nevnte bok av professor Skeie har gjort den såre aktuell igjen. Dessverre og heldigvis. Dessverre fordi det hverken er klokt eller behagelig å dvelle for lenge ved et avgjort nederlag. Heldigvis fordi denne boken setter tingene så herlig på plass og gir så velsignet grei beskjed om det som gikk forut for nederlaget, og om den tragedie som utspiltes her hjemme. Å si at den utspiltes bak kulissene vilde ikke være korrekt, for Danmark hadde den hele tid anledning til å følge spillet. Fra den kant sett var det en fullendt komedie. For Norge var det en tragedie, fordi Norges stilling i Grønlandssaken blev motarbeidet innen vår egen leir. Det skjedde i en sak hvor det mere enn noen gang gjaldt at de som ikke var med oss var mot oss.

Nuvel, de fleste av dem som var imot okkupasjonen tok konsekvensen av sitt standpunkt. Arne Sunde gjorde det ikke. Han påtok sig å føre en sak som han på forhånd hadde hver-

ken sympati for eller tro på, en sak som han visste var av stor betydning for landet. Hvorfor gjorde han det? For å være elskverdig mot herr Sunde kan man gjette på, at oppdraget kildret hans juridiske ærgjerrighet på det behageligste, og at det var derfor han ikke hadde kraft til å si nei. Selv det lyder ikke tiltalende, men det er i hvert fall den mest hensynsfulle forklaring Sunde kan ønske sig.

* * *

Ved å lese professor Skeies bok må man dessverre også forlate teorien om at advokat Sunde følte noen ærgjerrighet i forbindelse med Grønlandssaken, bortsett fra selve opnevningen. Professorens beretning om advokatens innsats er så eventyrlig at man vilde ha nektet å tro den, hvis professoren ikke med sitt navn hadde borget for sannheten og hvis Sunde ikke selv hadde samtykket ved sin fortvilede taushet.

Efter Norges okkupasjon og efter sin opnevning som advokat var han ikke så taus, dessverre. Da talte han hyppig, mest i private selskaper, og han uttalte sig bl. a. ofte om de opnevnte sakkyndige som ifølge denne Norges advokat i saken var en samling gale fanatikere.

Disse «fanatikere» hadde den store fordel at de satte sig grundig inn i saken, hvilket var så meget mere påkrevet som advokat Sunde, på det tidspunkt Norges enadvokat, ikke syntes å nære noen som helst ærgjerrighet i den retning. Han reiste til Stockholm, han reiste til Paris og han reiste til Haag, alt sammen i helt andre anliggender, og når de sakkyndige pr. telegram forsiktig antydte at hans nærvær var ønskelig, måtte de vente på herr advokaten en 14 dagers tid. Han var den eneste som fant at det ikke hastet.

* * *

Professor Skeies utredning viser, at man også kan rette en bebreidelse mot de sakkyndige: de var nesten utillatelig tålmodige med den advokat som de klart så var fullkommen uduelig i denne sak. Det han undlot å gjøre — og det var en vesentlig del av det arbeid som blev tildelt ham — måtte de andre utføre i stedet, og svært meget av det han gjorde, måtte de andre gjøre om igjen.

Til tross for at det således for enhver syntes klart at Sunde ikke nærret den ringeste interesse for saken, motsatte han sig med forbløffende energi at det blev opnevnt flere advokater. Først kom Gidel, derefter Rygh, begge under Sundes iherdige protester. Men det blev fortsatt tatt på ham med silkehansker, han blev behandlet ikke som en ansvarlig advokat, men som en uskikkelig skolegutt; i stedet for å bli fratatt alt som het skrivesaker, fikk han dem med sig bort i skammekroken. Der stod han og var fornermet under resten av saken, enda de sakkyndige og de andre advokatene behandlet ham meget mere hensynsfullt enn han hadde fortjent. To ganger leverte han et bidrag til saken, begge ganger var det ubrukelig. Advokat Rygh måtte overta det. Og da Sunde fikk truet sig med til Haag, enda man var enige om at han vilde gjøre mere nytte hvis han blev hjemme, måtte Rygh skrive endel av hans foredrag. Sunde leste det op som sitt eget, og det skal ikke megen skarpsindighet til for å slutte, at dette innlegg var det overlegent beste som Sunde leverte under hele saken.

Ved den annen reise til Haag fant man det også tryggest at advokat Sunde blev hjemme, men atter satte den ærekjære jurist himmel og jord i bevegelse for å få lov til å bli med. Han fikk lov. Denne gang utarbeidet de sakkyndige hans innlegg.

Det som med professor Skeies bok er definitivt fastslått er følgende:

1) Advokat Sunde var imot okkupasjonen. Regjeringen visste det, — den utnevnte ham til enadvokat. Sunde visste det, — han tok mot oppdraget.

2) Advokat Sunde satte sig ikke inn i saken. De sakkyndige forstod det snart og sørget for at andre advokater blev opnevnt. Sunde satte sig imot det.

3) Advokat Sunde foretok flere langvarige reiser i stedet for å skrive utredninger om saken. Vesentlige deler av det han skrev måtte forkastes som ubrukelig.

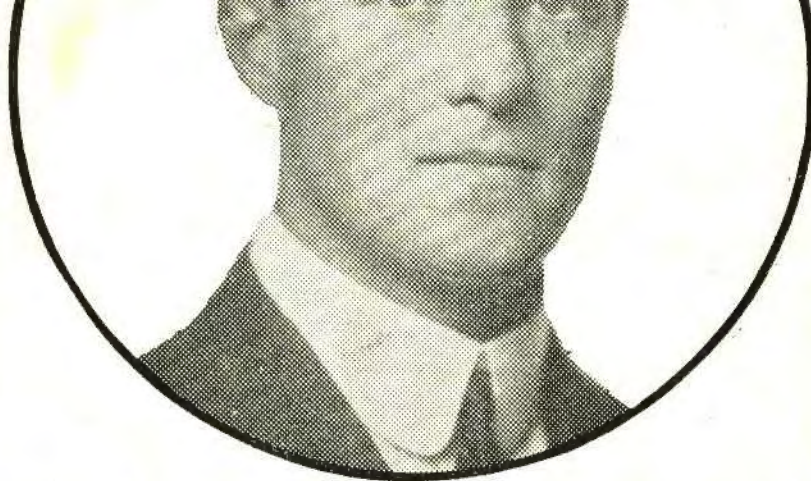
4) Advokat Sunde blev anmodet om å bli hjemme under sakens behandling i Haag. Han fikk truet sig med, og leverte der innlegg som for en stor del var utarbeidet av andre.

5) Advokat Sunde fikk for sitt arbeid med Grønlandssaken utbetalt kr. 65 000. (56 000)

* * *

Nu tier advokat Sunde. Hvis det er så at taushet er gull, hører herr Sunde i stadig høiere grad til de mennesker som «Dagbladet» kaller «millionærer og andre lykkelige». Alt det advokat Sunde har rørt ved blir i disse dager til gull.

En moderne kong Midas er taus.

Arne Sunde

«Den mann har aldri levet
som klok på det er blevet,
han først ei hadde kjær.»

Høiesterettsadvokat Arne Sunde har ferie for tiden. D. v. s. justisministeren sitter nok i departementet både til to og tre, men advokaten har tatt fri fra alt strev i forbindelse med ubehagelige interpellasjoner i avisene, og overlatt til den gamle anerkjente advokatbegavelse Joh. L. Mowinckel å føre sin sak. Hannevig har forsøkt å røke Sunde ut av hiet i Akersgaten. Mowinckel svarer. Professor Skeie har i sin bok «Politikere og diplomater i Grønlandssaken» omtalt Sunde på en måte som vilde få enhver annen ærekjær mann til å forsøke å renvaske sig. Mowinckel svarer. Enhver som i disse dager roper på Sunde vil få svar av Mowinckel.

Høiesterettsadvokat Sunde har ferie.

Vi burde vel strengt tatt være ferdig med Grønlandssaken, men den nevnte bok av professor Skeie har gjort den såre aktuell igjen. Dessverre og heldigvis. Dessverre fordi det hverken er klokt eller behagelig å dvelle for lenge ved et avgjort nederlag. Heldigvis fordi denne boken setter tingene så herlig på plass og gir så velsignet grei beskjed om det som gikk forut for nederlaget, og om den tragedie som utspiltes her hjemme. Å si at den utspiltes bak kulissene vilde ikke være korrekt, for Danmark hadde den hele tid anledning til å følge spillet. Fra den kant sett var det en fullendt komedie. For Norge var det en tragedie, fordi Norges stilling i Grønlandssaken blev motarbeidet innen vår egen leir. Det skjedde i en sak hvor det mere enn nogen gang gjaldt at de som ikke var med oss var mot oss.

Nuvel, de fleste av dem som var imot okkupasjonen tok konsekvensen av sitt standpunkt. Arne Sunde gjorde det ikke. Han påtok sig å føre en sak som han på forhånd hadde hver-

ken sympati for eller tro på, en sak som han visste var av stor betydning for landet. Hvorfor gjorde han det? For å være elskverdig mot herr Sunde kan man gjette på, at oppdraget kildret hans juridiske ærgjerrighet på det behageligste, og at det var derfor han ikke hadde kraft til å si nei. Selv det lyder ikke tiltalende, men det er i hvert fall den mest hensynsfulle forklaring Sunde kan ønske sig.

* * *

Ved å lese professor Skeies bok må man dessverre også forlate teorien om at advokat Sunde følte noen ærgjerrighet i forbindelse med Grønlandssaken, bortsett fra selve opnevnelsen. Professorens beretning om advokatens innsats er så eventyrlig at man vilde ha nektet å tro den, hvis professoren ikke med sitt navn hadde borget for sannheten og hvis Sunde ikke selv hadde samtykket ved sin fortvilede taushet.

Efter Norges okkupasjon og efter sin opnevning som advokat var han ikke så taus, dessverre. Da talte han hyppig, mest i private selskaper, og han uttalte sig bl. a. ofte om de opnevnte sakkyndige som ifølge denne Norges advokat i saken var en samling gale fanatikere.

Disse «fanatikere» hadde den store fordel at de satte sig grundig inn i saken, hvilket var så meget mere påkrevet som advokat Sunde, på det tidspunkt Norges eneadvokat, ikke syntes å nære noen som helst ærgjerrighet i den retning. Han reiste til Stockholm, han reiste til Paris og han reiste til Haag, alt sammen i helt andre anliggender, og når de sakkyndige pr. telegram forsiktig antydte at hans nærvær var ønskelig, måtte de vente på herr advokaten en 14 dagers tid. Han var den eneste som fant at det ikke hastet.

* * *

Til tross for at det således for enhver syntes klart at Sunde ikke nær den ringeste interesse for saken, motsatte han sig med forbløffende energi at det blev opnevnt flere advokater. Først kom Gidel, derefter Rygh, begge under Sundes ihærdige protester. Men det blev fortsatt tatt på ham med silkehansker, han blev behandlet ikke som en ansvarlig advokat, men som en uskikkelig skolegutt; i stedet for å bli fratatt alt som het skrivesaker, fikk han dem med sig bort i skammekroken. Der stod han og var fornermet under resten av saken, enda de sakkyndige og de andre advokatene behandlet ham meget mere hensynsfullt enn han hadde fortjent. To ganger leverte han et bidrag til saken, begge ganger var det ubrukelig. Advokat Rygh måtte overta det. Og da Sunde fikk truet sig med til Haag, enda man var enige om at han vilde gjøre mere nytte hvis han blev hjemme, måtte Rygh skrive endel av hans foredrag. Sunde leste det op som sitt eget, og det skal ikke megen skarpsindighet til for å slutte, at dette innlegg var det overlegent beste som Sunde leverte under hele saken.

Ved den annen reise til Haag fant man det også tryggest at advokat Sunde blev hjemme, men atter satte den ærekjære jurist himmel og jord i bevegelse for å få lov til å bli med. Han fikk lov. Denne gang utarbeidet de sakkyndige hans innlegg.

11. 12. 05

Det som med professor Skeies bok er definitivt fastslått er følgende:

1) Advokat Sunde var imot okkupasjonen. Regjeringen visste det, — den utnevnte ham til eneadvokat. Sunde visste det, — han tok mot oppdraget.

2) Advokat Sunde satte sig ikke inn i saken. De sakkyndige forstod det snart og sørget for at andre advokater blev opnevnt. Sunde satte sig imot det.

3) Advokat Sunde foretok flere langvarige reiser i stedet for å skrive utredninger om saken. Vesentlige deler av det han skrev måtte forkastes som ubrukelig.

4) Advokat Sunde blev anmodet om å bli hjemme under sakens behandling i Haag. Han fikk truet sig med, og leverte der innlegg som for en stor del var utarbeidet av andre.

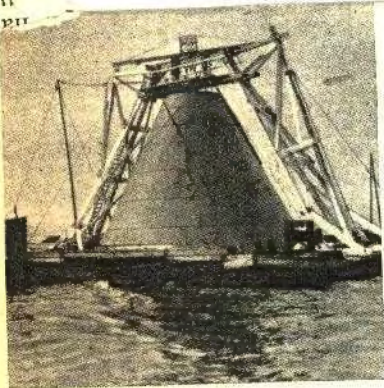
5) Advokat Sunde fikk for sitt arbeid med Grønlandssaken utbetalt kr. 65 000. (50 000)

* * *

Nu tier advokat Sunde. Hvis det er så at taushet er gull, hører herr Sunde i stadig høiere grad til de mennesker som «Dagbladet» kaller «millionærer og andre lykkelige». Alt det advokat Sunde har rørt ved blir i disse dager til gull.

En moderne kong Midas er taus.

Gaustad

Moderne gullgraving

I 1799 sank det engelske krigsskib «Lutine» med sin dyrebare last av gull og sølv. Det er mange som har vært inne på den tanken å få hevet skibet og reddet skattene, men strandingsstedet ligger umåtelig utsatt, og båten sank på så dypt vann at det er først nu den moderne teknikk for alvor har kunnet beskjefte sig med hevningsproblemet.

Det er den tyske ingeniør Becher som i første rekke har æren for det hevningsforsøk som pågår nettop i disse dager. Ved hjelp av en kjempemessig dykkerklokke, i stål, hvis diameter ved bunnen er 12 meter og ved toppen 3 meter, er det blitt mulig å gjøre de forarbeider på havbunnen som er nødvendige for å heve «Lutines» vrak.

Alt er nu bragt i orden, og det er bare et tidsspørsmål når vraket ennu engang kommer oven vanne. Forleden, som man nettop skulde ta fatt på denne siste delen av redningsarbeidet, brøt det løs en forrykende storm, som gjorde at arbeidet måtte innstilles og som tvang bergningsdamperen til å søke trygg havn.

Hevningen vil bli gjenoptatt så snart sjøen atter er blitt rolig, og man regner med at hevningen av vraket vil bli både en teknisk og økonomisk suksess, enda det har kostet enorme summer å fremskaffe materialet.

av den spesielle størrelse som de ønsket. Man har også forsøkt å få istandbragt byttehandel med greske varer, og der er kommet hit op en del prøvoforsendelser på cigarett, løk og tomatpuré.

FILIALER UTENBYS:
Arendal — Lillesand — Risør
Aktiekapital og Fond Kr. 28,500,000.—

Ingeniør F. SELMER A/s
ENTREPRENØRFORRETNING
OSLO

SPARESKILLINGSBANKEN

Innskudd mottas
til høyeste rente.

Hovedkontor: Torvgaten 13 b, Oslo

Avdelingskontorer:

Schweigaardsgate 99
Vogtsgate 64
Briskebyveien 33
Ullevaalsveien 89

A/S C. TENNANT SONS & CO.
Kapitalplacering — Financiering
TENNANTS FONDS- OG AKTIEMEGLERFORRETNING
aut. fonds- og aktiemeglere
Omsætter inden- og utenlandske værdipapirer
Telefon 21894 (Centralbord) — Telegramadresse: «Tennants»
Store Strandgate 5, Oslo (vis à vis Børsen)

IS Bernh. A. Ellingsen IS

SAMAS

KOLONIAL ENGROS
Specialitet: Brændt kaffe

SCHÉE AAS & MOWINCKEL A-S
OSLO

DRAMMENS HANDELSBANK
Drammen.

NØTTERØ SPAREBANK
Filial i Smidsrødveien 5.
Forvaltningskapital kr. 7.780.000.
Egen formue 815.000.

Hedrums Sparebank, Larvik
OPRETTET 1857

Forvaltningskapital ca. 14 500 000.00
Grunnfond kr. 1 620 000.00

Jordbrukskrisen i Sovjet

Times' korrespondent i Riga har nu gitt ytterligere meddelelser om forholdene innen det russiske jordbruk, som bekrefter den kriserapport som ABC gjengav i et tidligere nummer.

En stor del av de i statsfabrikkene tilvirkede jordbruksmaskiner er ufullstendige og derfor ubrukelige. En mengde av de viktigste og kostbareste maskiner mangler en eller annen nødvendig del — f. eks. magnet eller karburator — således at tusener av maskinene er helt ubrukelige. De mekanikere som har fått i oppdrag å reparere maskinene har ofte grepet til den utvei å stjele de manglende deler fra andre, lignende maskiner!

Forholdet setter for øvrig hele Sovjets statsindustri i den rette belysning. Det har allerede lenge vært kjent at på andre områder, f. eks. i bilindustrien, har en stor del av produksjonen bestått av ufullstendige og derfor ubrukelige biler.

Bedre utsikter for pelsdyravl

30 nasjoner kjøper
sølvrevskinn idag

Efter rapporten fra utenlandske fagblader om pelsdyravl, ser det nu ut til at man holder på å arbeide sig ut av den depresjon sølvrevavlen har lidd under i de siste årene.

Markedet viser en stilling som er opmuntrende og avliver den almindelige opfatning, at de tre siste, relativt gode sesonger, bare har vært tilfeldigheter og at efterspørselen av sølvrevskinn bare vilde være av foreløbig karakter.

Det er allerede bevist at det motsatte er tilfelle. Det er utenfor tvil, at sølvrevskinn nu har erhvervet sig en permanent og fordelaktig stilling, ikke bare sett fra oppdretternes standpunkt.

Aftenposten nr 405?

18 aug. 1933.

Hannevig—Sunde.

Nye uttalelser av statsråden.

Trondheim, 15. august.

Arbeideravisen har hat et intervju med justisministeren, statsråd Arne Sunde, angående Hannevigs sensasjonelle anmeldelse. På bladets forespørsel uttaler hr. Sunde at han håber på at en avgjørelse fra påtalemyndighetens side vil foreligge i løpet av 14 dager.

— Vil De anmelde hr. Hannevig i tilfelle av at påtalemyndigheten finner å måtte henlegge saken, spør bladet.

— Nei, svarer hr. Sunde. Hvis påtalemyndigheten finner at saken må henlegges fordi anmeldelsen savner grunnlag, så er det fullt tilfredsstillende for mig.

Statsråden uttaler videre at Handelsbankens krav på hr. Hannevig gjelder 6 millioner kroner, hvortil kommer et ganske stort rentebeløp.

— Mener De at Hannevig har fått rettferdig opgjør i Amerika?

— Nei, etter min mening er hr. Hannevig blitt hårdt behandlet i De Forente Sater, og det er derfor ikke så meget å undre sig over at han er blitt bitter.

Aftenposten nr 398.

11 aug. 1933.

Sunde—Hannevig- saken.

Fra hr. Christoffer Hannevig
har vi mottatt følgende:

I et innlegg fra statsminister
Joh. Ludw. Mowinckel i Bergens
Aftenblad, inntatt i Norges Han-
dels- og Sjøfartstidende, heter det
bl. a.:

«I anledning av Bergens Aften-
blads sterkt personlige angrep på
statsråd Arne Sunde, bedes inntatt
følgende:

1) Chr. Hannevigs anmeldelse.
Her må det være nok å henvise til
Den Norske Handelsbanks redegjø-
relse, hvorefter advokat Sunde som
medlem av bankens avviklingsstyre
handlet i full overensstemmelse
med dette, — og så for øvrig av-
vente denne merkelige anmeldelses
videre gang.»

Jeg tillater mig å fastslå:

1) At Norges nuværende stats-
minister finner det merkelig at en
statsborger anmelder til politimyn-
dighetene at han er berøvet verdier
for 1½ mill. dollar.

2) At statsministeren finner det
i sin orden at statsråd Sunde efter
å ha ført styret i Den Norske Han-
delsbank bak lyset, forsøker å dekke
sig bak dette, istedenfor som en
mann å komme frem og ta ansva-
ret for sine handlinger.

Oslo, 10. august 1933.

Christoffer Hannevig.

Aftenposten nr 453.

9 sept. 1933.

Sunde-Hannevig.

Statsråd Sunde har idag sendt riksadvokaten følgende skrivelse:

Av avisene ser jeg at Chr. Hannevig har trukket tilbake sin anmeldelse mot mig, med en begrunnelse som ikke berører det forhold anmeldelsen gjelder.

I den anledning tillater jeg mig å henstille at efterforskningen i saken må bli fortsatt for at det kan bli bragt på det rene hvorvidt det forelå noget grunnlag for anmeldelsen.

Palisieu m 181
7 aug. 1933

Justisdepartementet og straffelovkomiteen

Til professor Skeies siste pres-
semeddelelse skal jeg kun bemer-
ke at hans svar til Justisdeparte-
mentet av 20. november 1932 ik-
ke har foranlediget den tidligere
regjering til aa foreslaa nogen
forandring i departementets bud-
gettforslag hvortil det var full
anledning innen dets avgivelse i
januar maaned.

Hvad angaar grunnen til skif-
teforvalter Omsteds anmodning
om aa bli entlediget vet departe-
mentet kun at disse grunner ikke
staar i nogen forbindelse med den
paatenkte omordning av komi-
teen.

Oslo den 5. august 1933.

Per Lund.

Rettelse.

I professor Skeies svar til statsraad
Per Lund — utsendt fredag — har det
dessverre innsneket sig en feil. I næst
siste avsnitt av punkt I staar «som
man vilde ta op til behandling naar
nytt svar kom». Det skulde staa:
«naar mitt svar kom».

*' Tidens Tegn' nr 180
7 aug. 1933.*

Professor Skeie og straffelov- kommisjonen.

Fra statsråd Per Lund.

Til professor Skeies siste pres-
semeddelelse skal jeg kun bemerke
at hans svar til justisdepartementet
av 20. november 1932 ikke har for-
anlediget den tidligere regjering til
å foreslå noen forandring i depar-
tementets budgettforslag hvortil
det var full anledning innen dets
avgivelse i januar måned.

Hvad angår grunnen til skifte-
forvalter Omsteds anmodning om å
bli entlediget vet departementet
kun at disse grunner ikke står i
noen forbindelse med den påtenkte
omordning av komiteen.

Oslo, 5. august 1933.

Per Lund.

Tidens Tegn nr 189.
5 aug. 1933.

Straffelovkommisjonen, statsråd

Sunde og professor Skeie.

Et svar fra fungerende justisminister, statsråd Lund.

Og et tilsvaer fra professor Skeie.

I anledning av professor Skeies skrivelse til justisdepartementet, har fungerende justisminister Per Lund tilstillet pressen et svar, hvori det bl. a. heter: Det var den forrige regjeringens forslag at Stortingets bevilgning til straffelovkomiteen for inneværende termin blev gitt under den forutsetning at komiteens medlemstall skulde reduseres. Den nuværende regjering følte sig da beføiet til å følge Stortingets beslutning herom. Justisdepartementet har den hele tid gått ut fra at professor Skeie skulde bli formann i den nye komité. Ordene „i tilfelle“, som professor Skeie har heftet sig ved tilsiktet ingen annen reservasjon enn den som var en nødvendig følge av, at departementets standpunkt med hensyn til iverksettelsen av reduksjonen ennå ikke var drøftet og godkjent av regjeringen. Etter å ha mottatt skrivelsen fra

professor Skeie, anmodet statsråd Lund i telefonen professoren om en konferanse, så misforståelsen kunde fjernes. Professoren sa imidlertid at han ikke hadde tid og meddelte at han vilde offentliggjøre sin skrivelse. Da professoren ikke kom i løpet av formiddagen, blev der ved kontortidens slutt sendt ham en skrivelse, hvori det fremhevedes, at det berodde på en fullstendig misforståelse når professoren synes å gå ut fra, at departementets behandling av saken skulde ha vært diktert av noe ønske eller planer om å fjerne professoren fra arbeidet med straffelovrevisjonen. Departementet har tvertimot gått ut fra, at professoren skulde bli formann i den nye komité.

Videre heter det i Per Lunds redegjørelse, at statsråd Sunde henvendte sig i sin tid til finansministeren for å få hans samtykke til at bevilgningen til komiteen blev overskredet. Men både finansministeren og departementet fant ikke å kunne samtykke i dette. Per Lund finner det derfor ganske uforståelig at denne sak skal kunne danne grunnlag for et angrep på statsråd Sunde, likesom han også finner det uforståelig, at professor Skeie kan opfatte sig som personlig angrepet i denne sak.

Tilsvaer fra professor Skeie.

Til statsråd Per Lunds pressemeddelelse om denne sak skal jeg bare si følgende:

1. Statsråden har søkt å forsvare justisdepartementets ophevelse av straffelovkomiteen. Han gjentar departementets påstand om at en reduksjon i komiteens medlemstall var en forutsetning for Stortingets bevilgning og han tilføier at regjeringen „måtte søke å etterkomme Stortingets forutsetning“.

Det skal imidlertid ikke lykkes statsråden å frigjøre departementet på et så åpenbart uriktig grunnlag. Stortinget har aldri truffet nogen beslutning om en reduksjon av medlemstallet og det hverken direkte eller som forutsetning for bevilgningen. I justisdepartementets budgettforslag heter det at „departementet har optatt til behandling spørsmålet om en reduksjon, at det har forelagt spørsmålet for komiteens formann, at man ennå ikke har mottatt noget svar og at man i tilfelle vil komme tilbake til spørsmålet senere“.

Det er som jeg nevnte i min skrivelse av 2. ds. misvisende når proposisjonen sier at det ikke var kommet noget svar fra mig. Dette var stillingen 1. oktober, da justisdepartementets budgettforslag blev fremsat, men ikke den 3. januar at finansdepartementets foredrag til proposisjon blev avgitt.

2. Unde Men hovedaken er jo denne: retale som reduksjonen var efter justisdepartementets egen fremstilling til Stortinget et uavgjort spørsmål som tale med i man vilde ta op til behandling når ham som nytt svar kom. Dette svar kan man i stortingskomiteen imidlertid ikke de min mha fått se. Jeg kan nemlig ikke begkomiteens ha nogen tvil om at komiteen i motslutning satt fall både vilde ha nevnt det og 3. St ha tatt hensyn til det.

Og når statsråd Lund nu påberoper sig en uttalelse fra representanter (Forts. siste side)

ikke har hatt sig således inder sig således inder hører under et bare midlertidig bare midlertidig han var opmerksom av departementet at han fikk minde sakens samme i tvil om at han betydning dersom at han selv var hvori justisdepartementet kan iallfall ikke at fremgangsmåten mot de komitéer er tilbuds noe

OSLO-
anl. Dr.

FRA TØNSBERG: D/S

ankon

D/S

Oslo

D/S

fra

I Hor

D/S

kom

D/S

vik

og me

D/S

mer T

D/S

Husv

og son

haver

5 авг. 1933.

Su

pr

Et
ju/

(Forts. siste side)

Tilsvaret fra professor Skjelle.

at bevillingen til komiteen blev overskredet. Men både finansministeren og departementet fandt ikke det rimeligt, at denne sag skal kunne afværges i dette. Per Lund finder det derfor ganske uforståeligt, at denne sag skal kunne grundlægges for et angreb på statsrådets troværdighed, at professor Skole kan opfatte sig som personlig angrebet i denne sag.

4. Han kan iallfall ikke være i tvil om, at fremgangsmåten er en chikane mot de komitémedlemmer som ikke er tilbudt noe reengage-

5. I anledning av statsråd Lunds uttalelse til „Dagbladet” at skifteforvalter Omsted har søkt sig entlediget kan jeg oplyse, at denne ansøgning blev sendt efterat hr. Omsted hadde fått kjennskap til departementets planer.

JON SKEIE.

Tidens Tegn nr 199.
6 aug. 1933.

Da U. S. A. eksproprie- erte uten å betale.

Av advokat Otto R. Rød.

Jeg ser i dagspressen 29. juli i år at Den norske Handelsbank ved sin prokurist Per Harbitz rykker advokat Sunde til undsetning og søker å bortforklare hvad der foreligger. Jeg ser videre at „N. H. og S. T.”s redaksjon samt Christoffer Hannevig kraftig har påvist uholdbarheten av hr. Harbitz's uttalelse.

Til tross herfor ønsker jeg etter konferanse med Hannevig å klarlegge ytterligere enkelte punkter, hvilket jeg lett er i stand til som en av dem som har mest kjennskap til saken både hvad angår dens faktiske og dens juridiske side.

Under rettsforhandlingene i Wilmington i desember 1925 blev der avhørt en rekke vidner. Blandt disse er der 4 vidner som har uttalt sig i sterkeste og mest konsise ordelag i Hannevigs og Pusey Jones' favør. Dette gjelder i særlig grad Chester W. Cuthell, som i den vesentligste del av den tid som det er tale om, var Chief Counsel i United States Shipping Board Emergency Fleet Corporation, og i denne egenskap har han satt op de fleste av de dokumenter som foreligger i saken, likesom han har vært med på samtlige konferanser. Vidneforklaringen er så konsis, så logisk og så klar i skildringene av forholdene hvorunder den amerikanske skibsbygning foregikk i krigens tid at ingen, som leser referatet, kan undlate å føle sig helt overbevist om at her ser man den fulle sannhet angående forholdene, og at enhver annen forklaring er umulig.

Advokat Sunde var til stede i retten i Wilmington, mens disse vidneforklaringer pågikk, og må desto mere har grunn til å ha forståelsen av vidneforklaringenes vekt. Det ser også ut som hr. Sunde følte sig overbevist. Jeg henviser i så henseende til innstilling S. nr. 200 år 1928, hvorav fremgår at hr. Sunde i begynnelsen av desember har tilskrevet Handelsbanken angående sitt syn på saken. Det skal i denne forbindelse bemerkes at vidneavhøringen begynte 3. desember 1925 og blev avsluttet 8. januar 1926. Brevet var av 5. desember, på hvilket tidspunkt bare én vidneførsel hadde funnet sted. Dessuaktet sees det at Sunde allerede på basis av det helt utilstrekkelige materiale har uttalt sig med adskillig optimisme. Da han så videre fikk høre Cuthell og hans assistent Updikes vidneforklaringer burde standpunktet ha vært ytterligere festnet. Der kunde ingen

vel være forbi å fortsette prosessen i mangel av et virkelig akseptabelt oppgjør. Nogen millioner vilde iallfall ha vært å opnå.

I denne forbindelse skal jeg bemerke at Gloucester-verkstedene allerede var solgt til Baltimore Dry Dock Co. for 4,200,000 dollars. Handedelen var blitt foretatt av Hannevig med Shipping Boards billigelse, men Shipping Board hadde derefter rettsstridig annullert salgskontrakten. Senere blev verkstedene solgt for 500,000 dollars, hvorav det meste gikk bort i omkostninger. På Wilmington forelå der bud på 2,500,000 dollars, hvilket bud ikke blev akseptert av Shipping Board. Verkstedenes lett opnåelige salgssum, 6,700,000 dollars, var mere enn tilstrekkelig til dekkelse av gjelden.

Ved siden derav hadde Pusey & Jones krav på over 7 millioner dollars etter Shipping Boards egen beregning.

Således lå saken an da advokat Sunde studerte saken og endog fulgte den på nært hold i selve rettslokalet i Wilmington. Han var med på den enstemmige direksjons beslutning om å „acquiescere” til en ordning, hvorved man strøk det hele tilogdehavende, som iallfall for en dels vedkommende var uomtvistelig, og ovenikjøpet betalte en halv million dollar til den amerikanske regjering. Herved er bortgitt enorme verdier både tilhørende Hannevig og banken. Dette skjedde vel å merke uten konferanse med Hannevig.

Advokat Sunde er vel således antagelig den som i første rekke er ansvarlig for omhandlede svindel, forlik og det til tross for at han iallfall burde ha kjent saken.

Dette forhindret ikke at han blev opnevnt som sekretær for Stortingets utenrikskomité under behandlingen av Hannevig-saken i 1928. Det er ham som har forfattet Innst. S. nr. 200 1928 og der innstillet på, at saken ikke skulde optas og dette spesielt under følgende begrunnelse (pag. 443 nederst) „— — — må komiteen gå ut fra at der ikke er juridisk adgang til å få omstyrtet det minnelige oppgjør, som blev truffet mellem selskapets administrasjonsstyre og Shipping Board og som blev tiltrådt av selskapets større kreditorer og Christoffer Hannevigs amerikanske konkursbo. Oppgjøret som er avsluttet på lovlig vis, må ansees bindende for selskapet og dermed også for Christoffer Hannevig som eneaksjonær i dette.”

Altså: Den samme mann som har hovedansvaret for oppgjøret uttaler nu, at det nettop er dette som er hovedhindring mot sakens fremme.

Man kan konkludere med en beklagelse over at en så stor og viktig sak er blitt forkludret, spesielt av egne landsmenn og da i første rekke av advokat Sunde.

Imidlertid er der intet til hinder for at den norske stat kan gjøre godt igjen den store urett mot Hannevig.

Ved å innbringe Hannevigs krav for Internasjonal domstol vil Norge kunne få full opreisning. Her er en oppgave for Handelsbankens styre, Norges Bank og finansdepartementet.

Hvad nøler man efter?
Oslo, 3. august 1933.

OTTO R. RØED.

Aftenposten nr 387.
5 aug. 1933.

Straffelov- komiteens op- løsning.

Av professor Jon Skeie.

Fra professor Jon Skeie har vi mottatt følgende:

Til statsråd Per Lunds pressemeddelelse om denne sak skal jeg bare si følgende:

1. Statsråden har søkt å forsvare Justisdepartementets ophevelse av straffelovkomiteen. Han gjentar departementets påstand om at en reduksjon i komiteens medlemstall var en forutsetning for Stortingets bevilgning og han tilføier at Regjeringen «måtte søke å etterkomme Stortingets forutsetning».

Det skal imidlertid ikke lykkes statsråden å frigjøre departementet på et så åpenbart uriktig grunnlag. Stortinget har aldri truffet nogen beslutning om en reduksjon av medlemstallet og det hverken direkte eller som forutsetning for bevilgningen. I Justisdepartementets budgettforslag heter det at departementet har optatt til behandling spørsmålet om en reduksjon, at det har forelagt spørsmålet for komiteens formann, at man ennå ikke har mottatt noget svar og at man i tilfelle vil «komme tilbake til spørsmålet senere».

Det er som jeg nevnte i min skrivelse av 2. ds. misvisende når proposisjonen sier at det ikke var kommet noget svar fra mig. Dette var stillingen 1. oktober, da Justisdepartementets budgettforslag blev fremsatt, men ikke den 3. januar da Finansdepartementets foredrag til proposisjon blev avgitt.

Men hovedsaken er jo denne: Reduksjonen var etter Justisdepartementets egen fremstilling til Stortinget et uavgjort spørsmål som man vilde ta op til behandling når nytt svar kom. Dette svar kan stortingskomiteen imidlertid ikke ha fått se. Jeg kan nemlig ikke ha nogen tvil om at komiteen i motsatt fall både vilde ha nevnt det og ha tatt hensyn til det.

Og når statsråd Lund nu påberoper sig en uttalelse fra representanten Fjalstad i 1931, vil jeg si: Jeg meddelte statsadvokat Fjalstad i siste halvdel av juni dette år at jeg da var på det nærmeste ferdig med mitt arbeide, men at den bevilgning som var gitt til komiteen, 20,000 kroner, vilde bli for knapp, dersom lovforslaget skulde trykkes og behandles i dette budgettår. Han svarte at straffelovkomiteen vel måtte kunne få noget mere når arbeidet kunde avsluttes allerede i år.

2. Under den korte telefonsamtale som statsråd Lund og jeg hadde igår erklærte jeg at jeg selvsagt

ikke hadde noget mot en samtale med ham, da jeg hadde ansett ham som en «godtroende tredjemann» i denne sak, men at jeg hadde min mening om hensikten med komiteens oppløsning og at min beslutning ialfall var endelig.

3. Statsråd Lund finner det ganske uforståelig at jeg kan opfatte mig som personlig angrepet i denne sak. Får jeg da lov å svare: «Still dig ei så hellig an». Jeg vil meget gjerne tro at statsråd Lund oprinnelig ikke har hatt anledning til å sette sig således inn i denne sak (som hører under et departement han bare midlertidig bestyrer) at han var opmerksom på karakteren av departementets aksjon. Men efter at han fikk min fremstilling av hele sakens sammenheng er jeg ikke i tvil om at han blir klar over dens betydning dersom han vil tenke sig at han selv var satt i den stilling, hvori Justisdepartementet har satt mig.

4. Han kan ialfall ikke være i tvil om at fremgangsmåten er en

chikane mot de komitémedlemmer som ikke er tilbudt noget reengagement og at jeg allerede av den grunn vilde ha været avskåret fra å motta en ny opnevning. Mine medarbeidere vilde nemlig ikke ha tatt mig alvorlig om jeg hadde protestert for allverden mot denne reelt grunnløse fremgangsmåte, dersom jeg allikevel hadde været med på ferden.

Enten departementet ønsket å fjerne mig eller ikke måtte det for ethvert menneske med elementær anstendighetsfølelse være åpenbart at min fjernelse vilde bli følgen av at departementet uten å angi nogen som helst saklig grunn avsatte de andre komitémedlemmer på en nær fra lovarbeidet.

5. I anledning av statsråd Lunds uttalelse til Dagbladet at skifteforvalter Omsted har søkt sig entlediget kan jeg opplyse at denne ansøking blev sendt efterat hr. Omsted hadde fått kjennskap til departementets planer.

Jon Skeie.

*Aftenposten nr 385.
4 aug. 1933.*

Straffelovkomitéens opløsning.

Departementet forutsatte at professor Skeie skulde bli formann i den nye komité.

Statsråd Sunde har ikke hatt nogen befatning med saken.

En redegjørelse fra fungerende justisminister, statsråd Per Lund.

I anledning av den skrivelse til Justisdepartementet som professor Skeie igår har tilstillet pressen, skal jeg, der som fungerende justisminister har behandlet saken, opplyse:

1. Det var efter den forrige regjerings forslag at Stortingets bevilgning til straffelovkomiteen for inneværende termin blev gitt under den forutsetning at komiteens medlemstall skulde reduseres.

En sådan reduksjon var forøvrig bragt på bane i Stortinget av representanten Fjølstad allerede i 1931. Den nuværende regjering måtte selvsagt søke å etterkomme Stortingets forutsetning for bevilgningen, — dette så meget mere som bevilgningen i sig selv var alt for liten for en så mannsterk komité som den nuværende.

2. Justisdepartementets standpunkt: Å gjennomføre reduksjonen i den form at det blir opnevnt en ny (og fåtallig) komité istedenfor den tidligere mannsterke, skyldes nettop ønsket om å undgå det odielege som en reduksjon ellers muligens kunne få overfor de av medlemmene som entlediges.

3. Justisdepartementet har imidlertid den hele tid gått ut fra som selvsagt at professor Skeie skulde bli formann også i den nye komité såfremt han måtte være villig dertil.

I skrivelse av 29. juli forespurte departementet om professor Skeie var «villig til i tilfelle å motta opnevne som formann i den nye departementale komité». Ordene «i tilfelle» i departementets forespørsel tilsiktet ingen annen reservasjon enn den som var en nødvendig følge av at departementets standpunkt m. h. t. iverksettelsen av reduksjonen ennå ikke var drøftet og godkjent av regjeringen.

4. Straks jeg igår hadde mottatt professor Skeies skrivelse, telefo-

nerte jeg til ham og anmodet ham om å komme til en konferanse med mig samme dag, da jeg ønsket å meddele ham min opfatning av saken, hvorved jeg gikk ut fra at de foreliggende misforståelser måtte kunne fjernes. Professoren sa bl. a. at han vanskelig hadde tid, da han skulde i et møte og at han også vilde offentliggjøre sin skrivelse. Da professoren ikke kom i løpet av formiddagen, blev det ved kontortidens slutt sendt ham følgende skrivelse:

«I anledning av hr. professorens skrivelse av 2. august d. å. og under henvisning til hvad departementets fungerende chef har uttalt i telefon idag, skal departementet, idet man for øvrig ikke på nærværende tidspunkt finner anledning til å gå nærmere inn på det i skrivelserne anførte, allerede nu bemerke at det beror på en fullstendig misforståelse når professoren synes å gå ut fra at departementets behandling av saken skulde ha været diktert av noget ønske eller planer om å fjerne Dem fra arbeidet med straffelovrevisjonen. Departementet har tvertimot den hele tid gått ut fra som en selvfølge at De — såfremt de måtte være villig dertil — skulde bli formann også i den nye komité.»

5. Statsråd Sunde henvendte sig i sin tid til mig og spurte om jeg som finansminister ikke kunde samtykke i at bevilgningen til komiteen blev overskredet, slik at reduksjon kunde undgås. Jeg fant imidlertid ikke å kunne samtykke i at en av Stortinget nettop vedtatt bevilgning blev overskredet. Samme standpunkt inntok Finansdepartementet noget senere efter en skriftlig forespørsel fra Justisdepartementet.

Nogen annen befatning med saken har statsråd Sunde ikke hatt og det er ganske uforståelig hvorledes denne sak skal kunne brukes som basis for et angrep på ham. Det er mig også ganske uforståelig hvordan professor Skeie kan opfatte sig som personlig angrepet i denne sak.

Oslo, den 4. august 1933.

Per Lund.

Dagbladet nr 181.

4 aug. 1933.

Statsråd Sunde forsøkte å beholde straffelovs-komiteén.

**Det var BONDEREGJERINGEN
som fikk bevilgningen redusert.**

Professor Skeie har fullstendig misforstått departementet.

Fra den fungerende justisminister, statsråd Lund, har vi mottatt følgende:

I anledning av den skrivelse til Justisdepartementet som professor Skeie igår har tilstillet pressen, skal jeg, der som fungerende justisminister har behandlet saken, opplyse:

1) Det var efter den forrige regjeringens forslag at stortingets bevilgning til straffelovkomiteen for inneværende termin blev gitt under den forutsetning, at komiteens medlemstall skulde reduseres. En sådan reduksjon var forøvrig bragt på bane i stortinget av representanten Fjalstad allerede i 1931. Den nuværende regjering måtte selvsagt søke å etterkomme stortingets forutsetning for bevilgningen. Dette så meget mer som bevilgningen i sig selv var altfor liten for en så mannsterk komité som den nuværende.

2) Justisdepartementets standpunkt: å gjennomføre reduksjonen i den form at det blir opnevnt en ny (og fåtallig) komité istedenfor den tidligere mannsterke, skyldes nettop ønsket om å undgå det odiøse preg som en reduksjon ellers muligens kunde få overfor de av medlemmene som entlediges.

3) Justisdepartementet har imidlertid den hele tid gått ut fra som selvsagt, at professor Skeie skulde bli formann også i den nye komité så fremt han måtte være villig dertil.

I skrivelse av 29. juli forespurte departementet om professor Skeie var «villig til i tilfelle å motta opnevneelse som formann i den nye departementale komité». Ordene «i tilfelle» i departementets forespørsel tilsiktet ingen annen reservasjon enn den som var en nødvendig følge av at departementets standpunkt m. h. t. iverksettelsen av reduk-

sjonen ennå ikke var drøftet og godkjent av regjeringen.

4) Straks jeg igår hadde mottatt professor Skeies skrivelse, telefonerte jeg til ham og anmodet ham om å komme til en konferanse med mig samme dag, da jeg ønsket å meddele ham min opfatning av saken, hvorved jeg gikk ut fra at de foreliggende misforståelser måtte kunne fjernes. Professoren sa bl. a. at han vanskelig hadde tid, da han skulde i et møte, og at han også vilde offentliggjøre sin skrivelse. Da professoren ikke kom i løpet av formiddagen, blev det ved kontortidens slutt sendt ham følgende skrivelse:

«I anledning av hr. professorens skrivelse av 2. august d. å. og under henvisning til hvad departementets fungerende chef har uttalt i telefon idag, skal departementet, idet man forøvrig ikke på nærværende tidspunkt finner anledning til å gå nærmere inn på det i skrivelserne anførte, allerede nu bemerke, at det beror på en fullstendig misforståelse når professoren synes å gå ut fra, at departementets behandling av saken skulde ha vært diktert av noe ønske eller planer om å fjerne Dem fra arbeidet med straffelovrevisjonen. Departementet har tvertimot den hele tid gått ut fra som en selvfølge at De — så fremt De måtte være villig dertil — skulde bli formann også i den nye komité».

5) Statsråd Sunde henvendte sig i sin tid til mig og spurte om jeg som finansminister ikke kunde samtykke i at bevilgningen til komiteen blev overskredet, slik at reduksjon kunde undgås. Jeg fant imidlertid ikke å kunne samtykke i, at en av stortinget nettop vedtatt bevilling blev overskredet. Samme standpunkt inntok Finansdepartementet noe senere efter en skriftlig forespørsel fra Justisdepartementet.

Noen annen befatning med saken har statsråd Sunde ikke hatt, og det er ganske uforståelig hvorledes denne sak skal kunne brukes som basis for et angrep på ham. Det er mig også ganske uforståelig hvordan professor Skeie kan opfatte sig som personlig angrepet i denne sak.

følgelig bør være med i den nye komité. Hvem den «tidligere embedsmann i Justisdepartementet» er, ønsker han ikke å si. Hvis De vil gjette, så er det mange, mange år siden vedkommende var i departementet, han er i 55 års alderen.

Det er forutsetningen at komiteen ved behandlingen av de enkelte saker skal tilkalle sakkyndige. Komiteen er som bekjent enda ikke opnevnt. Det kan jo også bli tale om 4 medlemmer istedenfor 3, så f. eks. dr. Ingeborg Aas kommer med i selve komiteen, siden jo en av de viktigste saker komiteen skal utrede, i høi grad angår kvinner og læger.

Oslo den 4. august 1933.

Det var den som fikk bevilgningen redusert.

Professor Skeie har fullstendig misforstått departementet.

Fra den fungerende justisminister, statsråd Lund, har vi mottatt følgende:

I anledning av den skrivelse til Justisdepartementet som professor Skeie igår har tilstillet pressen, skal jeg, der som fungerende justisminister har behandlet saken, opplyse:

1) Det var efter den forrige regjerings forslag at stortingets bevilgning til straffelovkomiteen for inneværende termin blev gitt under den forutsetning, at komiteens medlemstall skulde reduseres. En sådan reduksjon var forøvrig bragt på bane i stortinget av representanten Fjalstad allerede i 1931. Den nuværende regjering måtte selvsagt søke å etterkomme stortingets forutsetning for bevilgningen. Dette så meget mer som bevilgningen i sig selv var altfor liten for en så mannsterk komité som den nuværende.

2) Justisdepartementets standpunkt: å gjennomføre reduksjonen i den form at det blir opnevnt en ny (og fåtallig) komité istedenfor den tidligere mannsterke, skyldes nettop ønsket om å undgå det odiøse preg som en reduksjon ellers muligens kunde få overfor de av medlemmene som entlediges.

3) Justisdepartementet har imidlertid den hele tid gått ut fra som selvsagt, at professor Skeie skulde bli formann også i den nye komité så fremt han måtte være villig dertil.

I skrivelse av 29. juli forespurte departementet om professor Skeie var «villig til i tilfelle å motta opnevne som formann i den nye departementale komité». Ordene «i tilfelle» i departementets forespørsel tilsiktet ingen annen reservasjon enn den som var en nødvendig følge av at departementets standpunkt m. h. t. iverksettelsen av reduk-

sjonen ennå ikke var drøftet og godkjent av regjeringen.

4) Straks jeg igår hadde mottatt professor Skeies skrivelse, telefonerte jeg til ham og anmodet ham om å komme til en konferanse med mig samme dag, da jeg ønsket å meddele ham min opfatning av saken, hvorved jeg gikk ut fra at de foreliggende misforståelser måtte kunne fjernes. Professoren sa bl. a. at han vanskelig hadde tid, da han skulde i et møte, og at han også vilde offentliggjøre sin skrivelse. Da professoren ikke kom i løpet av formiddagen, blev det ved kontortidens slutt sendt ham følgende skrivelse:

«I anledning av hr. professorens skrivelse av 2. august d. å. og under henvisning til hvad departementets fungerende chef har uttalt i telefon idag, skal departementet, idet man forøvrig ikke på nærværende tidspunkt finner anledning til å gå nærmere inn på det i skrivelserne anførte, allerede nu bemerke, at det beror på en fullstendig misforståelse når professoren synes å gå ut fra, at departementets behandling av saken skulde ha vært diktert av noe ønske eller planer om å fjerne Dem fra arbeidet med straffelovrevisjonen. Departementet har tvertimot den hele tid gått ut fra som en selvfølge at De — så fremt De måtte være villig dertil — skulde bli formann også i den nye komité».

5) Statsråd Sunde henvendte sig i sin tid til mig og spurte om jeg som finansminister ikke kunde samtykke i at bevilgningen til komiteen blev overskredet, slik at reduksjon kunde undgås. Jeg fant imidlertid ikke å kunne samtykke i, at en av stortinget nettop vedtatt bevilling blev overskredet. Samme standpunkt inntok Finansdepartementet noe senere efter en skriftlig forespørsel fra Justisdepartementet.

Noen annen befatning med saken har statsråd Sunde ikke hatt, og det er ganske uforståelig hvorledes denne sak skal kunne brukes som basis for et angrep på ham. Det er mig også ganske uforståelig hvordan professor Skeie kan opfatte sig som personlig angrepet i denne sak.

Oslo den 4. august 1933.

Per Lund.

følgelig bør være med i den nye komité. Hvem den «tidligere embedsmann i Justisdepartementet» er, ønsker han ikke å si. Hvis De vil gjette, så er det mange, mange år siden vedkommende var i departementet, han er i 55 års alderen.

Det er forutsetningen at komiteen ved behandlingen av de enkelte saker skal tilkalle sakkyndige. Komiteen er som bekjent enda ikke opnevnt. Det kan jo også bli tale om 4 medlemmer istedenfor 3, så f. eks. dr. Ingeborg Aas kommer med i selve komiteen, siden jo en av de viktigste saker komiteen skal utrede, i høi grad angår kvinner og læger.

Statsråd Lund tilføier i en samtale som Dagbladet har hatt med ham i formiddag, at også skifteforvalter Omsted har søkt sig entlediget. Av komiteens jurister er det da bare tilbake to — professor Skeie og riksadvokat Lund, som selv-

Tiden Tegn nr 188.
4 aug. 1933.

ET Justisdepartementet

Straffelovskommisjonen av 1922 oppløses plutselig.

Op professor Skeie nedlegger sitt hverv.

En aksjon iverksatt for å drive Skeie bort?

Justisdepartementet har 29. juli sendt formannen i straffelovkomiteen, professor Jon Skeie, en meddelelse om at den nuværende straffelovkomité skal oppløses, og at der isteden skal opnevnes en ny komité til å forberede resten av straffelovrevisjonen. Professor Skeie har i den anledning sendt departementet en lengere skrivelse, hvori han redegjør for sitt arbeide i komiteen og departementets forhold til komiteens arbeide.

Departementet uttaler i sin skrivelse bl. a. at komiteens oppløsning skjer „overensstemmende med bevilgningen til straffelovrevisjonen”. Professor Skeie hevder, etter å ha undersøkt saken nærmere, at denne uttalelse er uriktig. Professoren minner videre om at han tidligere har frarådet reduksjon av komiteens medlemstall, at komiteen nu på det nærmeste var ferdig med sitt arbeide og at den gjenstående del av lovrevisjonen, nemlig endringene i straffeloven, i straffelovens innføringslov og i straffeprosessloven, vilde kunne avsluttes i 1934.

Professoren anfører videre bl. a.: I min foran nevnte skrivelse til departementet av 25. juni d. å. anmodet jeg om samtykke til å bruke inntil 2500 kroner utenom bevilgningen. Jeg var imidlertid forberedt på et avslående svar. For at jeg også i det tilfelle kunde få arbeidet avsluttet dette år, satte jeg op i trykken bare lovteksten (ikke motivene). Til trykning av denne vilde der medgå omkring 200 kroner. Og jeg bestemte mig til selv å betale den sekretærhjelp jeg har anvendt. Av bevilgningen blev der da igjen 1800 kroner og dette vilde, gikk jeg ut fra, bli nogenlunde tilstrekkelig til reiseutgifter og salær for komiteens øvrige medlemmer.

Jeg gav departementet opplysning herom i min skrivelse av 21. juli, efterat jeg med departementets skrivelse av 19. s. m. hadde fått meddelelse om at bevilgningen ikke måtte overskrides. Jeg vilde gjøre mitt ytterste for å få arbeidet avsluttet snarest mulig og uten å gi departementet adgang til å tilføie mine medarbeidere den chikane som fulgte av departementets plan.

Det har imidlertid vist sig at departementet var urokkelig. Og departementets grunn til å oppløse komiteen kan efter det foran oplyste hverken være ønsket om å påskynde arbeidet eller å få det utført billigere.

Er komiteen uskikket?

Man bør vel da helst tenke sig den forklaring, at departementet anser den nuværende komité uskikket til å fullføre det gjenstående arbeide. Jeg kan selvsagt ikke bedømme min egen evne. Og jeg kan heller ikke godt si noe om de andre komitémedlemmene, men jeg har

Professor Skeie.

såkalte tukthuslov, det vil si hele det omfattende og vanskelige spørsmål om lovgivningen angående arbeidskonflikter. Derefter i 1929, da komiteen blev anmodet om å utrede et konstitusjonelt spørsmål av meget stor praktisk og politisk rekkevidde: om amnestimyndigheten bør overføres fra Stortinget til Kongen. Jeg søkte i begge tilfeller å løse oppgavene så godt jeg kunde i de utredninger jeg utarbeidet og som komiteen gav sin tilslutning. Og vi har hatt den tilfredsstillende å se, at begge arbeider er blitt anerkjent av statsmyndighetene og presumtivt sakkyndige privatmenn.

Dersom denne anerkjennelse er begrunnet skulde det valg av personer, som justisdepartementet foretok ved komiteens opnevning, ha vært nogenlunde forstandig. Men den nuværende justisminister har naturligvis særegne betingelser for en objektiv og kyndig vurdering av komitémedlemmenes og spesielt mine kvalifikasjoner.

Hensikten er å få Skeie bort.

Professor Skeie fortsetter:

Departementet har i den siste skrivelse (av 29. f. m.) gjort mig det spørsmål, om jeg er villig til „i tilfelle å motta opnevning som formann i den nye departementale komité”.

Jeg må som svar herpå først bemerke: Når det nu er på det rene, både at den gamle komité skal oppløses og at en ny skal opnevnes, kan departementet ved reservasjonen „i tilfelle” alene ha villet gi uttrykk for, at det forbeholder sig friheten til å kassere mig, om jeg svarer ja.

Departementet er nok imidlertid ikke i tvil om, at jeg efter det passerte ikke kan gi et sådant svar; reservasjonen var for såvidt unødvendig.

At departementet i sin siste skrivelse har spurt, om jeg „i tilfelle” er villig til å være formann i den nye komité, kan efter dette bare opfattes som et uverdigg forsøk på i siste øieblikk å maskere det som

nedlegger sitt hverv.

En aksjon iverksatt for å drive Skeie bort?

Justisdepartementet har 29. juli sendt formannen i straffelovkomiteen, professor Jon Skeie, en meddelelse om at den nuværende straffelovkomité skal oppløses, og at der isteden skal opnevnes en ny komité til å forberede resten av straffelovrevisjonen. Professor Skeie har i den anledning sendt departementet en lengere skrivelse, hvori han redegjør for sitt arbeide i komiteen og departementets forhold til komiteens arbeide.

Departementet uttaler i sin skrivelse bl. a. at komiteens oppløsning skjer „overensstemmende med bevilgningen til straffelovrevisjonen”. Professor Skeie hevder, efter å ha undersøkt saken nærmere, at denne uttalelse er uriktig. Professoren minner videre om at han tidligere har frarådet reduksjon av komiteens medlemstall, at komiteen nu på det nærmeste var ferdig med sitt arbeide og at den gjenstående del av lovrevisjonen, nemlig endringene i straffeloven, i straffelovens innføringslov og i straffeprosessloven, vilde kunne avsluttes i 1934.

Professoren anfører videre bl. a.:

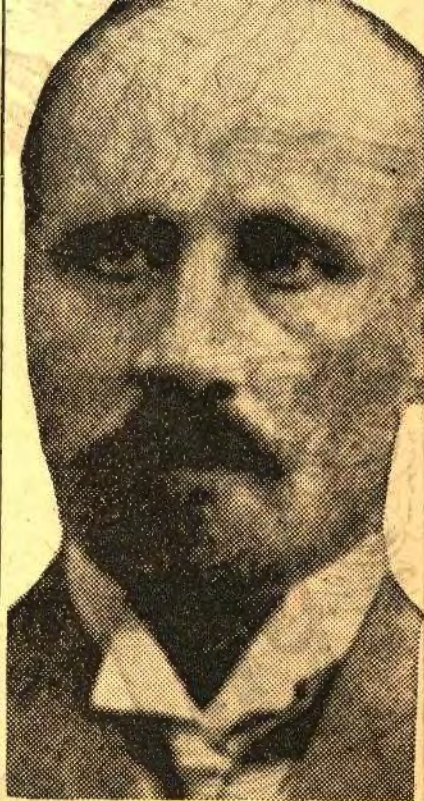
I min foran nevnte skrivelse til departementet av 25. juni d. å. anmodet jeg om samtykke til å bruke inntil 2500 kroner utenom bevilgningen. Jeg var imidlertid forberedt på et avslående svar. For at jeg også i det tilfelle kunde få arbeidet avsluttet dette år, satte jeg op i trykken bare lovteksten (ikke motivene). Til trykning av denne vilde der medgå omkring 200 kroner. Og jeg bestemte mig til selv å betale den sekretærhjelp jeg har anvendt. Av bevilgningen blev der da igjen 1800 kroner og dette vilde, gikk jeg ut fra, bli nogenlunde tilstrekkelig til reiseutgifter og salær for komiteens øvrige medlemmer.

Jeg gav departementet opplysning herom i min skrivelse av 21. juli, efterat jeg med departementets skrivelse av 19. s. m. hadde fått meddelelse om at bevilgningen ikke måtte overskrides. Jeg vilde gjøre mitt ytterste for å få arbeidet avsluttet snarest mulig og uten å gi departementet adgang til å tilføie mine medarbeidere den chikane som fulgte av departementets plan.

Det har imidlertid vist sig at departementet var urokkelig. Og departementets grunn til å oppløse komiteen kan efter det foran oplyste hverken være ønsket om å påskynde arbeidet eller å få det utført billigere.

Er komiteen uskikket?

Man bør vel da helst tenke sig den forklaring, at departementet anser den nuværende komité uskikket til å fullføre det gjenstående arbeide. Jeg kan selvsagt ikke bedømme min egen evne. Og jeg kan heller ikke godt si noe om de andre komitémedlemmer; mangler jeg betingelsene for selv å utføre lovrevisjonen, har jeg heller ikke forutsetningene for å vurdere mine medarbeidere. Men det får være mig tillatt å minne om, at Stortinget to ganger har overdradd straffelovkomiteen hverv som ligger utenfor dens opgave. Først i 1928 da komiteen fikk det oppdrag å behandle den

Professor Skeie.

såkalte tukthuslov, det vil si hele det omfattende og vanskelige spørsmål om lovgivningen angående arbeidskonflikter. Derefter i 1929, da komiteen blev anmodet om å utrede et konstitusjonelt spørsmål av meget stor praktisk og politisk rekkevidde: om amnestimyndigheten bør overføres fra Stortinget til Kongen. Jeg søkte i begge tilfeller å løse opgavene så godt jeg kunde i de utredninger jeg utarbeidet og som komiteen gav sin tilslutning. Og vi har hatt der tilfredsstillelse å se, at begge arbeider er blitt anerkjent av statsmyndighetene og presumtivt sakkyndige privatmenn.

Dersom denne anerkjennelse er begrunnet skulde det valg av personer, som justisdepartementet foretok ved komiteens opnevning, ha vært nogenlunde forstandig. Men den nuværende justisminister har naturligvis særegne betingelser for en objektiv og kyndig vurdering av komitémedlemmenes og spesielt mine kvalifikasjoner.

Hensikten er å få Skeie bort.

Professor Skeie fortsetter:

Departementet har i den siste skrivelse (av 29. f. m.) gjort mig det spørsmål, om jeg er villig til „i tilfelle å motta opnevning som formann i den nye departementale komité”.

Jeg må som svar herpå først bemerke: Når det nu er på det rene, både at den gamle komité skal oppløses og at en ny skal opnevnes, kan departementet ved reservasjonen „i tilfelle” alene ha villet gi uttrykk for, at det forbeholder sig friheten til å kassere mig, om jeg svarer ja.

Departementet er nok imidlertid ikke i tvil om, at jeg efter det passerte ikke kan gi et sådant svar; reservasjonen var forsåvidt unødvendig.

At departementet i sin siste skrivelse har spurt, om jeg „i tilfelle” er villig til å være formann i den nye komité, kan efter dette bare oppfattes som et uverdigg forsøk på i siste øieblikk å maskere det som utvilsomt har vært den egentlige hensikt med aksjonen, nemlig å fjerne mig.

Nationen in 1933.
2 aug. 1933.

Politikere og diplomater i Grønlands saken.

Professor Jon Skeies bok «Politikere og diplomater i Grønlands-saken» er allerede forsøkt avfeiet med at den er et partsinnlegg.

Det er formentlig ikke uten grunn at kritikken har faatt en saapas ubestemt karakter. Vi tror ikke det er nogen gitt aa kunne imotegaa denne bok paa en maate som skaffer vedkommende protestant varig glede. Men noget kan jo alltid innvendes, og da er dette med partsinnlegg ikke saa ueffent. Paastanden lar sig paa sett og vis forsvare, eftersom den gjelder et medlem av Grønlandsdelegasjonen som skriver om Grønlands-saken. Dertil har innvendingen den fordel at den rummer noget nær hvadeomhelst av kritikk.

Saavidt vi forstaar er det hittil ikke sagt eller skrevet noget om Grønlands-saken, som med enklere midler og dermed klarere setter tingene paa plass.

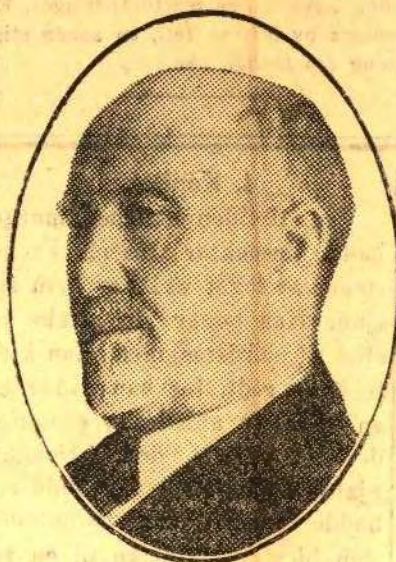
I sig selv er saken en veldig og vanskelig materie. Men efter hvert som den dertil fikk karakter av indre storopvask, blev den sauset inn i en næsten ugjennemtrenkelig smørje av intriger og løgn og mistenkeliggjørelse og løssaktighet og Hambro og Mowinckel og Nygaardsvold. Kort sagt, det blev for hver dag som gikk nødvendigere aa faa en redegjørelse som uten omsvøp og hensyn skar igjennem slammet.

Det blev professor Skeie som utførte denne gagnlige operasjon.

Vi nevnte Hambro. Skeie nevner ham saa aa si ikke. Derimot plukker han diverse hører med Utenriks- og konstitusjonskomiteen, og kjenner man noget til dens beskaffenhet, er man neppe i tvil om adressen. Vi vet ikke om denne Stortingets fineste komite finner sig tjent med aa bli beskyldt for «likefrem usanne anførseler». Det skal under enhver omstendighet bli in-

teressant aa se om den finner sig tjent med aa undlate aa ta skritt til beskyttelse av «Stortingets verdighet». —

Det sier sig selv at Mowinckel maa bli en av hovedfigurene i en

Professor John Skeie.

kritisk gjennomgaaelse av Grønlands-saken. Vi støter første gang paa ham i 1922, da han som utenriksminister legger grunnlaget for Norges senere krav: at Øst-Grønland enten skal være ingenmannsland eller norsk. I 1924 optrer han som formann i delegasjonen som forhandlet med Danmark. Seks aar senere foran-

lediger han at tvisten blir akutt; han gir nemlig dosent Hoel politimyndighet over nordmenn paa Øst-Grønland. Haagdomstolen sier herom i sine premisser: «Det er i disse begivenheter i 1930 og de reaksjoner de fremkalte, at man maa søke den umiddelbare opprinnelse til nærværende tvist.»

Efter regjeringsskiftet i mai 1931 slaar vinstrelina en av sine karakteristiske krøller. Fra aa ha inntatt en holdning som det var nogen nasjonal mening i, gaar Mowinckel nu med mange slags midler til angrep paa de disposisjoner som var en uundgaaelig konsekvens av hans egen fortid i Grønlands-saken og altsaa fornektet denne.

Skeie ser en umiddelbar forbindelse mellem Mowinckels omslag og regjeringsskiftet, og det

er neppe grunn til aa erklære sig uenig i det. Skeie skriver om dette bl. a.: «Efter at han (Mowinckel) var styrtet vaaren 1931, førte han imidlertid sin opposisjon mot bonderegjeringen ogsaa over paa det utenrikspolitiske omraade: paa kampen mellem Norge og Danmark om Grønland.»

Blandt alle merkelige skikkel-

ser i Grønlands-saken er allikevel nuværende justisminister Sundt noget for sig selv.

Det er ikke lett aa bedømme hans befatning med saken. Skeie gir en rekke interessante opplysninger som i sig selv burde være karakteristiske nok. Allikevel har man en følelse av at forfatteren delvis overlater til leserens kombinasjonsevne aa finne frem til et fyldestgjørende bilde av advokatens virkelige rolle. Naar man hører at hans innsats som Norges første-advokat vesentlig bestod i nonchalant sammenraskede innlegg, som regelmessig enten maatte omarbeides eller kasseres, blir det igjen et inntrykk som vanskelig dekkes av nogen annen betegnelse enn sabotasje. II, 188

Skeie sier bl. a.: «Dersom vi hadde faatt det inntrykk, at advokat Sundt efter beste evne hadde søkt aa sette sig inn i saken, og han lojalt hadde samarbeidet med oss andre, vilde der ingen vanskelighet ha opstaatt, selv om det hadde vist sig at han ikke hadde kunnet yde noget vesentlig bidrag til sakens utredning.» —

Wedel Jarlsbergs befatning med saken er inngaaende behandlet. Dermed ogsaa Hundseids forliksbestrebelse.

Skeies bok gir med uhyggelig tydelighet forskjellen mellom norsk og dansk mentalitet overfor en nasjonal sak, hvis betydning iallfall vaare efterkommere vil faa rikelig anledning til aa konstatere. Det danske folk som en mann i kampen. Det norske folk splittet, oppløst av aapen og fordekt innbyrdes strid — selv ikke mennene fremst i ildlinjen kunde være trygge for angrep i ryggen. Vi frembød for all verden billedet paa et utenrikspolitisk umodent folk.

Domstolen i Haag har denne omstendighet utvilsomt lettet avsigelsen av en politisk dom.

Paa ett punkt har vi intet aa misunde vaar heldige motpart, og det er en stor trøst. Hvad selve sakens realitet angaar kjempet vaare menn med blanke vaaben. Det samme kan ikke sies om danskene. Hos dem er Bourke-aanden ennu lys levende.

Adrene avisen m
29 juli 1933.

Landets iustis- minister.

Justisministeren, statsråd Sunde har valgt å tie og intet å foreta sig overfor de angrep han har vært utsatt for.

Det er en lettvint taktikk!

Man kan vel nemlig gå ut ifra som givet at hr. Hannevigs anmeldelse på justisministeren ikke fører noget steds hen. Påtalemyndigheten tjener neppe hr. Hannevig med nogen tiltale overfor hr. Sunde. Bevisene skal være bombesikre før påtalemyndigheten tar affære. Hr. Sunde kan derfor trygt la saken «gå sin gang».

Saken vilde derimot blitt fullt offentlig oplyst om hr. Sunde gikk til kontrasøksmål mot hr. Hannevig. Men hr. Hannevig kan ikke tas alvorlig, sier hr. Sunde. Og dermed anser han sig ferdig med ham!

Enn professor Skeie da? Skal heller ikke han tas alvorlig?

Det er drøie beskyldninger som også professor Skeie retter mot justisministeren. Ett er det honorar som hr. Sunde lot sig tildele. Han var ikke beskjedent. Det han forøvrig heller ikke var i sin provisjonsberegning, da han satt som medlem av Handelsbankens administrasjonsstyre. Men la gå at han mottok et rundelig honorar, hvis han hadde fortjent det! Men hr. Sunde gjorde lite og nærmest dårlig arbeide. Han gjorde fortrinnsvis penger på det hele.

Ett annet og verre er dog at han i en utenlandsk krets så sig uenig i regjeringens okkupasjon efter at han var trådt i det til-litsforhold til regjeringen at han var betrodd og hadde mottatt oppdraget som forsvarer av okkupasjonen i Haag, endog som vår første-advokat.

Den anklagen som hr. Skeie der retter mot hr. Sunde burde han iethvertfall ha kostet på et dementi, hvis han overhodet hadde sett sig istand til det.

Men hr. Sunde foretrekker å forholde sig taus også på det punktet. En betenkelig taushet efter vår mening.

Merkelig nok forholder også sakførerforeningens formann, advokat Arthur Skjelderup sig taus denne gang. Han hadde ellers et rapt nok håndlag da det gjaldt om å belære advokat Smedal om hvad et medlem av sakførerforeningen ikke måtte tillate sig å si.

Kanskje hr. Skjelderup ennu av-

venter muligheten av et dementi!

På Cæsars hustru må der ikke kunne kastes stenk, sier et gammelt ord. Heller ikke på landets justisminister! Ønsker hr. Sunde ikke eller kan han ikke tilbakevise angrepene — har han bare ønsket om å «la saken gå sin gang» — så bør han iethvertfall gå sin vei. Den utveien har han iethvertfall tilbake!

Radioen m 173.
28 juli 1933.

Hannevigsaken.

I anledning Hannevigs anmeldelse av advokat Arne Sunde ønsker jeg, som nu i 2½ aar har været Hannevigs advokat aa oplyse, at jeg staar utenfor denne.

Imidlertid kjenner jeg inngaaende Hannevigs krav paa Amerika. Efter dette mitt kjennskap kan jeg erklære, at Hannevig personlig og moralsk er fullstendig uangripelig i dette forhold. Dette er ogsaa andre jurister, som har behandlet saken før og samtidig med mig, paa det rene med. Hannevig personlig er blitt tilsmusset, og jeg kan ikke fri mig for det inntrykk at angrepene paa Hannevig har funnet sted for aa skade saken. Endel av de angrep Hannevig underhaanden har været utsatt for, er kommet fra advokat Arne Sunde.

Hannevigs person bør holdes ganske utenfor saken mot Amerika, som kun gjelder, at en

norsk borger av De Forenede Stater er berøvet sin eiendom uten erstatning.

Denne internasjonale sak er, som alle internasjonale saker, omtaalelig for angrep selv paa saken uvedkommende punkter, særlig naar angrepene kommer fra egne landsmenn. Da jeg dessuten frykter for, at de personlige angrep paa Hannevig nu vil gjentas fra hold, som ikke optrer, saa at de ikke kan imøtegaaes, hvorved saken kan skades ved uvedkommende hensyn, skal jeg be dette inntatt i Deres blad.

Ærbødigst
Stian Bech.

II, s. 88

Nationen m 183.
28 jul. 1933.

Statsraad Sunde finner sig i Hannevigs beskyldninger

Statsraad Sunde.

Justisministeren, statsraad Sunde, kom igaar formiddag tilbake fra ferie, og Norsk Telegrambyraa har spurt ham om han har tenkt aa ta noget skritt i anledning av hr. Hannevigs anmeldelse.

Justisministeren svarte:

— Nei. — Hvemsomhelst kan anmelde hvilken som helst medborger og erfaringsmessig som regel straffritt.

Saken maa gaa sin gang og anmeldelsens skjebne blir aa avgjøre av den ordinære paatalemyndighet. Da anmeldelsen gjelder forhold jeg har hatt aa gjøre med som advokat, hører saken ikke under kongen i statsraad, og Justisdepartementet faar som følge herav heller intet med den aa gjøre (undtagen forsaavidt som jo en avgjørelse av riksadvokaten alltid i siste instans vil kunne omgjøres av kongen).

Forøvrig henviser jeg til hr. Hannevigs egen kommentar til anmeldelsen i «Aftenposten» nr. 367 for 26. da., hvorav fremgaar at det ikke er nogen grunn til aa ta den høitidelig.

Aftenposten nr 370.
27. juli 1933.

Justisministeren vil ikke ta noget skritt overfor skibsreder Hannevig.

Ingen grunn til å ta hans anmeldelse høitidelig, sier statsråd Sunde.

Justisministeren, statsråd Sunde, kom i formiddag tilbake fra ferie og Norsk Telegrambyrå har spurt ham om han har tenkt å ta noget skritt i anledning av hr. Hannevigs anmeldelse.

Justisministeren svarte: Nei, — hvem som helst kan anmelde en hvilken som helst medborger og erfaringsmessig som regel straffritt.

Saken må gå sin gang og anmeldelsens skjebne blir å avgjøre av den ordinære påtalemyndighet. Da anmeldelsen gjelder forhold jeg har

hatt å gjøre med som advokat, hører saken ikke under Kongen i statsråd og Justisdepartementet får som følge herav heller intet med den å gjøre (undtagen forsåvidt som jo en avgjørelse av riksadvokaten alltid i siste instans vil kunne omgjøres av Kongen).

Forøvrig henviser jeg til hr. Hannevigs egen kommentar til anmeldelsen i Aftenposten nr. 367 for 26. ds, hvorav fremgår at det ikke er nogen grunn til å ta den høitidelig.

Dagbladet in 192.
27 juli 1933.

Statsråd Sunde om Hannevigs anmeldelse.

**„Ingen grunn til å ta
den høitidelig.“**

*Saken må gå
sin gang.*

Dagbladet har idag spurt statsråd Sunde som er kommet til byen om han akter å ta noen skritt i anledning av Hannevigs anmeldelse.

— Nei, svarer statsråden. Hvem som helst kan jo anmelde en hvilken som helst medborger og erfaringsmessig som regel straffritt.

Saken må gå sin gang, og anmeldelsens skjebne blir å avgjøre av den ordinære påtalemyndighet. Da anmeldelsen gjelder forhold jeg har hatt å gjøre med som advokat hører saken ikke under kongen i statsråd, og Justisdepartementet får som følge herav heller ikke noe med saken å gjøre (undtagen for så vidt som jo en avgjørelse av riksadvokaten alltid i siste instans vil kunne omgjøres av kongen).

Forøvrig henviser jeg til hr. Hannevigs egen kommentar til anmeldelsen i Aftenposten nr. 367 for 26. ds., — av den fremgår at der ikke er noen grunn til å ta den høitidelig.

Lofarhede
27 juli 1933.

Statsråd Sunde vil intet foreta sig mot Hannevig.

**Saken må gå sin
gang — —**

Justisministeren, statsråd Sunde, kom, i formiddag tilbake fra ferie og Norsk Telegrambyrå har spurt ham om han har tenkt å ta noe skritt i anledning av hr. Hannevigs anmeldelse.

Justisministeren svarte: Nei. — Hvem som helst kan anmelde en hvilken som helst medborger og erfaringsmessig som regel straffritt.

Saken må gå sin gang og anmeldelsens skjebne blir å avgjøre av den ordinære påtalemyndighet. Da anmeldelsen gjelder forhold jeg har hatt å gjøre med som advokat, hører saken ikke under Kongen i statsråd, og Justisdepartementet får, som følge herav heller intet med den å gjøre (undtagen forsåvidt som jo en avgjørelse av riksadvokaten alltid i siste instans vil kunne omgjøres av Kongen).

For øvrig henviser jeg til hr. Christoffer Hannevigs egen kommentar til anmeldelsen i «Aftenposten» nr. 367 for 26. ds. hvorav fremgår at det ikke er noen grunn til å ta den høitidelig.

(Forts. siste side.)

Heller intet ansvar mot prof. Skeie.

På «N. H. og S. T.»s forespørsel om statsråden vil foreta sig noe i anledning av professor Skeies uttalelser mot ham i sin bok, svarer statsråden: Nei.

II, 1.88

Tiden Tegn m 182.
27 juli 1933.

Statsråd Sunde anmeldt til poli- tiet av Hannevig.

**„For underslag eller
lettsindig disponering
av andres midler“.**

Christoffer Hannevig jr. er gått til det opsiktsvekkende skritt å anmelde landets justisminister til påtalemyndigheten. I en skrivelse til politimester Welhaven fremholder Hannevig bl. a.:

„Jeg ser mig dessverre nødsaget til å inngi anmeldelse på advokat Arne Sunde for underslag eller lettsindig disponering av andres midler i egenskap av Handelsbankens likvidasjonsstyres betrodde mann.

Grunnlaget for anmeldelsen vil fremgå av dokumenter, beroende i Den Norske Handelsbank i likvidasjon under offentlig administrasjon, samt kan jeg henvise til min korrespondanse med Norges Banks direksjon“.

Statsråd Sunde uttaler på forespørrelse at tendensen fremgår tydelig av den omstendighet at anmeldelsen er rettet mot ham personlig og ikke mot Handelsbankens styre. Statsråden, som ferierer på Sørlandet, kommer til byen idag for å ta standpunkt til saken.

Politimester Welhaven har ekspedert saken på ordinær måte. Den befinner sig nu hos påtalemyndigheten.

Dagbladet 181.
26 juli 1933.

Hannevig anmelder statsråd Sunde.

For „underslag eller
lettsindig disponering
av andres midler.“

En uttalelse av
statsråden.

Christoffer Hannevig er gått til det opsiktvekkende skritt å anmelde justisministeren til påtalemyndigheten. Hans skrivelse til politimester Welhaven lyder slik:

«Jeg ser mig dessverre nødsaget til å inngi anmeldelse på advokat Arne Sunde for underslag eller lettsindig disponering av andres midler i egenskap av Handelsbankens likvidasjonsstyres betrodde mann.

Grunnlaget for anmeldelsen vil fremgå av dokumenter, beroende i Den Norske Handelsbank i likvidasjon under offentlig administrasjon, samt kan jeg henvise til min korrespondanse med Norges Banks direksjon.

Overtredelsen av norsk lov omfatter i korthet følgende:

I mars 1918 deponerte jeg dollar 1 500 000 — preferanseaksjer i Pusey & Jones C., Wilmington (Del.), U.S. A. til Den Norske Handelsbank som sikkerhet for mulig gjeld i anledning av aksjer, tegnet av mig i bankens utvidelse 1917. Senere har jeg gitt salgsordre, men banken har undlatt å effektivere denne. Herom verserer der prosess, som føres for mig av advokat Michael Puntervold. Etter at banken kom i likvidasjon har dets styre delegert og befullmektiget advokat Arne Sunde til å ivareta bankens interesser i preferanseaksjene. Imidlertid har advokat Arne Sunde egenrådlig og egenmektig disponert således, at hverken banken eller mine kreditorer har fått noe som helst utbytte av disse verdipapirer. (For verdiansettelsen av disse preferanseaksjer kan jeg blandt andre henvise til betenkninger av professor Gjelsvik og professor Skeie). Berøvelsen er foregått uten lov og dom og uten at Sunde har konferert med min daværende bobestyrer, Chr. Vogt eller mig. Jeg står til tjeneste med alle opplysninger, som hr. politimesteren måtte finne nødvendige til sakens fulle opplysning.

Når jeg etter moden overveielse har gått til denne alvorlige anmeldelse, er det utelukkende av hensyn til de store landsinteresser som står på spill.

Ærbødigst
Christoffer Hannevig.

Dagbladet har idag, i en elendig rikstelefonforbindelse, veksllet noen ord med statsråd Sunde som ferierer på Sørlandet. Statsråden hadde nettop fått en knapp telefonbeskjed om anmeldelsen, og vilde foreløpig innskrenke sig til å si: «Tendensen fremgår tydelig av den omstendighet at anmeldelsen er rettet mot mig personlig og ikke mot Handelsbankens styre».

Politimester Welhaven opplyser, at han har mottatt anmeldelsen idag morges og at den blir behandlet på vanlig måte, d. v. s. først av politiet, senere av påtalemyndigheten.

Lofart Side 14.
26 juli 1933.

Dagens opsiktsvekkende begivenheter.

**Chr. Hannevig jr.
anmelder justisministeren til politiet.**

Det hører til sjeldenhetene, at politiet må beskjeftige sig med spørsmålet om justisministeren har forbrudt sig mot straffeloven. Men det oplever vi nu.

Christoffer Hannevig jr. har igår inngitt anmeldelse til politimesteren på advokat Arne Sunde, den nuværende justisminister, og han har offentliggjort klagen i «Aftenposten» med en nærgående kommentar — —.

Vi hitsetter det sensasjonelle dokument:

Hr. politimester Welhaven,
Oslo Politikammer,
Oslo.

Jeg ser mig dessverre nødsaget til å inngi anmeldelse på advokat Arne Sunde for underslag eller lettsindig disponering av andres midler i egen-skap av Handelsbankens likvidasjons-styres betrodde mann.

Grunnlaget for anmeldelsen vil fremgå av dokumenter, beroende i Den Norske Handelsbank i likvidasjon under offentlig administrasjon, samt kan jeg henvise til min korrespondanse med Norges Banks direksjon.

Overtredelsen av norsk lov omfat-ter i korthet følgende:

I mars 1918 deponerte jeg dollar 1,500,000 — preferanseaksjer i Pusey & Jones Co., Wilmington (Del.), U. S. A. til Den Norske Handelsbank som sikkerhet for mulig gjeld i anledning av aksjer, tegnet av mig i bankens ut-

videlse 1917. Senere har jeg gitt salg-ordre, men banken har undlatt å effek-tuere denne. Herom verserer der pro-cess, som føres for mig av advokat Michael Puntervold. Etterat banken kom i likvidasjon har dets styre dele-gert og befullmektiget advokat Arne Sunde til å ivareta bankens interesser i preferanseaksjene. Imidlertid har advokat Arne Sunde egenrådig og egen-mektig disponert således, at hverken banken eller mine kreditorer har fått noe som helst utbytte av disse verdi-papirer. (For verdiansettelsen av disse preferanseaksjer kan jeg blandt andre henvise til betenkninger av professor Gjelsvik og professor Skeie). Berøvel-sen er foregått uten lov og dom og uten at Sunde har konferert med min daværende hobestyrer, Chr. Vogt eller mig. Jeg står til tjeneste med alle op-lysninger, som hr. politimesteren måtte finne nødvendige til sakens fulle op-lysning.

Når jeg, efter moden overveielse har gått til denne alvorlige anmeldelse, er det utelukkende av hensyn til de store landsinteresser som står på spill.

Erbødigst

Christoffer Hannevig.

Politimester Welhaven uttaler sig.

Politimester Welhaven som fikk denne anmeldelse med mor-genposten idag, bemerker på «N. H. og S. T.»s henvendelse, at an-meldelsen vil bli behandlet som enhver annen. Den anmeldte part, uansett hvem denne er, vil få an-ledning til overfor politiet å svare på de beskyldninger som rettes mot ham.

Såvidt politimesteren som ikke kjente til om justisministeren var kommet hjem fra ferie, og derfor intet mere kunde si om denne sak.

Så berettiget det kunde være å få belyst amerikanske og nor-ske myndigheters og menns for-hold i Hannevig-saken, kan man sikkert gå ut fra at hr. Sunde ikke

blir satt under tiltale av påtale-myndigheten. Et annet spørsmål er om ikke justisministeren må an-legge injuriersøksmål mot hr. Han-nevig. Man kan vel ikke si rik-tig hvad som helst om en mann i hans stilling uten å måtte føre be-vis for retten.

Søksanlegg syns så meget mere sandsynlig som justisministe-ren i disse dage har vært gjenstand for krenkende beskyldninger også i professor Skeies bok. Disse be-skyldninger er også blitt gjentatt i pressen.

Skeies angrep.

I sin bok «Politikere og diplo-mater» retter professor Skeie i form av en rekke avsløringer et sterkt angrep på advokat Arne Sunde. Det har vakt stor oppmerksomhet, at hr. Sunde som nu er Norges justisminister hittil har siltet professor Skeies omtale av ham overhørig. Hr. Skeies fremstil-ling går i korthet ut på, at hr. Sunde ikke på tilfredsstillende måte har utført sitt hverv som advokat i Grønlands-saken. Under alle omsten-digheter vilde dette vært en over-måte krenkende og sikkert også skadelig beskyldning mot en praktiserende advokat. Rekke-vidden av anførslene skjerpes i dette tilfelle i høi grad.

1. Ved at det gjelder en stor og viktig nasjonal sak, som den norske stat har betalt hr. Sunde store beløp for å procedere.

2. Ved at beskyldningen er fremsatt av formannen for det sakkyndige utvalg. Han er ikke partsadvokat, men professor i jus og landets første sakkyndige på strafferettens område. Det er en mann som vet hvad ansvar han pådrar sig.

Vi ønsker ikke på noen måte å bidra til å forlenge den opvask, som Stortingets konstitusjons- og utenrikskomite foranstaltet i

(Forts. siste side.)

Aftenposten nr 367.
26 juli 1933.

Landets justis- minister anmeldt til påtalemyndig- heten.

Sensasjonelt skritt av Christoffer Hannevig.

Hannevig uttaler sig til Aften- posten om grunnen.

Skipsreder Christoffer Hannevig meddeler oss at han igår har innsendt nedenstående anmeldelse til Oslo politikammer:

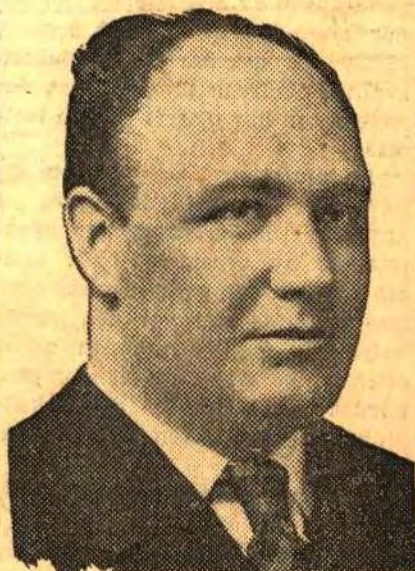
Hr. politimester Welhaven,
Oslo Politikammer,
Oslo.

Jeg ser mig dessverre nødsaget til å inngi anmeldelse på advokat Arne Sunde for underslag eller lett-sindig disponering av andres midler i egenskap av Handelsbankens likvidasjonsstyres betrodde mann.

Grunnlaget for anmeldelsen vil fremgå av dokumenter, beroende i Den Norske Handelsbank i likvidasjon under offentlig administrasjon, samt kan jeg henvise til min korrespondanse med Norges Banks direksjon.

Overtredelsen av norsk lov omfatter i korthet følgende:

I mars 1918 deponerte jeg dollar 1,500,000 — preferanseaktier i Pusey & Jones Co., Wilmington (Del.), U. S. A. til Den Norske Handelsbank som sikkerhet for mulig gjeld i anledning av aktier, tegnet av mig i bankens utvidelse 1917. Senere har jeg gitt salgsordre, men banken har undlatt å effektivere denne. Herom verserer der process, som føres for mig av advokat Michael Puntervold. Efter at banken kom i likvidasjon har dets styre delegeret og befullmektiget advokat Arne Sunde til å

Skipsreder Christoffer Hannevig.

ivareta bankens interesser i preferanseaktiene. Imidlertid har advokat Arne Sunde egenrådlig og egenmektig disponert således, at hverken banken eller mine kreditorer har fått nogensomhelst utbytte av disse verdipapirer. (For verdiansettelsen av disse preferanseaktier kan jeg blandt andre henvise til betenkninger av professor Gjelsvik og professor Skeie). Berøvelsen er foregått uten lov og dom og uten at Sunde har konferert med min daværende bobestyrer, Chr. Vogt eller mig. Jeg står til tjeneste med alle opplysninger, som hr. politimesteren måtte finne nødvendige til sakens fulle opplysning.

Når jeg efter moden overveelse har gått til denne alvorlige anmeldelse,

sott over landet. Det norske folk er idag i enkelte kretser svekket moralsk, legemlig og åndelig. Våre styrere beveger sig i drømme. Har ingen virkelig føling med de øko-

Statsråd Sunde.

delse, er det utelukkende av hensyn til de store landsinteresser som står på spill.

Ærbødigst
Christoffer Hannevig.

Hr. Hannevig har ordet.

I anledning av denne mildest talt sensasjonelle anmeldelse har vi spurt hr. Hannevig hvad som beveger ham til å gå til et så alvorlig skritt.

— Jeg har et bestemt inntrykk av, sier hr. Hannevig, at det har bredt sig noget i likhet med en far-

Fortsatt side 5, spalte 5.

n-britiske regjering har ikke vist styrke den kunde, fordi den har ydet sin fulle støtte til n-side. Den har utadtil på en m let godkjent den kontinentale stand overfor inflasjon, og et us på blitt valutamarked, men det sy

minister anmeldt til påtalemyndig- heten.

Sensasjonelt
skritt av Christoffer
Hannevig.

de fordringer der stilles til den arbeider som skal utføre arbeidet.

Kun ved et samarbeide av disse to forskninger er det mulig å sammenkoble arbeideren med sitt rette arbeidsfelt, eller som det ofte uttrykkes: Å kunne plassere den rette mann på den rette plass.

En liten og forholdsvis svak arbeider kan ha evner i en bestemt retning, men fordringen til arbeideren for den bestemte arbeidsoperasjon krever en stor og sterk arbeider.

Likeledes kan der ved psykoteknisk analyse av en ung mann være funnet at denne mann har særdeles gode evner som for øvrig gjør ham vel skikket til å utføre et bestemt arbeide han søker, men ved å konferere med arbeidsspesifikasjonen for den angjeldende arbeidsoperasjon finnes at arbeiderens evner og kunnskaper langt overskrider de fordringer som stilles for å utføre dette arbeide. I et sådant tilfelle vil det være uriktig å koble denne evne- og kunnskapsrike arbeider til et mindrekrevende arbeide. Han vil nemlig ikke i lengden føle sig tilfreds i sitt arbeide, og uten tilfredshet i sitt arbeide er det vanskelig å yde godt arbeide. Han vil derfor sannsynligvis etter en kortere tid søke sig et annet og et for ham mere interessant arbeide, og så blir det påny bedriftens oppgave å finne en annen passende arbeider.

Tas der hensyn til den tid der medgår til å innøve nye arbeidere i sitt arbeide, som selv for enkle

psykotekniske forsker forskningen av arbeid når man også tenke innflydelse det har i kvalitet og fremstillingen rette mann blir plassert plass.

Bestemmelsen av fordringer kan stand anvendes som grunnlag for settelser av arbeidere arbeide med den psykologiske analyse vil dette være av betydning for oppbygning effektivt personale og økonomisk besparelse for individ, for bedriften fundet.

Det annet hovedfeltet i forskningen av det mennesket utstyr ved bedriften økonomiske anvendelse tenes fremstilling. Til denne henhører: Bestemmelse for fremstillingen av nødvendige maskiner og apparater, økonomisk arrangement av rummene og arbeidsplanen, økonomisk plassering av maskinene og deres økonomiske utnyttelse.

Med økonomisk maskinering menes en oppstilling av maskinene i logisk operasjon og med avstander mellom maskinene som gir en tilstrekkelig frihet ved arbeidsplassen rangert således at transporten til og fra arbeidene — blir minst mulig spares tid og krefter.

Studiets næste punkt økonomiske utnyttelse av

sott over landet. Det norske folk er idag i enkelte kretser svekket moralsk, legemlig og åndelig. Våre styrere beveger sig i drømme. Har ingen virkelig føling med de økonomiske strømninger som beveger sig ute og hjemme. Der kan ingen Moses føre det norske folk ut av den økonomiske ørkenvandring som vi om et år eller to ifølge naturens lov må vandre. Der må ganske andre friske krefter til. Arne Sunde er et typisk eksempel på hvor langt farsotten er gått. Den har bredt sig som en kreftbyld som idag suger de siste økonomiske krefter Norge har. I forbindelse med personen Sunde er det enkelte spørsmål det norske folk har krav på å få besvart.

1. Hvem fikk Arne Sunde tilknyttet den norske voldgiftsdommer i Haag i 1922?

2. Hvem er skyld i at pressen ikke offentliggjorde den amerikanske protestnote av februar 1923, som var et offentlig dokument og ikke hemmelig?

3. Hvem fikk Arne Sunde tilknyttet Handelsbankens likvidasjonsstyre?

4. Hvem fikk Arne Sunde tilknyttet utenrikskomiteen som behandlet Hannevigsaken?

5. Hvem fikk Arne Sunde tilknyttet Grønlandssaken?

6. Hvem fikk Arne Sunde utnevnt til justisminister.

Når disse spørsmål er besvart kommer vi til ondets rot. Det norske folk har været ført bak lyset i alle år siden Sunde optrådte som folkerettskyndig i Haag i 1922. Sunde har været med på å holde sin hånd over og støtte dem som skulde have været norske interesser og undlot å gjøre det i forbindelse med det amerikanske angrep overfor norsk eiendom i 1917. Overfor disse personer har der været utvist en sykelig trang til herfra å dekke over deres skrupeligheter. Dette går i første rekke ut over våre arbeidsløse, idet de norske krav som det her gjelder vilde satt mig i stand til å sette tusener og atter tusener i sikkert arbeide. Jeg skyver derfor alle personlige hensyn til side. Jeg stiller alt hvad jeg har av krefter og midler til mitt lands og mitt folks disposisjon og kan ikke mer sitte rolig og se på at de som motarbeider nasjonale interesser dekonstrueres og settes i hylsætet. Valget står for døren. Skal vi heise usselkommens kluter eller de norske farver? Det norske folk må forstå at det nu ikke kan undslå sig for ansvaret. Skal vi overlate våre efterkommere et uoprettelig konkursbo, eller må vi gå helt i grøften, før vi tar vårt bekjente skippertak?

— Er De på det rene med, hr. Hannevig, hvilket ansvar De påtar Dem ved å anmelde landets justisminister for et så alvorlig forhold?

— Ja selvfølgelig. Så vidt mig bekjent har jeg å henvende mig til politimyndighetene når noget er fratatt mig uten lov og dom. Jeg har forsøkt å undgå dette og har henvendt mig til de personer og myndigheter jeg gikk ut fra hadde interesse av å klarlegge Sundes uforståelige forhold. Men der fikk jeg ingen støtte. Igjen stod da kun å gå til påtalemyndigheten, da Sunde og hans venner på andre hold syntes å være i stand til å hindre at rett og rettferdighet fikk komme til orde.

Berlingske Tidende
21 juli 1933.

Professor Skeie gør op med Politikere og Diplomater i Grønlands-Sagen.

Da Kong Haakon blev holdt udenfor.

Et voldsomt Angreb paa Norges Advokat, Justitsminister Sunde.

*Fra vor Korrespondent.
OSLO, TORS DAG*

FORMANDEN for den norske Grønlands-Delegation, Professor Skeie, har i Dag udsendt en Bog, der indeholder en Række kraftige Udfald mod norske Politikere og Diplomater for deres Opførelse i Grønlands-Sagen. Professor Skeie angriber Minister Wedel Jarlsberg skarpt i Forbindelse med Forligsforhandlingerne, blandt andet fordi han viste Statsminister Hundseids Brev i Danmark og dermed røbede de norske Mind-

stekrav. Dermed kompromitterede han Norge under Processen og gjorde det umuligt at opnaa et tilfredsstillende Forlig, siger Professor Skeie, og „ingen, der kender Danmarks Metoder, vil tage alvorligt en Forsikring om, at de danske Organer i Grønlands-Sagen ikke under Haanden har gjort Dommerne bekendt med Statsminister Hundseids Brev. Jeg skal kun erindre om, at Bernhoft blev

Professor Skeie.

udnævnt til Formand for den danske Delegation i Haag, efter at hans Forhandlinger med Wedel Jarlsberg blev afbrudt. Man maa da uvilkaarlig spørge, hvilke andre Opgaver han havde end netop den at benytte Anledningen til Underhaandssamtaler om Grønlands-Sagen med Dommerne. Flere af disse kendte han vistnok fra før“.

Professor Skeie kritiserer stærkt den Hemmelighedsfuldhed, hvormed Forligsforhandlingerne blev omgivet, saaledes at Hundseid ikke en Gang fik Lov at nævne Forligsplanen for Kongen. Statsministeren kritiseres ogsaa for ikke at have sat Advokaterne Gidel og Rygh og

Advokat Sunde.

stærk Modstand fra Sunde. Advokat Sunde skulde ogsaa skrive en Del af det andet norske Indlæg. Han udarbejdede to Udkast om de Emner, han skulde behandle, men Delegationen fandt ikke at kunne benytte noget af dem heller. Enden blev, at Advokat Rygh overtog Arbejdet, men formelt, under Professor Skeies Redaktion, for ikke unødigt at saare Advokat Sunde. „Vi var imidlertid nu paa det rene med, at vi ikke turde lade Advokat Sunde udføre nogen vigtig Del af den mundtlige Procedure,“ udtaler Professoren i sin Bog. Advokat Sunde havde ikke det nødvendige Kendskab til Sagen, og han kunde derfor under den mundtlige Procedure gøre Fejl, der ikke lod sig reparere.

Sunde holder Foredrag, som Rygh har udarbejdet.

Et Sammenstød mellem Nordmændene i Haag.

For at Sunde ikke skulde faa paafaldende lidt at tale om, blev det overladt til ham at fremføre en Del af det Foredrag, som Advokat Rygh havde udarbejdet. Aftenen før Sunde skulde holde sit eget Foredrag, bad Grønlands-Delegationen om at faa Manuskriptet at se. Da dette var sket, foreslog Delegationen visse Ændringer. Sunde svarede da: *Jeg troede ikke, jeg var sammen med Dem for at gøre Stilrettelser.* Skeie svarede: Det er nok, som De vil faa at se, ikke blot Stilrettelser, det gælder, og i øvrigt vil jeg sige Dem, at Advokat Rygh har altid vist os sine Foredrag og været taknemmelig for Raad.

Det var allerede sent paa Aftenen, og Klæstad udtalte derfor under den følgende Samtale: „Vi kan ikke fortsætte Diskussionen længere. De maa selv afgøre, om De vil tage Hensyn til vore Bemærkninger.“

Advokat Sunde rettede sig den følgende Dag efter Delegationens Forslag. Advokat Sunde deltog som kendt ikke i den anden Procedure for Domstolen. Dette skete i Følge Professor Skeie efter Grønlands-Delegationens Beslutning.

Kammerherre Bernhoft udtaler sig. *I. 1933*

Inledning af Professor Skeies Bemærkning om, at man ikke kan tage de danske Forsikringer om, at man ikke underhaanden har gjort Dommerne i Haag bekendt med Hr. Hundseids Brev, alvorligt, og at Kammerherre Bernhoft som Formand for den danske Delegation næppe kan have haft andre Opgaver end at føre Underhaandsaftaler med Dommerne, har vi rettet en Henvendelse til Kammerherre Bernhoft.

— Jeg kan, udtaler Hr. Bernhoft, ganske henholde mig til det officielle Dementi, som for en Maanedes Tid siden blev udsendt af Udenrigsministeriet.

At jeg blev Delegationens Leder, var i øvrigt fuldt ud begrundet i min Stilling som Direktør for Udenrigsministeriet.

Professor Skeie.

udnævnt til Formand for den danske Delegation i Haag, efter at hans Forhandlinger med Wedel Jarsberg blev afbrudt. Man maa da uvilkaarlig spørge, hvilke andre Opgaver han havde end netop den at benytte Anledningen til Underhaandssamtaler om Grønlands-Sagen med Dommerne. Flere af disse kendte han vistnok fra før.

Professor Skeie kritiserer stærkt den Hemmelighedsfuldhed, hvormed Forligsforhandlingerne blev omgivet, saaledes at Hundseid ikke en Gang fik Lov at nævne Forligsplanen for Kongen. Statsministeren kritiseres ogsaa for ikke at have sat Advokaterne Gidel og Rygh og

Advokat Sunde.

de Sagkyndige ind i, hvad der var foregaaet bag Kulisserne. Havde de vidst, at Sagen var blevet saa kompromitteret, vilde enkelte maaske hellere have taget det magre Forlig.

Endelig retter Professor Skeie et meget kraftigt Angreb paa den ene af Norges Advokater i Haag, Advokat Sunde, nuværende Justitsminister, som han helliger et helt Kapitel af sin Bog.

Sunde havde intet skrevet af Norges første Indlæg.

Professor Skeie meddeler i Bogen, at Sunde havde erklæret sig enig i Okkupationen, ogsaa efter at han var blevet udnævnt som Statens Advokat og Fuldmægtig i Grønlandsprocessen. Sunde leverede paa et sent Tidspunkt en Fremstilling paa otte maskinskrevne Sider om et af de Spørgsmaal, han skulde behandle, om de andre Emner havde han intet skrevet. Det, han havde skrevet, var efter Grønlands-Delegationens Opfattelse ikke tilfredsstillende, og Højesteretsdommer Klæstad maatte overtage Sundes Opgave. Advokat Sunde kom ikke til at skrive nogen Del af det første Indlæg.

Gidels Udnævnelse fremtvunget

Sunde sættes ud af Spillet.

Efter dette fremtvang Grønlands-Delegationen, at Professor Gidel blev udnævnt som Advokat ved Siden af Sunde, og senere blev ogsaa Advokat Rygh udnævnt efter Delegationens Ønske, under

de ikke, jeg var sammen med Dem for at gøre Stilrettelser. Skeie svarede: Det er nok, som De vil faa at se, ikke blot Stilrettelser, det gælder, og i øvrigt vil jeg sige Dem, at Advokat Rygh har altid vist os sine Foredrag og været taknemmelig for Raad.

Det var allerede sent paa Aftenen, og Klæstad udtalte derfor under den følgende Samtale: „Vi kan ikke fortsætte Diskussionen længere. De maa selv afgøre, om De vil tage Hensyn til vore Bemærkninger.“

Advokat Sunde rettede sig den følgende Dag efter Delegationens Forslag. Advokat Sunde deltog som kendt ikke i den anden Procedure for Domstolen. Dette skete i Følge Professor Skeie efter Grønlands-Delegationens Beslutning.

Kammerherre Bernhoft udtaler sig.

Anledning af Professor Skeies Bemærkning om, at man ikke kan tage de danske Forsikringer om, at man ikke underhaanden har gjort Dommerne i Haag bekendt med Hr. Hundseids Brev, alvorligt, og at Kammerherre Bernhoft som Formand for den danske Delegation næppe kan have haft andre Opgaver end at føre Underhaandsaftaler med Dommerne, har vi rettet en Henvendelse til Kammerherre Bernhoft.

— Jeg kan, udtaler Hr. Bernhoft, ganske henholde mig til det officielle Dementi, som for en Maanedes Tid siden blev udsendt af Udenrigsministeriet.

At jeg blev Delegationens Leder, var i øvrigt fuldt ud begrundet i min Stilling som Direktør for Udenrigsministeriet.

Aftenposten nr 356.
21 juli 1933.

Idag 12 sider.

Trådstift

Hermetiknøkler

Røketeiner, Tacks

Skruekroker, Splinter

Specialspiker, sort og galv

STAVANGER
TRAADSTIFTFABRIK

Aftenposten

Løssa

Nr 356. Morgenr. Abonnementpris: Innenbys

Kr. 8.50 pr. kv.
Kr. 3.00 pr. md.

Oslo, torsdag 20. juli 1933

Abonnement.pr

Grønlandsdelegasjonens formann gjør op med okkupasjonens motstandere.

Forliksforhandlingene og den indre strid ødela Norges sak.

Advokat Sunde kjente ikke Grønlandssaken og blev derfor sjaltet ut.

Opsiktvekkende bok av prof., dr. jur. Jon Skeie.

Den som hadde trodd at Grønlandssaken var op- og avgjort i og med Stortingets skrinleggelse av den, må tro om igjen. Dens efterdønninger skyller stadig gjennom avisenes spalter og vil nok komme til å gjøre det lenge ennu. Og ny næring vil diskusjonen få ved en bok som formannen i Grønlandsdelegasjonen, professor dr. jur. Jon Skeie, for et par dager siden sendte ut på Olaf Norlis forlag.

Boken heter «Politikere og diplomater i Grønlands-saken». Den er

annet makt enn den bonderegjeringen viste sig å få. Denne hadde en indre svakhet, deri nemlig, at både statsministeren og utenriksministeren var imot den. Dessverre blev dette kjent for utenverdenen, og det blev, som man måtte vente, utnyttet av landets motstandere.

Professor Skeie behandler derefter i sin bok forliksforhandlingene. Efter å ha redegjort for hvad der hendte og herunder på en rekke punkter polemiseret mot minister Wedels forklaring i Stortinget, understreker han det som delegasio-

Ingen arbeids-stans ved Framnæs allikevel.

Landsorganisasjonen avblåser den ulovlige streik.

Spesialtelegram til Aftenposten.

Sandefjord, 19. juli.

Ved arbeidstidens slutt idag meddeler Framnæs mek. Cerksteds direktør, Aanderud Larsen, arbeiderne at verkstedets direksjon enstemmig hadde besluttet å avslå arbeidernes krav. I en kort tale redegjorde han for hvilke uheldige følger en streik vilde få både for verkstedet og for arbeiderne selv.

I eftermiddag blev der på arbeidsplassen slått op plakater med meddelelse fra Den faglige lands-

Morgan hos chefen for Englands bank.

De to finansyrster skal drøfte stabiliseringen.

Men jeg er på ferie, sier Morgan.

Spesialtelegram til Aftenposten.

London, 19. juli.

Storbankieren J. P. Morgan kom til London fra New York idag. Han uttaler at han vil ha konferanser med en hel del britiske finansfolk deriblandt chefdirektør Montagu Norman i Englands Bank. Han skal også avlegge et besøk i

Ny forfatning i Østerrike.

Arbeidsgivere og arbeidere i regjeringen!

Spesialtelegram til Aftenposten.

Berlin, 19. juni.

Fra Wien meldes at den østerrikske regjering nu efter forslag av forbundskansler Dollfuss skal forøkes med en minister som skal ha til særlig opgave å reformere den østerrikske forfatning. Til denne ministerpost er utsett den tidligere forbundskansler Ender som i øieblikket er landshøvding i Øvre-Østerrike.

Det forlyder at forfatningen skal omdannes således at alle de tidli-

Grønlandsdelegasjonens formann gjør op med okkupasjonens motstandere.

Forliksforhandlingene og den indre strid ødela Norges sak.

Advokat Sunde kjente ikke Grønlandssaken og blev derfor sjaltet ut.

Opsiktvekkende bok av prof., dr. jur. Jon Skeie.

Den som hadde trodd at Grønlandssaken var op- og avgjort i og med Stortingets skrinleggelse av den, må tro om igjen. Dens efterdønninger skyller stadig gjennom avisenes spalter og vil nok komme til å gjøre det lenge ennu. Og ny næring vil diskusjonen få ved en bok som formannen i Grønlandsdelegasjonen, professor dr. jur. Jon Skeie, for et par dager siden sendte ut på Olaf Norlis forlag.

Boken heter «Politikere og diplomater i Grønlands-saken». Den er på 224 sider, og den former sig i første rekke som et bredt og alminnelig oppgjør med dem her hjemme som var mot okkupasjonslinjen, og som etter professorens opfatning har motarbeidet delegasjonen, både under selve sakens gang og etter at dommen var avsagt.

Vildt Mowinckel ha okkupert?

I den første halvpart av boken behandler professor Skeie det som passerte mellom Ihlens erklæring av 22 juli 1919 og den siste okkupasjon av Sydøst-Grønland. Om den første okkupasjon, okkupasjonen av Eirik Raudes Land, uttaler professoren, etter å ha beklaget regjeringsskiftet våren 1931, at «jeg kan ikke være i tvil om at også Mowinckel hadde valgt okkupasjon. — «Han vilde aldri ha trosset den sterke folkestemning som gav sig til kjenne i Norge vinteren og våren 1931, da den nye, danske angrepsplan blev kjent her i landet».

Professoren fortsetter videre: «Og en okkupasjon foretatt av Mowinckels regjering vilde ha hatt en helt

annen makt enn den bonderegjeringen viste sig å få. Denne hadde en indre svakhet, deri nemlig, at både statsministeren og utenriksministeren var imot den. Dessverre blev dette kjent for utenverdenen, og det blev, som man måtte vente, utnyttet av landets motstandere».

Professor Skeie behandler derefter i sin bok forliksforhandlingene. Etter å ha redegjort for hvad der hendte og herunder på en rekke punkter polemiserer mot minister Wedels forklaring i Stortinget, understreker han det som delegasjonen tidligere har meddelt, at den kom ikke med noget kabinettsspørsmål mot forhandlingenes fortsettelse. Han dokumenterer dette ved en utskrift av delegasjonens møteprotokoll, hvorav det fremgår, at han selv, advokat Rygh og professor Castberg fremholdt, at «selv om man var på det rene med at det var uriktig av Regjeringen å drive forliksforhandlinger, hadde man ikke rett til å trekke sig tilbake fra delegasjonen». Imidlertid mente alle at delegasjonen måtte holdes underrettet om hvad der skjedde, og den sendte Regjeringen det tidligere offentliggjorte brev som gikk ut på, at hvis delegasjonen skulde holdes utenfor forhandlingene, vilde den nedlegge sitt hverv.

Kjente dommerne Norges forlikstølinger?

Norges forliksforsøk blev, hevder professoren, omtalt for domstolens medlemmer til skade for Norges sak.

Forts. side 2, spalte 3.

Ingen arbeids-stans ved Framnæs allikevel.

Landsorganisasjonen avblåser den ulovlige streik.

Spesialtelegram til Aftenposten.

Sandefjord, 19. juli.

Ved arbeidstidens slutt idag meddeler Framnæs mek. Cerksteds direktør, Aanderud Larsen, arbeiderne at verkstedets direksjon enstemmig hadde besluttet å avslå arbeidernes krav. I en kort tale redegjorde han for hvilke uheldige følger en streik vilde få både for verkstedet og for arbeiderne selv.

I eftermiddag blev der på arbeidsplassen slått op plakater med meddelelse fra Den faglige landsorganisasjon om at streiken ikke måtte iverksettes da man anså den for å være ulovlig, og arbeiderne blev sammenkalt til et møte i aften hvor Elias Volan, som kom til byen i eftermiddag, vilde redegjøre for landsorganisasjonens stilling til saken.

Møtet begynte klokken 20. Møtets forløp kjennes ikke, men formodentlig gikk bølgen temmelig høit. Etter langvarige forhandlinger blev det imidlertid besluttet at den bebudede streik ikke skal iverksettes. Man antar derfor at samtlige arbeidere vil møte frem imorgen tidlig.

Trotsky skal bosette sig i Frankrike.

Istanbul, 19. juli.

Ifølge opplysninger som skriver sig fra velunderrettet tyrkisk hold, har Trotsky fått tilladelse av den

Morgan hos chefen for Englands bank.

De to finansstyrer skal drøfte stabiliseringen.

Men jeg er på ferie, sier Morgan.

Spesialtelegram til Aftenposten.

London, 19. juli.

Storbankieren J. P. Morgan kom til London fra New York idag. Han uttaler at han vil ha konferanser med en hel del britiske finansfolk deriblandt chefdirektør Montagu Norman i Englands Bank. Han skal også avlegge et besøk i sine kontorer i London og Paris, men han skal først og fremst feriere i Skottland.

På spørsmål om hvilke ting den berømte amerikanske finansmann skal drøfte med Englands Banks chef uttalte han at det ikke vilde undre ham om valutastabiliseringen blev et av de vesentligste samtaleemner. Det er nok av syke steder i

Aftenposten idag:

De skyldige (redaksjonell artikkel)	side 2
Kronikk — Dr. philos. Rich. Eriksen: Masse eller solidaritet	side 2
Kontorfunksjonærenes villkår	side 2
Nattens siste telegrammer	side 3
Dagens navn	side 4
Ellsworths og Balchens flyveferd over Sydpol-landet	side 5
Varemessen i Stavanger	side 5

Ny forfatning i Østerrike.

Arbeidsgivere og arbeidere i regjeringen!

Spesialtelegram til Aftenposten.

Berlin, 19. juni.

Fra Wien meldes at den østerrikske regjering nu efter forslag av forbundskansler Dollfuss skal forøkes med en minister som skal ha til særlig opgave å reformere den østerrikske forfatning. Til denne ministerpost er utsett den tidligere forbundskansler Ender som i øieblikket er landshøvding i Øvre-Østerrike.

Det forlyder at forfatningen skal omdannes således at alle de tidligere land-, nasjonal- og forbundsråd skal oppløses og erstattes med et statsråd som skal bestå av 12 medlemmer, samt et stenderråd som skal bestå av 50 embedsmenn, samt 25 representanter for arbeidere og arbeidsgivere. Stenderrådets beslutninger må bifalles av statsrådet for å kunne bli lov. Nekter statsrådet sin billigelse, blir saken å avgjøre av forbundspresidenten som skal utrustes med en særlig myndighet.

Vikar.

verden for øieblikket, uttalte han videre, og det vil ta lang tid for verden å komme til finansiell sundhet igjen. Forøvrig, hvor alvorlig situasjonen enn er, så vil jeg ikke tenke så meget på disse sørgelige ting mens jeg er i England, så han til slutt. Jeg vil nu glemme alt sammen og feriere. Om forholdene i Washington og Roosevelts valuta

Grønlandsdelegasjonens formann

Forts. fra 1. side.

Vi citerer hvad han uttaler herom: «Norges forliksforsøk blev ikke om-
talt offisielt. Men ingen som kjenner
Danmarks metoder vil ta alvorlig en
forsikring om at de danske organer i
Grønlands-saken ikke underhånden har
gjort dommerne bekjent med statsmini-
ster Hundseids brev. Jeg skal bare
minne om at Bernhoft blev opnevnt til
formann i den danske delegasjon i Haag
etter at hans forhandlinger med Wedel
Jarlsberg var avbrutt». — «Man
må da uvilkårlig spørre: hvilken annen
opgave hadde han enn nettopp den å
benytte anledningen til underhånd-
samtaler om Grønland-saken med
dommerne? Flere av disse kjente han
visstnok fra før».

Som det kanskje vil erindres
var statsminister Hundseid og mi-
nister Wedel Jarlsberg enige om for-
liksforhandlingene måtte omgis
med den største hemmelighetsfull-
het. Statsminister Hundseid har
uttalt at han «ikke engang fikk lov
å nevne forliksplanen for Kongen». Professor Skeie kritiserer dette me-
get skarpt og uttaler:

«Den norske konge og den norske
regjering blev holdt utenfor. I Dan-
mark derimot var W. J.s forhandlings-
aksjon og endog Hundseids minimums-
krav meddelt ikke bare regjeringen,
men også riksdagens utenriksnevnd. Og
det blev, vel å merke, gjort med W. J.s
vidende og bifall. Her i landet blev
advokat Sunde, som hadde erklært sig
uenig i okkupasjonen etter at han had-
de påtatt sig å forsvare den, gjort til
W. J.s og Hundseids fortrolige mellom-
mann. Fremferden var en hensynsløs-
het både mot statschefen og mot den
norske regjering, som man visstnok
forgjeves vil lete efter sidadstykke til.
Om statschefen er konge eller presi-
dent, er i den henseende likegyldig».

Forliksforhandlingene ødela Norges sak.

«Det man med rette kan klandre
Hundseid for — heter det i et senere
avsnitt i boken — var at han ikke
alene har tillatt W. J. å føre for-
handlinger, men utstyrt ham med
en skriftlig fullmakt uten å gi sine
regjeringskolleger opplysning derom». Så påtales det videre meget skarpt
at minister Wedel viste danskene
Hundseids brev og dermed røbet de
norske minstekrav. «Ved denne ad-
ferd — heter det — kompromit-
terte han jo samtidig Norge under
en process, og gjorde det umulig å
opnå et tilfredsstillende forlik».

I et senere avsnitt heter det:
Hundseid kan derimot videre
kritiseres, fordi han ikke, innen sa-
ken gikk til doms, satte Gidel, Rygh
og de sakkyndige inn i det som var
foregått bak kulissene. Hadde de
visst, at saken var blitt så kompro-
mittert som den var også ved for-
liksforhandlinger, er det mulig at
enkelte av dem vilde ha sagt: Nu
får Norge heller ta det magre for-
lik. Da vilde der nemlig ikke len-
ger ha været nogen som hadde håb
om å vinne processen.

Statsminister Mowinckel og Grønlandssaken.

Så har professoren et kapittel
som heter: «Indre strid forøvrig,

som svekket oss under Grønlands-
processen».

Her omtales statsminister Mo-
winckels foredrag i Bergen den 8.
januar 1933 hvor han uttalte med
henblikk på Grønlandssaken at
Regjeringen på viktige områder ikke
alene har mistet ledelsen, men latt
sig tvinge til ting som den har væ-
ret uenig i.

Han omtaler også det telegram
delegasjonen sendte Stortingets pre-
sidentskap, hvori den advarte mot
en regjeringsskisse før domsavsigel-
sen, fordi den vilde bli utnyttet mot
Norge. Dette telegram blev offent-
liggjort av Arbeidernes pressekon-
tor. «Jeg behøver ikke å forklare,
sier professoren, at denne offentlig-
gjørelse var meget uheldig. Men
jeg vil tilføje: Jeg vet ikke om
Mowinckel har noget medansvar for
offentliggjørelsen».

I et senere avsnitt i dette kapi-
tel heter det:

Man behøver ikke å forutsette at
dommerne bevisst tar noget som
helst uvedkommende hensyn, om
man sier, at når disse kjensgjør-
ninger — Mowinckels fremstilling
av Regjeringens holdningsløshet og
Hundseids tilbud — blev oplyst, var
det umulig for Norge å vinne saken.
Jeg kan godt tenke mig, at dom-
merne da like frem har hatt følel-
sen av at vi holdt dem for narr,
når vi bød dem lese ialt ca 3000
trykksider dokumenter og høre
muntlig procedyre i over 50 retts-
møter.

«Æsch, denne skitne vaskefilla».

Også andre ting svekket vår stil-
ling, sier professoren videre. Han
refererer i denne forbindelse at vår
minister i Paris, Colban, under et
skandinavisk selskap i Genf i mars
1932 blandt annet i påhør av en
dansk sekretær i Nasjonenes For-
bund, hante regjeringens Grøn-
lands-politikk. «Æsch, denne skitne
vaskefilla», var de ord hvormed han
karakteriserte den norske sak. Yt-
ringen blev selvsagt øieblikkelig
innberettet til det danske utenriks-
departement, til skade for Norges
sak, mener professoren.

Et par av dommerne i Haag var
tilstede ved et internasjonalt møte
i Oslo, hvor de under en rekke fest-
ligheter fikk kjennskap til «den til-
dels likefrem unasjonale, pessimi-
stiske stemning hos visse politikere
og Oslo-jurister». Advokat Sunde
— den nuværende justisminister —
hadde vinteren 1931—32 i selskaper
omtalt regjeringens sakkyndige som
gale fanatikere, forteller professoren.
De led, sa han, av rabies mot
Danmark. Advokat Sunde hadde
også efter at han var opnevnt som
statens advokat og fullmektig i
processen, til medlemmer av den
norske koloni i Paris, erklært sig
uenig i okkupasjonen.

Advokat Sunde og Grønlands- saken.

Professoren tar i det hele tatt
advokat Sundes rolle i Grønlands-
saken op til en grundig gjennom-
gåelse. Den vies et kapittel for sig
selv. Til å begynne med var Sunde
opnevnt som eneste advokat. Han
skulde behandle en rekke emner i
Norges første skriftlige innlegg for
domstolen. Dette skulde være fer-
dig 15. januar og leveres i Haag 15.
mars 1932. Advokat Sunde leverte
på et sent tidspunkt en fremstil-
ling på 8 maskinskrevne sider om
et av de spørsmål han skulde be-
handle. Om de andre emner hadde
han intet skrevet. Det han hadde
skrevet var efter delegasjonens op-
fatning ikke tilfredsstillende, og
høiesterettsdommer Klæstad måtte
overta Sundes oppgaver. Advokat
Sunde kom ikke til å skrive nogen
del av det første innlegg.

Efter dette fremtvang delega-
sjonen at professor Gidel blev op-
nevnt som advokat ved siden av
Sunde, og senere blev også advokat
Rygh opnevnt efter delegasjonens
ønske, under sterk motstand fra
Sunde.

Advokat Sunde skulde også
skrive en del av det annet norske
innlegg. Han utarbeidet to utkast
om de emner han skulde behandle,
men delegasjonen fant ikke å kunne
benytte nogen av dem. Enden blev
at advokat Rygh overtok arbeidet,
i formen under professor Skeies
redaksjon, for ikke unødig å såre
advokat Sunde.

«Vi var imidlertid nu på det
rene med, at vi ikke turde la advo-
kat Sunde utføre nogen viktig
del av den muntlige procedyre», ut-
taler professoren videre. Advokat
Sunde hadde ikke den nødvendige
kjennskap til saken, og han kunde
derfor under den muntlige proce-
dyre gjøre feil, som ikke lot sig
reparere. Efter adskillige forhand-
linger blev man enig med ham
om, at han skulde være med til
Haag som rådgivende advokat, uten
å procedere.

Da professor Gidel noget senere
kom til Oslo fremholdt han sterkt
at dette kunde bli mistydet fra
domstolens side, og resultatet blev
da at advokat Sunde skulde proce-
dere en del emner. Rygh utarbeidet
sitt foredrag og sendte det til de
sakkyndige og drøftet det med dem
før han reiste til Haag. Det var
forutsetningen at Sunde skulde
gjøre det samme. Han leverte no-
get materiale til Hoel samme dag
han skulde reise til Haag. De andre
sakkyndige fikk ikke anledning til
å se det før avreisen.

En del av de emner Sunde
skulde ha behandlet bortfalt, fordi
danskene ikke hadde behandlet dem
i sine foredrag. For at han ikke
skulde få påfallende lite å tale om,
blev det overlatt til ham å frem-
føre en del av det foredrag Rygh
hadde utarbeidet. Kvelden før

Sunde skulde holde sitt eget fore-
drag, bad delegasjonen om å få se
det. Den foreslo forskjellige en-
dringer.

Sunde sa da: «Jeg trodde ikke
vi var kommet sammen for å gjøre
stilrettelser».

Skeie svarte: «Det er nok, som
De vil få se, ikke bare stilrettel-
ser det gjelder. Og forøvrig vil jeg
si Dem: Advokat Rygh har alltid
vist oss sine foredrag og været
taknemlige for råd». — Det var
allerede sent, og Klæstad uttalte
derfor under den følgende samtale:
Vi kan ikke fortsette diskusjonen
lenger. De får selv avgjøre om De
vil ta hensyn til våre bemerk-
ninger».

Advokat Sunde rettet sig den
følgende dag efter delegasjonens
forslag.

Sunde deltok som bekjent ikke
i den annen procedyre for domsto-
len. Det skjedde efter delegasjonens
beslutning. Kapitlet slutter med føl-
gende uttalelse fra professoren:

Dersom vi hadde fått det inntrykk,
at advokat Sunde efter beste evne
hadde søkt å sette sig inn i saken, og
han lojalt hadde samarbeidet med oss
andre, vilde der ingen vanskelighet ha
opstått, selv om det hadde vist sig at
han ikke hadde kunnet yde noget ves-
sentlig bidrag til sakens utredning.

«Overfallene på dem som for- svarte Norges sak»

heter bokens siste kapittel. Professo-
ren går her sterkt i rette med stats-
minister Mowinckel for hans utta-
lelse om at Smedal i et hemmelig
møte hadde stillet forslag som vi-
ste at han, når det gjaldt Grøn-
landssaken, ikke kunde være vel
bevart. Denne uttalelse førte som
bekjent til at episoden blev offent-
liggjort. Han imøtegår også med
megen bitterhet det som har væ-
ret skrevet om honorarer, og på-
peker at de er fastsatt av den nu-
værende regjering og det dreier sig
om godtgjørelse til folk som har
arbeidet til de var segneferdige.
Særlig skarp er hans dom over dem
som har kritisert høiesterettsdom-
mer Klæstads honorar. Han på-
peker at Klæstad gjentagne ganger
bad sig fritatt for å arbeide med
Grønlandssaken. Han var bedt både

Halvard Devold til Svalbard.

Harstad, 19. juli.

Igår reiste Halvard Devold herfra
til Svalbard hvor han som bekjent er
ansatt som bestyrer av det nye Isfjord
fyr og radiostasjon, som nu opføres på
Kap Linnee i Isfjorden.

Dødsfall.

Helsingfors, 19. juli.

Den kjente folkeminneforsker
professor Kaarle Krohn er natt til
onsdag avgått ved døden, 70 år
gammel.

om å være dommer og advokat i
saken, men sa nei. Imidlertid fant
han ikke å kunne undslå sig for å
gjøre tjeneste som sakkyndig. Klæ-
stad utførte et enestående arbeide
i Grønlandssaken, sier professoren.
Han brukte hensynsløst sine krefter
til den ytterste grense, og var
ved avslutningen så overanstrengt
at han hadde grunn til å frykte
for en varig knekk.

Karakteristisk for den bitterhet
som går gjennom dette kapittel er
følgende avsnitt.

Mens vi arbeidet til kreftenes bris-
tepunkt for å verge Norges rett, fore-
tok Mowinckel handlinger som — sam-
men med Wedel Jarlsbergs utlevering
av Hundseids brev, og med andre bak-
holdsangrep fra landsmenn — måtte
ødelegge vår sak. Og efter Norges ne-
derlag mistenkeliggjør han vår hande-
måte.

Det verste er naturligvis at dette
skader landet. Men jeg kan heller ikke
undlate å si: Det er også personlig
bittert å tenke på denne mistenkeli-
gjørelse, når vi vet at vi i alt vårt ar-
beide på landets forsvar urokkelig
fulgte det prinsipp, at intet annet enn
sannheten skulde sies, intet annet enn
uansvarlige midler skulde anvendes,
uaktet vår motpart i benyttelsen av
historiske kilder og løvrig førte saken
på en måte som jeg ennå aldri har
sett maken til i nogen privatmanns
sakførsel. Vi sparte ingen møie når det
gjaldt å skaffe nøiaktige opplysninger.
Om vi seiret eller tapte, skulde det
i allfall skje med ære.

mindre bestemmes av folkeånd eller
personlig smak. Samtidig som av-
stander og skillemur teknisk ophe-

hele det menneskelige sjeleliv bare
består i denne halvautomatiske av-
passningsregulering.

Gjefart Tidende nr 157.

3 juli 1933.

Grønlands-saken.

Fra professor Skeie.

Bladet «Oslo», som ifølge danske aviser er den nuværende norske regjerings organ, inneholdt 19. mai d. å. under overskriften «Offentlig» en redaksjonsartikkel om Grønlands-saken hvori det til slutning heter:

«Vi forstår naturligvis at de sakkyndige aktørene bak scenen har sørget for å fjerne mange av de spor som kunde forklare både notevekslinger og mangt annet, men det som kan offentliggjøres bør snarest komme frem.»

Det var jo ikke mulig å vite hvem eller hvad den generelle insinuasjonsiktet til. Det måtte etter sammenhengen og uttryksmåten (jfr. «notevekslinger») nærmest være meningen å si at Utenriksdepartementets tjenstemenn hadde fjernet dokumenter som kunde tjene til å kaste lys over Ihlens erklæring. Men betegnelsen «de sakkyndige aktørene kunde lede tanken hen på dem som har gjort tjeneste under Grønlands-prosessen.

Og noen tid senere, nemlig 6. juni inneholdt en høreavis — «Drammens Tidende» — som etter sigende har en særlig god forbindelse med høreledelse, en redaksjonsartikkel under overskriften «Grønlandsromanen. Mellemspill». Redaksjonen omtaler de redegjørelser som fem av de sakkyndige sendte ut umiddelbart etter offentliggjørelsen av Wedel Jarlsbergs forklaring og Hundseids foredrag angående det angivelige ultimatum, og videre den redegjørelse som de samme sakkyndige sammen med advokat Rygh samtidig offentliggjorde angående møtet med Wedel Jarlsberg 20. august 1932. Og redaksjonen skriver:

«Hvorfor offentliggjøres ikke den protokoll som er ført i dette møte?»

Vi vet at svaret vil bli: Det er ikke ført noen protokoll. Men det er selvfølgelig gjort notater. Hvorfor offentliggjøres ikke disse? Herom forlyder det:

«Notatene fra dette møte er brent».

Da jeg gjennom Arbeidernes Pressebyrå blev gjort opmerksom på denne artikkel, tenkte jeg at de ubestemte skumlerier i «Oslo» muligens siktet til det samme.

Det har vist sig at minister Wedel

... om De har gitt professor Worm-Müller lov til å bringe beskyldningene videre, bl. a. således at de kunde komme til pressen.

Jeg tør be hr. Baronen sende mig omgående svar. Dersom jeg ikke har svar (pr. flyvepost eller telegram) innen mandag førstkommende kl. 10 vil mitt brev under alle omstendigheter straks bli offentliggjort».

Lørdag den 1. juli kl. 21.30 mottok jeg følgende telegram:

«Deres brev 29. juni. Mitt deri omhandlede brev 28. februar absolutt privat. Bruk eller publikasjon derav følgerig på ingen måte autorisert av mig og sikkerlig heller ikke av Worm-Müller. Jeg har imidlertid intet å innvende mot å meddele Dem, at min uttalelse fremkom i anledning av et rykte om at delegasjonens medlemmer skulde mistenke mig for å ha innblest vår franske advokat med defaitisme. Det har selvfølgelig aldri vært min mening å beskyldte noen av delegasjonens medlemmer for bevisst usannferdighet. Det benyttede uttrykk bør ikke efter brevets hele intime karakter kunne opfattes anderledes enn som et i øieblikkets stemning formet utbrudd til en venn, av ærgrelse over innholdet av omhandlede rykte. Men hvorom alting er og uansett brevets private fortrolige og personlige karakter vil jeg dog be delegasjonen motta min beklagelse over det av mig således brukte uttrykk. Wedel».

Jeg sendte umiddelbart efter mottagelsen følgende telegram til minister Wedel Jarlsberg:

«Deres telegram sier intet om Deres beskyldning at vi har stukket dokumenter under stolen, ved å brenne dem. Omgående svar utbedes Skeie».

Søndag 2. juli kl. 14.42 fikk jeg følgende svartelegram:

«Bemerkningen henholdt sig ene og alene til en spøkefull historie som fortaltes i Oslo om at efter mitt møte med delegasjonen ifjor originalen til betingelsene for oppgjør i Smedals skrift skulde være blitt høitidelig brent, og blott en kopi tilstillet mig. Idet jeg beklager det anvendte uttrykk erklærer jeg at noe annet ikke var ment. Wedel».

Efter disse minister Wedel Jarlsbergs uforbeholdne erklæringer, er mitt mellemyærende med ham oppgjort. Og jeg tror de andre, som omfattes av hans uttalelser i brevet til professor Worm-Müller, vil si det samme.

Jeg skal til hans svar bare bemerke: 1) Mig bekjent har ingen av de sakkyndige eller advokat Rygh sagt, at Wedel Jarlsberg har søkt å innblese Gidel med defaitisme (mitmot). Men Gidel har til advokat Rygh oplyst, at W. J. tre ganger kalte ham til sig og bad ham arbeide for forlik.

2) Selv om den «spøkefulle historie» hadde vært sann, vilde det ha stått igjen å forklare, hvorledes delegasjonens medlemmer kunde tenke sig muligheten av å «stikke under stolen» et dokument, som Wedel Jarlsberg hadde fått en gjenpart av. Den «original», som historien har fortalt ham om, var et blyantkonsept, ikke et dokument med underskrift av noen. Nedtegningen skulde — som vi tidligere har oplyst — bare være en huskelapp som W. J. vilde ha med.

Wedel Jarlsberg har, som vi ser, ikke tenkt på et referat av samtalen som «Drammens Tidende» sikter til i sin artikkel av 6. juni. Jeg kan oplyse, at dette referat allerede var sendt Stortingets protokollkomite med skrivelse fra Utenriksdepartementet av 24. mai.

Oslo den 2. juli 1933.

Jon Skeie.

Fra professor Marstrander.

Grønlands-
å mere fritt
prosederende
la mig helt
t. At hr.
aa en annen
arbeide og
advokat som
full opgave,
inn på,
g videre til
å stå fritt
at jeg måtte
i å kritisere
jeg anså for
vilde utøve
pelse. Som
helt annet
bli uvenner
er hvis det-

tsråd Sunde
være frem-
se uttalelser
ske kjeoner,
protokollko-
om å få til-
Sundes utta-

Roosevelt mot konferansen.

Hans informi

ter frykter for at det skulde være divergenser mellem delegasjonene. Enkelt aviser at News* konferanse

Grønland
(Fortsatt)

Hans
Informi

del skulde
delegasjoner
em aviser so
Enkelle at
menet at
ranse

Hans
Informi

del skulde
delegasjoner
em aviser so
Enkelle at
menet at
ranse

Hans
Informi

del skulde
delegasjoner
em aviser so
Enkelle at
menet at
ranse

Hans
Informi

del skulde
delegasjoner
em aviser so
Enkelle at
menet at
ranse

Hans
Informi

del skulde
delegasjoner
em aviser so
Enkelle at
menet at
ranse

Hans
Informi

del skulde
delegasjoner
em aviser so
Enkelle at
menet at
ranse

Hans
Informi

del skulde
delegasjoner
em aviser so
Enkelle at
menet at
ranse

Hans
Informi

Statsråd Sunde opstillet i Akershus

II, 1.88

*Venstres første
stortingsnomina-
sjon i år.*

Venstre i Akershus fylke er tidlig ute i år med sine valgforberedelser. Allerede igår eftermiddag blev der holdt nominasjonsmøte, og alle venstrelag i kretsen var representert. Der var 33 nominasjonsmenn, flere enn noensinne, og stemningen på møtet var den beste. Ved forrige valg i Akershus hadde venstre en overordentlig sterk fremgang, og der er godt håp om å få valgt venstres stortingskandidat i år.

Enstemmig opstillet nominasjonsmøtet som nr. 1 statsråd Arne Sunde, Aker, og som nr. 2 ordfører gårdbruker Johan Melby, Hurdal. De følgende på listen blev også opstillet enstemmig; det var skolebestyrer Haavelmo, Skedsmo, ordfører og gårdbruker Ivar Haug, Kråkstad, fru Jørgine Hovdan, Bærum, kjøpmann og gårdbruker Tyribakken, Asker, salmaker og småbruker M. Skovseth, Nes, lokomotivkontrollør Nordahl, Aker, fru Petra Tønsberg, Aurskog, sorenskriver H. Blix, Eidsvoll, viseordfører og gårdbruker Andreas Dahl, Frogn, lokomotivfører Johan Wangen, Lillestrøm.

Da nominasjonen var ferdig, kom statsråd Sunde til stede og takket for den tillit, venstre i Akershus atter i år hadde vist ham. Han håpet fremgangen fra siste valg vilde fortsette. Derefter gav statsråden en oversikt over den politiske stilling, som blev mottatt med sterkt bifall.

Nationen nr 134.

13 juni 1933.

En nødvendig forklaring.

Vi opfordret forleden justisministeren, forhenværende Grønlands-advokat Sunde, til aa gi en forklaring i anledning de uoverensstemmelser i advokatens uttalelser som dr. Smedal har paapekt, og vi vil gjenta opfordringen idag.

Saa vidt vi kan finne ut av dokumentene har hr. Sunde, sammen med de sakkyndige den 20. august 1932 været enig i «at intet forlik kunde være akseptabelt for Norge med mindre for det første alle norske fangstinteresser paa Øst-Grønland blev varig sikret og for det annet Norge fikk suverenitet over i allfall en del av Øst-Grønland». (Grønlandsdelegasjonens utredning av 2. juni 1933).

I Wedels forklaring i Stortinget, side 26, heter det:

«I den anledning tilskrev jeg ogsaa min gamle venn advokat Sunde, som jeg med statsministerens samtykke hadde satt inn i saken. Advokat Sunde svarte under 31. august som følger:

«Jeg har forelagt Deres brev av igaar for statsministeren, som ber Dem fortsette arbeidet i København og derefter i London efter den tidligere avtale — altsaa først bringe paa det rene den danske regjerings holdning, og derefter eventuelt søke den engelske regjerings mellemkomst.»

Og saa følger de norske minimumsbetingelser som forutsetter dansk suverenitet over hele Grønland.

En uke efter, 6. september, blir advokat Sunde interpellert om han hadde noget kjennskap til at Wedel drev forliksforhandlinger med Danmark, men ifølge dr. Smedals opplysninger til pressen benektet han dette bestemt.

Igaar rykker advokat C. M. Heber i «Aftenposten» ut med den opplysning at det «er Justisdepartementet som har henledet Sakførerforeningens oppmerksom paa hr. Smedals beriktigelse av, hvad der i virkeligheten var foregaatt i Grønlandsdelegasjonen, og at uttalelsen derfor maa ansees inspirert fra dem som stod oppe i striden.»

— — —
Efter alt dette synes vi ikke det var urimelig om justisministeren snart lot høre fra sig.

I, s. 786

II, s. 88

Madison nr 132.

10 juni 1933

ONEN, Lørdag 10 juni 1933

Nye opgaver for advokat Skjelderup

av
dr. Gustav Smedal.

T. s. 78b

Jeg spurte hvad advokat Skjelderup mente om Wedels tilbud i delegasjonsmøtet 20. august 1932. Noget svar paa det har jeg ikke faatt, og jeg synes at advokat Skjelderup nu bør svare.

Hvad mig selv angaar vet advokat Skjelderup meget vel at det ikke var som sakfører at jeg fremkom med den henstilling til overveielse, som han har kritisert. Han kjenner ogsaa til at jeg forlengst er ophørt aa praktisere som sakfører, selv om forholdet skulde være det som han opplyser, og som jeg da gaar ut fra er riktig, at jeg er forblitt staaende som medlem av Sakførerforeningen. Helt bortsett fra hvad man vil mene om den tanke jeg fremsatte til overveielse — og for aa kunne ha nogen berettiget mening om den maa man kjenne Grønlandssaken ganske anderledes enn advokat Skjelderup gjør — var derfor hans innskriden mot mig ikke bare upaakrevet, men i høi grad malplaset.

Da advokat Skjelderup ikke er kjent for aa være nogen særlig aktiv natur, har jeg fundert paa hvad grunnen kunde være til at han fremkom med sin uttalelse 11. mai iaar, offentliggjort 12. mai. Jeg har da festet mig ved at avisen «Oslo» for 11. mai inneholdt en opfordring til Den norske sakførerforening om aa skride inn mot mig. «Oslo» skal være en utmerket avis som redigeres av venstres generalsekretær hr. Evenrud og er altsaa et blad som staar statsminister Mowinkel og justisminister Sunde meget nær.

Jeg maa efter dette be advokat Skjelderup aa opplyse om det bestaar en sammenheng mellom denne opfordring og hans uttalelse. Samtidig bør advokat Skjelderup meddele om han kjenner til om personer utenfor sakførerstanden hadde uttalt ønske om hans innskriden.

Da det synes klart at advokat

Skjelderup anser det som en av sine opgaver aa passe paa at de som paa norsk side har behandlet Grønlandssaken har etterlevet Sakførerforeningens love, tillater jeg mig tilslutt aa uttale at jeg gaar ut fra at advokat Skjelderup nu tar affære i anledning av følgende forhold som allerede er opplyst i avisene:

Under Grønlandsdelegasjonens møte 6. september 1932 blev den nuværende justisminister, daværende advokat Sunde, spurt gjentagne ganger (spørsmålet blev bl. a. stillet av høiesterettsdommer Klæstad) om han hadde noget kjennskap til om Wedel drev forliksunderhandlinger med Danmark. Sunde benektet bestemt ethvert kjennskap til slike forhandlinger. Det er nu klarlagt ved Wedels redegjørelse for Stortinget at Sunde 31. august 1932 — altsaa en uke før det omtalte delegasjonsmøte — ikke bare hadde kjennskap til slike forhandlinger, men at han hadde tilstillet Wedel et fullstendig utformet forhandlingsgrunnlag som statsminister Hundseid hadde gitt sin tilslutning. (Se St.dok. nr. 9 — 1933, s. 26).

Jeg skal tilføie: Justisminister Sunde var paa angjeldende tidspunkt ikke bare medlem av Den norske sakførerforening, han var praktiserende advokat, ja til og med den norske regjerings advokat i Grønlandssaken. Over for ham maa saaledes iallfall alle betingelser være tilstede for en innskriden fra advokat Skjelderups side, og jeg gaar ut fra at denne nu ikke lar vente paa sig.

Gustav Smedal.

• T. s. 89

Efter ovenstaaende synes vi tiden snart bør være inne til at ogsaa advokat Sunde — den nuværende justisminister — rykker ut. Mange venter med spenning paa hans forklaring.

Red.

8 juni 1933.

Statsråd Sundes beskyldning mot et

medlem av den forrige regjering for diskresjonsbrudd.

Fhv. statsråd Lindboe benekter bestemt, at det er ham.

Og delegasjonen påstår, at dens ultimatum ikke skyldes noe diskresjonsbrudd.

Tidligere statsråd Asbjørn Lindboe har igår sendt Stortinget en skrivelse, som henviser til statsråd Sundes påstand i hemmelig stortingsmøte 22. mai om, „at det beror på et diskresjonsbrudd fra et medlem av den forrige regjering, når Grønlandsdelegasjonen om aftenen den 12. oktober blev gjort bekjent med de forliksforhandlinger, som hadde funnet sted, og at delegasjonen derved fikk anledning til å sette igang den pressekampanje som statsminister Hundseid idag har referert”.

Da et blad har angitt hr. Lindboe som den statsråd, der angivelig har begått „diskresjonsbrudd”, erklærer Lindboe, at Sundes uttalelser ikke stemmer med de faktiske forhold.

Allerede i slutten av august — sier hr. Lindboe — hadde medlemmer av delegasjonen hørt rykter om, at Wedel hadde begynt å forhandle, og at Sunde skulde være innblandet. På forespørsel i delegasjonens møte 6. september benektet riktignok advokat Sunde bestemt ethvert kjennskap til disse forhandlinger. At delegasjonen allerede på det tidspunkt var helt korrekt underrettet, fremgår imidlertid av Sundes brev til Wedel av 31. august.

Lindboe selv var allerede 3. september av et av delegasjonens medlemmer underrettet om forhandlingene.

På en privat fest 11. oktober fikk Lindboe underretning fra to av delegasjonens medlemmer om, at statsministeren stod bak forhandlingene. Han fikk også vite om konferansen samme dag mellom statsministeren, utenriksministeren, Wedel og Sunde. Andre av regjeringens medlemmer fikk lignende meddelelser.

Lindboe influerte ikke selv på innkallelsen til regjeringsskonferansen dagen efter, den 12. oktober. Men han har alltid gått ut fra, at innkallelsen stod i direkte og intim forbindelse med det, som enkelte av regjeringens medlemmer hadde erfart på festen 11. oktober, og at saken blev lagt frem i samlet regjering, fordi den var kommet ut og til delegasjonens kunnskap.

Delegasjonen har bemyndiget Lindboe til å opplyse, at fremkomsten av dens såkalte ultimatum ikke skyldes noe diskresjonsbrudd fra noe regjeringsmedlems side. Delegasjonen satt denne dag i møte fra kl. 9.30 om morgenen. Under møtet fikk advokat Rygh telefonanmodning fra statsminister Hundseid om å komme til en regjeringsskonferanse klokken 12. Delegasjonen gikk — på grunn av de mange rykter og sin tidligere viden om de

for diskresjonsbrudd.

*Fhv. statsråd Lindboe
benekter bestemt, at det
er ham.*

*Og delegasjonen påstår, at
dens ultimatum ikke skyldes
noe diskresjonsbrudd.*

Tidligere statsråd Asbjørn Lindboe har igår sendt Stortinget en skrivelse, som henviser til statsråd Sundes påstand i hemmelig stortingsmøte 22. mai om, „at det beror på et diskresjonsbrudd fra et medlem av den forrige regjering, når Grønlandsdelegasjonen om aftenen den 12. oktober blev gjort bekjent med de forliksforhandlinger, som hadde funnet sted, og at delegasjonen derved fikk anledning til å sette igang den pressekampanje som statsminister Hundseid idag har referert”.

Da et blad har angitt hr. Lindboe som den statsråd, der angivelig har begått „diskresjonsbrudd”, erklærer Lindboe, at Sundes uttalelser ikke stemmer med de faktiske forhold.

Allerede i slutten av august — sier hr. Lindboe — hadde medlemmer av delegasjonen hørt rykter om, at Wedel hadde begynt å forhandle, og at Sunde skulde være innblandet. På forespørsel i delegasjonens møte 6. september benektet riktignok advokat Sunde bestemt ethvert kjennskap til disse forhandlinger. At delegasjonen allerede på det tidspunkt var helt korrekt underrettet, fremgår imidlertid av Sundes brev til Wedel av 31. august.

Lindboe selv var allgrede 3. september av et av delegasjonens medlemmer underrettet om forhandlingene.

På en privat fest 11. oktober fikk Lindboe underretning fra to av delegasjonens medlemmer om, at statsministeren stod bak forhandlingene. Han fikk også vite om konferansen samme dag mellom statsministeren, utenriksministeren, Wedel og Sunde. Andre av regjeringens medlemmer fikk lignende meddelelser.

Lindboe influerte ikke selv på innkallelsen til regjeringsskonferanse dagen efter, den 12. oktober. Men han har alltid gått ut fra, at innkallelsen stod i direkte og intim forbindelse med det, som enkelte av regjeringens medlemmer hadde erfart på festen 11. oktober, og at saken blev lagt frem i samlet regjering, fordi den var kommet ut og til delegasjonens kunnskap.

Delegasjonen har bemyndiget Lindboe til å oplyse, at fremkomsten av dens såkalte ultimatum ikke skyldes noe diskresjonsbrudd fra noe regjeringsmedlems side. Delegasjonen satt denne dag i møte fra kl. 9.30 om morgenen. Under møtet fikk advokat Rygh telefonanmodning fra statsminister Hundseid om å komme til en regjeringsskonferanse klokken 12. Delegasjonen gikk — på grunn av de mange rykter og sin tidligere viden om de Wedelske forhandlinger, ut fra som en given sak, at denne regjeringsskonferanse bare kunde gjelde forliksspørsmålet. Da de sakkyndige fant det helt uriktig, at de blev holdt utenfor, kom de derfor sammen senere på formiddagen kl. 12.30 og satte da op den skrivelse av 13. oktober som er blitt betegnet som et ultimatum.

Lindboe tilføier, at han ikke talte med eller hadde noen forbindelse med noen av delegasjonens medlemmer efter regjeringsskonferansen og overhodet ikke talte med noe menneske om Grønlandssaken eller om det i konferansen forhandlede.

Dagbladet m 130.
8 juni 1933.

Lindboe sladret ikke.

II, 56

Kampen mellem de to justisministrene.

Sørenskriver Asbjørn Lindboe, justisminister i Hundseids regjering, meddeler i en skrivelse til stortinget, at det ikke er riktig, når justisminister Sunde har beskyldt ham for diskresjonsbrudd under Grønlands-forhandlingene. Hr. Lindboe skriver blandt annet:

«Allerede i slutten av august 1932 hadde medlemmer av delegasjonen hørt rykter om, at Wedel hadde begynt å forhandle i Danmark. Således hadde t. eks. medlemmer hørt, at regjeringen skulde være villig til å forlikke saken på grunnlag av at dansk suverenitet anerkjentes over hele Grønland mot at norske næringsinteresser blev beskyttet. Delegasjonen hadde også hørt rykter om, at advokat Arne Sunde var innblandet i disse forhandlinger, hvilket foranlediget at advokaten i delegasjonsmøte 6. september gjentatte ganger blev spurt om han hadde noe kjennskap til sådanne Wedelske forhandlinger. Riktignok benektet advokat Sunde den gang bestemt ethvert kjennskap til disse forhandlinger, men at delegasjonen allerede på det tidspunkt var helt korrekt underrettet fremgår imidlertid av advokat Sundes brev til minister Wedel av 31. august, som er gjengitt i dok. 9, side 26, og som under henvisning til «tidligere avtale» formulerer et fullstendig forhandlingsgrunnlag for Wedel.

Allerede 3. september var jeg av et av delegasjonens medlemmer underrettet om at minister Wedel antagelig drev forliksunderhandlinger med Danmark.

På en privat fest 11. oktober, hvor såvel medlemmer av regjeringen som de sakkyndige og advokatene Gidel og Sunde var tilstede, fikk jeg fra to av delegasjonens medlemmer — uavhengig av hinannen — underretning om at det visstnok måtte ansees som et faktum at Wedel forhandlet med Danmark og at statsministeren stod bak disse forhandlingene. Det blev gitt mig så nølaktig beskjed, at jeg bl. a. fikk vite om den konferanse som samme dag var avholdt på Grand hotell mellem statsministeren, utenriksministeren, Wedel og advokat Sunde, og som er omhandlet i dok. nr. 9, side 31. Det blev også meddelt at statsministeren hadde konferert med et av delegasjonens medlemmer, og denne konferanse blev satt i forbindelse med forliksunderhandlinger. Jeg har grunn til å tro at andre av regjeringens medlemmer ved samme anledning fikk noenlunde lignende meddelelser.

Jeg har stått helt utenfor den innkallelse til regjeringskonferanse, som fant sted dagen etter, altså 12. oktober. Men jeg har alltid gått ut fra at denne innkallelse, som ledet til at saken las frem i samlet regjering, stod i direkte og i intim forbindelse med det som enkelte av regjeringens medlemmer erfarte på festen 11. oktober, og at saken derfor blev lagt frem i samlet regjering, fordi den var kommet ut og til delegasjonens kunnskap.

Med hensyn til tilblivelsen av de sakkyndiges skrivelse av 13. oktober — den som tildels er kalt «Ultimatet» — har delegasjonen bemyn-

Sørenskriver Asbjørn Lindboe, justisminister i Hundseids regjering, meddeler i en skrivelse til stortinget, at det ikke er riktig, når justisminister Sunde har beskyldt ham for diskresjonsbrudd under Grønlands-forhandlingene. Hr. Lindboe skriver blandt annet:

«Allerede i slutten av august 1932 hadde medlemmer av delegasjonen hørt rykter om, at Wedel hadde begynt å forhandle i Danmark. Således hadde t. eks. medlemmer hørt, at regjeringen skulde være villig til å forlike saken på grunnlag av at dansk suverenitet anerkjentes over hele Grønland mot at norske næringsinteresser blev beskyttet. Delegasjonen hadde også hørt rykter om, at advokat Arne Sunde var innblandet i disse forhandlinger, hvilket foranlediget at advokaten i delegasjonsmøte 6. september gjentatte ganger blev spurt om han hadde noe kjennskap til sådanne Wedelske forhandlinger. Riktignok benektet advokat Sunde den gang bestemt ethvert kjennskap til disse forhandlinger, men at delegasjonen allerede på det tidspunkt var helt korrekt underrettet fremgår imidlertid av advokat Sundes brev til minister Wedel av 31. august, som er gjengitt i dok. 9, side 26, og som under henvisning til «tidligere avtale» formulerer et fullstendig forhandlingsgrunnlag for Wedel.

Allerede 3. september var jeg av et av delegasjonens medlemmer underrettet om at minister Wedel antagelig drev forliksunderhandlinger med Danmark.

På en privat fest 11. oktober, hvor såvel medlemmer av regjeringen som de sakkyndige og advokatene Gidel og Sunde var tilstede, fikk jeg fra to av delegasjonens medlemmer — uavhengig av hinannen — underretning om at det visstnok måtte ansees som et faktum at Wedel forhandlet med Danmark og at statsministeren stod bak disse forhandlinger. Det blev gitt mig så nøiaktig beskjed, at jeg bl. a. fikk vite om den konferanse som samme dag var avholdt på Grand hotell mellom statsministeren, utenriksministeren, Wedel og advokat Sunde, og som er omhandlet i dok. nr. 9, side 31. Det blev også meddelt at statsministeren hadde konferert med et av delegasjonens medlemmer, og denne konferanse blev satt i forbindelse med forliksunderhandlinger. Jeg har grunn til å tro at andre av regjeringens medlemmer ved samme anledning fikk noenlunde lignende meddelelser.

Jeg har stått helt utenfor den innkallelse til regjeringskonferanse, som fant sted dagen etter, altså 12. oktober. Men jeg har alltid gått ut fra at denne innkallelse, som ledet til at saken las frem i samlet regjering, stod i direkte og i intim forbindelse med det som enkelte av regjeringens medlemmer erfarte på festen 11. oktober, og at saken derfor blev lagt frem i samlet regjering, fordi den var kommet ut og til delegasjonens kunnskap.

Med hensyn til tilblivelsen av de sakkyndiges skrivelse av 13. oktober — den som til dels er kalt «Ultimatet» — har delegasjonen bemyndiget mig til å opplyse:

Fremkomsten av denne skyldes ikke noe diskresjonsbrudd fra noe regjeringsmedlems side. Delegasjonen satt denne dag i møte fra kl. 9.30 om morgenen. Under møtet fikk advokat Rygh telefonanmodning fra statsminister Hundseid om å komme til en regjeringskonferanse kl. 12.

Delegasjonen gikk — på grunn av de mange rykter og sin tidligere viden om de Wedelske forhandlinger — ut fra som en gitt sak, at denne regjeringskonferanse bare kunde gjelde forliksspørsmålet.

Da de sakkyndige fant det helt uriktig, at de blev holdt utenfor, kom de derfor sammen senere på formiddagen kl. 12.30 og satte da op den skrivelse av 13. oktober som er blitt betegnet som et ultimatum.

8 juni 1933.

Fhv. statsraad Lindboe har ikke gitt Grønlands- delegasjonen opplysninger

Det var tvertimot medlemmer av
delegasjonen som underrettet ham.

Sørenskriver Asbjørn Lindboe har igaar sendt Stortinget følgende skrivelse:

I hemmelig stortingsmøte 22. mai 1933 har justisministeren, hr. statsraad Arne Sunde, ifølge St. dok. nr. 9—1933, side 61, uttalt følgende:

«De som hørte statsminister Hundseids foredrag idag maatte ogsaa nødvendigvis sitte igjen med den forestilling at det var begaatt diskresjonsbrudd i denne sak og at dette var gjort fra den annen side. Hr. Strand var inne paa spørsmålet. Det blev ikke sagt med rene ord, men jeg tror tingets medlemmer er enige i at man maatte faa inntrykk av at hr. Hundseid mente det var begaatt diskresjonsbrudd av Wedel. — —

Disse ting sammenlagt gav anledning til gjetninger, og ryktene svirret, men jeg ønsker her aa konstatere, at det beror paa et diskresjonsbrudd fra et medlem av den forrige regjering, naar Grønlandsdelegasjonen om aftenen den 12. oktober blev gjort bekjent med de forliksunderhandlinger som hadde funnet sted og at delegasjonen derved fikk anledning til aa sette i gang den presse-kampanje som statsminister Hundseid idag har referert.»

Da iallfall et av landets dagblad uttrykkelig har angitt mig som det regjeringsmedlem som angivelig har begaatt «diskresjonsbrudd», tillater jeg mig aa meddele, at justisministerens foran citerte uttalelse ikke stemmer med de faktiske forhold.

Til belysning av dette skal jeg faa lov til aa gi en del faktiske opplysninger, som delvis skriver sig fra min egen viden og delvis fra Grønlandsdelegasjonen, som jeg har søkt i sakens anledning og som har bemyndiget mig til aa bruke det nedenfor angitte.

Allerede i slutten av august 1932 hadde medlemmer av delegasjonen hørt rykter om at Wedel hadde begynt aa forhandle i Danmark. Saaledes hadde t. eks. medlemmer hørt, at regjeringen skulde være villig til aa forlike saken paa grunnlag av at dansk suverenitet anerkjentes over hele Grønland mot at norske næringsinteresser blev beskyttet. Delegasjonen hadde ogsaa hørt rykter om at advokat Arne Sunde var innblandet i disse forhandlinger, hvilket foranlediget at advokaten i delegasjonsmøte 6. september gjentagende ganger blev spurt om han hadde noget kjennskap til saadanne Wedelske forhandlinger. Riktignok benektet advokat Sunde den gang bestemt ethvert kjennskap til disse forhandlinger, men at delegasjonen allerede paa det tidspunkt var helt korrekt underrettet frem-

gaar imidlertid av advokat Sundes brev til minister Wedel og

linger. Det blev gitt mig saa nøiaktig beskjed, at jeg bl. a. fikk vite om den konferanse som samme dag var avholdt paa Grand hotell mellem statsministeren, utenriksministeren, Wedel og advokat Sunde, og som er omhandlet i dok. nr. 9, side 31. Det blev ogsaa meddelt at statsministeren hadde konferert med et av delegasjonens medlemmer, og denne konferanse blev satt i forbindelse med forliksunderhandlinger. Jeg har grunn til aa tro at andre av regjeringens medlemmer ved samme anledning fikk nogenlunde lignende meddelelser.

Jeg har staatt helt utenfor den innkallelse til regjeringskonferanse, som fant sted dagen efter, altsaa 12. oktober. Men jeg har alltid gaatt ut fra, at denne innkallelse, som ledet til, at saken las frem i samlet regjering, stod i direkte og i intim forbindelse med det som enkelte av regjeringens medlemmer, erfarte paa festen 11. oktober, og at saken derfor blev lagt frem i samlet regjering, fordi den var kommet ut og til delegasjonens kunnskap.

Med hensyn til tilblivelsen av de sakkyndiges skrivelse av 13. oktober — den som tildels er kalt «Ultimatet» — har delegasjonen bemyndiget mig til aa oplyse:

Fremkomsten av denne skyldes ikke noget diskresjonsbrudd fra noget regjeringsmedlems side. Delegasjonen satt denne dag i møte fra kl. 9.30 om morgenen. Under møtet fikk advokat Rygh telefonanmodning fra statsminister Hundseid om aa komme til en regjeringskonferanse kl. 12.

Delegasjonen gikk — paa grunn av de mange rykter og sin tidligere viden om de Wedelske forhandlinger, ut fra som en given sak, at denne regjeringskonferanse bare kunde gjelde forliksspørsmålet.

Da de sakkyndige fant det helt uriktig, at de blev holdt utenfor, kom de derfor sammen senere paa formiddagen kl. 12.30 og satte da op den skrivelse av 13. oktober som er blitt betegnet som et ultimatum.

Uaktet det efter det foran anførte skulde synes overflødig ønsker jeg dog aa tilføie, at jeg efter regjeringskonferansen 12. oktober — som sluttet noksaa sent — ikke talte med eller hadde nogen forbindelse med nogen av delegasjonens medlemmer, og overhodet ikke talte med noget menneske om Grønlands-saken eller om det i konferansen for-

mai 1933 har justisministeren, hr. statsraad Arne Sunde, ifølge St. dok. nr. 9—1933, side 61, uttalt følgende:

«De som hørte statsminister Hundseids foredrag idag maatte ogsaa nødvendigvis sitte igjen med den forestilling at det var begaatt diskresjonsbrudd i denne sak og at dette var gjort fra den annen side. Hr. Strand var inne paa spørsmålet. Det blev ikke sagt med rene ord, men jeg tror tingets medlemmer er enige i at man maatte faa inntrykk av at hr. Hundseid mente det var begaatt diskresjonsbrudd av Wedel. — —

Disse ting sammenlagt gav anledning til gjetninger, og ryktene svirret, men jeg ønsker her aa konstatere, at det beror paa et diskresjonsbrudd fra et medlem av den forrige regjering, naar Grønlandsdelegasjonen om aftenen den 12. oktober blev gjort bekjent med de forliksunderhandlinger som hadde funnet sted og at delegasjonen derved fikk anledning til aa sette i gang den presse-kampanje som statsminister Hundseid idag har referert.»

Da iallfall et av landets dagblad uttrykkelig har angitt mig som det regjeringsmedlem som angivelig har begaatt «diskresjonsbrudd», tillater jeg mig aa meddele, at justisministerens foran citerte uttalelse ikke stemmer med de faktiske forhold.

Til belysning av dette skal jeg faa lov til aa gi en del faktiske opplysninger, som delvis skriver sig fra min egen viden og delvis fra Grønlandsdelegasjonen, som jeg har søkt i sakens anledning og som har bemyndiget mig til aa bruke det nedenfor angitte.

Allerede i slutten av august 1932 hadde medlemmer av delegasjonen hørt rykter om at Wedel hadde begynt aa forhandle i Danmark. Saaledes hadde t. eks. medlemmer hørt, at regjeringen skulde være villig til aa forlike saken paa grunnlag av at dansk suverenitet anerkjentes over hele Grønland mot at norske næringsinteresser blev beskyttet. Delegasjonen hadde ogsaa hørt rykter om at advokat Arne Sunde var innblandet i disse forhandlinger, hvilket foranlediget at advokaten i delegasjonsmøte 6. september gjentagende ganger blev spurt om han hadde noget kjennskap til saadanne Wedelske forhandlinger. Riktignok benektet advokat Sunde den gang bestemt ethvert kjennskap til disse forhandlinger, men at delegasjonen allerede paa det tidspunkt var helt korrekt underrettet fremgaar imidlertid av advokat Sundes brev til minister Wedel av 31. august, som er gjengitt i dok. 9, side 26, og som under henvisning til «tidligere avtale» formulerer et fullstendig forhandlingsgrunnlag for Wedel.

Allerede 3. september var jeg av et av delegasjonens medlemmer underrettet om at minister Wedel antagelig drev forliksunderhandlinger med Danmark.

Paa en privat fest 11. oktober, hvor saavel medlemmer av regjeringen som de sakkyndige og advokatene Gidel og Sunde var tilstede, fikk jeg fra to av delegasjonens medlemmer — uavhengig av hinannen — underretning om at det visstnok maatte ansees som et faktum at Wedel forhandlet med Danmark og at statsministeren stod bak disse forhand-

linger. Den dag var avholdt paa Grand hotell mellem statsministeren, utenriksministeren, Wedel og advokat Sunde, og som er omhandlet i dok. nr. 9, side 31. Det blev ogsaa meddelt at statsministeren hadde konferert med et av delegasjonens medlemmer, og denne konferanse blev satt i forbindelse med forliksunderhandlinger. Jeg har grunn til aa tro at andre av regjeringens medlemmer ved samme anledning fikk nogenlunde lignende meddelelser.

Jeg har staatt helt utenfor den innkallelse til regjeringskonferanse, som fant sted dagen efter, altsaa 12. oktober. Men jeg har alltid gaatt ut fra, at denne innkallelse, som ledet til, at saken las frem i samlet regjering, stod i direkte og i intim forbindelse med det som enkelte av regjeringens medlemmer, erfarte paa festen 11. oktober, og at saken derfor blev lagt frem i samlet regjering, fordi den var kommet ut og til delegasjonens kunnskap.

Med hensyn til tilblivelsen av de sakkyndiges skrivelse av 13. oktober — den som tildels er kalt «Ultimatumet» — har delegasjonen bemyndiget mig til aa oplyse:

Fremkomsten av denne skyldes ikke noget diskresjonsbrudd fra noget regjeringsmedlems side. Delegasjonen satt denne dag i møte fra kl. 9.30 om morgenen. Under møtet fikk advokat Rygh telefonanmodning fra statsminister Hundseid om aa komme til en regjeringskonferanse kl. 12. Delegasjonen gikk — paa grunn av de mange rykter og sin tidligere viden om de Wedelske forhandlinger, ut fra som en given sak, at denne regjeringskonferanse bare kunde gjelde forliksspørsmålet.

Da de sakkyndige fant det helt uriktig, at de blev holdt utenfor, kom de derfor sammen senere paa formiddagen kl. 12.30 og satte da op den skrivelse av 13. oktober som er blitt betegnet som et ultimatum.

Uaktet det efter det foran anførte skulde synes overflødig ønsker jeg dog aa tilføie, at jeg efter regjeringskonferansen 12. oktober — som sluttet noksaa sent — ikke talte med eller hadde nogen forbindelse med nogen av delegasjonens medlemmer, og overhodet ikke talte med noget menneske om Grønlands-saken eller om det i konferansen forhandlede.

F. t. Oslo, 7. juni 1933.

Ashjørn Lindboe.

Aftenposten m 258.
8 juni 1933

Forliksforhandlingene.

Der er ikke begått noget diskresjonsbrudd,
hevder fhv. statsråd Lindboe.

En skrivelse til Stortinget.

Sorenskriver Asbjørn Lindboe har igår sendt Stortinget følgende skrivelse:

I hemmelig stortingsmøte 22. mai 1933 har justisministeren, statsråd Arne Sunde, ifølge St.dok. nr. 9 — 1933, side 61, uttalt følgende:

«De som hørte statsminister Hundseids foredrag idag måtte også nødvendigvis sitte igjen med den forestilling at det var begått diskresjonsbrudd i denne sak, og at dette var gjort fra den annen side. Hr. Strand var inne på spørsmålet. Det blev ikke sagt med rene ord, men jeg tror tingets medlemmer er enige i at man måtte få inntrykk av at hr. Hundseid mente at det var begått diskresjonsbrudd av Wedel.

Disse ting sammenlagt gav anledning til gjetninger og ryktene svirret, men jeg ønsker her å konstatere, at det beror på et diskresjonsbrudd fra et medlem av den forrige regjering, når Grønlandsdelegasjonen om aftenen den 12. oktober blev gjort bekjent med de forliksunderhandlinger som hadde funnet sted og at delegasjonen derved fikk anledning til å sette igang den pressekampagne som statsminister Hundseid idag har referert».

Da ialfall et av landets dagblad uttrykkelig har angitt mig som det regjeringsmedlem som angivelig har begått «diskresjonsbrudd», tillater jeg mig å meddele, at justisministerens foran citerte uttalelse ikke stemmer med de faktiske forhold.

Til belysning av dette skal jeg få lov til å gi endel faktiske opplysninger, som delvis skriver sig fra min egen viden og delvis fra Grønlandsdelegasjonen, som jeg har søkt i sakens anledning, og som har bebyrdet mig til å bruke det nedenfor angitte.

Allerede i slutten av august 1932 hadde medlemmer av delegasjonen hørt rykter om at Wedel hadde begynt å forhandle i Danmark. Således hadde t. eks. medlemmer hørt at Regjeringen skulde være villig til å forlike saken på grunnlag av at dansk suverenitet anerkjennes over hele Grønland mot at norske næringsinteresser blev beskyttet. Delegasjonen hadde også hørt rykter om at advokat Arne Sunde var innblandet i disse forhandlinger, hvilket foranlediget at advokaten i delegasjonsmøte 6. september gjentagende ganger blev spurt om han hadde noget kjennskap til sådanne Wedelske forhandlinger. Riktignok benektet advokat Sunde dengang bestemt ethvert kjennskap til disse forhandlinger, men at delegasjonen allerede på det tidspunkt var helt korrekt underrettet, fremgår imid-

lertid av advokat Sundes brev til minister Wedel av 31. august, som er gjengitt i Dok. 9 side 26, og som under henvisning til «tidligere avtale» formulerer et fullstendig forhandlingsgrunnlag for Wedel.

Allerede 3. september var jeg av et av delegasjonens medlemmer underrettet om, at minister Wedel antagelig drev forliksunderhandlinger med Danmark.

På en privat fest 11. oktober, hvor såvel medlemmer av Regjeringen som de sakkyndige og advokatene Gidel og Sunde var tilstede, fikk jeg fra to av delegasjonens medlemmer — uavhengig av hinannen — underretning om at det vissnok måtte ansees som et faktum at Wedel forhandlet med Danmark, og at statsministeren stod bak disse forhandlinger. Det blev gitt mig så nøiaktig beskjed, at jeg bl. a. fikk vite om den konferanse som samme dag var holdt på Grand

Hotel mellem statsministeren, utenriksministeren, Wedel og advokat Sunde, og som er omhandlet i Dok. nr. 9 side 31. Det blev også meddelt, at statsministeren hadde konferert med et av delegasjonens medlemmer, og denne konferanse blev satt i forbindelse med forliksunderhandlingene. Jeg har grunn til å tro, at andre av Regjeringens medlemmer ved samme anledning fikk nogenlunde lignende meddelelser.

Jeg har stått helt utenfor den innkallelse til regjeringskonferanse, som fant sted dagen etter, altså 12. oktober. Men jeg har alltid gått ut fra, at denne innkallelse, som ledet til at saken las frem i samlet regjering, stod i direkte og intim forbindelse med det som enkelte av Regjeringens medlemmer erfarede på festen 11. oktober, og at saken derfor blev lagt frem i samlet regjering, fordi den var kommet ut og til delegasjonens kunnskap.

Med hensyn til tilblivelsen av de sakkyndiges skrivelse av 13. oktober — den som tildels er kalt «Ultimatet» — har delegasjonen bemyn-diget mig til å opplyse:

Fremkomsten av denne skyldes ikke noget diskresjonsbrudd fra noget regjeringsmedlems side. Delegasjonen satt denne dag i møte fra kl. 9.30 om morgenen. Under møtet fikk advokat Rygh telefonanmodning fra statsminister Hundseid om å komme til en regjeringskonferanse klokken 12.

Delegasjonen gikk — på grunn av de mange rykter og sin tidligere viden om de Wedelske forhandlinger, ut fra som en given sak, at denne regjeringskonferanse bare kunde gjelde forliksspørsmålet.

Da de sakkyndige fant det helt uriktig, at de blev holdt utenfor,

kom de derfor sammen senere på formiddagen kl. 12.30 og satte da op den skrivelse av 13. oktober som er blitt betegnet som et ultimatum.

Uaktet det efter det foran anførte skulde synes overflødig ønsker jeg dog å tilføie, at jeg efter regjeringskonferansen 12. oktober — som sluttet nokså sent — ikke talte med eller hadde nogen forbindelse med nogen av delegasjonens medlemmer, og overhodet ikke talte med noget menneske om Grønlands-saken eller om det i konferansen forhandlete.

f. t. Oslo, 7. juni 1933.

I. H. L. Asbjørn Lindboe.

Wedel og Den norske sakførerforening.

Av dr. Gustav Smedal.

Det er nu blitt offentlig oplyst at minister Wedel under sitt møte med Grønlandsdelegasjonen 20. august 1932 slo på at domstolen i Haag kunde ta politiske hensyn og at han tilbød å søke å influere på den franske dommer til Norges gunst.

Efter det referat som foreligger fra møtet uttalte Wedel:

«Wedel Jarlsberg nevnte at han vilde tale med Fromageot og den franske regjering hvis man trodde det nyttet. Han nevnte at han vilde slå på Norges forhold til Frankrike under verdenskrigen, senkningen av norske skib og tap av norske sjøfolk».

Fromageot som Wedel omtalte er den franske dommer i domstolen i Haag. Da det senere under møtet blev nevnt av et medlem av delegasjonen at han hadde hørt at blandt annet den franske dommer var imot oss, uttalte Wedel, «at i så fall var det så meget mere om å gjøre å arbeide».

Man vil erindre at det fra et visst hold har været reist offentlig kritikk mot mig fordi jeg på Grønlandsdelegasjonens møte med utenriksministeren 28. mars lå henstillet til overveieelse om man fra norsk side burde utnytte den motstand som på visse hold eksisterte mot sektorprinsippet.

Efter referatet for dette møte uttalte jeg følgende:

«Smedal nevnte Argentinas interesser i det antarktiske område, dets motstand mot sektorprinsippet, og henstillet til overveieelse — skjønt det nu var sent — om man burde telegrafere til vår legasjon i Buenos Aires og gjøre den oppmerksom på at en dom i Danmarks favør vilde bety at det blev stillet så små krav til effektivitet at dommen faktisk vilde være en støtte for pretensjoner som de britiske sekfor-krav. Det burde samtidig overveies om legasjonen i Buenos Aires burde gjøre den argentinske regjering oppmerksom herpå og foranledige at denne gjorde forestillinger i Columbia og San Salvador, som hadde representanter i domstolen».

Jeg skal med et par ord sammenligne hvad jeg bad overveiet med det som Wedel erklærte sig villig til å utføre: (Se 3. — La Antone utgå!)

For det første vilde Wedel henvende sig direkte til en av dommerne og hans regjering. Jeg vilde at veien skulde legges om en annen stats regjering som selv fikk

avgjøre om den fant det i sin egen interesse å foranledige at to av dommerne blev orientert om det av mig nevnte spørsmål.

For det annet vilde Wedel søke å vinne en dommer og hans regjering for Norges standpunkt ved å fremholde noget som ikke hadde det spor med den verserende sak å bestille. Det som jeg bad overveiet var om man skulde søke å orientere to av dommerne om de rettspolitiske konsekvenser som en dom i dansk favør vilde få for det antarktiske område.

Wedel har jo megen erfaring i internasjonale og diplomatiske forhold og når han mente at det han tilbød å utføre gikk an måtte det jo være så meget mer ubetenkelig å gjøre det som jeg bragte på bane.

Minister Wedel tok juridisk embedseksamen 1879. Han oppfyller således de nødvendige betingelser for å kunne få sine handlinger offentlig bedømt av formannen i Den norske sakførerforenings hovedstyre, advokat Arthur Skjelderup. Almenheten vil sikkert med forventning imøtese en uttalelse, som viser hvad hr. Skjelderup mener om minister Wedels optreden. Skulde hr. Skjelderup være i villrede om sitt standpunkt går jeg ut fra at han vil ha adgang til å konsultere de samme Oslo-advokater som stod bak hans interessante uttalelse av 11. mai i år.

Gustav Smedal.

Fra fhv. statsminister Hundseid.

I anledning av Grønlandsdelegasjonens tilsvaer i avisene idag, onsdag, er å merke at den for saken avgjørende bestemmelse blev fattet i Regjeringen efter at jeg hadde fått minister Wedels brev av 14. oktober, og altså nogen dager efter at Regjeringen hadde fått delegasjonens skrivelse av 13. oktober.

Oslo, den 7. juni 1933.

J. Hundseid.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Ekstrabladet

skriver den -2 MRTS. 1933

NORGES NYE REGERING

**Den ene af Norges Grøn-
lands-Advokater, Arne
Sunde, som Justits-
minister.**

OSLO, i Dag.

I Statsraadet i Dag har Regeringen Hunseid faaet bevilget sin Afsked, og den nye Regering er blevet udnævnt. Regeringen har faaet følgende Sammensætning:

Statsminister og Udenrigsminister: J. L. Mowinckel, Landbrugsminister: Haakon Five, Finansminister: Per Lund, Arbejdsminister: O. Mjelde, Handelsminister: L. Meling, Justitsminister: Advokat Arne Sunde, Socialminister: Stortingsmand, Lensmand Oni Strømme, Forsvarsminister: Sørenskriver, Stortingsmand J. I. De L. Kobro, og Kirkeminister: Professor Knut Liestøl.

Den officielle Fordeling af Ministerierne vil foregaa i Statsraadet i Morgen. RB.

(+) Finansminister Per Lund har i en Aarrække været Finansborgmester i Trondhjem, og Arne Sunde var som bekendt den ene af Norges Advokater i Haag. Haakon Five har flere Gange været Landbrugsminister.

Bergenske Tidende nr 16
18 jan. 1933.

Hvorfor kom Advokat Sunde ikke til Haag?

Norske Blade paastaar, der er Uoverensstemmelse mellem ham og Regeringen.

I norske Blade paastaas det, at naar Advokat Sunde ikke denne Gang er rejst til Haag, skyldes det Uoverensstemmelser mellem ham og Regeringen eller „de Kredse, der bestemmer denne Sags Gang“, hvormed der selvfølgelig ogsaa kan sigtes til Grønlandsdelegationen. Dette Rygte om Uoverensstemmelse benægtes imidlertid kategorisk baade af Advokat Sunde selv, det officielle norske Telegrambureau (Regeringen) og Advokat Rygh.

Da det første Telegram kun kom med i en Del af Morgenavisens Oplag, bringer vi det nedenstaaende.

„Nu har disse Uoverensstemmelser ikke længer kunnet skjules.“

Fra vor Korrespondent.
OSLO, TIRSDAG AFTEN
Et Privattelegram i „Bergens Tidende“

meddeler, at det har vakt stor Opmærksomhed i Stortinget, at den norske Advokat i Haag, Sunde, denne Gang ikke er rejst til Haag, og „at dette tyder paa daarligt Samarbejde inden for de Kredse, der bestemmer denne Sags Gang“. Efter hvad „Arbejderbladet“ har faaet oplyst, skyldes det en direkte Bestemmelse af Regeringen, at Advokat Sunde og Professor Castberg denne Gang ikke er rejst til Haag. Der har længe gaaet Rygter om, at der skal være opstaaet visse Uoverensstemmelser mellem Regeringen og Advokat Sunde, og nu har altsaa disse Uoverensstemmelser ikke længer kunnet skjules, skriver Bladet.

Officielt Dementi.

Fra vor Korrespondent.
OSLO, ONSDAG

I Anledning af Meddelelsen i Gaar, at

Hvorfor kom Sunde ikke til Haag?

Fortsat fra Forsiden.

Advokat Sunde denne Gang ikke er rejst til Haag paa Grund af Uoverensstemmelse mellem Regeringen og Advokaten, er der gennem norsk Telegrambureau udsendt følgende Meddelelse:

Efter hvad norsk Telegrambureau har bragt i Erfaring, har Grønlands-Delegationen foreslaaet Regeringen, at Norge under den fortsatte mundtlige Procedure i Haag kun repræsenteres af to Advokater paa samme Maade som Danmark. Regeringen sluttede sig til dette Forslag og bemyndigede Delegationen til at afgøre, hvilken af de tre nævnte Advokater der skulde møde i Haag. Der har aldrig været Uoverensstemmelse af nogen Art mellem Regeringen og Advokat Sunde.

„Fuldstændig nyt for Advokat Rygh.“

Fra vor udsendte Medarbejder.
HAAG, ONSDAG

Meddelelsen i „Bergens Tidende“ og „Arbejderbladet“ om, at d'Hrr. Sunde og Castberg skulde være faldet i Unaade, og at dette var Grunden til, at de ikke er til Stede i Haag, er blevet forelagt Advokat Rygh, der udtaler, at dette er fuldstændigt nyt for ham, og at han ikke har hørt noget som helst i denne Henseende.

De norske Journalister siger, at Meddelelsen allerede har været forelagt den norske Statsminister, der kategorisk har dementeret den.

Advokat Sunde:

„Der er ikke og har ikke været Uoverensstemmelse.“

I en telefonisk Samtale forelagde vi Advokat Sunde de norske Blades Paastand. Advokaten svarede: II, 38

— Der bestaar ikke og har ikke bestaaet nogen Uoverensstemmelse mellem Regeringen og mig. Andet og mere har jeg ikke at sige om den Sag.

P. de H. G.

Berlingske Tidende nr 19.
19 jan. 1933.

Advokat Sunde og Norges Regering.

Norske Blade paastaar, at der er
Uoverensstemmelse om
Grønlandssagen.

*Var det derfor, at Sunde ikke
kom til Haag?*

I en Del af Oplaget i Gaar Morges bragte vi et Oslo-Telegram, hvori citeredes et Par bemærkelsesværdige norske Bladkommentarer i Anledning af, at Advokat Sunde ikke denne Gang er med til at repræsentere den norske Regering i Haag. „Bergens Tidende“ meddeler, at det har vakt stor Opmærksomhed i Stortinget, og tilføjer, „at dette tyder paa daarlige Samarbejde inden for de Kræse, der bestemmer denne Sags Gang.“ I „Arbejderbladet“ hedder det, at det skyldes en direkte Bestemmelse af Regeringen, at Advokat Sunde og Professor Castberg denne Gang ikke er rejst til Haag. Bladet tilføjer, at der længe har gaaet Rygter om, at der skal være opstaaet visse Uoverensstemmelser mellem Regeringen og Advokat Sunde, og nu har altsaa disse Uoverensstemmelser ikke længere kunnet skjules.

Dementi fra alle Sider.

Norsk Telegrambureau, der altid plejer at være Regeringens officielle Talerør, benægter imidlertid enhver Uoverensstemmelse; det er paa Forslag af Delegationen selv, at Regeringen har besluttet sig til kun at lade to Advokater repræsentere Norge i Haag denne Gang, og Delegationen har selv udpeget, hvem det skulde være. Advokat Rygh udtaler over for vor udsendte Medarbejder, at han ikke har hørt noget som helst i Retning af de to Blades Meddelelser, og endelig udtaler Advokat Sunde selv over for „Berlingske Tidende“:

— Der bestaar ikke og har ikke bestaaet nogen Uoverensstemmelse mellem Regeringen og mig. Andet og mere har jeg ikke at sige om den Sag.

P. de H. G.

Lans og Aftenbladet nr 15.
18 jan. 1933

Advokat Sunde.

Det har vakt oppmerksomhet at den advokat som Regjeringen selv har opnevnt til førsteadvokat i den norske Haag-delegasjon er holdt borte fra de avgjørende sluttforhandlinger ved den internasjonale domstol.

II, 1.88

Enkelte aviser har tolket dette derhen at det skulde være alvorlige uoverensstemmelser til stede mellom de som bestemmer Regjeringens politikk i Grønland-saken og advokat Sunde. Vi offentliggjør idag et offisielt dementi, som tilbakeviser antagelsen av slike uoverensstemmelser.

Dementiet er uklart, og gir ingen betryggende redegjørelse for årsakene til at Norges førsteadvokat må sitte hjemme i den siste viktige omgang.

Vi er imidlertid klar over at det i disse saker av så ømfintlig natur skal vises forsiktighet. Det er derfor ingen grunn til å ta fatt på dette forhold før det kan legges frem til full oppklaring.

II, 1.88

Men da bør også den endelige forklaring komme.

Afleverposten nr 26.

14 jan. 1933.

Kongen

har idag gitt foretrede for høieste-
rettsadvokat Arne Sunde og gal-
vanisør Hans Olsen, Oslo.

II, 88

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet: **Berlingske Tidende**

3 MAJ 1932

skriver den

Arne Sunde gør Studier i Haag.

*Hjemme igen efter at have fulgt
Savoyen-Sagen.*

Fra vor Korrespondent.
OSLO, MANDAG.

NORGES Advokat i Haag, Advokat Arne Sunde, er i Dag kommet tilbage til Oslo efter i et Par Uger at have opholdt sig i Haag for at studere Domstolens Arbejde. Han har herunder bl. a. fulgt en Sag, der verserer mellem Frankrig og Schweiz angaaende den schweiziske Frizone. Under sin Rejse har Advokaten som tidligere meddelt engageret den franske Advokat Gidel, der skal hjælpe ham at procedere Østgrønlands-Sagen. Umiddelbart efter sin Ankomst til Oslo i Dag havde Advokat Sunde en lang Konference med Udenrigsministeriets Embedsmænd.

II 12.88